

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ BİLİM DALI

KORE SAVAŞI VE KARS-ARDAHAN İĞDIR KORE
ŞEHİTLERİ İLE GAZİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLYAS TOPÇU

TEZ YÖNETİCİSİ
YARD. DOÇ. DR. NEBAHAT ORAN ARSLAN

KARS – 2009

TC
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlyas TOPÇU'ya ait "Kore Savaşı Ve Kars-Ardahan Kore Şehitleri İle Gazileri" konulu çalışma, jürimiz tarafından Tarih (Cumhuriyet Tarihi) Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile Tarih (Cumhuriyet tarihi) Anabilim Dalında yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesinin Unvanı, Adı ve Soyadı

İmza

Doç. Dr. Selçuk URAL (Jüri Başkanı)

.....

Yard. Doç. Dr. Nebahat Oran ARSLAN (Jüri Üyesi)

.....

Yard. Doç. Dr. Nesrin GÜLLÜDAĞ(Jüri Üyesi)

.....

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve ...../..... Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

UYGUNDUR

...../...../.....

Doç. Dr. Selçuk Ural

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A- II. Dünya Savaşında Türk Dış Politikası ve Neticeleri.....	6
1- Sovyetler Birliği'nin İstekleri Karşısında Türkiye.....	8
2- Türkiye'nin Sovyet Notalarına Karşı Tutumu.....	9
3- Potsdam Konferansı'nda Boğazlar Meselesi.....	10
4- Türkiye-ABD ilişkileri.....	12
5- Truman Doktrini.....	14
6- Marshall Planı.....	17
B-NATO'nun Kuruluşu ve Türkiye'nin NATO'ya Alınışı.....	19
1-NATO'nun Kuruluşu.....	19
2-Türkiye'nin NATO'ya Üyelik Girişimleri.....	21
3- Türkiye'nin NATO Üyesi Olması.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE

A-Kore Savaşı Öncesi Genel Durum.....	27
1-Savaş Öncesi Askeri ve Siyasal Durum.....	30
2-Kore Savaşı.....	32
a-Kuzey Kore Ordusu'nun Taarruzu (25 Haziran-15 Eylül 1950).....	34
b- BM Ordusu'nun Karşı Taarruzu (15 Eylül-30 Ekim 1950).....	37

B- Türk Hükümeti'nin Kore'ye Asker Gönderme Kararı Alması.....	39
1-Türk Askerinin Kore Yolculuğu.....	45
2-Albay Celal Dora'nın Pusan Limanında Türk Birliklerine Baskın Hakkında Yaptığı Konuşma.....	49
3-Türk Ordusu'nun Kore'ye Varışından Sonra Savaşın Seyri.....	51
a- BM Ordusu'nun Genel Karşı Taarruzu (24 Kasım- 30 Kasım 1950).....	51
b-Çin Ulusunun Liderleri Mao Tse Tung'un ağzından Çin ordusunun savaş stratejisi.....	53
C- 1. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeler.....	54
1. Bölge Emniyeti Görevi.....	54
2. Kunuri Muharebeleri (26- 30 Kasım 1950).....	54
2-1-Wavon Muharebesi.....	55
2-2-Sinim-ni Baskını ve 29 Kasım 1950 Muharebeleri.....	56
2-3-Pongmyongnu (Kaechon) Muharebesi.....	58
2-4-Kunuri Boğazı'ndan Çekilme (29/30 Kasım 1950).....	58
2-5- Kunuri Muharebeleri'nin Yankıları.....	59
3. Diğer Muharebe Görevleri.....	60
D- 2. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeler.....	64
E- 3. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeleri.....	65
F- Barış Arayışları ve Anlaşma.....	66
G-Kore Savaşı'nın Sonuçları ve Savaş Sonrasında Gönderilen Türk Birliklerinin Durumu.....	69
H- Kore Savaşı Sonrası Esirlerin Durumu.....	71
1- Türk Esirlerin Durumu.....	71
2- Çin Esir Kamplarında Hayat.....	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KORE SAVAŞI'NDA KARS-ARDAHAN VE İĞDIR

A- Kars Gazetesinin Diliyle Kore Savaşı.....	75
1- Karslı Bir Doktorumuz Kore'de Şehit Düştü.....	75
2- Kore'deki Zayıtımızın Bilançosu.....	76
3- Kore'de Şehit Gedikli ve Erlerimizin Listesi.....	77
4- Kore'de Siyasi Komite Ateşkes Emri Verdi.....	77
5- Mevzii Çarpışmalar.....	78
6- Güney Kore Cumhurbaşkanı Şahsi Nişanını Türk Tugayına Verdi.....	78
7- Mütareke Heyeti Başkanı Amiral Joy Diyor ki.....	79
8- Komünistler Kore'de Son Bir Hafta İçinde 2300 Ölü, 1580 Yaralı, 1440 da Esir Bıraktılar, Yapılan Bütün Taarruzlar Geri Püskürtüldü.....	79
9- Kızıllar Kore'de Müttefik Teklifini Reddettiler Kuzey Koreli Delegerer Müzakerelerin Daha Şümüllü Olması Gerektiğini İddia Ediyorlar.....	80
10- Kore'de İleri Harekât Devam Ediyor, Dün Kunsong Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Tarafından İşgal Edildi.....	80
11- 50.000 Güney Koreli Esir Nerede?.....	81
12- Türklerin Kore'deki cengâverlikleri, Keşif Yoluna Çıkmak İçin Mehmetçikler Birbirleriyle Yarış Ediyorlar.....	81
13- Güney Kore'de Kadınlar Orduya Alınıyor.....	82
14- Kore'ye Asker Gönderme Mevzuunda Hükümet Kararım Tenkitten Dolayı Mahkemeye Verilen Hikmet Bayur Beraat Etti.....	82
15- Harp Esirleri Hakkındaki Anlaşma İmzalandı.....	83
16- Kore'de Her İki Tarafın Elinde Bulunan Hasta ve Yaralı Esirlerin Mübadelesi Başladı.....	84
17- Kore Birleşmiş Milletler Komutanı General Van Fleet Emekliye Ayrıldı, Yerine General Taylor Tayin Edildi.....	84
18- Kore'de Düşürülen Sovyet Tipi Bombardıman Uçağı.....	85
19- 23 Türk Esiri İade Edildi, F. Dulles, Rhee ile Anlaşmaya Varıyor.....	85
20- Çarpışmalar Başladıktan 3 Sene 1 Ay2 Gün 10 Saat Sonra Kore'de Mütareke Dün İmzalandı.....	86

21- Kore Mütarekesi Yurtta Memnunlukla Karşılandı.....	87
22- Kore’de Kanlı Çarpışmalar Oluyor, Birleşmiş Milletler Uçan Kaleleri Demiryolu Tamir Atölyelerini Bombaladılar.....	88
23- Karşlı Kore Şehitlerinin Analarına Nisan Ayı İçinde Merasimle Madalya Verilecek.....	88
24- Birleşmiş Milletlerin Kore Zaferini Hür Dünya Sevinçle Kutladı.....	89
B- Kars-Ardahan ve Iğdır’dan Kore Savaşına Katılanlar.....	90
1-Şehit Durumu.....	90
2- Kars İli Kore Gazilerinin Listesi.....	90
3-Ardahan İli Kore Gazilerinin Listesi.....	94
4-Iğdır İli Kore Gazilerinin Listesi.....	96
C- Gazilerin Anılarında Kore Savaşı.....	99
1- Muhittin POLATEL ile Yapılan Görüşme.....	99
2- Mehmet KARABAĞ ile Yapılan Görüşme.....	101
3- Ferzende ÜLBİYİ ile Yapılan Görüşme.....	103
4- İrza KAYA ile Yapılan Görüşme.....	105
5- Ali GÜNGÖR ile Yapılan Görüşme.....	106
SONUÇ.....	107
KAYNAKÇA.....	110
EKLER.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	150

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, dünya yeni bir düzene girmişti. Çünkü savaşın sonunda ortaya süper güç adı verilen iki ülke çıkmıştı: ABD ve Rusya. Eski Kıt'a Avrupa ülkeleri ise siyasi, askeri ve ekonomik yönden çöküşe geçmişti. ABD, Rusya ve İngiltere, Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde barış arayışına girmişler, fakat ilerleme kaydedememişlerdi. Özellikle Potsdam Konferansları'nda ortaya çıkan görüş ayrılıkları bir çözüme kavuşmayınca, Dünya yeni bir buhranın içine girdi: "Soğuk Savaş". Soğuk savaş yılları dünyada iki kutuplu düzenin hakim olduğu yıllar olarak anılır. Bu dönemde Sovyet Rusya, bir yandan İkinci Dünya Savaşı boyunca hasara uğrayan alt yapısını düzeltmekle uğraşırken, diğer yandan da Baltık Denizi'nden Balkanlara, hatta Uzakdoğu'da Çin'i ve Kuzey Kore'yi içine alan bir güvenlik kordonu oluşturmuştur. Bu güvenlik kordonunu Demirperde ile kapatarak gerisinde olan biteni dünyadan gizlemiştir. Buna karşılık ABD diğer süper güç olarak Rusya'nın bu yayılcı politikalarına çevreleme politikası ile cevap vermiştir. Bu politikanın ilk örneğini 1947 yılında Truman Doktrini oluşturmuştur. Ardından 1948 yılında Marshall Planı ile çöken Batı Avrupa ekonomilerinin kalkındırılması öngörülmüştür. Devamında 1949 yılında Avrupa için askeri yönden birleşmeyi NATO, siyasi yönden birliği ise Avrupa Konseyi'nin teşkil edilmesini sağlamıştır.

Türkiye de İkinci Dünya Savaşı'na katılmamıştır. Ancak ekonomik ve askeri yönden zayıf çıkarken, Rusya'nın tehditlerine de maruz kalmıştır. Bunun üzerine Türk Devlet Adamları iki kutba ayrılmış dünyada Batı Bloğunun yanında yer almışlardır. Başta ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinden yardım ve destek istemişlerdir.

Bu esnada Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa ülkelerinin kurduğu Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı-North Atlantic Treaty Organization (NATO) kurulmuştur. Kurulduğu ilk tarihten beri Türkiye bu teşkilata girmek istemiştir. Ancak İngiltere'nin Orta Doğu planlarında Türkiye'den aktif bir şekilde yararlanamadığını düşünmesi ve NATO üyesi diğer Avrupa ülkelerinin Rusya ile sınır komşusu bir ülkeyi NATO'ya almak istememeleri, Türkiye'nin bu isteğinin başlangıçta gerçekleşmesini engellemiştir.

Soğuk Savaş dönemi Rusya'nın liderliğinde oluşan Doğu Blok'u (Varşova Paktı) ve Amerika Birleşik Devletleri'nin liderliğinde kurulan Batı Blok'unun politik mücadeleleriyle sürüp gitmiştir.

Doğu ve Batı Blokları arasındaki kutuplaşma süreci bütün hızıyla devam ederken Kuzey Kore birliklerinin bir bahane ile sınırı geçerek 25 Haziran 1950'de Güney Kore'ye saldırması Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Rusya diğer bir deyişle Doğu ve Batı Blokları arasında yeni bir gerginliğe neden olmuştur. Bu gerginlik geniş bir coğrafyaya sahip olan Sovyet Rusya'nın dünyanın herhangi bir yerinde sıcak çatışma başlatabileceğini Amerika Birleşik Devletleri'ne göstermişti. Bu durum Amerika Birleşik Devletleri'ni kendi kıtasına çekilme ve başta Avrupa ile diğer bölgelerdeki sorunlara karşı tarafsız kalma politikalarından vazgeçirecek stratejilerini yeniden kontrol etmek zorunda bırakacaktır.

Bu sırada Türkiye'de 1950 seçimleri yapılmıştır. Demokrat Parti (DP) NATO'ya giriş vaadiyle iktidara gelmiş ve Kore'de çıkan bu krizden yararlanabileceğini düşünmüştür. Böylece Amerika Birleşik Devletleri'nin Birleşmiş Milletler Ordusu'nun müdahalesi için yardım çağrısını olumlu yanıtlayarak, başta Amerika'nın ve Avrupa'nın olumlu yönde dikkatini çekmeyi amaçlamıştır. Nitekim Kore Harbi'ne bir tugay kuvvetinde birlik göndererek bu niyetinin ciddi olduğunu göstermiştir.

Kore'ye, 25 Eylül 1950'de İskenderun Limanı'ndan başlayan yolculuk 19 Ekim'de tamamlanmıştır. Kore'de eğitimler yapılmıştır ve Türk Tugayı'na "North Star" kod adı verilmiştir.

Türk Tugayı 24 Kasım'da başlayan BM Ordusu'nun genel taarruzuna 9. Kolordu'nun ihtiyati olarak katılmıştır. Başlangıçta ilerleyen taarruz 26 Kasım akşamından itibaren 800.000 kişilik Çin Ordusu'nun savaşa katılımıyla önce durmuştur. Sonra geri çekilme başlamıştır. Bu noktada Türk Tugayı'na kritik bir savunma görevi verilmiş, tugay büyük kayıplar vermek pahasına savunma görevini başarı ile yapmıştır.

Kunuri Muharebeleri olarak anılan bu muharebelerde Türk Askeri kahramanlığını bir kez daha ispat etmiştir. 1950 yılından 1953 Temmuz'una kadar 4 değişirme tugayı, kendisine verilen her türlü muharebe görevlerini başarı ile yerine getirmiştir. Ancak savaşın gerçek bir galibi olmamış, savaş fiziki olarak başladığı yerde bitmiştir.

Kore'ye asker gönderme kararıyla dünya gündeminde olumlu bir hava estirmeyi ve Amerika Birleşik Devletleri'ni etkileyerek NATO'ya giriş sürecini kolaylaştırmayı amaçlayan Türkiye, Kore'deki başarılarına rağmen ilk başta NATO'ya üye olmayı başaramamıştır. Ancak başından beri bu üyeliğe karşı olan İngiltere'nin Türkiye'nin Orta Doğu Komutanlığı planlarında yer almayı kabul etmesiyle ikna edilmiş ve önemli bir engel aşılmıştır.

Ayrıca yalnızlık politikasından vazgeçen Amerika, Rusya ile olası bir savaş ve Ortadoğu'da çıkacak olan bir çatışmaya müdahale edebilmesine olanak sağlayacak askeri

III

üsler için en iyi bölgenin Türkiye olduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle Türkiye'nin stratejik konumundan yararlanmayı düşünmüş ve NATO'ya girişini desteklemiştir. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri 15 Mayıs 1951'de NATO ülkelerine Türkiye ve Yunanistan'ın üye olmasını teklif etmiştir. Nihayetinde NATO Bakanlar Konseyi 15–20 Eylül 1951 tarihleri arasında yaptığı toplantıda, ABD'nin bu teklifini kabul etmiş, 28 Kasım 1951 tarihinde ise Konsey Türkiye ve Yunanistan'ı NATO'ya katılım için davet etmiştir. Bu daveti TBMM 18 Şubat 1952'de yapılan oylamada büyük bir çoğunlukla kabul etmiştir.

Böylece Türkiye'nin yıllardır ısrarla sürdürmüş olduğu NATO'ya girme çabaları başarıyla sonuçlanmıştır. Ayrıca Sovyetler Birliği tehdidine karşı ittifaklar sisteminde yerini almış ve kendini de emniyete almayı başarmıştır. Diğer taraftan Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye arasındaki ikili ilişkiler daha da yoğunlaşmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: İkinci Dünya Savaşı, Soğuk Savaş, ABD, SSCB, NATO, Kore Savaşı, Türk Tugayı, Kunuri Muharebeleri,

ABSTRACT

The world went into a new formation when second war was finished. Because there were two remaining countries which are called superpower: USA and Russia. Old continental European countries went into downfall in terms of political, military and economical . USA, Russia and England went into peace lookout while Second World War was continuing but they could not go forward a lot. Especially, when difference of opinions that are aroused at Potsdam Conference couldn't be led to a permanent solution, World went into a new crisis: Cold War. Cold War years are called the years that two polar system is dominant. During this period, aside Soviet Russia tried to restore the sub-structure that were damaged throughout the Second World War, formed a security cordon which is from Baltic Sea to Balkans and also including China and North Korea. By closing this security cordon with iron curtain, Soviet Russia was disguised events from World. As oppose to Russia's expansion policy, USA responded with containment policy as the other super power. The first example of this policy was Truman doctrine donation at 1947. After that, development of sunken West Europe economies was anticipated with Marshall Plan donation at 1948. Following, this caused the fact that Europe was joined at NATO in terms of military aspect and was joined at European Council in terms of political aspect at 1949.

Beside Turkey came out from The Second World War at a situation at which it was weak in terms of economical and military areas, Turkey had exposed to Russia's threats. Therefore, Turkish Government man took part in West Block and they had to want support and assistance from in the first instance USA and European countries.

Meanwhile NATO (North Atlantic Treaty Organisation) had founded by USA and Western Europe countries. Turkey willed to enter this organization from the first day. However, because of England's plans on active role for Turkey in its Middle East Commandership and objection of other NATO member European countries to take a country boarding to the strong enemy Russia into NATO, Turkey could not realize this aim at first.

While the polarization between the East and West Blocks had continued at full speed, Northern Korea troops crossed the boarder and attacked to South Korea on 25 June 1950. This resulted in a new tension between USA and USSR, in other words the West and the East Blocks. It showed to US that the Soviet Russia, having a huge geography, could start an armed conflagration in any part of the world. This forced the US to give up its policy on

returning to its own continent and be impartial to the conflicts at Europe and other regions, and revise its strategies.

Meanwhile in Turkey 1950 elections had been performed and the Democrat Party (DP) gained the elections promising to enter to NATO and thought to benefit from the crisis in Korea. Thus, replying positive to the help call of US on military intervention of United Nations Army to Korea, the DP aimed to attract positive attention of US and the Europe. As a matter of fact DP showed its seriousness in its intention with sending a military force in a brigade size to Korea War.

Transmission was started from Iskenderun harbor at 25 September 1950 and finished at 19 October.

The education was continued at Korea, The Turkish Brigade was called North Star. Turkish Brigade joined in 9.Corps at UN Army General Attack which was started 24 November. The attack which was moving on very fast at the beginning was stopped firstly since Chinese Army which is consist of 800.000 person took part in war starting from 26 November night. Afterwards, retreat was started as debacle. At this point, a critical defensive duty was given to Turkish Brigade and brigade accomplished its defensive duties successfully at the expense of giving away a lot of losses.

At this battles that is remembered as Kunuri Battles, Turkish Soldier proved his bravery one more time. Four changing brigade fulfilled every kind of battle duties successfully from 1950 to July 1953. But, there was no real winner side of war, the war finished at its starting point.

By sending a military force to Korea, Turkey aimed to facilitate its entrance process to NATO effecting USA and have a positive image on the world agenda. Although its successes in Korea, Turkey could not achieved to be a member to NATO at first. However, England that was against to Turkey's membership to NATO from the very beginning, was convinced by the approval of Turkey to take place in England's Middle East Commandership plans and a great obstacle was overcome. Besides, USA, which gived up to the loneliness policy, was evaluated that Turkey is the best region for military bases for a probable war with Russia and to step in to a conflict at Middle East. For these reasons USA thought to benefit from Turkey's strategic location and supported Turkey's entrance to NATO. As a matter of fact on 15 May 1951 USA offered to NATO members the approval of membership of Turkey and Greece. Finally at a meeting on 15-20 September 1951, NATO Ministers Council accepted USA's offer, and the Council invited Turkey and Greece for NATO membership on 28

November 1951. This invitation was accepted by TBMM (Turkish Grand National Assembly) on 18 February with a great majority.

Thereby, Turkey's insistent efforts that had been performed for years to enter to NATO resulted in success and Turkey took its place in alliances system against Soviet Russia threat and succeeded in ensuring itself. On the other hand relations between USA and Turkey had become denser.

Key Words: Second World War, Cold War, ABD, SSCB, NATO, Korea War, Turkish Brigade, Kunuri Battles,

ÖNSÖZ

Bu çalışmamda; Dünyanın yaşadığı en yıkıcı savaş olan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan Soğuk Savaş Yıllarının başlangıcını, bu yıllar içinde Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan iç ve dış gelişmeleri, İki Kutuplu Dünya'nın savaş sonrası ilk kez askeri hesaplaşmasına neden olan Kore savaşı'nı, Türkiye'nin NATO'ya giriş sürecini ve Türk Askeri'nin savaştaki önemini inceledim. Bun paralel olarak Kars ve Ardahan'dan Kore Savaşı'na katılan gazilerimizle görüşerek Kore hatıralarını bu çalışmama aktardım.

Çalışmam üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyanın askeri, siyasi ve ekonomik durumu ve Türkiye'nin Soğuk Savaş yıllarındaki içerde ve dışarıda yaşadığı gelişmeler incelenmiştir.

İkinci bölümde Kore Savaşı'nın nedenleri, savaşın seyri, Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme süreci ve sebepleri ayrıntılarıyla incelenmiştir. Devamında Türk Askeri'nin Kore yolculuğu ve Kore'ye vardıktan sonra savaşın durumu, Mehmetçiğin savaştığı cepheler üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde ise Kars ve Ardahan'dan Kore Savaşı'na katılanların tamamının listesi ve hayatta olan gazilerimizle yapılan görüşmelere yer verilmiştir.

Çalışmalarım sırasında katkılarını esirgemeyen Tez Danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nebahat Oran ARSLAN başta olmak üzere, beni her alanda destekleyen aileme, arkadaşlarıma ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
Alb.	Albay
AÜSBF	Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi
Bl.	Bölük
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	Çeviren
DP	Demokrat Parti
Km	Kilometre
Kor.	Kolordu
NATO	Nord Atlantic Treaty Organization-(Kuzey Atlantik Antlaşması)
P. Tb.	Piyade Taburu
S.	Sayfa
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
Tb	Tabur
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK	Türk Tarih Kurumu
Üstgm	Üsteğmen
Yay.	Yayınları

GİRİŞ

1 Eylül 1939'da Almanların Polonya'yı işgali ile başlayıp tam altı sene çeşitli cephelerde kesintisiz olarak devam eden İkinci Dünya Savaşı, önce Almanya'nın 7 Mayıs 1945'te daha sonra da Japonya'nın, 2 Eylül 1945'te kayıtsız şartsız teslim olduğunun belgesini imzalaması üzerine sona ermişti.¹

İnsanlık tarihinin gördüğü en yıkıcı savaşlardan biri olan İkinci Dünya Savaşı sona erdiğinde, Birinci Dünya Savaşı ile kıyaslanamayacak şekilde yakıcı ve yıkıcı etki yaratmıştı. Birinci Dünya Savaşı'na toplam nüfusu 1,5 milyar olan 36 ülke katılırken İkinci Dünya Savaşı'na toplam 1,7 milyar nüfuslu 61 devlet katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda askeri harekât 4 milyon kilometrekarelik bir alana yayılmışken, İkinci Dünya Savaşı'nda tam 22 milyon kilometrekareyi kapsamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda 70 milyon insan silah kuşanmışken, bu rakam İkinci Dünya Savaşı'nda 110 milyona çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda kayıp sayısı 10 milyonken, İkincisinde 32 milyon kayıp ve 35 milyon da yaralıdır.²

Savaş devam ettiği 6 yıl boyunca ülkelerin askeri, sosyal, siyasi bütün dengelerini alt üst ettiği gibi ekonomik dengelerini de derinden sarsmıştı. İngiltere, Fransa gibi ülkeler gerekse yenilen Almanya, İtalya ve Japonya gibi ülkeler savaştan büyük ölçüde yıpranmış ve zarar görmüş olarak çıkmışlardı. Bu devletlerin kendilerine gelebilmeleri için uzun yıllara gerek vardı. Özellikle savaştan sonra, Avrupa'da Almanya'nın, Asya'da Japonya'nın yerini tek başına dolduracak devlet bulunmamaktaydı. Almanya ve Japonya'nın gerek sömürgeleri gerekse ele geçirdiği yerler, bu iki ülkenin yenilmesiyle serbest kalmış ve güçler dengesinde bozulmalara neden olmuştu. Savaştan sonra güçlü olarak ayakta kalabilenler ise, siyasi ve ekonomik doktrinleri birbirleriyle çatışan Avrupa'ya göre iki "kenar" devlet, yani Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği idi. Bunlardan Amerika Birleşik Devletleri, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra olduğu gibi, yeniden kıtasına çekilme eğilimi içindeydi. Sovyet Rusya ise yayılma isteğindeydi.

Amerika savaşın yakıcı ve yıkıcı etkisini kendi topraklarında yaşamamış bir ülke olarak, 1945'li yıllara gelindiğinde, o ana kadar görülmemiş derecede güçlü bir ülke görünümündeydi. Savaş sonunda Amerika Birleşik Devletleri diğer devletlerin aksine savaş yüzünden çok zenginleşen tek ülke idi. Dünyada her türlü mal üretiminin 1/3'ünü Amerikalılar gerçekleştiriyordu. Bu da Amerika Birleşik Devletleri'ni savaş sonunda en

¹ Fahir ARMAOĞLU, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1995*, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2005, s. 402

² Türkkiye ATAÖV, *Amerika-NATO ve Türkiye*, Ankara, İleri Yayınları, İstanbul, 2006, s. 19

büyük ihracatçı konumuna getiriyor, birkaç yıl sonra ise ülke dünya ihracatının 1/3'ünü karşılar konuma geliyordu. 20 milyar dolarlık altın rezervine sahipti ki bu dünya rakamının 2/3'üne denk geliyordu. Gemi yapımı olanaklarındaki genişlemeden dolayı dünya gemi kaynaklarının yarısına sahipti. Ekonomik açıdan dilediğini yapabilecek güçte idi.³ Yani İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Amerika Birleşik Devletleri yeni bir süper güç olarak dünya sahnesinde yerini alıyordu.⁴ Savaşı kendi topraklarında kabul etmeyen ve korkunç bir şekilde zenginleşen bir ülke olarak savaşın sonunda iflas etmiş olan İngiltere'nin bölgeden çekilmesiyle oluşan boşluğu doldurarak dünya liderliğini ele geçirmiştir.⁵

Sovyet Rusya 1940–45 yılları arasında Avrupa'da 450 bin kilometrekarelik bir alanı ve 24 milyon nüfusu sınırları içine katmıştır. 1945–48 yılları arasında ise bir milyon kilometrekare toprak ile 92 milyon nüfusu kontrolüne almıştır. Buna rağmen ekonomik tabanı ise aynı ölçüde büyümemişti. Aksine nüfus kayıpları dehşet verici seviyede idi. Silahlı kuvvetlerde 7,5 milyon kayıp, Almanlar tarafından öldürülen 6–8 milyon sivil, bunun yanında yiyecek kıtlığı, zorla çalıştırma ve çalışma saatlerinin artırılmasından kaynaklanan kayıplarla birlikte 1941–1945 yılları arasında 20–25 milyon kadar Rus vatandaşı hayatını kaybetti. Çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bu kayıplar Rusya'nın demografik yapısını da büyük ölçüde etkiledi.⁶

Bütün bunlara rağmen Rusya, Büyük Almanya'yı hem savaş alanında hem de savaş sanayinde yenmişti. Ancak bunu diğer bütün üretim kalemlerini kısım, askeri sanayi üretimine tek yönlü olarak ağırlık vererek başarmıştı. Rusların 1920'li yıllardan itibaren giriştiği ağır sanayi hamlesi “küçük bir ekonomik mucize” olmuş, verim 1945–1950 yılları arasında ikiye katlanmıştı.⁷

Sahip olduğu muhteşem coğrafyayı emniyete almak açısından Stalin, savaş sonrasında bile güçlü bir ordu bulundurma ihtiyacı duymuştur. Kızıl Ordu'nun bundan sonraki hedefi; kapitalizmi mümkün olduğu kadar ötede tutarak bir an önce yaraları sarmaya girişmek, gelecekteki saldırganlıkları engellemek, Avrupa'daki ve Uzakdoğu'daki ele geçirilen toprakları denetim altında tutabilmektir.⁸ Fakat bu büyük ordunun teknolojik bakımdan son

³ Paul KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri* (1500'den Günümüze Ekonomik Değişme ve Askeri Çatışmalar) (Çev: Birtane Karanakçı), İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, Eylül 1998, s. 419–420.

⁴ Erik Jan ZÜRCHER, (Çev. Yasemin S. Gönen) *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2007, s. 302

⁵ İlhami Binali DEĞİRMENCİOĞLU, *Rakipsiz Kalan Güç Kendini Yok Eder- ABD İmparatorluğu*, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Aralık 2007, Sayı 6, s. 78–79

⁶ ATAÖV, *Amerika-NATO ve Türkiye*, s. 66–67

⁷ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 426

⁸ ARMAOĞLU, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 420

derece geri olması sorun teşkil ediyordu. Büyük bir kararlılıkla bunun da üzerine gidildi. Ekonomik kaynakların büyük çoğunluğu yeni silah sistemlerinin geliştirilmesine ayrıldı. 1947- 1948'lere gelindiğinde uzun menzilli MIG-15 jet avcı uçaklarının devreye girmesi, Amerikalılar ve İngilizlerden yapılan çalıntı teknoloji transferi ile stratejik bir hava gücü oluşturulmuştu. Ele geçirilen Alman bilim adamı ve teknisyenleri çeşitli füze ve güdümlü sistemlerinin geliştirilmesinde kullanılmaktaydı. Savaş sırasında bile Sovyet atom bombasının yapılması için kaynak ayrılmıştı. Donanma da yeni katılan ağır kruvazörler ve okyanusta harekete daha elverişli denizaltılar sayesinde değişim geçiriyordu.⁹

Sovyet Rusya savaş sonrasında kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmek istemişti. Bu nedenle savaş sırasında işgal ettiği Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini peykleştirme çalışmalarını hızlandırmıştı. Diğer yandan Türkiye, Yunanistan, İran üzerinde etkisini artırmak için baskı ve isteklerde bulunmaya başlamıştı. Ayrıca Uzakdoğu'da Çin'de faaliyetlere girişti. Tabii bu durum, bu politikalarından hoşnut kalmayan ülkeler tarafından Rusya'ya karşı ittifaklara yol açtı. Bu da beraberinde dünyayı yeni bir bloklaşma hareketine itti.

II. Dünya Savaşı sonunda Almanya ise Avrupa'daki ve daha doğudaki kazançlarından oldu. Stratejik bombardımanın yarattığı yıkıntıya, ulaşım sisteminin aşırı zorlamasına, konut sayılarındaki gerilemeye, pek çok hammaddelerin bulunmayışına ve ihracat pazarlarının kaybına, müttefiklerin sanayiye getirdikleri denetimler de eklendi. Buna Rusların kendi ülkelerinde yaşadıkları işgalin ve zulümlerin intikamını alırcasına sanayi demirbaşını talan etmeleri de eklenince Almanya'nın 1946'daki ulusal geliri ve verimi, 1938'dekinin üçte birinin altına düştü. Korkunç bir azalmaydı bu.¹⁰ Oysa II. Dünya Savaşı'nın başında hiçbir devlet Almanya kadar güçlü değildi. Alman savaş endüstrisi her yeri yok edebilecek durumdayken bir süre sonra kesin bir yenilgiye uğramıştı. Hitler'in imparatorluğu dizlerinin üzerine çökmüş, Avrupa'daki Nazi işgali sona ermiş, Almanya açısından II. Dünya savaşı bitmişti.¹¹

Almanya dört devletin işgal bölgelerine bölünmüş, ayrıca başkent Berlin de şehir olarak dörde bölünmüştü. Almanya'da yönetimin aşama aşama Almanlara devredilmesi süreci başlamış, fakat tamamlanamamıştır. Son kararı veren merciler hala işgal yönetimleridir. Batılı üç devlet bir tarafta Ruslar diğer taraftadır ve iki rakip haline gelmişlerdir. Birbirleriyle uzlaşmaları giderek imkânsız hale gelmiş ve Almanya içinden iki Almanya doğmuştur.¹²

⁹ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 426

¹⁰ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 428

¹¹ Ali ÇİMEN-Göknur GÖĞEBAKAN, *Tarihi Değiştiren Savaşlar*, İstanbul, Timaş yayınları, 2008, s. 352

¹² Altan ÖYMEN, *Değişim Yılları*, İstanbul, Doğan Kitapçılık, Kasım 2006, s. 83

Japonya tarihin en korkunç bombasının-atom bombasının- ilk hedefi olup, on binlerce insanını kaybederek teslim olduktan sonra Amerika'nın mutlak işgali altındadır. Japonya'da bir imparator var ama yetkileri kâğıt üzerinde... Ülkenin gerçek imparatoru Amerika'nın Uzakdoğu Kuvvetleri komutanı General Mac Arthur'dur.¹³

Ekonomi alanında ise Almanya benzeri bir gerileme olmuştu; 1946'da ki ulusal gelir, 1934-1936'dakinin ancak yüzde 50'si kadardı ve imalat sektöründeki gerçek ücretler yüzde 30'a düşmüştü. Dış ticaret öyle aşağı düzeydeydi ki 1948'ler de bile ihracat 1934-1936 rakamının ancak yüzde 8'i, ithalat ise yüzde 18'i kadardı. Savaş Japonya'nın gemilerini yok etmiş, pamuk çırnak makinelerini 12,2 milyondan 2 milyona düşürmüştü, kömür verimini yarıya indirmişti. Askeri olduğu kadar ekonomik açıdan da güçlü uluslar oldukları günler geride kalmış görünüyordu.¹⁴

İtalya 1943'te taraf değiştirdiği halde, onun ekonomik kaderi de aynı ölçüde karanlıktı. Müttefik kuvvetler, iki yıl boyunca savaşıp bombalayarak yarımada ilerlemişler ve Mussolini'nin stratejik hatalarının yol açtığı zarara pek çok yeni zararlar eklemişlerdi. Nüfus, savaşta verilen kayıplara rağmen, sömürgelerden yurda dönenler ve dışarıya göçün durmasıyla geniş ölçüde artmıştı. Yaşam düzeyi oldukça düşüktü. Uluslar arası yardım, özellikle de ABD'nin yardımı olmasa çok sayıda İtalyan açlıktan ölebilirdi.¹⁵

Fransa Almanlar tarafından dört yıl yağmalandıktan sonra 1944 yılında, aylarca süren geniş çaplı savaşlar yapmıştı. Suyollarının ve limanların çoğu kapanmış, köprülerin çoğu tahrip edilmiş, demir yolu sisteminin büyük bölümü geçici olarak kullanılamaz hale gelmişti. İthalat ve ihracat 1944-1945'te hemen hemen sıfıra düşmüştü. Fransa'nın ulusal geliri, 1938'dekinin ancak yarısıydı. Dünya'nın çeşitli yerlerindeki sömürgeleri olsa da Fransa, demokrasinin beşiği ve sarsılmaz kalesi değildi artık.¹⁶

İngiltere İkinci Dünya Savaşı'nda baştan sona çarpışmış tek büyük devletti. Churchill'in yönetimi altında tartışmasız bir biçimde "Üç Büyükler" den biri olmuştu. 1945 Ağustosuna geldiğinde Hong- Kong da dahil olmak üzere imparatorluğun tüm sömürgeleri halen İngiltere'nin elindeydi. İngiliz askerleri ve hava üsleri Kuzey Afrika'ya, İtalya'ya, Almanya'ya, Güneydoğu Asya'ya yayılmıştı. Ağır kayıplara rağmen, krallık donanması,

¹³ ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 84

¹⁴ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 429

¹⁵ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 429

¹⁶ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 429-430

1.000'den fazla savaş gemisine, yaklaşık 3.000 küçük savaş gemisine ve 5.500 çıkarma aracına sahipti. Bombardıman uçakları komutanlığı, dünyadaki ikinci en büyük stratejik hava kuvvetiydi.

İngilizler savaştan, kazanan büyükler safında çıkabilmeyi başarmışlardı. Ancak savaş içinde kalabilmek adına kendilerini büyük ölçüde zorlamışlar, altın ve dolar rezervlerini tüketmişlerdi. Ülke Amerikan yardımına muhtaç hale gelmişti.¹⁷

İkinci Dünya Savaşı sonunda güçler dengesi ve dünya coğrafyası yeniden değişmiştir. İngiltere de artık eski gücünde değildir. Fakat dünyanın iki ayrı kıtasından iki farklı ülke belirmiştir. Biri geniş bir coğrafyaya sahip olan Sovyet Rusya, diğeri ise Amerika Birleşik Devletlerdir. Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri süper güç olarak tarih sahnesinde yerlerini almışlardır.¹⁸ İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle dünya devletleri, dünyada barış ve güvenliğin tesis edilebileceğini sandılar. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kurulması bu görüşü daha da kuvvetlendirdi. Ancak, savaşın hemen ertesinde SSCB'nin yayılma ve genişleme politikası, Orta doğuda İran, Türkiye ve Yunanistan üzerindeki tehditleri, Avrupa'da SSCB'nin uydusu haline gelen Doğu Avrupa devletleri, Uzak doğuda Çin'in komünistlerin eline geçmesi, SSCB'nin büyük ve güçlü ordularını daha da takviye etmesi, savaş sonrası kendi kıtasına dönmeyi planlayan ABD'yi harekete geçirdi. Bu durum, dünyanın doğu ve batı olmak üzere iki bloğa ayrılmasına neden oldu. Meydana gelen gelişmeler dünyayı “soğuk savaşa” sürükledi. Soğuk savaş süresince Batılı devletler ve SSCB arasındaki mücadele uluslararası ilişkilerin her safhasında (askeri, ekonomik, diplomatik, ideolojik) yaşandı.

Soğuk Savaş Kavramı: İkinci Dünya Savaşı sonrası temelde ABD ve SSCB arasında gelişen düşmanca ilişkileri ve ideolojik çatışmayı tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Bu çatışma açık askeri eylemlerle değil ekonomik baskı, propaganda ve silahlanma yarışı şeklinde kendini göstermiştir.¹⁹

¹⁷ KENNEDY, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, s. 429–430

¹⁸ Yusuf SARINAY, *Atatürk'ten Günümüze Türk Dış Politikası Hakkında Genel Bir Değerlendirme*, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 48, Cilt 16, Kasım 2000

¹⁹ Baskın ORAN, *Türk Dış Politikası 1919–1980*, Cilt- 1, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005, s. 536

BİRİNCİ BÖLÜM

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A- II. Dünya Savaşında Türk Dış Politikası ve Neticeleri

İngiltere ve Fransa ile 1939'da ittifak yaparak tercihini Batı dünyası lehine yapmasına rağmen, II. Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmaya çalışmıştı. Zira Türkiye'nin içinde bulunduğu durum dikkatle incelendiğinde o dönemde uygulanabilecek tek politika olduğu ortaya çıkmaktadır.¹ Öyle zamanlar oldu ki "İngiltere ile müttefik, Almanya ile dost" konumuna geldik. Ancak yine de 1939-1945 yılları arasında İsmet İnönü ve Türk politika yapıcılarını, Türkiye'yi savaş dışında tutmakla tam bir "dış politika felsefesi" oluşturmuşlardır.² Atatürk hayattayken O'nun karar adamlığı yönünü ihtiyatlılığıyla dengeleyen "İkinci Adam" İnönü için Savaş yılları, çetin bir dış politika sınavı oldu. Atatürk'ün, Birinci Dünya Savaşına erken girildiği ve yeni bir savaştan ise Türkiye'nin uzak kalması gerektiği yolundaki görüşlerini yakından bilen İnönü, Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşına girmekten kurtarmakla Atatürk'ün "dış politika vasiyetini" yerine getirmiş sayılabilir. Böyle bir politikayı uygulamak, İnönü'nün ihtiyatlı kişiliğine de uygundu. "Lozan Konferansını bütün güçlükleriyle yeniden yaşamamak" ilkesi, İnönü'nün bütün dış politika kararlarına hakim olmuştur denilebilir.³

Dünyaya örnek bir politikadır takip edilen.⁴ İşin inceliklerine göre oynanan bir "Denge Oyunu" içinde "Bıçağın Sırtında Siyaset" yapılmıştır. Baş aktör İsmet İnönü'ye göre olup biten:

"Bizim kaderimiz, müttefiklerle beraber olmaktır. Bunun neticesi olarak müttefiklerle beraber ve onların safında harbe girmemiz, tabii ve zaruri olacaktır. Ancak, bu harbe girmek için, vaziyetimizin özelliğini ve müttefiklerimizin bize karşı vazifelerini hakkıyla ifa etmelerini istemeye mecbur ve bunda haklıydık. Yoksa harbe girmemek ve hiçbir şart altında girmemek daha en başta verilmiş bir karara dayanmaktaydı. İşte bu suretledir ki, taahhütlerimize sadık kalmakla Müttefiklerimizin bize karşı vazifelerini ifa etmelerini istemek arasındaki tartışma, bizi harp dışında bırakmıştır. Yani netice şu oldu: Harbe girmek bizim için mümkün olmadı ve

¹ Wayne BOWEN, (çev. Mehmet E. Baysal) *"Türkiye ve II. Dünya Savaşı: Tarafsız Fakat Savaşmayan Ülke"*, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 812

² Selim DERİNGİL, *Denge Oyunu* (İkinci Dünya Savaşında Türkiye'nin Dış Politikası), 2. Baskı, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ekim-2001. s.16.

³ Ömer KÜRKCÜOĞLU, *Dış Politika nedir? Türkiye'nin Dünü ve Bugünü*, AÜSBF dergisi, Cilt 35, 1980, s. 322

⁴ Murat ÇULCU, *Marjinal Tarih Tezleri*, İstanbul, Erciyes Yayınları, Haziran -1995. s.307.

müttefiklerimiz de bizi bu hususta haksız bulmaya hiçbir zaman, vesile ve imkân bulamadılar."dan ibarettir.⁵

Bunun sonucu olarak savaş içinde izlediği politika, savaş sonunda Türkiye'yi uluslar arası alanda büyük bir yalnızlığa itmişti. Bu yalnızlık içerisinde Sovyet istekleri ile karşı karşıya kalan Türkiye, bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü açısından büyük endişe duyarak, Sovyetler Birliği'ne karşı yüzünü yeniden Batıya çevirmek zorunda kalmıştır.

Türkiye'nin Sovyetler Birliği karşısındaki endişeleri temelsiz değildir. Sovyet Rusya Türkiye üzerindeki isteklerini 1939'da Moskova'da Türk heyetine açıklamıştı. Savaş içerisinde Sovyetlerin tavrı cephe durumuna göre değişkenlik göstermiş fakat savaş sonucunda asıl şeklini tam çıplaklığıyla göstermiştir. Bu sebeple, 1945 yılından itibaren Türkiye'nin dış politikasına istikamet veren esas unsur Türk-Sovyet münasebetlerinin seyridir.

1- Sovyetler Birliği'nin İstekleri Karşısında Türkiye

Sovyetler Birliği savaştan sonra Türkiye'yi yalnız bırakarak isteklerini kolayca kabul ettirmek istemişti. Sovyetler' in bu tavrı Yalta Konferansı'nda açıkça anlaşılmıştı. Bu sebeple Türkiye'nin savaşın son anında mihver devletlerine savaş ilân etmesini tasvip etmeyen Sovyetler Birliği, Türkiye'nin Birleşmiş Milletlere katılması ile milletlerarası durumda kazandığı istikrarı ortadan kaldırmak için fırsat kolluyordu. Nitekim 19 Mart 1945'te Türkiye'ye dönmekte olan Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'i kabul eden Molotov, Sovyet hükümetinin günün şartlarına ve II. Dünya Savaşı sonunda ortaya çıkan yeni duruma uygun olmadığı için esaslı değişiklikleri gerektirdiğine inandığı 17 Aralık 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Tarafsızlık Antlaşması'nı feshettiğini bildirdi.⁶ Sebep olarak ise II. Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği derin değişikliklere tekabül etmemesi ve ciddi değişikliklere ihtiyaç duyulması gösterilmiştir.⁷ Türk dış politikası üzerinde büyük etki yapan bu olay üzerine Türkiye, müttefiki İngiltere'nin desteğini sağlamak amacıyla faaliyete geçmiş ancak İngiltere'den gerekli desteği elde edememişti.⁸

Türkiye, feshedilen antlaşma yerine yeni bir antlaşma yapmak istediğini açıkça ilân etmesine rağmen, Sovyet hükümeti bu isteğe belirli bir süre cevap vermemiştir. Ancak aradan

⁵ Ş. Süreyya AYDEMİR, *İkinci Adam*, 2. Cilt, 1. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1967. s. 244.

⁶ Feridun Cemal ERKİN, *Türk-Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi*, Başnur Matbaası, Ankara, 1968, s. 145–146

⁷ Gothard JAESCHKE, "*I. Ve II. Dünya Savaşlarında Türkiye'nin Dış Politikası*", Türkler, Cilt 16, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 801

⁸ Rıfıkı Saim BURÇAK, *Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış*, Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu, TTK Yayınları, Ankara, Mart 1992, s. 211

çok geçmeden Türkiye'nin bağımsızlık ve toprak bütünlüğünden bazı tavizler vermeden Sovyetler Birliği ile anlaşabilmesinin imkânsız olacağı ortaya çıkmıştır. 7 Haziran 1945'te Molotov, Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e iki ülke arasında yeni bir antlaşma yapılabilmesi için Türkiye'nin bazı Sovyet isteklerini kabul etmesi gerektiğini söylemiştir.⁹ Bu istekler şöyle sıralanabilir:

1- 16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşması'yla tespit edilen Türk-Sovyet sınırında Sovyetler lehine bazı düzeltmeler yapılması, yani Kars ve Ardahan'ın Sovyetler Birliği'ne iadesi.¹⁰

2- Boğazların Türkiye ile Sovyetler Birliği tarafından ortaklaşa savunulması ve bunu sağlamak için de Sovyetler Birliği'ne, Boğazlarda deniz ve kara üsleri verilmesi.¹¹

3- Montreux Boğazlar rejiminin yeniden düzenlenmesi ve ilgili devletlerin katılacağı yeni bir konferans düzenlenmesi.¹²

Bu isteklerden başka Türkiye'de daha demokratik ve temsili bir hükümet kurulması, ayrıca Türkiye'nin İngiltere ile olan ikili ittifakına son vermesi ve Sovyetler Birliği ile bu devletin Balkanlardaki komşularıyla imzaladığı antlaşmalara benzer bir antlaşma imzalaması da vardır.¹³

Rusya bu uygun ortamda bir bahane ile feshettiği anlaşmanın devamının sağlanması için kabul edilemez isteklerde bulunmuş, hatta Türkiye'nin toprak bütünlüğünü bozucu tarihi emellerini bir oldubittiyle gerçekleştirmeye çalışmıştır.

Selim Sarper bu istekleri Ankara'ya bildirmeye gerek görmeden reddederek, Montreux Boğazlar rejiminin yalnız Türkiye ile Sovyetler Birliği'nin meselesi olmadığını, bunun antlaşmaya katılan diğer devletleri de ilgilendirdiğini, Türk hükümetinin sınır değiştirmeyi ve Boğazlarda üs vermeyi kabul etmeyeceğini söylemiştir.¹⁴

Bundan iki gün sonra Türk hükümetinin Selim Sarper'e gönderdiği resmi talimat da aynı görüşleri ihtiva etmektedir. Diğer taraftan 18 Haziranda Selim Sarper'in Molotov'la yaptığı ikinci görüşmede de Sovyet istekleri değişmemiştir. Sovyet isteklerinin Türk hükümeti

⁹ Haluk ÜLMAN, *NATO ve Türkiye*, AÜSBF Dergisi, Cilt 22, Sayı 4, 1967, s. 148

¹⁰ Düzeltmeye bahis olan Elviye-i Selase (Kars, Ardahan ve Batum); 3 Mart ve 13 Temmuz 1878 Ayastefonos ve Berlin Antlaşmaları ile savaş tazminatı olarak Çarlık Rusyasına terk edilmişti. Daha sonra 3 Mart 1918'de Brest-Litovsk Antlaşması'yla, Batum'la birlikte plebisit yapılması koşuluyla Osmanlı Devletine geri verilmişti. Yapılan plebisit sonucunda halk Osmanlı yönetimini kabul etmişti. Sonunda, Moskova antlaşması ile Batum SSCB'ye bırakılmış, Kars, Ardahan Türkiye'de kalarak Doğu Anadolu sınırı çizilmişti.

¹¹ İsmail SOYSAL, *Türk Dış Politikası İncelemeleri İçin Kılavuz(1919-1993)*, İstanbul, Eren Yayınevi, 1993, s. 15

¹² Mehmet SARAY, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi*, III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2000, s. 73

¹³ Mehmet GÖNLÜBOL ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası(1919-1995)*, Ankara, Siyasal Kitapevi, 1996, s. 191- 192

¹⁴ GÖNLÜBOL ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, s. 192

tarafından reddedilmesi üzerine, Sovyetler Birliği, 1945 yılı haziran ortalarından itibaren Türkiye üzerinde ağır bir siyasî baskı yapmaya başlamıştır. Bu baskı ve propagandalar yabancı basında yer almasına rağmen, Türk hükümeti iki ülkenin ilişkilerini daha fazla bozmamak ve Sovyetlere isteklerini geri almak için imkân tanımak amacıyla açıklamamıştı. Hâlbuki Sovyetler Birliği baskısını daha da artırmış, Türkiye'den tehditle toprak ve üs kopararak Türkiye'deki rejimi değiştirmeye çalışmıştır.

1945 Haziranında Eçmiyazin'de Dünya Ermeni kuruluşları Kars ve Ardahan'ın Sovyet Ermenistan'ına ilhak edilmesi yolunda bir karar aldılar. Daha sonra bu konuda bir basın kampanyası başlatılarak Sovyetler Birliği'nin yayınlarına dünyanın çeşitli ülkelerindeki Ermeniler de katıldı. Kars ve Ardahan'ın Türkiye'den koparak Sovyet Ermenistan'ına verilmesi amacıyla başlatılan bu kampanyaya dünyanın çeşitli bölgelerindeki Ermeni Komiteleri de katıldığı gibi, Sovyet Ermenistan'ı Komünist Partisi Sekreteri "... bütün Ermeni Milleti Türkiye'nin zorla ele geçirdiği toprakları istiyor,..." diyordu.¹⁵

Sovyetler Birliği bu faaliyetlerini daha da artırarak İstanbul konsolosluğu vasıtasıyla Türkiye'de yaşayan Ermenileri göçmenliğe davet etti. Böylece bozulmaya başlayan Türk-Sovyet münasebetleri, İstanbul Üniversitesi gençliğinin bazı sol yayın organlarını tahrip etmesiyle daha da gerginleşti.¹⁶

2-Türkiye'nin Sovyet Notalarına Karşı Tutumu

Bu Sovyet baskıları Türk kamuoyunda büyük tepki ile karşılandı. İsmet İnönü "açıkça söyleriz ki, Türk topraklarından hiç kimseye verilecek bir borcumuz yoktur. Şerefli insanlar olarak yaşayacağız ve şerefli insanlar olarak öleceğiz" derken, Mecliste bir konuşma yapan Kazım Karabekir "bütün dünya bilmelidir ki, boğazlar Türk Milleti'nin boğazıdır. Oraya el saldırtmayız... Kars Yaylası'nda milli bel kemiğimizeyizdir. Kırdırırsak mahvoluruz" diyordu.¹⁷ Ayrıca Başbakan Saraçoğlu'da "bütün dünya biliyor ki... Bu yerlerde, bir tek Ermeni yoktur" diyerek bu iddiaları kesinlikle reddediyordu. Bu iddialara karşı Türk tepkisi sürerken Moskova'nın belli başlı gazeteleri iki Gürcü profesörün mektubunu yayınladılar. Bu mektupta, Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, İspir, Bayburt, Gümüşhane, Trabzon ve Giresun'un Gürcistan topraklarından olduğu iddia edilerek Gürcü Cumhuriyeti'ne terki isteniyordu. Böylelikle, Sovyet basını Sovyet vatandaşlarının ağızından Türk toprakları üzerinde istekler ileri

¹⁵ Mahmut GOLOĞLU, *Demokrasiye Geçiş 1946-1950*, İstanbul, kaynak yayınları, 1982, s. 122-123

¹⁶ Yusuf SARINAY, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya girişi 1939-1952*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s. 47

¹⁷ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s.427

sürüyordu. Bu istekler Türk kamuoyunda büyük tepki ile karşılandı. Bu sırada Anadolu Ajansı'nın yaptığı ankete göre Türkiye bir karış, toprağımızı vermektense ateşe atılmaya hazırdı.¹⁸

Türkiye üzerindeki bu istek ve baskılardan anlaşılıyor ki, Sovyetlerin politikası, 1921 yılından önce "status quo" ya geri dönmeye yönelikti. Bu sebeple Türkiye, Sovyet tehlikesine karşı bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü koruyabilmek amacıyla, 1939 yılından itibaren ittifak içinde bulunduğu İngiltere'nin ve savaş sonunda dünyanın en güçlü devleti olarak ortaya çıkan ABD'nin desteğini aramıştır.¹⁹ Fakat Türkiye'de büyük endişe ve tepki uyandıran bu Sovyet davranışı, Türkiye dışında önceleri aynı tepkiyle karşılanmamıştır. Çünkü bu sırada büyük devletler, özellikle ABD savaş sonunda hâlâ Sovyetler Birliği'yle işbirliğinin sağlanabileceğine ve savaş sonu dünyasında barışın milletlerarası işbirliği yoluyla kurulabileceğine inanıyorlardı.

Bu sebeple Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne karşı teşebbüse geçmeleri ve diplomatik destek sağlamaları konusunda İngiltere ve ABD nezdinde yaptığı ilk teşebbüsler kesin sonuç vermemiştir. Bununla beraber Türkiye'ye diplomatik destek vadeden İngiltere, Sovyetler Birliği'ne meseleyi Potsdam Konferansı'na getireceğini bildirdiği gibi, ABD'de de 18 Haziranda müracaat ederek Yalta kararlarına aykırı olan bu Sovyet davranışı konusunda Potsdam Konferansı'ndan önce ortak bir Anglo-Amerikan politikası tespit edilmesini istemiştir. İngiltere'nin bu sonuçsuz kalan girişiminden sonra Türk hükümetinin İngiltere ve ABD'yi Sovyetlere karşı harekete geçirmek amacıyla yaptığı ikinci teşebbüs sonucunda her iki devletin de Postdam Konferansından önce Sovyetler Birliğine karşı fazla bişey yapmaya niyetli olmadıkları anlaşılmıştır.²⁰

¹⁸ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s.427

¹⁹ SARINAY, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi*, s. 49

²⁰ Kamuran GÜRÜN, *Dış İlişkiler ve Türk Dış Politikası, 1939'dan Günümüze*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1983, s. 180-182

3- Potsdam Konferansı'nda Boğazlar Meselesi

ABD ve İngiltere'nin, Sovyetler Birliği ile savaş sonu işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla yaptıkları Potsdam Konferansı 17 Temmuz- 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Berlin'de yapılmıştır. Konferansta görüşülen en önemli konulardan biri de Türk boğazlarının durumudur. Ve bu boğazlar konusu ilk kez 22 Temmuzda görüşmeye açılmıştır.²¹

Daha önce belirtildiği gibi Sovyetler Birliği Yalta Konferansı'nda Montreux Boğazlar rejiminin değiştirilmesi konusunda İngiltere ve ABD'nin desteğini kazanmıştı. Fakat Sovyetler Birliği'nin boğazlar meselesine sadece Türkiye ile kendi aralarındaki bir mesele gibi bakması ve boğazlardan askeri üsler istemesi İngiltere ve Amerika'nın muhalefetine neden olmuştur.²² Churchill, Monterux Boğazlar rejiminin tadiline taraftar olduğunu, fakat Türkiye'den toprak ve boğazlardan üs isteklerinin Türkiye'yi tehdit etmek olacağını ve bu konuda Türkiye'ye baskı yapılamayacağını söylemiştir.²³ Truman ise Sovyet tezine karşı Montreux sözleşmesinin değiştirilmesine taraftar olmakla beraber, Boğazlara milletlerarası su yolları statüsü verilmesini ve boğazlardan geçici olarak üç büyük devletlerle beraber diğer ilgili devletlerinde teminatı altına koymayı teklif etmiştir. Ayrıca Churchill, Sovyet basını ve radyosunda Türkiye aleyhinde çıkan haber ve yorumlarla ilgili olarak Stalin'i uyarmıştır.²⁴

Stalin ise bu tekliflere itiraz ederek, Boğazlar konusunda görüş ayrılıkları sebebiyle anlaşmaya varmanın zor olacağını belirterek meselenin ertelenmesini istedi.²⁵

Neticede Montreux Boğazlar rejiminin ne şekilde değiştirileceği konusunda herhangi bir antlaşmaya varılmadan, meslenin Londra'da yapılacak Dışişleri Bakanları toplantısına bırakılmasına ve her üç devletin bu konudaki görüşlerini Türkiye'ye bildirmelerine karar verilmiştir.²⁶

ABD'nin boğazlar hakkındaki politikası Potsdam Konferansı'ndan sonra yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Nitekim Başkan Truman 27 Ekim'de "Donanma Günü" dolayısıyla yaptığı konuşmada, bütün milletlerin "...birden fazla memleketten geçen nehir ve suyolları" üzerinde eşit haklara sahip olmalarını isterken, yalnız Türk toprakları içinde bulunan Türk Boğazları'nı diğer milletlerarası suyollarının dışında bırakmıştır.

²¹ Cüneyt ARCA YÜREK, *Şeytan üçgeninde Türkiye*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987, s. 294

²² İsmet BOZDAĞ, *Darağacında Bir Başbakan Menderes... Menderes...* İstanbul, Truva Yayınları, 2007, s.168

²³ Necdet EKİNCİ, "İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları", Türkler, Cilt 16, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 724

²⁴ Ayşegül SEVER, *Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945-1958*, İstanbul, Boyut Yayınları, 1997, s. 27-28

²⁵ Mehmet GÖNLÜBOL ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, s. 50-51

²⁶ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s. 427. 402.

ABD, Boğazlar hakkındaki görüşlerini Potsdam'da alınan karar gereği, 2 Kasım 1945 tarihinde Türk hükümetine bir nota vererek bildirmiştir. Bu notada, Montreux Boğazlar rejiminin zamanı şartlarına uydurulması için milletlerarası bir konferans toplanması teklif edildikten sonra, ABD'nin çağrıldığı takdirde bu konferansa katılmaktan memnun olacağı kaydediliyor ve Montreux rejiminde özet olarak şu değişikliklerin yapılması teklif ediliyordu:

- 1- Boğazlar her zaman bütün milletlerin ticaret gemilerine açık olmalıdır,
- 2- Boğazlar her zaman Karadeniz devletlerinin savaş gemilerinin doğrudan geçişine açık olmalıdır.
- 3- Barış zamanında ortak bir kararla tespit edilecek sınır ve tonaj dışında Boğazlar, Karadeniz'de sahili olmayan devletlerin savaş gemilerine, Birleşmiş Milletler otoritesi altında hareket etmemeleri halinde kapalı tutulmalıdır.
- 4- Montreux rejiminde Milletler Cemiyeti deyimini yerine Birleşmiş Milletler getirilmeli ve Japonya sözleşmeden çıkarılmalıdır.²⁷

ABD notasının bir sureti de İngilizlere verilmişti. İngiliz hükümeti ise, 21 Kasım'da neşrettiği bir muhtıradaki genel olarak ABD'nin görüşlerine katıldığını, yalnız Montreux rejiminin değiştirilmesinin aceleye getirilmemesine taraftar olduğunu bildirmiştir.²⁸

Başbakan Saraçoğlu, 5 Aralık 1945'te yaptığı basın toplantısında, Türk hükümetinin ABD'nin teklifini bir müzakere temeli kabul ettiğini, Montreux rejimini yenileme konferansında ABD'nin yer almasını arzudan ziyade bir zaruret olarak telakki ettiğini söylemiştir. Böylece Türkiye, ABD'nin konferansa katılmasını memnuniyetle kabul ederek Boğazlar meselesini ABD'ye istinat ettirip bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü için Sovyetler Birliği'ne karşı ABD'nin desteğini sağlamaya çalışmıştır.²⁹

²⁷ SARAY, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi*, s. 76-77

²⁸ GÖNLÜBOL ve diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, s. 199

²⁹ EKİNCİ, "*İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları*", s. 724

4- Türkiye-ABD İlişkileri

Potsdam Konferansı'ndan sonra ABD'nin Türkiye hakkındaki görüşleri değişmeye başlamıştır. ABD, Potsdam Konferansı'nda Sovyetlerin toprak isteklerinin iki tarafı ilgilendirdiğini savunmasına rağmen, 1945 yılı sonbaharından itibaren Türkiye'nin toprak bütünlüğü ile yakından ilgilenmeye başlamıştır. Amerikan politikasının değişmesinde özellikle iki olay etkili olmuştur. Bu olaylardan biri, 1945 yılı sonlarında Sovyetler Birliği'nin iki Gürcü profesörün iddialarına dayanarak bazı Türk illerinin kendine verilmesi için açtığı kampanyayı artırması, ikincisi de bütün 1945–1946 kışı boyunca dünya politika sahnesini meşgul eden İran meselesidir.

Bu olayların etkisi ile 1946 yılı başlarından itibaren ABD, Sovyetler Birliği'nin Akdeniz ve Ortadoğu'ya yayılma politikasına karşı tavrını değiştirmeye başlamıştır. Nitekim iki Gürcü profesörün mektubunun yayınlanmasından sonra Sovyetler Birliği'nin Türkiye üzerindeki siyasi baskısının artması üzerine, Türk hükümeti Sovyetler Birliği'ne karşı ABD ve İngiltere'nin desteğini kazanmak için müracaatta bulunmuştu. Bu müracaat üzerine ABD, Türkiye'ye verdiği notada, artık bu konunun Türk-Sovyet münasebetlerini aşarak, Amerikan hükümetinin, ihlal edilmesine müsaade etmemeye kararlı olduğu Birleşmiş Milletler yasasının sahasına girdiğini belirtmektedir. Bu tebliğ, ABD'nin Türkiye'ye göstermeye başladığı fiili ilginin ilk kesin delilini teşkil ediyordu.³⁰

Görüldüğü üzere Türk–Amerikan ilişkileri 1945 yılından itibaren belirli dalgalanmalarla, fakat sürekli yükselen bir çizgi biçiminde gelişmiştir. Bunu sağlayan en önemli unsur, Türkiye'nin Ortadoğu bölgesindeki stratejik coğrafi konumu ve İkinci Dünya Savaşından sonra ABD'nin Sovyetler Birliği'ne karşı girişmiş bulunduğu küresel kuvvet mücadelesinde Ortadoğu bölgesinin artan stratejik önemi olmuştur.³¹

ABD hükümeti, 1946 Nisanında eski Büyükelçi Münir Ertegün'ün cenazesini Missouri zırhlısı ile Türkiye'ye yollayarak Sovyetler Birliği'ne karşı bir kuvvet gösterisine girişti.³² ABD Dışişleri Bakanlığı ile ABD Donanma Bakanlığı'nın beraberce kararlaştırarak gönderdikleri Missouri, Amerikan donanmasından Boğazlara giren ilk gemi oluyordu. Missouri'nin İstanbul limanına geldiği gün, Chicago'da “Ordu Günü” dolayısıyla konuşan Truman, “...Bugün Amerika kuvvetli bir millettir... Bu kuvvet bizi, idareyi ele almamıza ve mesuliyetler kabul etmemize mecbur bırakmaktadır...” dedikten sonra yakın Ortadoğu'nun

³⁰ Rifat UÇAROL, *Siyasi Tarih (1789–1999)*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000, s. 616.

³¹ Oral SANDER, *Siyasi Tarih (1918–1994)*, Ankara, İmge Kitabevi, Kasım 2005, s. 233–234

³² ARCA YÜREK, *Şeytan üçgeninde Türkiye*, s. 315

durumunu vahim bir mesele olarak vasıflandırmıştır. Böylece Truman, Amerika'nın dünya meselelerine seyirci kalamayacağını vurgulayarak, Amerikan dış politikasında Sovyetler Birliği'ne karşı meydana gelen değişikliğe işaret ediyordu. Amerikan dış politikasının bu yöne istikameti, Sovyet baskılarına karşı direnen Türkiye için büyük önem taşıyordu. Bu bakımdan Türk kamuoyu, gerek Truman'ın konuşmasını, gerekse Missouri'nin Türkiye'ye gelmesini, ABD'nin Sovyetler Birliği'ne karşı Türkiye'ye teminat vermesi olarak değerlendirmiş ve sevinçle karşılamıştır.³³

7 Mayıs 1946'da yapılan bir antlaşmayla ABD Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında "ödünç verme ve kiralama yasası" yoluyla aldığı borçların tamamını sildi. Bu da Türk Amerikan ilişkilerinin daha sıcak bir döneme girmesini sağlamıştır.³⁴

Diğer taraftan, Sovyet baskılarına karşı aynı yönde desteği istenen İngiltere, pek açık olmayan 21 Kasım 1945 tarihli notasından sonra, Dışişleri Bakanı Bevin'in 21 Şubat 1946'da Avam Kamarasında yaptığı konuşmayla Türkiye hakkındaki tavrına açıklık getirmiştir. Bevin bu konuşmasında, "...Türkiye ile muahedemiz olduğunu belirtmek isterim... Şunu açıkça söylemeliyim ki Türkiye'nin bir peyk devlet haline geldiğini görmek istemem. İstedğim şey Türkiye'nin bağımsız ve hür bir devlet olarak kalmasıdır..." demiştir. Bevin'in demeci, Türkiye'nin milletlerarası durumuna yeni bir ağırlık ve sağlamlık katan önemli bir gelişme olmuştur.³⁵

5- Truman Doktrini

Savaştan sonra Amerikan kamuoyunda, Amerika'nın tekrar kabuğuna çekilerek ihtiyar Avrupa'nın karışık düzeninden yine uzak durması söz konusu olmuş ise de Sovyet Rusya'nın komünist emperyalizmine çabucak hız vermesi ve bundan doğan gelişmeler, Amerika Birleşik Devletleri'ni gerçekçi olmayan ümitlere kapılmaktan kısa sürede kurtarmıştır. Savaştan sonraki barış düzeninde Sovyetlerle işbirliği yapamayacağını vakit geçmeden anlamıştır. Bu durum ABD'yi milletler arası hukuk düzeninde bazı sorumluluklar almaya yönlendirmiştir. Geleneksel Amerikan politikasındaki bu değişimin başlangıcını da *Truman Doktrini* teşkil eder.³⁶

³³ Hüseyin BAĞCI, *Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar*, Ankara, Metu Pres Yayınları, Ağustos 2001, s. 3

³⁴ Baskın ORAN, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, 1. Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005, s. 525

³⁵ Feroz ve Bedia T. AHMAD, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi*(1945-1971), İstanbul, Bilgi Yayınevi, Temmuz 1976, s. 17

³⁶ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s. 441

Türkiye'nin ABD'nin askeri ve iktisadi desteğini aradığı Sıralarda Yunanistan'da kominizm tehlikesi belirmişti. Savaşın sonra bu devletten ordusunu çekmeyen İngiltere, askeri ve ekonomik yardıma devam etmekteydi. Fakat İngiltere'nin bu sırada karşılaştığı iktisadi kriz, bu yardıma devam edememesine sebep olmuştur. Nihayet 21 Şubat 1947'de İngiliz hükümeti, 31 Mart 1947'den itibaren Türkiye ve Yunanistan'a yardıma devam edemeyeceğini, Yunanistan'daki ordusunu geri çekmek zorunda olduğunu açıkladı. Fakat batı dünyasının savunması bakımından bu iki devletin bağımsızlığının önemli olduğunu, bu sebeple ABD'nin iktisadi ve askeri yardımının, Türkiye ve Yunanistan için şart olduğunu bir muhtıra ile ABD'ye bildirmiştir.³⁷

İngiltere'nin bu muhtırası, artık onun dünya ve özellikle Orta Doğu'daki yerini ABD'ye terk etmek zorunda kaldığını ortay'a koymaktadır. Bu sebeple İngiliz muhtırasını alan ABD yöneticileri; Doğu Avrupa ülkelerinde kurulan komünist rejimleri, Yunanistan'da çıkarılan iç savaşı ve Türkiye üzerindeki Sovyet baskısını göz önünde tutarak, Sovyetler Birliği ile işbirliğine artık devam edemeyeceğini ve dolayısıyla Sovyet yayılmasını durdurmak amacıyla yalnızlık politikasını terk ederek, bizzat Avrupa meselelerine müdahale etmek mecburiyetine inanmışlardır. İngiltere'nin muhtırası ABD yöneticilerinin bu müdahale kararını biran önce almalarında etkili olmuştur. Böylece ABD, sadece Orta Doğu'nun değil, aynı zamanda Batı dünyasının da savunması bakımından çok önemli bir yerde bulunan Türkiye ve Yunanistan'a karşı güttüğü yayılma politikası artık açıkça anlaşılan Sovyetler Birliği karşısında, bu ülkeleri iktisadi ve askeri yönden desteklemeye karar vermiştir. Şu noktaya işaret etmek gerekir ki ABD yöneticilerinin bu kararı almalarında sadece Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu Sovyet baskısı değil, Sovyet davranışlarının ortaya çıkardığı yeni milletlerarası ortam da etkili olmuştur.³⁸

Bu durum karşısında ABD Başkanı Truman, 26 Şubatta dışişleri, harp ve donanma bakanları ile görüşerek Sovyetler Birliği'ne karşı Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak yardım hakkında hükümetçe Kongreye sunulacak teklifi hazırlamaya başlamıştır. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra Başkan Truman Kongre'de 12 Mart 1947'de daha sonra Truman doktrini adını alacak olan mesajını okumuştur.³⁹ Başkan Harry Truman'ın Kongre'de yaptığı konuşmada, ilk kez, dünyanın iki ideolojik ilkeler dizisi arasında bölünmenin aşamasında olduğundan bahsetmekteydi. Bu tarihi konuşmasında Truman, komünist tehlikesi ile karşı

³⁷ Mehmet KOCAOĞLU, *Uluslar arası İlişkiler Işığında Ortadoğu*, Parçalanmak İstenilen Topraklar ve İstismar Edilen İnsanlar, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1995, s. 109

³⁸ AHMAD, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi*, s. 30

³⁹ Sina AKŞİN ve Diğerleri, *Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye* 1908–1980, Cem Yayınevi, İstanbul, Ekim 2002, s. 211

karşıya bulunan Türkiye ve Yunanistan'a ABD'nin 400 milyon dolarlık askeri yardım yapacağını açıklıyordu.⁴⁰

Amerikan dış politikasında yeni bir devrin başlangıcı sayılan bu mesajda "Amerikan dış politikasının, kendilerini boyunduruk altına almak için silahlı azınlıklar tarafından harcanan çabalar ve dış baskılara karşı koymaya çalışan hür milletleri desteklemek amacına yönelmesi gerekliliği kanaatindeyim. Eğer Yunanistan silahlı bir azınlığın kontrolü altına düşerse, bunun Türkiye için neticeleri çok ciddi olur. Bu durumda karışıklık ve düzensizlik bütün Orta Doğu'yu kaplayabilir" diyen Truman, Kongre'den, hükümete Türkiye ve Yunanistan'a 400 milyon dolarlık (100 milyon doları Türkiye için) yardım yapmak yetkisi ve bunun için de gerekli tahsisatın verilmesini istemiştir.⁴¹

Bu mesaja dayanarak hazırlanan "Yunanistan ve Türkiye'ye Yardım Kanunu", Kongre'de kabul edildikten sonra, 22 Mayıs 1947'de Başkan tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanuna göre başkana verilen yetkiler şunlardır:

- a- Türkiye ve Yunanistan'a yardım için 400 milyon dolar ayrılması,
- b- Bu iki ülkeye mali yardımdan başka, malzeme, hizmet ve bilgi yardımı yapmak, ayrıca askeri ve teknik uzmanlar gönderme yetkisi,
- c- Yardımın amacına uygun olup olmadığını denetleme yetkisi,
- d- Yardım, Türkiye ve Yunanistan tarafından kesilmesi istenirse; Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul vermek istemezse; kanunun amaçları gerçekleşirse kesilecektir.⁴²

Truman Doktrini, Sovyet baskısı karşısında devamlı ABD'nin desteğini arayan Türkiye'de büyük bir memnuniyet yaratmıştır. Türk kamuoyu Truman Doktrini'ni, Sovyet tehdidine karşı Türkiye'nin bağımsızlığının sağlanmasında önemli bir adım olarak görmüştür ve ABD'nin yalnızlık politikasını bir tarafa iterek, hür dünyanın kaderine karşı ilgisiz kalamayacağını davranışları ile de göstermeye başladığı şeklinde değerlendirmiştir.

"23 Mayıs 1947'de ABD tarafından Türkiye'ye yapılacak yardım hususunda gerekli çalışmaları yapmak için Lunsford Oliver'in başkanlığında bir araştırma heyeti Türkiye'ye gelmiştir. Bu heyetin incelemeleri sonucunda hazırladığı rapora göre;

- a- Türkiye'nin silah altındaki askerlerinin azaltılması,
- b- Buna karşılık silahların modernleştirilmesi ve alınacak 100 milyon dolarlık yardımın bu amaçla kullanılması,

⁴⁰ Çağrı ERHAN, *Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı*, AÜSBF Dergisi, Cilt 51, Sayı 1, 1996, s. 275

⁴¹ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s. 442

⁴² ORAN, *Türk Dış Politikası*, s. 532

c- Aynı miktarda yardım üç yıl daha yapılırsa Türkiye'nin kendi savunmasını sağlayabilecek güce ulaşacağı ifade edilmiştir.

Amerikan heyetinin çalışmalarını tamamlamasından sonra "Türkiye'ye yapılacak yardım hakkında antlaşma 12 Temmuz 1947'de Ankara'da imzalanmıştır. Bu antlaşma, Türk ABD işbirliğinin giderek gelişmesinde bir başlangıç noktası teşkil etmiştir. Antlaşma, Türk kamuoyunda Türkiye'nin iç ve dış politikası açısından bir teminat olarak görülmüş ve Türk ordusunun öneminin Amerika tarafından anlaşıldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Antlaşmanın imzalanmasından sonra Amerika yardım yapmaya başlamıştır. Bu yardımlar askeri amaçlı olduğu için Türk ekonomisinde istenilen refahı sağlayamamıştır. Türkiye ve Yunanistan'a yapılan bu yardım, başlangıçta bağımsız bir program iken, Nisan 1948'de "Dış Yardım Kanunu"nun içine alınmıştır. Böylece bir kereye mahsusmuş gibi görünen yardımlar süreklilik kazanmış oluyordu.

Truman Doktrini, savaş sonrası Amerikan dış politikasında, neticeleri günümüze kadar uzanan önemli bir dönüm noktası teşkil eder. Çünkü Sovyet yayılmasını durdurmak amacına yönelik bu doktrin ile ABD hür dünyanın liderliğini üstlenmiş oluyordu. Böylece İkinci Dünya Savaşı sonrası döneminin geçiş devresini sona erdirmiş, dünyanın iki bloğa ayrıldığını ve Sovyet-ABD mücadelesinin başladığını ilan etmiştir. Böylece Türkiye'de iki bloğa ayrılan dünyada batı bloğu safında yerini seçmiş oluyordu.

6- Marshall Planı

İkinci Dünya Savaşı'ndan ekonomik ve sosyal bakımından büyük sarsıntılarla çıkan Avrupa devletlerinin kalkınmasını sağlamak için ABD belirli bir kalkınma programı takip etmek gereğini duymuştur. Bu planın öncülüğünü Dışişleri Bakanı Marshall yaptığı için Marshall Planı adını almıştır. Marshall, 5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesinde yaptığı konuşmasında Avrupa'nın içinde bulunduğu duruma kısaca değindikten sonra, Amerika'nın Avrupa uluslarını ortak bir imar planı içinde bir araya getirme kararlılığını taşıdığını ifade etti.⁴³ Amerika'nın her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu de eklemiştir. Böylelikle Sovyetler Birliği'nin yayılması önlenmiş olacaktı. Bunun üzerine, İngiltere ve Fransa öncülüğünde 16 Avrupa devleti, 12 Temmuz 1947'de Paris'te toplanarak, Avrupa devletlerinin ihtiyaçları konusunda ortak rapor hazırlamışlardır.⁴⁴

⁴³ ERHAN, *Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı*, s. 278

⁴⁴ ORAN, *Türk Dış Politikası*, s. 538

Bu program üzerine Amerika, 2 Nisan 1948'de "Dış Yardım Kanunu"nu kabul ederek bir yıldan beri Truman Doktrini gereği Türkiye ve Yunanistan'a yapılan yardımı bu kanun çerçevesine almıştır. Dış Yardım Kanunu'ndan sonra Avrupa'nın Kalkınma Programını tatbik etmek amacıyla "İktisadi İşbirliği İdaresi " 3 Nisan 1948'de kurulmuştur. Diğer taraftan, ABD'nin Avrupa'ya yardım kararı alması üzerine on altı Avrupa devleti, 16 Nisan 1948'de "Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı" nı kurdular.⁴⁵

Paris'te toplanan İktisadi İşbirliği Konferansı'na Türkiye de katılmış, hazırladığı iktisadi kalkınma programını gerçekleştirmek için, kendisine 615 milyon dolar dış yardım yapılmasını istemiştir. Fakat Türkiye'nin kalkınma programı ve kredi isteği, Amerikan uzmanlar tarafından, Marshall Planı'nın milli kalkınma programlarının finansmanı için değil, savaştan yıkılmış, olarak çıkan Avrupa'nın kalkınması için hazırlandığı gerekçesiyle geri çevrilmiştir. Amerika'nın bu tutumu Türkiye'de, ABD'nin ilerde Türkiye'yi politik bakımdan da yalnız bırakabileceği endişesini uyandırmıştır.

Bunun üzerine Türk hükümeti doğrudan doğruya ABD'ye müracaat ederek kendi ekonomik kalkınması için dış yardımın zarureti anlatmış ve bunun sonucunda ABD, Türkiye'yi askeri gücü ve iç düzenine dikkat ederek, Marshall Planı içine almaya karar vermiştir. 4 Temmuz 1948'de iki ülke arasında ekonomik işbirliği antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmanın imzalanmasından sonra Ekonomik İşbirliği İdaresi (ECA), Marshall Planı çerçevesinde 1949–1951 yılları arasında Türkiye'ye yardım yapmıştır. 1951 yılından sonra bu yardım, Ortak Savunma Programı'na dahil edilmiş ve "Ortak Savunma İdaresi" kanalıyla yapılmıştır.⁴⁶

Türkiye'nin, Truman Doktrini'nden sonra Marshall Planı'na da dahil olması Türk kamuoyunda ülkenin, batı dünyasına girilmesi ve bu dünyanın lideri durumuna yükselen ABD ile savunma münasebetlerine geçmesinde bir merhale olarak görülmüş ve batı dünyası sadece coğrafi alan değil, demokratik bir sembol olarak da değerlendirilmeye başlanmıştır.

Türkiye bu yardımların yürürlüğe girmesiyle, artık batı yanlısı bir politika takip etmeye başladı. Bu yeni politikaya uygun olarak, içerde liberal bir ekonomik model benimserken, dış politikasında da bazı değişiklikler meydana geldiğini görüyoruz. Bu yeni politikanın ilk somut sonucu, Filistin meselesindeki tutumunda görülmüştür. Türkiye Truman Doktrini'ne kadar Arap devletlerini desteklerken, yardım almaya başladıktan sonra, ABD'nin etkisi ile politikasını değiştirmiş ve İsrail'i tanıdığı gibi, Türk Yahudilerininin İsrail'e

⁴⁵ AHMAD, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi*, s. 41

⁴⁶ ORAN, *Türk Dış Politikası*, s. 541

göçmelerine izin vermiştir. Böylece Türkiye ile Arap ülkeleri arasında yıllarca sürecektir kötü münasebetlerin temeli de atılmış oluyordu.⁴⁷

Truman Doktrini ve Marshall Planı, fikir ve amaç bakımından Sovyet yayılmasını önlemeye yöneliktir. Truman Doktrini komünist yayılmasına karşı olan ve daha çok Sovyetler Birliği'nin yörüngesine girmeyen ülkeleri korumak için bir set çekme politikası olduğu halde, Marshall Planı'nın amacı, Avrupa ülkelerinin iktisadi kalkınmasını sağlayarak Avrupa'nın komünistleşmesini bu yoldan önlemeye yöneliktir.⁴⁸ Nitekim Marshall Planı'nın uygulanması neticesinde Avrupa devletlerinin çoğu 1952'den itibaren ekonomilerini düzelttiler.⁴⁹ Marshall Planı'nın Sovyetler Birliği'ne de uygulanabileceğinin açıklanmasına rağmen, "Soğuk Savaş", başlatan sebeplerden biri olmuştur. Sovyetler Birliği de buna Molotov planı⁵⁰ ile cevap vermiştir.⁵¹

Marshall Planı, Sovyet Tehdidi ile karşı karşıya kalmış bulunan Türkiye'nin az da olsa bir soluk almasını sağlamıştır. Bununla birlikte Sovyet Tehdidi tam olarak kalkmamış, Türkiye'nin NATO'ya girişine kadar devam etmiştir.⁵²

B- NATO'nun Kuruluşu ve Türkiye'nin NATO'ya Alınışı

1-NATO'nun Kuruluşu

Truman Doktrini ve Marshall Yardım Programı ABD tarafından, Sovyet Rusya'nın İran üzerinden Ortadoğu, Boğazlar ve Yunanistan üzerinden Doğu Akdeniz'e inme girişimlerine bir engel olarak aldığı ilk tedbirlerdir. Ardından 1948 Şubatında yaşanan Prag darbesi ve 1948 Haziranında meydana gelen Berlin Ablukası göstermiştir ki Sovyet Rusya ile işbirliği içinde barış dolu bir dünya yaratmanın olanağı kalmamıştır. Bazı çevrelerce ifade edilen Sovyet Rusya'nın kendi hayat sahasını emniyete almak gibi haklı nedene dayanan genişleme çabası, gerçekte Rusya'nın mümkün olduğu kadar geniş bir bölgeyi kontrol altına alma amacına yöneliktir.⁵³

⁴⁷ Cüneyt GÜVEN, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, Temmuz 2007, s. 67

⁴⁸ ÜLMAN, *NATO ve Türkiye* s. 145

⁴⁹ Suat BİLGE, *Milletlerarası Politika*, Ankara, Sevin Matbaası, 1996, s. 220

⁵⁰ Molotov Planı, Marshall Planına karşı Sovyetler Birliği ile uydu devletleri arasındaki ekonomik ilişkileri ve işbirliğini sıkılaştırmak için, Sovyet Dışişleri Bakanı'nın adına gönderme yapan Molotov Planı ikili ticaret düzeninin adıdır.

⁵¹ SARINAY, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi*, s. 68-69

⁵² EKİNCİ, "*İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları*", s. 732-733

⁵³ ATAÖV, *Amerika-NATO ve Türkiye*, s. 135-137

Bütün bunlara barışı sürdürmek ve korumak adına kurulan Birleşmiş Milletler'in de Rusya'nın vetoları yüzünden işleyemez duruma gelmesi, Amerika'nın çevreleme siyasetine başvurmasında görünen gerekçelerdir.⁵⁴

17 Mart 1948'de İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan "Brüksel Antlaşması" muhtemel bir saldırıya karşı kuvvetleri birleştirmeyi amaçlayan ilk antlaşma olmuştur.⁵⁵ Bu siyasetin en etkili halkasını da 4 Nisan 1949 'da kurulan NATO "Nord Atlantic Treaty Organization- Kuzey Atlantik Antlaşması" oluşturacaktır.⁵⁶

NATO'nun kuruluşu Rus baskısını ve ekonomik zorlukları aşmak ve demokrasisini geliştirmek adına çıkış yolları arayan Türkiye'de geniş yankı bulmuştur. Ancak Türkiye bütün ısrarlı tutumuna rağmen bu oluşuma dahil edilmemiştir. Zira Norveç, Danimarka, Hollanda, Belçika gibi küçük devletler, teşkilatın kuruluş aşamasında Sovyet tehdidine en fazla maruz kalan ülke olan Türkiye'nin katılması durumunda Sovyetlerin işi savaşa götürecektir kadar sert tepki verebileceğinden korktular.

Bu yalnız bırakılma Türk Kamuoyunda "Acaba yine mi yalnız bırakıldık" endişelerine neden olacak, güvenlik ve selametini Batı Bloğu yanında olmakta gören Türk Hükümeti'nin ilk andan itibaren bütün ağırlığı ile NATO'ya üye olmak adına çalışmaya gireceği bir dönem başlayacaktır. Zira Türk Hükümeti'nin bakış açısına göre NATO üyeliği Modern Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve askeri kazanımlarına büyük katkıda bulunacaktır.⁵⁷

Türk Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak NATO'nun kuruluşundan bir hafta sonra Amerikalı meslektaşı Acheson ve Başkan Truman'la yaptığı görüşmenin ardından "Türkiye'nin NATO'ya üye olmak için talepte bulunmadığını" ifade ederek "Türkiye NATO üyesi değildir. Fakat kendisini üye memleketlerin siyasetine sıkı sıkıya bağlı saymaktadır." diyerek görünürde Türkiye'nin NATO'ya girmek gibi bir zorunluluğu olmadığını ifade ederken, gerçek düşüncesini de kısa bir süre sonra "İtalya gibi Türkiye'nin de Akdeniz Ülkesi olmasına rağmen NATO'ya alınmamasının bir çelişki olduğunu"⁵⁸ belirtecektir.

⁵⁴ GÖNLÜBOL ve Diğerleri, *Olaylarla Türk dış politikası*, s. 244

⁵⁵ SARAY, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi*, s. 118

⁵⁶ NATO antlaşmasını imzalayan devletler Amerika, İngiltere, Fransa, Kanada, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, Norveç, İzlanda ve Portekiz'dir. Buna 1952 de Türkiye ve Yunanistan, 1954 de Federal Almanya, 1982'de İspanya dahil olacaktır

⁵⁷ SANDER, *Siyasi Tarih*, s. 266-267

⁵⁸ İsmail SOYSAL, *Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye* (Olaylar Kronolojisi 1945-1975), İstanbul, Isis Yayınları, 1997,

Kuzey Atlantik Antlaşması ile güvenlik yönünden güç birleşmesine giden Batı Avrupa Devletleri bu defa savaş nedeniyle kaybedilen siyasi prestiji yeniden kazanmak adına 5 Mayıs 1949'da Brüksel Antlaşması'nın bir ileri aşaması olan Avrupa Konseyi'ni kurdular. Türkiye bu oluşuma da alınmayınca Atatürk'ten bu yana artırarak sürdürdüğü Batılılaşma serüveninde yalnız bırakıldığı düşüncesine kapılmıştır. Ancak çok geçmeden 8 Ağustos 1949'da İzlanda, Yunanistan ve Türkiye Avrupa Konseyi'ne davet edilmiştir. Bu davet Türkiye'yi memnun etmekle beraber muhalefet tarafından NATO'ya alınmayışın tesellisi olarak yorumlanmıştır.⁵⁹

Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak Avrupa Konseyi'ne davet edilmemiz Üzerine “*Dış siyasetimizin ağırlık merkezi Batı dünyasıdır. İngiltere ve Fransa ile ittifakımız Amerika ile gittikçe artan dostluğumuz ve menfaat birliğimiz dış siyasetimizin istikametini batıya çevirmiştir. Avrupa Konseyi içinde bir Avrupa devleti olarak yer almamız bu uzun ve devamlı siyasetimizin zaruri bir neticesidir.*” diyerek Türk Hükümeti'nin konuya verdiği önemi ve duyduğu memnuniyeti ifade ediyordu.⁶⁰

2-Türkiye'nin NATO'ya Üyelik Girişimleri

Türkiye, her platformda güvenliğini garanti edecek girişimlerini sürdürdü. NATO'nun dışında kalmanın ardından muhtemel bir Akdeniz ittifakının gerçekleşmesi için 24 Mart 1950 de İtalya ile “Dostluk ve Hakemlik Antlaşması” imzaladı. Fakat ABD ve İngiltere'nin, NATO'nun oluşturulma gayesine ve Türkiye'nin üyeliğine farklı yaklaşımları Türkiye'nin üyelik girişimlerini uzunca bir süre cevapsız bırakmıştır. Yine de Türkiye ısrarlı girişimlerini resmi başvuruya dökmekte gecikmedi. Türk Demokrasisi adına *Beyaz Devrim* olarak adlandırılan 1950 seçimleri Türkiye'nin NATO'ya üyelik konusunda resmi başvuru yapması açısından teşvik edici olmuştur. Zira muhalefette bulunan Demokrat Parti Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinin hem güvenlik ve hem de Batı ile ilişkilerin geliştirilmesi yönünden bir zorunluluk olarak görüyordu. Bu nedenle iktidarı Türkiye'yi “Batılı Demokratik Cephenin” dışında bırakmakla suçluyordu.⁶¹ Bu eleştirileri dikkate alan iktidardaki Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) bir yandan güvenlik endişesi diğer yandan da iç politika kaygıları ile NATO'ya

⁵⁹ GÖNLÜBOL ve Diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, s. 227

⁶⁰ SARINAY, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi*, s. 82

⁶¹ SARINAY, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi*, s. 93

üyelik için ilk başvuruyu 11 Mayıs 1950'de yaptı. Fakat İtalya'nın haricinde diğer üyeler Türkiye'nin müracaatını reddettiler.⁶²

İktidara 14 Mayıs 1950'de DP'nin gelmesiyle Türkiye'nin NATO'ya katılımı için Hükümetin, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere üzerindeki diplomatik baskısı daha da arttı. Seçim kampanyası boyunca CHP hükümetinin Türkiye'nin NATO'ya kabulü için yeterince çaba sarf etmediğini öne süren Menderes, kendisi iktidara geldiğinde her ne olursa olsun Türkiye'yi NATO'ya sokacağını söylüyordu. İşte bu söylemle büyük bir çoğunlukla iktidara gelen Demokrat Parti çalışmalarını NATO'ya giriş süreci doğrultusunda yoğunlaştırmıştır. Ağustos 1950'de yeni hükümet üyelik için resmen başvuruda bulundu.⁶³

Türkiye'nin NATO'ya ısrarla girmek istemesinin aslında birçok nedeni vardı. İkinci Dünya Savaşı'nın sonu itibariye sürmekte olan yoğun Sovyet baskısı, Türkiye üzerindeki etkisini devam ettiriyordu.⁶⁴ Truman Doktrini ve Marshall Planı doğrultusunda yapılan Amerikan yardımları ve politik desteği sayesinde Sovyetler Birliği tehdidine karşı kısmen de olsa rahatlayan Türkiye, artık dış politikadaki yalnızlığından da bir an önce kurtulmak istiyordu. NATO da Avrupa ülkeleriyle oluşturduğu güvenlik teşkilatı ile Türkiye'ye bu olanağı sağlıyordu. NATO'ya girmek Türkiye için, topraklarının güvenliğini sağlanmasında ve silahlı kuvvetlerinin modernize edilmesinde kaçırılmaması gereken bir fırsat demektir. Zaten Türk kamuoyu da NATO üyeliği konusunda aynı fikirdeydi. Ayrıca NATO üyeliğinin kabul görülmemesi durumunda Amerikan ekonomik ve askerî yardımlarının azalacağı endişesi içinde Türkiye hem yapılmakta olan Amerikan yardımlarından hem de NATO'nun planladığı yeni yardımlardan faydalanmak istiyordu. Anlaşılacağı gibi Türkiye, dış politikasının ve bununla ilintili olarak da ekonomik, sosyal ve askerî alanlardaki yenileşme sürecinin NATO'ya giriş sürecinden geçtiğine inanmaktaydı.⁶⁵

Türkiye'nin Üçüncü Cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar'ın da ajandasında çözüm bekleyen meselelerin en başında Türkiye'nin güvenlik meselesinin halledilmesi gelmekteydi. Yeni Cumhurbaşkanı Bayar, İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye yaptığı iade-i ziyaretinde lafı bir ara dış politika ve NATO konusuna getirip "NATO'ya neden girmediniz?" diye sorar. Devamında Celal Bayar: "*Maksadımı izah ettim. Gerçek durumu, NATO'ya girip girmemek konusundaki esas fikrini öğrenmek istediğimi söyledim. Zaten verdiği cevaptan anlaşılıyordu ki, mukadderatımızı NATO'ya bağlamaktan zarar değil fayda görmektedir. Bunu açıklıkla*

⁶² SARAY, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi*, s. 126

⁶³ ZÜRCHER, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s. 341

⁶⁴ Sedat LAÇİNER, *Türkiye-İngiltere İlişkileri ve İşbirliği İmkânları*, www.usakgundem.com/makale, 03-08-2005

⁶⁵ İsmail SOYSAL, *Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağlantıları* (1945-1990), II. Cilt, Ankara, TTK Yayınları, 1991, s.

ifade etti. Esasen benim görüş ve kanaatim de bu yolda idi. Fikir birliği içinde bulunuşumuzdan huzur duydum. Sayın İnönü'nün evinden ayrılır ayrılmaz, Başvekil Adnan Menderes'i buldum ve kendisi ile konuyu uzun-derin gördüm. Başvekil de bu konuyu benim gibi düşünüyor, Sovyet Rusya'nın belli istekleri karşısında yalnız kalmamak için, kolektif bir emniyetin zorunluluğuna inanıyordu." Bunun üzerine toplanan Bakanlar Kurulundan alınan karar, bütün yolların denenerek NATO'ya girme çalışmalarının hızlandırılması oldu.⁶⁶

Yeni hükümetin NATO'ya dahil olmak adına çalışmalara hız verme kararı aldığı günlerde patlak veren Kore Savaşı, üyelik arayışı için bir vesile olmuş ve Birleşmiş Milletler adına bir Tugay gücündeki askeri Kore'ye gönderme kararı almıştır. Aynı koşullarla NATO'ya giren Yunanistan ise Kore'ye sadece bir sağlık ekibi göndermiştir. 4500 askere karşılık bir sağlık ekibi.⁶⁷ Türkiye bu kararı ile ABD'nin ardından kara askeri gücünü Kore'ye gönderme kararı alan ülkedir. Kore Savaşı'nda Türk Askeri'nin gösterdiği kahramanlıklar, Amerikan Kamuoyu'nda süregelen Türkiye aleyhtarlığını tersine çevirmiş ve Amerika 1951 yılından itibaren Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini desteklemeye başlamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri açısından Türkiye'nin NATO'ya alınmasını etkileyen unsurlar başında Sovyetler Birliği'nin 1949 yılında atom bombasını patlatması gelmektedir. 1949'larda atom bombasına sahip tek güç Amerika idi. Ancak aynı yılın Eylül ayında Sovyetler Birliği de ilk atom bombasını yaparak ABD ile arasındaki nükleer denkliliği göstermiş oldu. Sovyetlerin nükleer güce sahip olması NATO'nun güneydoğu kanadı için bir tehlike arz ediyordu.⁶⁸ NATO gerçekleşecek bir Sovyet saldırısı esnasında Sovyet Rusya'nın stratejik noktalarına el atabilmek için jeopolitik açıdan bu noktalara yakın yeni üslere ihtiyaç duymaktaydı. Ancak Amerikan stratejik bombardıman uçaklarının büyük çoğunluğu orta menzilli uçaklardan oluştuğundan, Sovyetler Birliği'ne daha yakın topraklarda, örneğin Kuzey Afrika, Ortadoğu ve özellikle Türkiye'de üslere muhtaçtı. İşte ABD'nin Türkiye'yi NATO'ya almasının en önemli nedeni, Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne bu coğrafi yakınlığıdır. Washington'a göre Batı'nın savunması bir "ileri stratejiye" dayandırılacaktı. Yani Sovyet saldırısına karşı NATO'nun savunacağı hat, Sovyetler Birliği ile temas bölgesinden geçecek, saldırı burada durdurulacaktı. Bu stratejinin mantıki bir sonucu olarak ABD, Türkiye'deki deniz ve hava üslerinin otomatik olarak Batı'nın emrine tahsis edileceğinden emin olmak istemekteydi. Bunun farkına varan Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'nin NATO içinde yer almasını istedi. Böylece de Türkiye'de stratejik üsler elde

⁶⁶ İsmet BOZDAĞ, *Zafer ve Şereflerle Dolu Bir Hayat Celal Bayar*, İstanbul, Tercüman Yayınları, 1986. s. 97.

⁶⁷ ARCA YÜREK, *Şeytan üçgeninde Türkiye*, s. 378

⁶⁸ SARAY, *Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi*, s. 128

ederek Rusya'ya rahatlıkla müdahale edebilecekti. Amerika Birleşik Devletleri bir savaş çıktığı taktirde, stratejik hava kuvvetlerini Sovyetlere karşı derhal kullanmak istemekte ve bunun için de üslerin şimdiden hazırlanması gerekmekteydi. Hatta ABD üslerin kullanımı için Türkiye'nin NATO'ya girmesini bile beklemeye niyeti yoktu. Kısacası, Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'deki bu üsleri rahatlıkla kullanabilmek için Türkiye'nin NATO'ya alınmasından başka çare görememiştir.⁶⁹

İstanbul'da 22 Şubat 1951 tarihinde toplanan Ortadoğu nezdinde görevli Amerika Birleşik Devletleri Diplomatik Misyon Başkanları Konferansı'nda, Türkiye'nin NATO üyeliği ile ilgili önemli bir gelişme daha yaşandı. Toplantıda, ABD'nin Türkiye, Yunanistan ve tüm Ortadoğu bölgesindeki siyasi ve askeri çıkarları doğrultusunda hedeflerine ulaşması için yakın bir zamanda Türkiye ve Yunanistan'la karşılıklı güvenlik düzenlemelerinin yapılması gerektiği vurgulandı. Bu düşünce, eğer konferansta belirtildiği gibi Amerika Birleşik Devletleri'nin bir güvenlik taahhüdü altına girmezse, Türkiye'yi ileride kendisi için stratejik önem taşıyan tedbirler almaya zorlayacak güçlü bir konumda bulamayabileceği düşüncesine dayanıyordu. Çünkü Kore krizi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Sovyetler Birliği ile savaşa ihtimalinin ne kadar fazla olduğunu gösterdi. Yaşanacak çatışma esnasında Türkiye'nin jeopolitik-jeostratejik konumundan ve askeri gücünden faydalanması gerekmekteydi. Bu durumun garanti edilmesi ABD için hayati bir öneme haiz olduğunu göstermişti. Aksi takdirde, ABD silahlı bir çatışmaya girdiği zaman Türkiye en iyi ihtimalle tarafsız olabilir ve ihtiyaç duyacağı gerekli önlemleri almamaya sevk edebilirdi. Bunu önlemenin en pratik ve kolay yolu Türkiye'nin NATO'ya girmesiydi.

Bu nedenle ABD politik karar vericilerinin ve kamuoyunun Türkiye algılaması olumsuzdan olumluya dönmüştür. 15 Mayıs 1951'de ABD resmen Yunanistan ve Türkiye'nin NATO'ya alınmasını üye ülkelere teklif etmiştir. Bu noktadan sonra Türkiye'nin NATO'ya üyeliği konusunda en etkili itiraz İngiltere den gelmiştir. İngiltere kendi açısından hayati önemde gördüğü Ortadoğu'daki çıkarlarını korumak adına Türkiye'nin kendisine bağlı olarak kurulacak Orta Doğu Komutanlığı emrine verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁷⁰ (Türkiye'yi NATO içinde değil fakat İngiliz çıkarlarını koruyacak bir Orta Doğu pakta içinde, hatta başında görmek isteyen İngiltere'ye Demokrat Parti iktidarı tarafından NATO'ya girişin rüşveti olarak böyle bir pakta öncülük yapma sözü verilmiştir. Bu söz sonradan Türkiye'nin başına Bağdat Paktı derdini açacaktır.)⁷¹

31 Temmuz 1951'de NATO'ya girmek için Amerikan yönetimine başvurulmuştur. Feridun Cemal Erkin “eğer bu başvuru reddedilirse ülkede tehlikeli sayılabilecek acı ruhsal

⁶⁹ ÜLMAN, *NATO ve Türkiye*, s. 150

⁷⁰ Sedat LAÇİNER, *Türkiye-İngiltere İlişkileri ve İşbirliği İmkânları*, 03-08-2005

⁷¹ ÜLMAN, *NATO ve Türkiye*, s. 150

durumlar yaygınlaşacak” diyerek yapılan başvurunun olumlu sonuçlanmasının önemini savunmuştur. Cumhurbaşkanı Bayar da Ankara’da Amerikan Büyükelçilisine: “geleceğimizin tehlikede olduğunu hissediyoruz” diyerek Sovyet istekleri karşısında ülkenin bir korunma şemsiyesine gerek duyduğunu anlatmak istemiştir.⁷²

Gerek Türk kamuoyunda ve gerekse ABD kamuoyunda oluşan hava artık Türkiye’nin Batı savunması için kaçınılmaz derecede önemli olduğu yönündedir. Bir İngiliz yetkilinin de ifade ettiği gibi artık Birleşik Krallık eskiden olduğu gibi hükümler gücü değildir. Bir şekilde Birleşik Devletlere boyun eğmek zarureti doğmuştur.⁷³

3- Türkiye’nin NATO Üyesi Olması

Türkiye’nin İngiltere ve ABD nezdinde ısrarlı olarak yürüttüğü NATO’ya üyelik için çözüm arayışları; ABD’nin bastırması ile sonuç vermiştir. İngiltere ve itiraz eden diğer ülkelerin de olurlarının alınması üzerine NATO Bakanlar Konseyi’nin 15–20 Eylül 1951 de Ottawa’da yaptığı yedinci toplantıda, Türkiye ve Yunanistan’ın NATO’ya üye olarak alınmasına oy birliği ile karar verilmiştir.⁷⁴

Başkan Truman Eylül 1951 tarihinde Türkiye’nin NATO üyeliğine ilişkin görüşlerini bildiren mesajını, ABD’nin Ankara Büyükelçisi aracılığıyla Cumhurbaşkanı Celal Bayar’a iletmiştir. Mesajda şöyle diyordu: “Türkiye’nin NATO’ya girişinden büyük ölçüde fayda göreceğine eminim. Ottawa’da alınan karardan büyük haz duyuyorum. Antlaşmaya imza atan ülke sıfatıyla Türkiye, diğer ülkelerin sahip olduğu hakların sahip olacak ve aynı yükümlülükleri sırtlayacaktır”⁷⁵

Amerika’nın, İngiltere ve Fransa Büyükelçileri, Yunanistan’la birlikte Türkiye’nin de NATO’ya üye olması niyetlerine ilişkin notunu, İngiliz ve Fransız hükümetlerine bildirdiler. İngiltere’ye iletilen nota Birleşik Devletlerin Türkiye’yi, NATO üyesi olarak kabul etme kararının askeri sebepleri açıklandı. Bunlar NATO’nun güney kanadının güvenliğini artırmak, Doğu Akdeniz’i kontrol etmek ve bu bölgedeki hava ve deniz iletişim ağını güvence altına almak, Sovyet Rusya’nın Avrupa ve Ortadoğu’ya karşı gerçekleştirebileceği saldırılarda Sovyetlerin

⁷² Şerafettin TURAN, *Türk Devrim Tarihi, Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (14 Mayıs 1950- 27 Mayıs 1960)*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1999, s. 164- 165

⁷³ Cüneyt AKALIN, *Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1 (Olaylar- Belgeler 1945–1952)*, İstanbul, Kaynak Yayınları, Mayıs 2003, s.

⁷⁴ Feridun Cemal ERKİN, *Dışişlerinde 34 yıl Washington Büyükelçiliği*, II. Cilt, I. Kısım, Ankara, TTK Yayınevi, 1992, s. 331–333

⁷⁵ Metin TOKER, *Demokrat Parti’nin Altın Yılları (1950–1954)*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 166

kanat bölgelerini tehdit etme imkânına sahip olmak olarak sıraladı. Ayrıca, olası bir savaş esnasında Yunanistan ve Türkiye'nin Batı Blok'unun yanında yer alması Sovyetler Birliği'nin savaş gücünde bölünmelere yol açacağına dikkat çekildi. Bu iki devletin Akdeniz ve Ortadoğu'nun savunmasını destekleyeceği ve hatta kolaylaştıracağı, böylelikle NATO gücüne güç katacağını belirtmekteydi.⁷⁶

24–28 Kasım 1951 tarihleri arasında İtalya'nın başkenti Roma'da toplanan NATO Bakanlar Konseyi, üye ülkelerinin Türkiye ile Yunanistan'ın NATO'ya davet edilmesi kararlarını onayladı. TBMM, 18 Şubat 1952'de Türkiye'nin, NATO'ya girmesine ilişkin kanunu 1 çekimser oya karşılık 399 kabul oyuyla onaylamasıyla NATO'ya resmen üye olmuştur.⁷⁷

20–25 Şubat 1952'de NATO'nun Portekiz'in Başkenti Lizbon'da yaptığı toplantısına Türkiye Başbakan düzeyinde tam üye sıfatıyla katılmıştır. Böylece, üç yıllık ısrarlı bir çabanın ardından Türkiye, NATO'ya tam ve eşit haklarla resmen üye olarak, Sovyet tehdidine karşı, batı güvenlik şemsiyesinde yerini almış oldu.⁷⁸

Artık Türkiye jeo-stratejik konumu nedeniyle NATO'nun lideri Amerika için Sovyetler Birliği'ne karşı savunma düzeninde ve daha sonra Orta Doğu'da NATO bölgesi dışında savunma düzeninde bir ileri karakol durumuna gelecekti. Türkiye'ye bu misyona uygun modern amerikan silahları verilecek ve toprakları üzerinde NATO üsleri ve tesisleri kurulacaktı. Böyle olunca Türkiye Sovyetlerin ilk hedefi durumuna gelecekti. Ve Türkiye üstlendiği bu risk nedeniyle Amerika için vazgeçilmez bir müttefik olacaktı.⁷⁹

Osmanlı Devleti'nin yaptığı gibi denge politikası gütmeyen ve Ortadoğu'da çıkarı olan emperyalist güçlü devletlerden birini yanına alarak denge sağlamadan güvenliği sağlamanın ve barış içinde yaşamının mümkün olmadığını bir defa daha teyit etmiştir.⁸⁰

Devletlerin dış politikalarını iyi yönetebilmeleri için çıkarlarını gözetmeleri ve dünya devletleri karşısında denge politikaları yürütmeleri gerekmektedir. Ortadoğu'da çıkarları olan büyük devletlerin emperyalist yayılmaları karşısında Türkiye de kendi çıkarları doğrultusunda güvenliğini de emniyet altına alacak bir dış politika izlemeliydi. NATO'ya girmesindeki en büyük sebepte buydu.

⁷⁶ ORAN, *Türk Dış Politikası*, s. 548–549

⁷⁷ TURAN, *Türk Devrim Tarihi*, s. 165

⁷⁸ Ersin EMBEL, '*Türkiye'nin NATO Serüveni*', Popüler Tarih, sayı:46, Haziran 2004, s. 52–53.

⁷⁹ SOYSAL, *Türk Dış Politikası İncelemeleri İçin Kılavuz*, s. 16

⁸⁰ KOCAOĞLU, *Uluslar arası İlişkiler Işığında Ortadoğu*, s. 111

İKİNCİ BÖLÜM

KORE SAVAŞI VE TÜRKİYE

A-Kore Savaşı Öncesi Genel Durum

Kore Yarımadası, Doğu Asya'da güneye doğru uzanan dağlık bir yarımadadır. Batısında Sarı Deniz, doğusunda Japon Denizi bulunmaktadır. Karadan komşuları ise Çin Mançurya'sı ve Rusya Federasyonu'dur. Kore tarih boyunca Uzakdoğu da üç hükümlan gücün(Rusya, Çin, Japonya) ortak çıkarlarının buluştuğu ve her birinin sahip olmak istediği bir yarımada olmuştur.¹

Jeopolitik konumu Kore'yi, eski zamanlardan beri Asya Kıtası ile Japon Adaları arasında bir köprü aynı zamanda bir harp sahası haline sokmuştur.²

Kore çeşitli ulaşım hatlarının düğüm noktasındadır. Mançurya ve Rusya'dan gelen anayollar Kore'de toplanır ve bu noktadan kuzey ve Orta Asya'nın önemli merkezlerine uzanan demiryolları da bu bölgeden geçer. Japonya'nın askeri ve endüstri merkezleri, Kore'de üslenerek hareket edecek hafif bombardıman uçaklarının menzili içindedir. Yine Kore'nin donmayan limanlara sahip olması Kuzey komsusu Rusya'nın iştahını kabartır.

Yukarıda sayılan özellikleri ile Doğu Asya'nın kuvvetli ülkeleri için stratejik önemi olan Kore Yarımadası, aynı zamanda Pasifik' ten atlayacak Uzakdoğu ve Batılı güçlerin Asya içlerine doğru ilerlemelerine olanak verir. Ada devletleri için, anakaranın adaya en yakın olan kısmı, en can alıcı noktasıdır. Çünkü burası bir atlama tahtası niteliğindedir. Bundan dolayı ada devletleri anakara kıyılarının büyük devletlerin eline geçmemesine, kendileri ele geçiremezlerse bile buralarda küçük bağımsız devletlerin kurulmasına dikkat ederler. Bu nedenden ki Japonlar her yerden önce Kore' yi ellerine geçirmişlerdir. Ayrıca Kore Kuşak Adalarla Uzakdoğu Asya arasında üç önemli su yolunu da kontrol eder (Sarı Deniz, Japon Denizi, Doğu Çin Denizi).³

Bahsedilen özellikleri tarih boyunca Kore için en talihsiz tuzakların hazırlanmasına imkân tanımıştır. Çağlar boyu bir harp sahası olmaktan kurtulamayan Kore, güçlü komşularının ve deniz aşırı güçlerin istilalarına maruz kalmıştır.⁴

¹ Turgut SUNALP, *Kore Harbi*, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 1954, s. 8.

² Ali DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1994, s. 5.

³ DENİZLİ, *Kore Harbinde Türk Tugayları*, s. 5-6

⁴ Mim Kemal ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1990, s. 19

Kore; İkinci Dünya Savaşı yıllarında Japonya'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. Ancak savaşın kaderinin Müttefikler lehine gelişmesi ve yeni barış düzeni arayışlarının başlaması ile Kore sorunu da gündeme gelmiştir. 1945 yılının Mayısında Amerika ve Sovyet Rusya arasında yapılan bir anlaşmaya göre savaştan sonra Kore, Amerika, Rusya, İngiltere ve Çin'in ortak vesayeti altına konacaktı. 1945 Temmuzundaki Potsdam görüşmelerinde Rusya Uzakdoğu'da savaşa katılmaya karar verince 38. paralel kuzeyde Rusya, güneyde Amerika'nın harekât sahasının ara hattı olarak belirlendi. İkinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren birinci atom bombası 6 Ağustos 1945'te patlatıldığında Sovyet Rusya Japonya'ya savaş açmak üzere pusuda bekliyordu.⁵

Zira 6 Ağustos'un hemen ardından daha önce kararlaştırıldığı üzere 8 Ağustos'ta Rusya, Japonya'ya savaş ilan etmiş süratle Mançurya'yı işgale başlamıştır. Ardından 12 Ağustos'ta ikinci bir hamle ile Kuzey Kore'ye girerek süratle güneye doğru yöneldi. 8 Eylül'de de Amerikalılar Güney Kore'den giriş yaparak Japon birliklerini teslim almaya başladılar. Böylece 38. paralel, aynı dil, kültür ve soya mensup insanların iki ayrı ülke haline gelmesinin tarihi şahitliğini yapıyordu. 1945 yılı Mayıs ayında Amerika ve Sovyet Rusya arasında yapılan anlaşma gereğince, ABD ve Rusya tarafından oluşturulacak müşterek komisyon bütün Kore için kurulacak geçici bir hükümetin kuruluşuna ve idaresine nezaret edecekti. Ancak Rusya, Avrupa'nın batısından Balkanlara kadar çekmiş olduğu Demir Perde'yi Kuzey Kore'ye de çekecek, hiçbir zaman müşterek komisyonun Kore'nin bütünlüğünün sağlanması adına çalışmasına müsaade etmeyecektir.⁶

Amerikan askeri yönetimi de güney Kore'de geçici bir askeri yönetim kurdu. Sorun çözüme kavuşmamıştı. Amerikalılarla Rusların çözüme yönelik diplomatik girişimleri de sorunun çözümünden çok derinleşmesine neden olmuştur. Bu nedenle Amerika konuyu 1947 Eylülünde Birleşmiş Milletlere taşımış, Rusya da Kore'den yabancı askerlerin çekilmesi karşı teklifini getirmiştir. Yapılan görüşmelerden sonra:

1. Kore'de geçici bir hükümet kurularak seçimlere gidilmesine,
2. Yabancı askerlerin Kore'den çekilmesine,
3. Geçici hükümetin işlerine seçim hazırlıklarına ve uygulamalara nezaret etmek üzere BM' de oluşturulacak geçici bir komisyonun Kore'ye gönderilmesine karar verilmiştir.

BM tarafından oluşturulan geçici komisyon Ocak 1948'de Seul'e gelerek işe başlamış, ancak Kuzey Kore'deki Rus Komutanlığı, komisyon üyelerini en başından Kuzey'e sokmayacağını ve verecekleri raporları kabul etmeyeceğini beyan etmiştir. Bunun üzerine

⁵ GÜRÜN, *Dış İlişkiler*, s. 323

⁶ Tahsin YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, İstanbul, Ülkü Basımevi, 1963, s. 8

geçici komisyon sadece Güney’de kalarak 10 Mayıs 1948 de yapılan serbest seçimlere nezaret etmiştir. Güney Kore Cumhuriyeti 15 Ağustos 1948 de kurularak Cumhurbaşkanlığı’na Syngman Rhee seçilmiştir. O gün Güney Kore’nin Bağımsızlık Bayramıdır.⁷

Güney Kore Hükümeti’nin kurulması üzerine Kuzeyde de bir meşru hükümet kurmak için çalışmalara başlanmıştır, 9 Eylül 1948 de Kore Halk Cumhuriyeti Kurulmuştur. Hükümetin başında Kim- İl- Sung vardır.⁸

Her iki hükümet de kendilerini meşru Kore Hükümeti saydıklarından meşruiyetlerinin onayı için BM’ye başvurmuşlar, fakat her iki başvuru da onaylanmamıştır. BM Genel Kurulu’nun Kasım 1947’de aldıkları karar uyarınca Kore’den yabancı askeri güçlerin çekilmesi gerekiyordu. Buna uygun olarak Rusya 1948 Aralığı’nda askerlerini Kuzey Kore’den çekeceğini fakat diğer taraftan BM denetimini kabul etmeyeceğini belirtmiştir. Amerika ise Güney Kore’deki askerlerinin tamamına yakını geri çekmiştir. Böylece Kore ikiye bölünerek kendi kaderi ile baş başa kalmış bir ülke konumuna düşmüştü. Kore’nin 1949 yazından itibaren kaderiyle baş başa kalması, olayların durulması için bir neden olmamıştır. Aksine bu tarihten itibaren örgütlü ve güçlü bir orduya sahip olan Kuzey Yönetimi bütün ağırlığı ile güneylilerin başına çökecektir. Zira Güney’de halkın dahi tam olarak benimsemediği bir yönetim mevcuttur. Bir de ordu, artan şiddet eylemlerini ve gösterileri engellemekte güçsüz kalınca Kuzey’in etkisi oldukça fazla hissedilir duruma gelecektir. 1950 yılı başlarında radyodan sürdürülen propaganda faaliyetleri ve gerilla eylemleri hız kazanmaya başlamıştır. Kuzey Kore yönetiminin lideri Kim İl Sung üstünlüğü ele geçirmiştir. Bir yandan Kuzey Kore Ordusu sızma ve gerilla hareketleri ile Güney’i taciz ederken, yönetim olarak da Kuzey Kore her iki ülkenin birleştirilmesi yönündeki isteklerini tekrarlar. BM Komisyonu tedirgindir ve bir “iç savaş “olasılığında bahsetmektedir. Nihayet 1949 Ekiminde Kuzey Kore, bölünmüşlüğü zor kullanarak da olsa ortadan kaldırmak azminde olduğunu resmen ilan etmiştir. Kuzey Kore Liderine göre “*BM Kore Halkı’nın egemenliğini kullanmasına set çeken ve emperyalistlerin oynacağı bir kuruluştur.*” Güney Kore Halkı bu gerçeği görerek BM’lere ve Rhee Hükümeti’ne karşı eyleme geçmeye davet edilmektedir.⁹

⁷ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 9

⁸ ARMAOĞLU, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, s. 454

⁹ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 26

1- Savaş Öncesi Askeri ve Siyasi Durum

Batı Avrupa'da başlayarak ardından Uzak Doğu'ya sıçrayan Soğuk Savaş, bu bölgede oluşan güçler dengesinde Rusya'yı bir adım öne çıkarmıştı. Çünkü Japonya'nın mağlup olması ile ortaya çıkan boşluğu Komünist Çin doldurmuş ve bu da uluslararası Komünizm'in Asya'da oldukça geniş bir sahaya yayılmasına neden olmuştu. Bir de Uzakdoğu'da, Batı Avrupa'da olduğu gibi teşekkül eden bir kolektif savunma sisteminin olmaması bölgede yayılma amacı güden Rusya'nın işine gelmişti. Zira Sovyet Rusya'ya göre; "*Kolektif bir savunma sisteminden mahrum Uzakdoğu'da, Batılılar birleşik bir şekilde Rusya'ya karşı koyamayacaklardı*".¹⁰

Sovyet Rusya Kuzey Kore'yi bir harbin bütün gereklerine göre hazırlamayı başarmıştır. Hedef uzun vadelidir. Buna göre Rus hâkimiyetine daha fazla toprak ve insan katacak yeni bir uydu devletin hazırlanması gerekmektedir. Bu nedenle önce Rus topçusu, Rus tankları ve Rus uçakları ile teçhiz edilmiş kuvvetli bir Kuzey Kore Ordusu kuruldu. Propagandanın bütün teknikleri kullanılarak Güney üzerinde müthiş bir baskı oluşturuldu. Güney Kore Lideri'nin totaliter tutumunu kendileri adına bir kazanca çevirdiler. Güney'e sızan Kuzeyli Ajanlar ve kırsal alana yayılan gerillalar için ortam her geçen gün daha elverişli bir hal almıştı. Güney'deki Komünist sempatizanları gittikçe çoğaldı. Savaş öncesi Güney Kore'de 60.000 Komünist veya sempatizan, 10.000 adet de Komünist Partisi üyesi bulunmaktaydı.¹¹

Böylece Rusya ve müttefikleri tarafından bakıldığında, Uzak Asya'da güç dengesinde öne geçmiş bir Komünist Blok kurulmuştu. Ve artık Amerikalıların Kore'den atılma zamanı gelmişti. Hem bu yapıldığı takdirde Amerikalılar Japonya'dan da kolayca atılabilirdi.¹²

Cephenin kuzeyinde yukarıda ifade edilmeye çalışılan gelişmeler yaşanırken güneyde benzer gelişmelerin yaşandığını ifade etmek oldukça güç. Haziran 1949 tarihinden itibaren güçlerinin tamamına yakını Güney Kore'den çeken ABD, geriye yalnızca Güney Kore Savunma gücünün kurulabilmesi için 500 kadar askeri danışman bırakmıştı. Ardından Güney Kore Cumhuriyeti ile 31 Aralık 1948'de bir askeri yardım ve güvenlik anlaşması imzaladı. Bu anlaşmayla aynı içerikte başka bir anlaşma da 26 Ocak 1950 tarihinde imzalandı. Bu anlaşmalar gereği Kore'ye 10 milyon dolarlık askeri teçhizat verildi. Bundan başka ABD Kongresi Dış İşleri Komisyonu 31 Ocak 1950'de de 60 milyon dolarlık bir yardımı onayladı.

¹⁰ ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s. 453-454

¹¹ SUNALP, *Kore Harbi*, s. 91

¹² ARMAOĞLU, *Siyasi Tarih*, s.455

Ancak Amerikan stratejik düşüncesinde Kore önemli bir yer tutmuyordu.12 Ocak 1950 tarihinde ABD Dış İşleri Bakanı “Kore’nin Amerikan savunma sahası dışında olduğunu” belirttikten sonra “Amerika’nın Asya Kıtası ana toprakları üzerinde bulunan bölgelerin savunmalarını garantiye almak gibi bir niyetinin olmadığını” ifade ediyordu.¹³

Bu nedenle ABD Güney Kore Ordusu’nda gerekli iyileştirmeyi yapmamıştı. Donatım ve eğitim bakımından ancak polis fonksiyonu yapacak kadar yeterli bir ordu, elbette bütün Kore’yi birleştirme misyonunu yüklenemezdi. Zaten Amerikalıların da korkusu buydu.¹⁴

1950 yılı Haziranında Güney Kore Ordusu, 6 zayıf Piyade Tümeni’nden teşkil edilmişti. Deniz Kuvvetleri hafif harp gemileri ve yardımcı gemilerden oluşuyordu. Silahlı Kuvvetlerin mevcudu 100.000 kişi kadardı. Teçhizat olarak Japonlardan ele geçen silah ve malzemelerden başka Amerikalıların Güney Kore’yi terk ederken bıraktıkları silah, cephane, ilaç ile donatılmış ise de tank, uçak ve teknik araç bakımından çok zayıftı. Güney Kore Ordusu ancak savaşın başlamasından sonra teşkilatlanmasını yapabilmiş, 1951 ortalarına doğru 10 tümenlik muharebe güçlü bir orduya sahip olmuştu.¹⁵

27 Haziran 1950’de BM Konseyi toplanmış 83 sayılı karar alınmıştır. Buna göre barışı kurmak için BM üyeleri Kore’ye yardımda bulunmaya çağrılıyordu. Konsey toplantısında Sovyetler Birliği temsilcisi yine yoktu ve bu sayede vetoya takılmaksızın böyle bir karar alınabilmişti. Bu karar zorlama değil tavsiye niteliğinde bir karardı. Buna rağmen 53 devlet karara uyararak yardımda bulunacaklarını genel sekretere bildirdiler. Bunlardan 16’sı Kore’ye asker gönderdi. Savaşa katılan BM kara gücünün % 50’si ABD %40’ı ise Güney Kore kuvvetlerinden oluşmuştur. Hava ve deniz güçleri ise çok büyük oranda ABD’ye aitti.¹⁶

Birleşmiş Milletler Geçici Komisyonu’nun sonuncusu 10 Haziran 1950 de toplandı. Gerçekleşen bütün iyi niyetli arabuluculuk çalışmalarına rağmen Kuzey Kore, Güneye karşı çektiği demir perdeyi kaldırmamış, içten içe savaş hazırlıklarını sürdürmüştü. Mevsim, yaz musonlarının bütün şiddetiyle devam ettiği bir mevsimdi ve bu yağmurlar Kuzey Kore’nin savaş hazırlıklarının üzerine kalın bir sis perdesi çekmişti. Takvimlerin 25 Haziran 1950 sabahını gösterdiği bir anda Kuzey Kore Ordusu harp planlarını uygulamaya koymaya hazırды: “BM kuvvetleri yetişmeden, zayıf Güney Kore Ordusu’nu parça parça mağlup ve imha ederek, Kore’yi tamamen istila etmek.”¹⁷

¹³ Henry KISSİNGER, *Diplomasi* (Çev: Halil İbrahim Kurt), 3. Baskı, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, Ocak 2002, s. 456

¹⁴ KISSİNGER, *Diplomasi*, s. 457

¹⁵ SUNALP, *Kore Harbi*, s. 42

¹⁶ Mehmet HASGÜLER - Mehmet B. ULUDAĞ, *Devletler Arası ve Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler*, Ankara, Nobel Yayın-Dağıtım, Ekim 2004, s. 133

¹⁷ SUNALP, *Kore Harbi*, s.43

Güney Kore'nin başkenti Seul radyosunda saat 09.00 sıralarında şu haber verilmekteydi: "Kore'de bu sabah harp başlamıştır. Pyongyang radyosunun bildirdiğine göre, Kuzey Kore Güney Kore'ye resmen harp ilan etmiştir."¹⁸

Ordu, Mareşal Choi Yung Kun'un emir ve komutasında 13 piyade tümeni, bir zırhlı tümen, bir tank alayı, 150 taktik uçaktan oluşan yaklaşık 183.000 kişilik bir kuvvetle Güney'e doğru süratle harekete geçtiğinde, hiç kuşkusuz Güney Kore Ordusu bu güce karşı koyacak durumda değildi. Zaten Güney Kore Ordusu'nun belirli bir savunma planı da yoktu. Herhangi bir sınır tecavüzünü önlemekten daha çok, birlikleri batı sahil düzlüklerini koruyacak şekilde tertiplenmişti.¹⁹

Sabah saat 09.30'da Kuzey Kore Başkomutanı Kim İl Sung radyodan bir bildiri yayımlayarak Kore halkına: "*Güney Kore'nin kukla hükümeti Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti'nin bütün barışı tesis etme tekliflerini reddetti. 38. paralelin kuzeyinde Haeju bölgesine silahlı saldırıda bulundu. Demokratik Halk Cumhuriyeti, saldırgan kuvvetleri geri atmak için karşı taarruza geçti. Meydana gelen gelişmelerden Güney Kore'nin kukla hükümeti sorumludur.*" dedi.²⁰

Güneyde herkes şok halindeydi. BM Stratejik İstihbarat'ı bile gafil avlanmış, yaklaşan tehlikeyi görememişti.²¹

Güney Kore Hükümeti saldırı karşısında geçirdiği şaşkınlığı atmış, hükümet merkezindeki bütün otobüslere el konularak cepheye asker sevkine başlanmıştı. Ancak ordusu'nun güçsüzlüğünü herkesten çok daha iyi bilen Cumhurbaşkanı Rhee; Amerika'dan doğrudan yardım talebinde bulunuyordu. Aynı saatlerde Güney Kore Başkenti Seul'de bulunan Amerikan Ataşesi ve Güney Kore Askeri Müşavir Grup Başkanı Uzakdoğu Amerikan Başkomutanlığı'na saat 04.00'den itibaren Kuzey Kore Ordusu'nun 38. paralelin güneyi yönünde taarruza geçtiğini rapor etti.²² Saat 11.00'de Kuzey Kore Hükümeti, Güney Kore'yle aralarındaki vaziyetin adını koymuştu: "Harp halindeyiz!"²³

Birleşmiş Milletler Merkezi de olayın şokunu yaşıyordu. Norveçli Genel sekretere göre saldırı; "*Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulup fonksiyonlarını yerine getiremediği için lağvedilen Milletler Cemiyeti'nden sonra yeni umutlarla kurulan Birleşmiş Milletler için de aynı düşüncelerin oluşmasını sağlaması açısından utanç verici bir olaydı.*" Trygve Lee

¹⁸ İbrahim ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1990, s. 11

¹⁹ SUNALP, *Kore Harbi*, s.43

²⁰ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 26

²¹ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s.26

²² İhsan GÜRKAN, *Kore'de Savaş Ulaştırması*, Ankara, Genel Kurmay Basımevi, 1953. s. 6.

²³ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s.22

“Kişiliğine hakaret olarak gördüğü bu savaşı yaratan büyük devletlerin oynacağı olmaya niyeti olmadığını” açıklıyordu.

ABD Başkanı Truman da Missouri’de geçirdiği hafta sonu tatilini yarıda keserek derhal Washington’a döndü ve Güvenlik Konseyi’ni olağanüstü toplantıya davet etti. Rusya bu toplantıyı boykot etti.²⁴

Konsey aynı gün saat 14.00’te olağanüstü toplandı. BM Genel Sekreteri’nin durumu özetleyen konuşmasında “Kuzey Kore’nin Güney’e karşı girişmiş olduğu tecavüz hareketinin hiç şüpheye mahal vermeyecek şekilde anlaşılmiş olduğunu” ifade ettikten sonra söz alan ABD delegesi Ernest Gross da” Kuzey Kore’nin başlattığı taarruzun bir tecavüz ve genel barış ve huzuru bozan bir ihlal olduğunu” belirtti. Ardından yapılan oylamada ABD Delegesi’nin sunmuş olduğu karar metni oy çokluğu ile kabul edildi. Buna göre: “ Kuzey Kore’nin saldırıyı derhal durdurması, Kuvvetlerini 38. paralelin kuzeyine çekmesi, Bu çekilmenin BM’ce kontrol edilmesi, Bu teklife BM’ye üye ülkelerin katılmaları, BM’ye üye ülkelerin Kuzey Kore’ye yardım etmemeleri” karara bağlandı.²⁵

BM Güvenlik Konseyi’nin bu kararlarının ardından, BM Geçici Komisyonu da bir beyanname yayımlayarak Kuzey Kore’nin taarruzlarını derhal durdurmasını istemiştir.

ABD Başkanı Truman, BM’nin ultimatoma karşı kuvvetlerini Güney Kore den çekmek şöyle dursun, taarruzlarını bir günde Başkent Seul’ün 40 kilometre kuzeyine kadar geliştiren Kuzey Kore’ye karşı Güney Kore’nin tek başına savunamayacağı gerçeğini anlamakta gecikmemiştir. BM Güvenlik Konseyi’nin aldığı kararların hemen ardından verdiği demeçte: “BM Güvenlik Konseyi Güney Kore’ye tecavüz eden Kuzey Korelilere geri çekilmek ve çatışmayı sona erdirmek emrini vermiş, fakat bu emre itaat edilmemiştir. Bu durumda BM’ye üye devletlerin yardımını isteyen Konsey kararına uygun olarak ABD, emrin yerine getirilmesine çalışacaktır. ABD Hükümeti bundan sonra Komünistlerin yayılmak için askeri istila yollarına tecavüz edeceklerini anlamış bulunmaktadır”²⁶ derken, bu oldubitti karşısında izleyecekleri siyasetin işaretlerini veriyordu.

²⁴ Veli YILMAZ, *Siyasi Tarih*, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 1998, s. 255.

²⁵ ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 543–544

²⁶ KISSİNGER, *Diplomasi*, s. 456

a-Kuzey Kore Ordusu'nun Taarruzu (25 Haziran–15 Eylül 1950)

Bütün Dünyanın gözü önünde yaklaşan savaş, bütün ağırlığı ile Dünya gündemine düşüvermişti. Güney Kore Ordusu'nun daha fazla güçlenmesine imkân vermeden saldırarak ülkenin tamamını ele geçirmeyi hedefleyen Kuzey Kore'nin 25 Haziran 1950'de sabah saatlerinde başlattığı taarruz harekâtı, BM'nin aynı gün aldığı bir dizi engelleme kararına rağmen başarı ile gelişmiş, Kuzey Orduları Güney Kore Başkenti Seul'un etrafına kadar yanaşmayı başarmışlardı. Bu kuvvetlerin doğusundan Chunchon'a taarruz eden tümen ileri harekâtına devam ederken, Kanyung istikametinde taarruz eden bir tugay da bu bölgeyi ele geçirdi.

Güney Kore Hükümeti'nin acil çağrısı ve ABD'nin daveti üzerine 25 Haziran günü toplanan Güvenlik Konseyi'nin aldığı kararlar Kuzey Kore Ordusu'nu durdurmaya yetmeyince, ABD Başkanı alman kararlara uyararak, Uzak Doğu Amerikan Komutanı General Mac Arthur'a önce taarruza uğrayan Güney Kore'ye ikmal maddeleri verilmesine yetki verdi. Ardından da Deniz ve Hava Kuvvetlerine Güney Kore'ye yardım etmeleri konusunda emir verdi. Ayrıca 7. ABD Filosu'ndan da bir taarruz halinde Tayvan ve Filipinlerin korunması için hazır olmasını istedi.²⁷

ABD Yönetimi askeri yönden yukarıdaki tedbirleri alırken, konuyu siyasi platforma çekip ne pahasına olursa olsun BM'nin de sorumluluk alması için çaba sarf etmektedir. Bu nedenle Kuzey Kore'nin taarruzu ABD'nin güvenliğine de ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.²⁸

27 Haziran'da ABD'nin daveti üzerine BM Güvenlik Konseyi ikinci kez toplanır. Konsey, Kore Komisyonu'ndan aldığı raporlardan Kuzey Kore'nin 25 Haziran tarihli kararına uymayarak taarruzlarına devam ettiğini, Güney Kore'nin silah ve teçhizatının üçte ikisini kaybettiğini öğrenir.²⁹

Toplantı sonunda ABD Delegatesinin sunduğu öneri, bire karşı yedi oyla kabul edilir. "Kuzey Kore Hükümeti suçludur. Bölgede meydana gelen silahlı taarruzu geri püskürtmek ve barışı iade etmek için Güney Kore Devleti'ne bütün üye devletler yardım etmelidir." BM Genel Sekreteri'nin gecikmeksizin bütün üye ülke hükümetlerine ilettiği bu karar, 56 üye ülkeden 53'ü tarafından prensip olarak kabul görür.³⁰

"Dış İşleri Bakanlığına Ankara

²⁷ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 27

²⁸ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 31

²⁹ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 27

³⁰ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 28

Emniyet Konseyinin 27 Haziran 1950 tarihli 474. toplantısında ittihaz etmiş olduğu karar üzerine nazarı dikkatinize celp etmek isterim. Bu karar cenubu Kore'ye vaki silahlı tecavüzü püskürtmek ve bu bölgede devletlerarası sulh ve emniyeti tekrar tesis etmek için gereken yardımın Kore Cumhuriyetine sağlanmasını Birleşmiş Milletler üyesi devletlere tavsiye etmektedir. Hükümetiniz yardımda bulunmak durumunda olduğu takdirde, iş bu yardımın şekli hakkında bana en kısa müddet içinde bir cevap verebilerseniz kararın tatbiki kolaylaşmış olur. Vereceğiniz cevabı Emniyet Konseyine ve Kore Cumhuriyetine bildireceğim”³¹

Türkiye adına Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü “...Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Birleşmiş Milletler şartından mütevellit taahhütlerine sadıktır. Binaenaleyh Türkiye Hükümeti Güvenlik Konseyinin bu hususta alacağı kararlara tevfiği harekete ve konseyle temasa gelmeye hazırdır”³²

İngiltere Japon sularındaki İngiliz Donanması'nın Kore'ye yardım için Amerikan Donanması'na katılmasını, Avustralya Hükümeti de Malezya'ya bombardıman filoları gönderme kararını vermiştir. Yeni Zelanda ve Hollanda Hükümetleri de yardım vaadinde bulunmuşlardır.³³

Amerika'nın ardından BM'ye üye 14 ülke Kore'ye asker gönderme kararı almıştır. 40 tan fazla üye devlet malzeme yardımında bulunmuş, bunlardan 26'sı sıhhiye birlikleri, deniz ve hava taşıt araçları ile ikmal maddeleri göndermişlerdir. Bunlardan başka yiyecek, stratejik hammaddeler ve ilaç vermek suretiyle yardım edenler de olmuştur.³⁴

Moskova ise gelişmelerden memnun değildir. Kuzey Kore Hükümeti, BM'nin aldığı kararları kanunsuz bularak reddetmiştir.³⁵

³¹ Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, *Ayın Tarihi*, Temmuz 1950

³² *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1950

³³ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 26

³⁴ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 29

³⁵ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 26

Birleşmiş Milletlerden Güney Kore'ye yardım yapan ülkeler ve gönderdikleri birlikler şu şekildedir:

- Avustralya: İki piyade taburu ve deniz kuvveti,
- Belçika: Piyade taburu,
- Kanada: Piyade taburu ve hava kuvveti,
- Kolombiya: Bir piyade taburu ve firkateyn,
- Etopya: Bir piyade taburu,
- Fransa: Bir piyade taburu,
- Yunanistan: Bir piyade taburu ve nakliye uçağı,
- Hollanda: Bir piyade taburu,
- Lüksemburg: Bir piyade taburu,
- Y. Zelanda: Bir topçu taburu,
- Filipinler: Bir piyade taburu ve bir tank bölüğü,
- Güney Afrika: Bir hava Birliği,
- Tayland: Bir piyade taburu ve deniz kuvveti nakliye gemisi,
- Türkiye: Bir piyade tugayı,
- İngiltere: Bir piyade tugayı,
- ABD: Kara-hava-deniz birlikleri ve ikmal teşkilatı,
- Danimarka: Sağlık ekibi,
- Hindistan-İtalya-Norveç-İsveç: Birer sağlık ekibi ile katılmışlardır.³⁶

28 Haziran'da Çin Devlet Başkanı Mao hükümetini toplamıştır. Dış İşleri Bakanı'na göre alınan son kararlar "*Çin topraklarına silahlı saldırı*" demektir. Mao'ya göre ise: "*Asya Asyalılarıdır, ABD'nin Kore, Filipin, Tayvan ve diğer yörelerin iç işlerine müdahalesi haksızdır*". Moskova da öfkeli. Rus Hükümeti, BM kararlarının şekil yönünden kanunsuz olduğu ile ilgilenirken, Rus Basını da Kuzey Kore ile aynı görüşleri yansıtır ve onlara göre de ABD suçludur.³⁷

1950'nin Temmuz ve Ağustos ayları BM yönünden bakıldığında Kore Savaşı'nın en buhranlı günleri olarak tarihe geçecektir. Nihai zafere az kaldığını gören Kuzey Ordusu, Ağustos ve Eylül ayının ortalarına kadar bütün gücü ile Pusan Köprübaşı mevzilerine taarruz ettirirse de başarılı olamadılar. Bu başarısızlıkta Güney Kore ve ABD birliklerinin, gelecek takviye birliklerini karaya çıkaracakları bu çok kritik bölgeyi başarı ve inatla savunmalarının önemli etkisi olmuştur. Kuzey Korelilerin ikmal yollarından oldukça uzaklaşmış olmalarının

³⁶ Turhan SEÇER, *Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri*, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2008, s. 378

³⁷ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 33

da rolü olduğu muhakkaktır. Kuzey Korelilerin taarruzları başarısızlıkla devam ederken, Güney Kore'deki bütün askeri güçler Amerikan 8. ordu Komutanlığı emrinde birleştirildi. Bir taraftan da BM' in Kore'ye tahsis ettiği kuvvetler bir bir bölgeye gelmeye başladı. Pusan savunma mevzilerinde durdurulan Kuzey Kore kuvvetleri, BM Ordusu'nun yaptığı taarruzlar, silahlı keşifler, hava taarruzları, deniz topçusunun yaptığı uzak mesafeli atışlarla iyice yıpratıldı. Artık yapılacak bir genel karşı taarruzla Kuzey Kore Ordusu'nu imha etmek ve kaybedilen toprakları geri almak zamanı gelmişti.³⁸

b- BM Ordusu'nun Karşı Taarruzu (15 Eylül–30 Ekim 1950)

Kuzey Kore Ordusu'nun 25 Haziran 1950 de giriştiği imha harekâtı BM Ordusu'nun katı savunması ile Pusan Limanı önündeki köprübaşı mevzilerinde durdurulmuştu. Bu başarısızlık Kuzey Kore Ordusu'nun savaşma azmini kırmıştı. Mevcutları 183.000'den 90.000'e düşmüş, ikmal yollarından uzaklaştıkları için ikmal maddesi ve mühimmat stokları bitme noktasına gelmişti. En stratejik hedef olan Pusan Limanı'nın ele geçirilememesi yüzünden müttefiki Rusya'nın desteği azalmış, Rusya askeri danışmanlarını bile geri çekerek Kuzey Kore'yi kaderine terk etmişti.³⁹

Kuzey Kore Ordusu taarruz gücünü yitirdiği gibi, hava ve denizlerdeki üstünlüğünü de kaybetmiş, yapılacak bir karşı taarruza dayanma gücü kalmamıştı. Buna karşılık olarak savaşın başlangıcında çok buhranlı günler geçiren Güney Kore Ordusu önce ABD Deniz ve Hava Kuvvetleri'nin desteğini arkasına almış, daha sonra kara birliklerinin desteği ve en sonunda savaşın BM'ye havale edilmesi sonucu Tüm Hür Dünyanın desteği ile Kritik Pusan Köprübaşı mevzilerinde tutunmayı başarmıştı. Takviye kuvvetleri ile personel mevcudu 180.000'e ulaşmış, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri bakımından üstünlük ele geçirilmişti.

Başkomutan Mac Arthur'un genel karşı taarruz planı iki ana harekâttan oluşuyordu. Amerikan 1. Deniz Tümeni, Amerikan 7. Piyade Tümeni, 4 Güney Kore Deniz Taburu, Güney Kore 17. Piyade Alayından kurulan çıkarma kuvvetleri 15 Eylül günü İnchon'dan çıkarma yapacak, Seul istikametinde taarruzlarına devam ederek Kuzey Kore Kuvvetleri'nin ikmal ve çekilme yollarını kesecek ve 16 Eylül günü genel karşı taarruz başlayacaktı.⁴⁰ Plan kusursuz işledi ve çıkarma başarı ile gerçekleştirildi. Kuzey Kore Kuvvetleri tanklarla takviyeli iki Piyade Tümeni ile harekâtı durdurmaya çalıştılsa da başarılı olamadılar. BM

³⁸ *Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler*, Eğitim ve Doktrin Komutanlığı Yayınları, Ankara, 2001. s. 15

³⁹ *Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler*, s. 15

⁴⁰ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 74

Kuvvetleri 17 Eylül de Seul'un Kumpo Havaalanı'nı işgal ederek ertesi gün işletmeye açtı. 19 Eylül'de 1. Deniz Tümeni ve 2 Güney Kore Taburu Han Nehri'ni geçerek kuzeyden, 7. Piyade Tümeni ile 1. Deniz Tümenin bir kısmı güney ve batıdan, 17. Kore Alayı cepheden taarruzla 28 Eylül'de Başkent Seul kurtarıldı. Planın bu kısmı başarı ile uygulanarak Kuzey Kore Ordusu'nun ikmal ve çekilme yolları kesildi.⁴¹

İnchon çıkarması ile eş zamanlı olarak 16 Eylül'de Genel Karşı taarruz başlatıldı. 1. Kore Kolordusu doğu sahilinden, 2. Kore Kolordusu cepheden, 1 ve 9. Amerikan Kolorduları batı sahilinden olmak üzere ileri harekâta devam edilerek 30 Eylül'de Kuzey Kore Kuvvetleri 200 km kadar kuzeye sürüldü. Samchok- Chungju- Kimpo doğu batı uzanımı hattında çıkarma kuvvetleri ile Suwon'da birleştirildi. 29 Eylül'de Güney Kore Hükümeti Seul'e taşındı.⁴²

BM Ordusunun sınır hattını geçerek; harekâta devam etmesi ya da bu hatta durması değişik görüş ve sorunlara neden oldu. Olaya askeri açıdan bakanlar, Kuzey Kore Ordusu'nun takip edilerek imha edilmesini, Kuzey Kore topraklarının Rusya ve Çin sınırına kadar işgal edilmesini uygun görüyorlardı. Olaya siyasi yaklaşanlar ise 38. paralelde kalınmasını, sorunun BM' e getirilerek çözümün burada aranması gerektiğini düşünüyorlardı. Sorun 7 Ekim'de BM Genel kurulunda görüşüldü. Uzun tartışmalardan sonra Başkomutan Mac Arthur'un "gerekli gördüğü takdirde 38. paraleli geçebileceği" kararı alındı.⁴³

Bunun üzerine General, kendi savaşçı ve şahin kişiliğine uygun olarak kolordularına ileri harekâta devam emrini verdi. 1. Güney Kore Kolordusu Wanson Limanı'nı ve Şehri'ni ele geçirmek için doğu kıyısı boyunca kuzeye ilerlerken 1. Amerikan Kolordusu da batı sahilinden hareketle Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang istikametinde taarruzlarına devam ederek, 19 Ekim'de Pyongyang'ı ele geçirdi. 20 Ekim'de 187. ABD Hava İndirme Alayı Sunchon'a indirildi. Aynı gün Wanson kıyılarına çıkarma yapıldı. 24 Kasım tarihi itibari ile BM Kuvvetleri Yalu Nehri'nin 100–200 km güneyine kadar ilerlemiş durumda idiler.⁴⁴

⁴¹ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 77

⁴² *Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler*, s. 16

⁴³ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 84

⁴⁴ *Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler*, s. 18

B- Türk Hükümetinin Kore'ye Asker Gönderme Kararı Alması

Türkiye; İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ekonomik ve siyasi açıdan yalnızlığını kırmak ve tehlikede gördüğü güvenliğini güvence altına almak adına giriştiği Batı'ya yanaşma serüveninde, Kore Savaşı'nı tüm kamuoyu ile en başından itibaren dikkatle izlemiştir. Savaşın cereyan ettiği zaman dilimi, Türkiye'nin demokrasi adına giriştiği bir diğer savaşın cereyan ettiği zamanla çakışmıştır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti'nin kamuoyu bir yandan kendi ekonomik kalkınma ve demokrasi savaşını takip ederken, bir yandan da Dünyanın Uzak Doğusu'nda olup bitenleri dikkatle incelemek gereğini hissedecektir. 14 Mayıs 1950 seçimleri Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin siyasi, sosyal, ekonomik hayatında yeni bir dönemin başladığına işaret eder. Zira Türkiye Cumhuriyeti'nin daha önce çeşitli defalar teşebbüste bulunduğu fakat sürdürme olanağı bulamadığı çok partili demokratik düzene geçilmiştir.⁴⁵

Türk insanının kaderini kökünden değiştirmeyi, memleketin en uzak köşelerine yol, su, elektrik götürmeyi, açlara aş, işsizlere iş bulmayı, sanayi alt yapısını yeni ihtiyaçlara göre yeniden düzenleyerek ülkenin ihtiyaç duyduğu bütün gereksinimleri karşılamayı hedef alan yeni bir anlayış iktidara gelmişti.⁴⁶

Yeni hükümet; 1950 seçimlerinin hazırlık sürecinde bütün gücü ile İkinci Dünya Savaşı boyunca çekilen sıkıntılara, İktidarın aldığı yanlış ekonomik kararlara, halkın; memur, polis, jandarma zulmü altında yaşadığına, CHP'nin Sovyet tehdidini bahane ederek demokratik hak ve özgürlükleri kısıtladığına dikkat çekerek, halka umut olmak adına başarılı bir propaganda yürütmüştü.⁴⁷

Türk Halkının içine düştüğü yoksulluk büyük bir maharetle dile getirilmiş ve bu eylem haline dönüştürülmüştü. İkinci Dünya Savaşı faciasından kurtuluşunu unutan halk, yeni bir heyecan, yeni bir lider beklemekteydi. Yeni iktidar partisi Demokrat Parti halkın bu beklentisini sonuna kadar kullanmayı bilecekti.⁴⁸

Marshall Yardımı'ndan faydalanma programı çerçevesinde CHP Hükümeti aldığı ekonomik kararlar ile Türkiye'de serbest pazar ekonomisine geçişin ilk örneklerini vermişti. Ancak Türkiye, bilinen ekonomik ve siyasi gerekçelerle Marshall Programından beklenen düzeyde yardım elde edemediği gibi, 4 Nisan 1949'da kurulan NATO 'ya da resmen üyelik başvurusunda bulunmasına rağmen, yine üye ülkelerin ve prensip olarak ABD'nin de karşı çıkması sonucu kabul edilmemişti. Bu dışlanış muhalefet tarafından gayet akıllıca kullanılarak

⁴⁵ Ş. Süreyya AYDEMİR, *Menderes'in Dramı*, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1979. s. 193.

⁴⁶ AYDEMİR, *Menderes'in Dramı*, s. 216

⁴⁷ Çetin YETKİN, *Karşı Devrim* (1945-1950), İstanbul, Otopsi Yayınları, Nisan 2003. s. 585-586.

⁴⁸ YETKİN, *Karşı Devrim*, s. 590-591

oya dönüştürülecekti. Yıllarca omuz omuza ortak kararlar almış, ülkenin kaderinde rol oynamış insanların CHP'den koparak yeni bir oluşumu seçmeleri, Türkiye'ye demokratik yaşam adına beklenen huzuru getirmemişti. Bu nedenle Demokrat Parti'nin kuruluşundan itibaren 1950 seçimlerine kadar geçen süre, bir politik hesaplaşmaya sahne olmuştu sanki. Bütün politikalarını iktidarı devirmek üzerine kuran muhalefete göre; ne izlenen dış politikanın, ne alman ekonomik kararların, ne de Marshall Yardımı kapsamında Türkiye'ye yapılan yardımların önemi yoktu. Hatta Marshall yardımından yeterince istifade bile edilememişti. Dış Politikada o kadar çabaya rağmen, hükümetin NATO'ya üyelik konusunda çok yavaş ve isteksiz davrandığına dair iddialar birbiri ardına sürüp gidecekti.⁴⁹

Adnan Menderes'in 1948 yılında İzmir de yaptığı bir konuşmasından DP'nin Dış Politikaya bakışının ipuçlarını yakalamak da mümkün görünüyordu. Menderes'e göre *"Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki siyasal koşullar ile o günküler arasında hiçbir koştuluk kalmamıştı. Artık, ABD özgür dünyanın haklarını komünistlere karşı korumaktaydı. Kaldı ki Birleşmiş Milletler ilkelerine bağlı kalınmalıydı. Bağımsız bir siyaset izlenemezdi. ABD'nin safında yer almak gerekiyordu."*⁵⁰

DP ve Onun yöneticileri, iktidara geldiklerinin hemen ertesinde İkinci Dünya Harbi'nden bu yana Batı'ya yönelmiş olan dış siyasetimizi son seçimlerden sonra bu istikamette daha faal bir şekilde sokacaklardır.

Türkiye, BM şartına bağlı olarak Güvenlik Konseyi'nin üye ülkelere yükleyeceği her türlü yükümlülüğü yerine getireceğine dair söz vermişti. Bu konu Türk Kamuoyu'nun gündemini bir süre meşgul etti. Muhalefete göre *"Türkiye'den yardım isteyen gerçekte BM maskesi altında ABD'dir. Marshall Yardımı'ndan faydalandığımızdan dolayı bu yardım bizim için bir mecburiyettir. Bu nedenle Türkiye'nin yapacağı yardım, Marshall Planı'ndan istifade ettiği oranda olmalıdır. Yani semboliktir."* CHP'nin son Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak Akşam'daki köşesinde şu görüşleri ileri sürmektedir: *"Bizim Asya'nın öbür ucuna Asker göndermemiz bahis konusu bile olamaz. Türkiye bir tecavüze uğrasa, Kore'ye yardım etmiş diye hiç kimse bizim yardımımıza gelmez. Hem Türkiye kime ve nasıl yardım edebilir? Bu yardım ne işe yarar? Ama gene de isterlerse bu sene bol olduğu söylenen ürünlerimizden, yerli ilaçlarımızdan, tütün gibi mamullerimizden elbette ki Korelileri de yararlandırmak isteriz."*⁵¹

⁴⁹ AKALIN, *Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1*, s. 267

⁵⁰ BOZDAĞ, *Darağacında Bir Başbakan Menderes*, s.

⁵¹ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 65

Altan Öymen de kendi bakış açısı ile “BM Güvenlik Konseyi’ne Rusların oturumlara katılmayarak veto haklarını kullanmamaktan dolayı oluşan boşluktan da faydalanarak üye devletlerden yardım çağrısı kararı aldırmanın ABD olduğunu belirtmiştir. Kendi kararlarına bırakılmakla birlikte, ABD’nin üye devletleri yardım konusunda teşvik ettiğini, bu teşviklere en kolay uyum göstermeye eğilimli ülkenin Türkiye olduğunu” işaret etmiştir. Sonra konuyu şu şekilde bağlamaktadır. *“Türkiye’nin hem Rus Tehlikesine karşı güvenliğe ihtiyacı vardı, Hem de ekonomik durumunu güçlendirmek için paraya. Güvenliğini sağlamak için NATO’ya girmek istiyordu. Para bulmak için de o zamanın tek bol paralı ülkesi ABD’nin Truman Doktrini ile başlattığı yardımları artırmasını umuyordu.”*⁵²

18 Temmuz’da Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın başkanlığında Başbakan Adnan Menderes, Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanı M. Fuat Köprülü, Milli Savunma Bakanı Refik İnce, Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut ve yüksek rütbeli komutanların katılımı ile Yalova’da dört saat süren bir toplantı yapıldı. Toplantının sonunda Başbakan *“sadece silahlı kuvvetlerimizin takviyesi ve geliştirilmesi için alınması gerekli tedbirleri müzakere ettik”* açıklamasını yapmıştır. Oysa basın başta olmak üzere, kamuoyunun genel kanaati Kore’ye asker gönderme kararının bu toplantıda alındığı yönündedir.⁵³

25 Temmuz akşamı Cumhurbaşkanı başkanlığında tüm bakanların, Genelkurmay Başkanı ve Meclis Başkanı Refik Koraltan’ın da iştirak ettiği Bakanlar Kurulu toplantısında BM Güvenlik Konseyi’nin Kore Savaşı’na yardım başvurusuna verilecek cevap ana gündem maddesidir. Toplantı sonunda yapılan açıklamada: *“Dışişleri Bakanlığı’nın hazırladığı metin üzerinde görüşülmüş ve konu bütün ayrıntıları ile incelenmiştir”* denmekteydi. Alınan karar derhal BM’ye telgrafla bildirildi. Bu karar şöyle idi:

*“BM Paktından doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi’nin kararlarına uymayı bir borç bilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Kore hakkındaki yardım talebini içeren 15 Temmuz 1950 tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve özenle incelemiştir Cumhuriyet Hükümeti bu inceleme somucunda alınan bu kararları dünyanın şimdiki şartları içinde genel barış hizmetinde etkili ve fiili bir şekilde uygulamaya koymadaki gerek ve önemin bilinci içerisinde Kore’de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu silahlı bir Türk Savaş birliğini Birleşmiş Milletler emrine vermeyi karar altına almıştır.”*⁵⁴

DP Hükümeti’nin karar vermesinde etkili olan diğer bir husus da Truman Doktrini ve Marshall Planı ile başlayan Amerikan yardımı idi. Bu kapsamda; Türkiye’deki Amerikan

⁵² ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 544–545

⁵³ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 67

⁵⁴ *Son Posta*, 26 Temmuz 1950

askeri yardım heyeti ile iktisadi işbirliği heyeti hakkında yerinde bilgi edinmek için 23–25 Temmuz 1950 tarihleri arasında Türkiye’ye resmi ziyarette bulunan ABD Silahlı Kuvvetler Komisyon üyesi Senatör Cain’in verdiği demeçte Türkiye’nin Kore’ye asker göndermesinin telkin edilmesi oldukça anlam kazanıyordu. Senatör Cain tarafından yapılan toplantılar esnasında liderlere, ABD’nin Türkiye’ye yapmış olduğu ekonomik yardımların dile getirilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim bu, liderlerin Kore’ye asker gönderilmesi gerektiği şeklinde algılamalarına neden olmuş olabilir. Aynı doğrultuda, DP’nin yayın organı konumunda olan Zafer gazetesinde asker gönderme kararının haklılığını vurgulamak için karar ile ekonomik yardım arasında bağlantı kurularak kamuoyuna ve özellikle muhalefete karşı kararın doğruluğu şu şekilde vurgulanmaktaydı; “Amerikan Ajansı çok mühim bir karar almıştır. Bu karar şudur: Kore Harbine yardım yapmayan devletlere ayrılmış olan iktisadi yardım kesilecektir. Bu hususta Başkan Truman’a salâhiyet verilmiştir.”⁵⁵

Türkiye’ye ABD yardımlarının kesilmesi; Silahlı Kuvvetlerin güçlendirilmesi için ilave öz kaynak ayrılması yanında ABD’nin Rusya’ya karşı Türkiye’ye desteğinin sonlandırılması ve Türkiye’nin yalnız kalması anlamına da geliyordu. DP hükümeti, içinde bulunduğu zor koşulların üstesinden gelebilmek için Kore Harbi’ne diğer ülkelerin cesaret edemediği bir yaklaşımla kendisinden beklenmemesine rağmen tugay büyüklüğünde bir muharip birlik gönderdi.⁵⁶

Artık Türkiye resmen Kore Savaşı’nın içindedir. Cumhuriyet Hükümeti bu kararla ABD’den sonra Kore’ye silahlı kuvvet gönderme kararı veren ikinci ülke olarak dünya barışına bağlılığını bir kere daha ispat etmiştir.⁵⁷

Kore Savaşı’na katılma kararı Türkiye’nin DP ile yeni bir dış politika belirlediğinin bir göstergesiydi. Türkiye, Cumhuriyet tarihinde ilk kez, hem kendinden kilometrelerce uzakta, vatandaşlarının adını bile bilmediği bir ülkede savaşa giriyordu.⁵⁸

Hükümet çevrelerince alınan karar, Türkiye’nin Komünizmle mücadele konusunda ne kadar sorumlu davrandığını gösteren çok önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Bayındırlık Bakanı Fahri Belen, “Hükümetin Kore’ye asker gönderme kararı dünya barışına hizmet bakımından çok kıymetlidir. Bu hususta ön almak memleketimiz ve milletimiz için büyük bir onur ve gelecek için esaslı bir teminattır” şeklinde konuşurken Başbakan’a göre ise karar; “NATO’ya üyelik yolunda bir köprü” olarak değerlendirilmelidir.⁵⁹

⁵⁵ Ahmet YÜCEL, *Kore Harbi’nin Türk Dış Politikasına Etkisi*, Ankara Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, s. 16

⁵⁶ YÜCEL, *Kore Harbi’nin Türk Dış Politikasına Etkisi*, s. 16–17

⁵⁷ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatralarım*, s. 34

⁵⁸ M. Serhan YÜCEL, “*Menderes Dönemi (1950- 1960)*”, *Türkler*, Cilt 19, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 837

⁵⁹ ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 555

O sırada NATO'ya girmemiz çok önemliydi. Sürekli işlenen konu Sovyet tehdidi, Türkiye'nin batı ile askeri ilişki kurmasıydı. ABD büyükelçiliğinde basın toplantısı düzenleyen Senatör Caine "eğer NATO'ya girmek istiyorsak Kore'ye asker göndermemiz gerekiyor" şeklinde açıklama yaptığı söyleniyordu.⁶⁰

Muhalefet Lideri İsmet İnönü de, kendisine Kore'ye asker gönderme kararı alan hükümetin tutumu hakkında görüşlerini soran Hürriyet Gazetesi muhabirine, yıllarca savaş ve barışlar yönetmiş, ülke yönetiminde bulunmuş bir tecrübe olarak duygusal bir yaklaşımda bulunmuştu. Ona göre önce Bileşmiş Milletler kendi görevini tam yapmalı, üye devletlere yükleyeceği yükümlülükleri müşterek sorumluluk anlayışı içinde eşit dağıtmalı idi. "*Aksi halde bir tecavüz karşısında Türkiye'ye yardım edileceği nasıl şimdiden düşünülebilir? Acaba BM teşkilatı "Türkiye saldırıya uğramıştır. Kendisine nasıl yardım edeceksiniz?" diye üye devletlerin Kore örneğinde olduğu gibi sadece takdirlerine mi başvuracaktır? İşte memleket hesabına içimi titreten nokta budur.*" şeklinde endişelerini dile getiriyordu ve ekliyordu "*Arzu edilirdi ki, uzun müddet iktidarda kalmış bir Partinin Başkanı olmak sıfatı ile benim de bu meselede reyime müracaat edilsin... Hâlbuki bu mesele hakkında hükümet değil benim, TBMM'nin bile reyini almış değildir.*"⁶¹

Türkiye'nin Kore'ye asker göndermek için Meclisin oyuna başvurmadan aldığı kararın hukuki yönü hakkında hukukçular arasında da bir anlayış birliği mevcut değildi. Bu kararın alındığı dönemde meclis tadildeydi, daha sonra Kore'ye asker gönderme kararı nedeniyle meclise gensoru önergesi verilmiştir. Menderes bu kararın Bakanlar Kurulu'nun ittifakı ile alındığını savunmuştur. Sekiz buçuk saat süren ateşli tartışmalardan sonra Kore'ye asker gönderme kararı meclis tarafından Kasım ayında onaylanmıştır.⁶²

⁶⁰ ARCA YÜREK, *Şeytan üçgeninde Türkiye*, s. 376

⁶¹ AYDEMİR, *İkinci Adam*, s.302

⁶² Mustafa ALBAYRAK, "*Demokrat Parti Hükümetlerinin Politikaları(1950- 1960)*", Türkler, Cilt 16, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2002, s. 864

1924 Anayasa'nın 26. maddesi şöyle diyordu:

"... Kanun yapmak,(...) devletlerle sözleşme, antlaşma ve barış yapmak, harp ilan etmek(...) gibi görevleri Büyük Millet Meclisi ancak kendisi yapar."

Hükümet sözcüleri bunu okuyarak diyorlardı ki:

"Bizim yaptığımız bir harp ilanı değildir. Biz Birleşmiş Milletler Antlaşmasıyla üstlendiğimiz bir yükümlülüğü yerine getiriyoruz."

Yürürlükteki Anayasa 1924 Anayasasıydı ve o zamanlar savaş denilince, ilan edilerek başlayan eski usul savaşlar akla geliyordu. Oysa aradan geçen zaman içerisinde çok şey değişmişti. İlan edilmeden başlayan savaşlar, savaş adını taşımayan savaşlar ortaya çıkmıştı.

Daha sonraki yıllarda bu durum göz önüne alınarak savaşla ilgili madde şöyle değiştirilmiştir:

"Milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali ilanına veya Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası antlaşmaların veya milletlerarası nezaket kurallarının gerektirdiği haller dışında TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NİN YABANCI ÜLKELERE GÖNDERİLMESİNE veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir."

1961 Anayasası'nın 65. maddesindeki bu cümle, 1982 Anayasası'nın da 92. maddesine aynen aktarılacaktır.⁶³

⁶³ ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 552–553

1- Türk Askerinin Kore Yolculuğu

Türkiye Hükümeti'nin 25 Temmuz 1950 de aldığı Kore'ye 4500 mevcutlu Kara Birliği gönderme kararı üzerine derhal birliğin teşkil edilmesi çalışmalarına başlandı. Gönderilmesi düşünülen birlik bir tugay gücünde olacaktı. Genel Kurmay Başkanlığı'nın 3 Ağustos tarihli direktifi üzerine, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın 5 Ağustos 1950 gün ve 2. Şube:190246 sayılı emri ile *Kore Türk Silahlı Kuvvetleri* adı verilen tugayın Ankara'da kuruluş çalışmalarına başlanmıştı. 20 Ağustos 1950' de hazırlıklarını tamamlaması öngörülen tugay, şu alt unsurları içerecekti:

1. Tugay karargâhı, Merkez Komutanlığı, İnzibat takimi ve Muhabere takımı
2. Piyade Alayı (Üç taburlu), bir havan bölüğü, bir ikmal bölüğü, bir kesif takımı ve bir muhabere takımı.
3. Bir topçu taburu ve muhabere takımı
4. Birer istihkâm, ulaştırma, uçaksavar, ordu donatım, sıhhiye bölüğü ve bir tanksavar takımı.
5. Bir depo bölüğü
6. Bir bando takımı.⁶⁴

Tugayın subay, astsubay kadrosu Kara Kuvvetleri'nin gönüllülerinden ve tayin edilenlerden oluşturulacaktı. Erbaş ve er kadrosu ise 1929 doğumlu olanlar ağırlıklı olmak üzere 1928 doğumluların gönüllü olanlarından seçilecekti.⁶⁵

Tugayın Komuta heyetinde bulunan subaylar şunlardı:

Tugay Komutanı: *Süvari Tuğgeneral Tahsin Yazıcı*⁶⁶

Kurmay Başkanı: *Kurmay Yarbay Selahattin Tokay*

Piyade Alay Komutanı: *Piyade Albay Celal Dora*

Piyade Alay Komutan Yardımcısı: *Piyade Yarbay Natic Poyrazoğlu*

Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı görev emrini 2. Zırhlı Tugay Komutanı görevindeyken, 10 Ağustos 1950'de aniden Genel Kurmay Başkanlığı'na çağrılarak bizzat Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut'tan almıştı. Tahsin Yazıcı hatıralarında Genel Kurmay Başkanı'nın "*Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'ne komutan olarak kendisini*

⁶⁴ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 110-111

⁶⁵ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 59

⁶⁶ 58 yaşındaki Tahsin Yazıcı, Manastır doğumluydu, 1912'de harbiyeyi bitirip subay olmuştur. Birinci Dünya Savaşına ve Kurtuluş Savaşı'na katılmış deneyimli bir askerdir. Babacan bir komutan olmasıyla tanınırdı. Celal Dora ise 48 yaşındaydı ve o da deneyimli bir askerdir. Yazıcı 1954'te Demokrat Parti'den, Dora ise 1957'de CHP'den milletvekili olacaktır. ÖYMEN, *Değişim Yılları*, s. 558

düşündüğünü” ifade ettikten sonra bu konudaki görüşlerini almak istediğinde: *”Bir mâniim yoktur. Beni güveninize layık gördüğünüz taktirde, bu hizmet ve vazifeyi şeref sayıyor ve memnuniyetle kabul ediyorum demekten başka sözüm yoktur”* dediğini belirtiyor.⁶⁷

Çok sıkıntılı bir süreç olmuştur Kore’ye gönderilecek Türk Silahlı Kuvvetleri’nin teşkil edilmesi. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra, hele ki topraklarımızdan binlerce kilometre uzağa ilk defa asker gönderecek olmanın hazırlıksızlığı içindedir Türk Ordusu, hatta Türkiye Cumhuriyeti Devleti. Personel mevcutlarının tamamlanması bir hayli gecikmiş, malzeme noksanlarının giderilmesi ve hazırlıkların bitirilmesi için öngörülen 20 Ağustos tarihinden çok daha öteye sarkılmıştır. Oluşturulan birlik daha çok gönüllülük esasına dikkat edilerek bir araya getirildiğinden, askerlerin hepsi birbirlerini ilk defa görmenin yabancılığı içindedirler. Bu müşterek yapılan eğitimlerden, birlikte hayatı devam ettirmeye kadar birçok alanda kendini gösteren bir eksiklik olarak baş göstermiştir. Birbirine tam anlamıyla kaynaşıp kenetlenemeyen bu yapıya bir de yıkıcı propagandalar da eklenince ilk günler tamamen personelin birbirleri ile tanışıp kaynaşmasına yönelik etkinliklerle geçirilmiştir.⁶⁸

241. Piyade Alayı’nın komuta heyetinin henüz toplanamaması sebebi ile zaten zor şartlarda yürüyen eğitimine o tarihlerde Çankırı Piyade Okulu’nda bulunan Amerikalı Yarbay Delisco’nun öğretmenliğinde Komando Kursunu tamamlamış 40 Türk subayı görevlendirildi.⁶⁹ Amerikalı subayın sert tutumu ile ortaya çıkan kan uyuşmazlığı sebebi ile eğitimler bir zaman sonra ıstrap olmaya, erbaş ve erler tarafından yakınmalara neden olmuştur. Bunun üzerine Tugay Komutanlığı’nın yazısı üzerine üst komutanlık eğitiminin başında tamamen Türk Subaylarının bulunması yönünde emir verilerek bu aksak giderilmiştir.

Bütün bunlara bir de Kore Savaşı’nda müttefiklerce kullanılan silahların Türk Silahlı Kuvvetleri’nin envanterinde olmaması yeterli eğitim almayı güçleştiren bir unsur olarak ortaya çıkmıştı. Türk Tugayı’nın Kore’ye kendi silahları ile gitmesi ve orada Amerikan silahları ile donatılması kararlaştırıldığından, 241nci Piyade Alayı’ndan ancak bazı personel hazırlıkların son bir haftasında Almanya’dan getirtilen 300 yeni Amerikan silahı ile eğitim ve atış yapabildiği⁷⁰.

Nihayet eldeki olanaklar ölçüsünde hazırlıklar son aşamasına getirilmişti.18 Eylül 1950’de Başbakan Adnan Menderes beraberinde Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce ve

⁶⁷ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 59

⁶⁸ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 62-63

⁶⁹ SEÇER, *Kore Savaşı’nın Bilinmeyenleri*, s. 38

⁷⁰ DORA, *Kore Savaşında Türkler*, s. 21

Genel Kurmay Başkanı Nuri Yamut olduğu halde Etimesgut Garnizonu'nu ziyaret ederek Tugay hakkında bilgi aldı.⁷¹

19 Eylül 1950 günü üç katar halinde İskenderun'a gitmek üzere Etimesgut'tan tren ayrıldı. 259 Subay, 18 Askeri Memur, 4 Sivil Memur, 395 Astsubay, 4414 erbaş ve er olmak üzere toplam 5090 personel,⁷²104 adet 2,5 ton GMC Kamyon, 76 Adet 1 tonluk Römork, 36 Adet ¼ tonluk Römork, 86 Adet Jeep, 6 Adet özel tip araç olmak üzere toplam 196 Adet motorlu araç ve 112 Adet Römork bindirilmişti.⁷³

Yolculuk boyunca uğranılan bütün istasyonlarda Türk Halkı en içten duygularla askerini bağrına basmıştı. İskenderun Garı'nda karşılama törenine başta Hatay Valisi olmak üzere Dört Yol, Mersin gibi civar yörelerden gelen sivil erkân ve vatandaşlar İskenderun'u şölen yerine çevirmişlerdi. 21 Eylül gününden itibaren 39. Tümen Komutanlığı'nın Atik Yaylası'nda hazırlattığı geçici ordugâha geçildi.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut 25 Eylül 1950 günü yayımladığı emirde "*Birliğimize mensup subay, astsubay, memur, erbaş ve erleri uğurlamak için İskenderun'a geldim. Sağlık dileklerim, selamet temennilerim sizlerle beraberdir. Hak yardımcınızdır. Yolunuz açık olsun evlatlarım.*"⁷⁴ Diyerek son kez askerine iyi dileklerini iletiyordu.

İskenderun'da son hazırlıklarını tamamlayan Kore Türk Silahlı Kuvvetleri BM'nin kendilerine tahsis ettiği 5 adet gemi ile partiler halinde Türkiye'yi terk ettiler. Tahsis edilen gemilerden 3 tanesi yolcular, 2 tanesi de yük içindi. Gemi Komutanlığı ve Tugay Komutanlığının yaptığı koordinasyon ile ilk kabile 25 Eylül 1950 de General Mc. Rea Gemisi'ne bindirilerek İskenderun Limanı'ndan ayrılmıştı. İkinci kabilede Tugay karargâhu, Alay karargâhu, 1 ve 2nci Piyade taburları ve bağlı birlikler bulunuyordu. İkinci kabile 26 Eylül akşamı 21.15'de Limandan ayrıldı. 3ncü kabile de ise Topçu Taburu ve Uçaksavar Bataryası bulunuyordu. 29 Eylül öğleden sonra o da limandan ayrılmıştı.⁷⁵

Personelin hemen hepsi uzun deniz yolculuğu yapmamıştı. Deniz tutması nedeniyle rahatsız olanlar çoğunlukta idi. Kızıldeniz ve Hint Okyanusu geçilirken çok sıcak günler yaşandı. Ilıman iklime alışan erlerimiz bir yandan deniz tutması bir yandan da aşırı sıcak nedeniyle çok sıkıntı çektiler. Yemeden içmeden kesildiler. Subay ve astsubaylar için geceleri plan tatbikatları, konferanslar ve seminerler düzenlendi. Süveyş Kanalı, Kızıldeniz,

⁷¹ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 76-77

⁷² ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 86

⁷³ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 77

⁷⁴ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 84

⁷⁵ YAZICI, *Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım*, s. 85

Singapur, Filipinler ve Formoza Adası rotasını izleyen gemiler 21 gün süren deniz yolculuğu sonunda Pusan Limanı'na ulaştı. İlk katile 16 Ekim, ikinci katile 17 Ekim üçüncü katile de 19 Ekim günü Pusan Limanı'na girdi.⁷⁶

Bu olayı Dora anılarında “*BM Ordusu'na destek vermek amacıyla Pusan Limanı'na giren 65 adet gemi saydık. Bu gemilerin çoğu erzak, silah ve malzeme yüklü, bir kısmı da karaya çıkmak için sıra bekleyen asker yüklü gemilerdi.*”demektedir.⁷⁷

20 Ekim günü Birliklerimizin Pusan Rıhtımı'na çıkmaları tamamlandı. Her katile vapurdan rıhtıma çıktıkça orada hazır bulundurulan kamyonlarla istasyona aktarılıyor ve burada hazır bekleyen trenlerle de Limanın 85 km kuzey batısındaki Taegu şehrine gönderiliyordu.⁷⁸

21 Ekimden itibaren Taegu'daki kışlasına yerleşen Türk Askeri'ne modern Amerikan teçhizatı ve silahları dağıtıldı. Halen ellerinde bulunan silah ve teçhizat ise Yurda gönderilmek üzere toplandı. Bu arada yük gemileri de Pusan Limanı'na gelmiş Tugayın ağırlıkları araçlar, ağır silahlar ve malzemeler Taegu'ya getirilmeye başlanmıştı. Bir yandan donatım dağıtılırken bu konudaki eksikliklerini giderenler derhal eğitime ve atışa alındı. Piyade tüfekleri ile eğitim ve atış yapıldığı gibi havan ve roketatarlarla da atışlar yapıldı. Topçu taburunun muharebe atışlarını yaptığı esnada piyadeye ateş altında ilerleme tatbikatları yapıldı.⁷⁹

Birliğimizin yeni kuruluşuna göre hazırlıklarını ve eğitimlerini sürdürdüğü sırada 7 Kasım günü Birleşmiş Milletler Ordu Komutanlığı'ndan alınan bir emirle 1. Kore Türk Tugayı 8. Amerikan Ordusu'na bağlandı. Tugaya kod adı olarak “North Star-Kuzey Yıldızı” adı verildi.⁸⁰

⁷⁶ SEÇER, *Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri*, s. 58

⁷⁷ DORA, *Kore Savaşında Türkler*, s. 28-42

⁷⁸ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 123

⁷⁹ Nazım Dünder SAYILAN, *Kore Harbinde Türklerle*, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996, s. 13

⁸⁰ SEÇER, *Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri*, s. 89

2- Albay Celal Dora'nın Pusan Limanında Türk Birliklerine Baskın Hakkında Yaptığı Konuşma

17 Ekim 1950 günü Kore'nin Pusan Limanı'na gelen birinci Türk Tugayının karaya çıkmak için sıra beklerken, Albay Celal Dora baskın hakkında şu konuşmayı yapmıştır.

1- Muharebede en büyük talihsizlik baskına uğramaktır. Baskın en büyük felaketi doğurur.

2- Baskına uğramamak için en başta gelen önlem, düşünülen her tehlikeye karşı fikren ve bedenen uyanık bulunmaktır.

3- İster yalnızken, ister birkaç kişi bir arada iken, ister kıtanızla beraberken, dururken, yürürken, muharebe ederken, cephede veya cephe gerisinde iken özetle her yerde, her durumda ve her zaman kendinize şu suali sorunuz: EMNİYETTE MİYİM? Bu sualinize "evet" cevabı verebiliyorsanız korkmayın, hiçbir zaman basılmazsınız.

4- Silahınız dolu mudur? Emniyette midir? En çabuk kullanılacak yerinizde midir? Daha da şüpheli hallerde silahınız elinizde midir? Parmağınız tetikte midir? Bu takdirde kendinizi emniyette bulabilirsiniz.

5- İki arkadaş mısınız? Oturuyor musunuz? Bir şeyle mi uğraşıyorsunuz? Uyuyacak mısınız? Biriniz daima her tehlikeyi karşılayacak şekilde hazır bulunmalı ve sizi o işinizi görüncüye kadar korumalıdır. Bu takdirde baskına uğramazsınız.

6- Kıtanızla birlikte misiniz? Dururken, yürürken, istirahat halinde iken, uyurken binde bir olasılıkla dahi olsa, herhangi bir taraftan gelebilecek tehlikeye karşı tarafları gözetiriniz, dinletiniz, nöbetçilerinizi koyunuz. Bunları bizzat üşenmeden kontrol ediniz ve ettiriniz. Uyanık bulduklarına kanaat getirdiğiniz takdirde korkmayın, baskına uğramazsınız.

7- Tehlike hissedilince onu hemen karşılayacak hazır kıtanız var mıdır? Böyle bir tehlike anında hazır kıtanızın ne iş yapacağını, nereyi işgal edeceklerini, nasıl ve ne zaman ateş atacaklarını daha önce prova yapmış, mevzilerini dört tarafa karşı hazırlamış ve gece karanlıkta dahi şaşırmadan mevzilerini işgal edebilecek şekilde hazırlanmışsanız baskın denilen felakete uğramazsınız.

8- Evlerde, açıkta, çadırlarda ve her yerde havadan ve karadan ani olarak yapılacak baskın tarzındaki ateşlere karşı eğer daha evvel korunma çukuru kazmamış, iyice gizlenmemiş ve araziye serpilmemişseniz baskına uğrayacağınızı ve çok zayıt vereceğinizi bilmelisiniz. Ter dökmeyen kan döker. Duruma uygun çukurlar kazmak işini asla ihmal etmeyiniz. Kendi çukurunuzu kendiniz kazınız.

9- Hiçbir suretle tek olarak nöbetçi çıkmayınız. En aşağı iki ve tehlike fazla hissedilen yerlerde üçer kişilik nöbetçi çıkarınız. Gündüz ve gece nöbetçilerinizi dört tarafı gözetleyecek şekilde yerleştiriniz. Nöbetçilerinizi gezdirmeyiniz. Gezen nöbetçiler çabuk avlanır. Oturarak, yatarak, sırt sırta vererek nöbet bekletiniz.

10- Bir vazifeye giderken yanınıza en aşağı üç kişi almadan gitmeyiniz. Bunların ortasında ve her tarafı gözetleyerek, dinleyerek emniyette yürüyünüz.

11- En kaba misalle söyleyeyim ki çarşıya, pazara, lokantaya, bara, meyhaneye vesaireye giderken en aşağı üç arkadaş beraber gidiniz. Biriniz işini görürken ikiniz onu emniyette bulundurunuz. Hiçbir yerde üç kişi birlikte içmeyiniz, basılırsınız.

12- Nöbetçilerinizi ve arkadaşlarınızı korkutacak hiçbir harekette bulunmayınız, vurulursunuz.

13- Her nöbetçinin dur emrine mutlaka itaat ediniz. Kendinizi ve birliğinizi nöbetçilere tanıtmaz. Tanımazsa ısrar etmeyin vurulursunuz. Günlük parolayı iyi belirleyiniz, erlerinize de iyi belletiniz.

14- Düdüklerinizin sesini birliklerinize tanıttırınız, işaretlerle anlaşmaya çok emniyet veriniz. Ben düdük kullanmıyorum, iki parmağımla böylece ıslık çaldığım zaman bu işareti benim verdiğimi anlayınız.

15- Geceleri uykunuzdan fedakârlık ederek devriye nöbetine çıkınız. Uykusuzluk herhalde ölüm veya ağır bir yaralanmaya tercih edilir.

16- Gizliliği bozacak gürültü, açıkta ateş yakmak ve lüzumsuz ışık göstermek yerinizi açığa vuracağından bu gibi tedbirsizliklerin sizi baskına uğratacağını bilmelisiniz.

17- *“Hiçbir surette esirlik zilletini kabul etmeyiniz. Canınızı severek belki öldürmezler diye ümitlenmeyiniz. Silahsız, eli kolu bağlı ve hiçbir taraftan yardım göremeyecek bir insanın işkence ile öldürülmesi veya ölüme mahkûm edilecek tarzda ağır işlerde çalıştırılmasının ölümden çok beter olduğunu bilmelisiniz. Esir olmaksızın ölmeyi seve seve tercih etmelisiniz. Şayet ben, ihtiyarlığım haricinde ağır yaralanarak kendimi bilmez halde esir olmak bedbahtlığına maruz kalırsam bana en yakın arkadaşım, hatta elinde silah yoksa bile bir taş parçası ile kafamı ezerek beni öldürürse kanımı anasının ak sütü gibi helal ederim.”⁸¹*

⁸¹ DORA, *Kore Savaşında Türkler*, s. 39–40.

3- Türk Ordusu'nun Kore'ye Varışından Sonra Savaşın Seyri

a- BM Ordusu'nun Genel Karşı Taarruzu (24 Kasım- 30 Kasım 1950)

25 Haziran 1950'de Dünyanın gözü önünde Güney Kore ye saldıran Kuzey Kore Ordusu'nun taarruz harekâtı kısa sürede gelişme gösterdi. Önce başkent Seul'u işgal eden Kuzey Kore Ordusu ardından geniş çaplı bir imha hareketine girişti. Fakat ABD liderliğinde BM Ordusu ile destekli Güney Kore Ordusu, bu duruma daha fazla seyirci kalamayacağını ilan ederek devreye soktuğu ilave kuvvetlerle önce Pusan Limanı civarında başarılı bir savunma gerçekleştirip, ardından 15 Eylül 1950 tarihinden itibaren taarruza geçti. 15 Eylül 1950 tarihinde İnchon çıkarması ile koordineli olarak başlayan genel karşı taarruz hızla gelişerek 28 Eylül'de Güney Kore'nin başkenti Seul kurtarıldı. Kuzey Kore Ordusu tamamen dağıtıldı. Büyük bir kısmı esir veya imha edildi. İleri harekâtına devam eden BM Ordusu 7 Ekim de 38. Paraleli aştı, ardından 19 Ekim de Kuzey Kore'nin Başkenti Pyongyang ele geçirildi. 20 Ekimde 187. Amerikan Hava İndirme Alayı Sunchon'a indirildi. Aynı gün Wanson kıyılarına çıkarma yapıldı. 24 Kasım 1950' de Yalu Nehri'nin yani Çin sınırının 100 120 km güneyine kadar tüm Kuzey Kore toprakları ele geçirildi.⁸²

BM Ordusu'nun taarruzları karşısında tutunamayan Kuzey Kore Ordusu hemen hemen personelinin, silah ve malzemesinin yarısından fazlasını kaybetti. Ordusu dağınık bir şekilde parça parça kuzeye çekilirken askerlerinin çoğu dağlara ve ormanlara kaçarak saklandı. Bu durumdaki Kuzey Kore Ordusu Yalu Nehri'ne 100–120 km kalana kadar çekildi ve bu hatta savunmaya başladı. Çekilme sırasında dağlara ve ormanlara kaçan askerlerini yeniden örgütlemeyi başardı. BM Ordusu tarafından ele geçirilen topraklarda kalanlardan 30.000 kişilik bir gerilla gücü oluşturarak başarılı ve etkili bir gerilla savaşı yürütmeye başladı. Birleşmiş Milletler Ordusu daha 38. Paralel hattını geçmeden Komünist Çin Başbakanı Çu En-Lai Pekin Radyosu'na verdiği demeçte *"Komşusu istilaya uğrarken Çin Ulusu kayıtsız kalmaz. Çin Ulusu her zaman Kore ulusu ile beraber olmuştur. Kore'yi kurtarmak için Kore Ulusunu destekleyecektir."* diyerek Komünist Çin'in desteğini açıkladı.⁸³

Planlı bir şekilde Mançurya'daki Komünist Çin kuvvetleri takviye edildi. 8 Temmuzda 116.000 kişi olan Çin Kuvvetleri 16 Temmuzda 350.000 mevcutlu emniyet birlikleri ile birlikte 850.000 kişiye yükseltildi. 1950 yılının Haziran ayında Lin Piao komutasında 600.000 mevcutlu 4. sahra Ordusu, Kore sınırına intikal ettirildi. Yaz boyunca diğer ordular da hududa yavaştırdı. BM Ordusu'nun 38. paralel hattının kuzeyine geçmesi ile birlikte Komünist Çin

⁸² Feridun Cemal ERKİN, *Dışişlerinde 34 yıl Washington Büyükelçiliği*, II. Cilt, I. Kısım, s. 251–252

⁸³ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 81

Orduları da Yalu Nehri'ni geçerek Kuzey Kore'ye girmeye başladı.⁸⁴ Çin Ordusu gündüzleri sık ormanlar, derin vadiler arasında saklanarak, geceleri gün ağarana kadar yürüyerek cepheye yanaşmaya başladı. Kasım ayının ortasında gizlice Kuzey Kore topraklarına sızdırılan Çin kuvvetlerinin mevcudu 800.000 kişiyi geçti. Komünist Çin; son taarruzuna hazırlanan 250.000 mevcutlu BM Ordusu'nun karşısına 800.000 askerini savaş ilan etmeden ve gizlice tertipleledi. Üstelik güçlü istihbarat ağları sayesinde ABD Ordusu'nun zayıf yönleri hakkında gerçekçi tespitler de yapmışlardı. Başkomutan Lin Piao yayımladığı istihbarat raporunda: *“Amerikan Ordusu'nun piyadeleri zayıftır. Ölmekten korkarlar. Ne taarruza ne de savunmaya dayanıklı değildirler. Daima uçaklara, tanklara ve topçuya güvenirlir. Gerileri kesilince bütün ağır silahlarını terk ederler. Yalnız gündüz muharebe edebilirler. Gece muharebelerine ve süngü muharebelerine alışkın değildirler. Yenilirse düzenli geri çekilemezler. Havanlarını kullanamadıkları zaman felç olurlar. Moralleri bozular, şuurlarını kaybederler. Gerileri kesilince çok korkarlar. Ulaştırma araçları hareket edemeyince piyade, muharebe kudretini kaybeder.”* derken, bir yandan düşman hakkında ne kadar kesin bilgilere sahip olduklarını gösteriyor, diğer yandan da kendi askerlerinin maneviyatını yükseltmeyi amaçlıyordu.⁸⁵

Çin Ordusu bütün hazırlıklarını yaparak gizlilik içinde kesin darbeyi vurmak için BM Ordusu'nun taarruza geçmesini beklemeye başladı. ABD ağırlıklı, Güney Kore ve hür dünya devletlerince desteklenen BM Ordusu için şartlar, genel bir taarruzu kaçınılmaz kılıyordu. 7 Ekimde Washington'un ikna etmesi ile Birleşmiş Milletlerden Mac Arthur'un Kuzey Kore topraklarına girmesi onayı da alındı.⁸⁶ Yapılan planlamalara göre artık Kuzey Kore Ordusu'na son darbeyi vurarak direnişini tamamen kırmak ve sınıra kadar bütün Kore topraklarını işgal etmek, böylece savaşı bitirmek zamanı gelmişti. 24 Kasım'da Doğuda 1. ve 3. Güney Kore Kolorduları ile 10. Amerikan Kolordusu, ortada 2. Güney Kore Kolordusu ve batıda 1. ve 9. Amerikan Kolorduları'ndan oluşan 8. BM Ordusu taarruza başladı. Bu taarruza Kore Türk Tugayı da 26 Kasım akşamından itibaren 9. Amerikan Kolordusu'nun ihtiyati olarak katıldı. Her şey planlandığı şekilde gidiyordu ki hiç beklenmeyen bir şey oldu. Aylardır kesin ve kalıcı bir darbe vurmak için bekleyen Çin Ordusu aniden ortaya çıkıverdi.

⁸⁴ Bülent RUSCUKLÜ, *Kore Savaşı, Unutulan Savaş ve Gazi Faruk Pekerol'un Anıları*, Alfa Yayınları, İstanbul, Aralık 2005, s. 13

⁸⁵ *Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler*, s. 32

⁸⁶ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 81

b- Çin Ulusunun Liderleri Mao Tse Tung'un ağzından Çin ordusunun savaş stratejisi:

1- Fakir bir orduyuz, her türlü bütünleme kaynaklarımız düşmanın derinliğindedir. En iyi kaynağın cephede olduğu unutulmamalıdır.

2- Gündüz saklanmalı, gece sessizce sokulup, düşmanın zayıf tarafından vurup derinliğe dalarak onu kuşatmaya çalışılmalıdır. Fakat hareket, gecenin karanlığından faydalanarak sonraki düzenin alınabilmesi için yeteri kadar erken bitirilmelidir.

3- Büyük kuvvetlere çatismaktan çekinilmelidir. İhtiyat, geri teşkiller ve karargâhlar hedef alınmalı, onları kuşatıp düşman parça parça imha edilmelidir.

4- Önce parçalanmış ve kuşatılmış düşmana vurulmalı, sonra onun esas güçlerine taarruz edilmelidir.

5- Hazırlıklı olunmayan çatışmalara girmekten kaçınılmalı, zaferi garanti etmeyen hiçbir savaşa girilmemelidir.

6- Savaşta asıl amaç arazi elde etmek değil, düşmanı yok etmektir.

7- En önce küçük yerleşim birimlerini, sonra da büyük şehirleri ele geçirmeye çalışılmalıdır. Kuvvetli savunulan şehirler için şartların olgunlaşması beklenmelidir.

8- Uzun süreli bir harekâta aradaki boşluklarda, birlikler dinlendirilmeli, eğitimleri pekiştirilmelidir.

9- Düşmanı hareket halinde iken yakalamalı ve imha etmelidir. Bu nedenle taarruz taktiğine önem vermelidir.

10- Savaşı başarı ile bitirecek her türlü hile kullanılmalıdır.⁸⁷

⁸⁷ YAZICI, *Birinci Türk Tuğayında Kore Hatıralarım*, s. 213–214

C-1. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeler

1- Bölge Emniyeti Görevi

Pusan Limanı'ndan Taegu'ya intikal ile Orada hazırlıklarına devam eden Kore Tugayı'na verilen ilk görev "Taegu ile Taejon arasındaki dağlarda gizlenen ve fırsat buldukça aşağı inip yollarda konvoylara saldıran gerillaları temizlemek, yol ve köprüleri emniyette bulundurmaktır."

Tugay bu görevi 25. Amerikan Tümeni'nin emrinde olarak yerine getirmek üzere 10 Kasım 1950'de Taegu'dan Changdan Bölgesi'ne hareket etti.13 Kasım'dan itibaren de bu bölgede faaliyette bulunan Amerikan birliklerinden geri bölge emniyet sorumluluğunu almaya başladı.

Tugay 15-19 Kasım 1950 günlerinde Seul'un 60-100 km kuzeyinde bulunan 25. Tümenin geri bölgesini almak suretiyle bu tümenin Sunghon bölgesinde toplanmasını ve bir kısım gerillaların temizlenmesini sağladı. Bu sırada 8. Ordu genel bir taarruza hazırlanıyordu.9. Kolordu ise bu taarruza Ordu'nun merkezinde katılma görevi verilmişti.⁸⁸

2- Kunuri Muharebeleri (26- 30 Kasım 1950)

24 Kasım 1950'de 8. Ordu planlandığı gibi taarruza başladı. 26 Kasım'da Çin Ordusu'nun çok şiddetli karşı taarruzları sonucu BM 8. Ordusu'nun taarruzu önce durakladı daha sonra da cephe yarılarak geri çekilme başladı. Bu durumda 1 ve 9. Amerikan Kolorduları kuşatılmakla karşı karşıya idi. 9. Kolordunun ihtiyat görevi alan Türk Tugayı'na doğu tarafın emniyete alınması görevi verildi.

Tugay bu görevi yapmak üzere Tochon istikametinde yürüyüşe başladı. Yürüyüş devam ederken, 9. Kolordu Komutanlığınca Wavon'a dönülmesi emredildi. Ancak üzerinde bulunulan yol çok dar, etrafı sarp olduğundan dönüş çok zor oldu ve vakit kaybedilerek karanlığa kalındı. Bu sırada Tugayın gerisinde kalan kesif takimi düşmanın baskınına uğradı ve ağır kayıplar verdi.⁸⁹ ABD ordu gazetesi "Star And Stripes" Türk Tugayı'nın Geçitte kalan bölümü için "tarihte pek az kuvvet düşmana bu kadar olumsuz şartlar altında yakalanmıştır"

⁸⁸ Veli YILMAZ, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri*, İstanbul, Harp Akademileri yayınları, 1993, s. 56

⁸⁹ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 26-27

derken, ordumuzun içine düştüğü durumun vahametini belirtiyordu.⁹⁰ Mehmetçiklerimiz çemberi yarmaya başladı; kurtuldu, tekrar sarıldı. Bu yarma işi üç kez tekrarlandı. “Altı Çin tümeninin gücü üç piyade taburumuza yetmedi.” Bu sözler 8. Ordu Komutanı General Walton Walker’e aitti. Tugayımızı altı tümen çevirmişti. Kunuri geçidinde kısırılan tugayımızın kahramanları, elde süngü o yalçın kayalıklara tırmandılar. Cephaneleri tükenmiş, ikmal yapamıyorlardı. Eksi 15–20 derece soğukta açıkta ve aç olarak çevrelerindeki o katmerli halkaları süngüleriyle yarararak dönüş yolunu açtılar.⁹¹

2–1- Wavon Muharebesi (28 Kasım 1950)

Keşif takımının baskına uğradığı sırada Wavon bölgesinde bulunan Tugayın diğer unsurları Wavon Boğazı girişinde savunma için tertiplendi. 28 Kasım sabah alaca aydınlık başlangıcında düşman ile temas sağlandı. Düşman 28 Kasım gecesi pusuya düşürdüğü Keşif Takımı ile dağıttığı 2. Güney Kore Kolordusu’na karşı kazandığı başarıdan kaynaklanan cesaret ve güvenle, fazla açılıp yayılmadan topluca bölüğe saldırdı. Ancak şiddetli bir ateşle karşılaştı. Her silahın karşısında 20–30 Çinli bulunuyordu. Çok sayıda kayıp vererek çekilmek zorunda kaldı. Yeniden Cepheden taarruzla bölüğü tespit eden düşman, sağ ve sol kanattan kuşatma harekâtına başladı. Bunun üzerine, 9. Bölük, 10. Bölüğün sol kanadını koruyacak şekilde muharebeye sokuldu. Ancak düşman sayıca çok fazlaydı ve sol kanattaki ormanlık araziden faydalanarak, bu bölüğü de kuşatmaya çalışıyordu. 9. Bölüğün ihtiyat takımı ile ormandan kuşatmaya çalışan düşmana süngü hücumu yapıldı. Bu beklenmedik süngü hücumu düşmanı şaşırttı ve geriye atarak 3. Taburu kuşatılmaktan kurtardı. Ama düşman gerideki sırtlardan dolaşarak Tugayın bütününe kuşatmak için yine harekete geçti.⁹²

Düşman, cepheden ve yanlardan bu üç bölüğe taarruz ederken, gerideki büyük kuvvetleriyle ormanlık araziden ilerliyor, Tugayı kuşatmak istiyordu. Vadi dar olduğundan 1. ve 2. Taburlar henüz muharebeye sokulmamıştı. Yol çevresindeki düzlüğün her iki yanındaki tepeler ormanlıktı. Bu durum harekâtı kısıtlıyordu. Asıl muharebe hattında üç bölüğü ile savunan 3. Tabur, yanlara yaptığı süngü hücumları ile düşmanı geri atıyor ve kuşatılmasını önleyordu. Ancak sayıca çok fazla olan düşman dalga dalga tekrar taarruza geçiyordu. Bu durumda, 2. Tabur ileri yanaştırılarak, 3. Taburun sol kanadında muharebeye sokuldu. 1. Tabur, Tugay ihtiyatı olarak geride tutuldu. 2. Tabur mevzilenmek üzereyken, ormanlık araziden şiddetli

⁹⁰ Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, *Kore’de Türk Askeri*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, s. 13

⁹¹ Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, *Kore’de Türk Askeri*, s. 13–14

⁹² ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 188

ateş başladı. Zayıf veriliyordu. Çinliler, Tugayı kuşatıcı bir duruma girmişti. Tepelerin ele geçirilmesinden başka yol kalmamıştı. Söngü hücumuna 5. ve 6. Bölükler başladı. Çinliler ateş muharebesinden yılmıyor, ama söngüye de dayanamıyordu.⁹³ Tepeler alındığında yerler Çinli ölümler ve silâhlarla doluydu. Cephedeki düşman, 38. Çin Ordusu idi. Tugay, bu ordunun, iki tümeni ile yani bire karşı altı misli bir düşmanla savaşmıştı. Saat 11.00'de, cephedeki 2. ve 3. Taburları, karşı taarruz ve söngü hücumu yaparak düşmanı kuzey ve doğuya doğru geri sürdü. Düşman 16.30'da ateş kesti. Üstün kuvvetlerle iki taraftan kuşatıcı şekilde başlayan düşman taarruzları güçlükle durduruldu. Her iki taraftan kuşatılma durumunda kalmamak için Tugay Komutanlığı'na, gece muharebeyi keserek 7 km batıdaki Sinim-ni Bölgesi'ne çekilme kararı verildi. Böylece burada yapılan muharebeler ile düşman bir gün geciktirilmiş oldu.⁹⁴

2-2- Sinim-ni Baskını ve 29 Kasım 1950 Muharebeleri

Düşmanın sıkı takibine rağmen Sinim-ni'ye çekilen Tugay yol mihverinin kuzeyinde 2. Piyade Taburu, güneyinde 1. P.Tb. , 3. P.Tb da ihtiyatta olmak üzere tertiplendi. Düşmanın baskın şeklindeki taarruzuna maruz kalınmıştı. Sinim-ni köyünün içinde yerleşmiş göçmen kıyafetli gerillalar, köy evlerinin pencere ve duvarlarından açtıkları şiddetli makineli tüfek ateşiyle baskın başlamış ve hemen ardından köyün dört bir yanını sarmıştır. Ortalık birden bire cehenneme dönmüştü. Topçu Taburu, Havan Bölüğü ve 3. Piyade Taburu yoğun ateş altındaydı. Çinlilerin alışık oldukları ve büyük bir ustalikle uyguladıkları tipik baskınlardan biriydi bu. Cephedeki piyade taburları mevzide oldukları için düşmana dayanmışlar ama cephe gerisindeki birlikler paniğe kapılarak birbirlerini etkileyerek geriye doğru kaçmaya başlamışlardır. Bu taburlarla haberleşme bir türlü sağlanamıyordu. Allaktan Tugay Komutanı General Yazıcı paniğe kapılmamıştı. Kaçanların durdurulması ve ölüm pahasına da olsa hattın savunulması kararını vermiştir. Gecenin yarısından itibaren kuşatılan ve kat kat üstün düşman kuvvetlerinin taarruzuna karşı sabaha kadar dayanan taburlar gerçekten zor durumdaydılar. Ama ölecekler, görevlerini yerine getireceklerdi. Çinlilerin gecenin soğuk rüzgârına karışan boru ve düdük sesleriyle birlikte vahşi gürültüler çıkararak yaptıkları her saldırı geri püskürtülüyordu. Hele Mehmetçiğin söngü hücumuna kalktığı anlar savaşın en kanlı ve heyecanlı anlarıydı. 550 rakımlı tepenin yüksek noktaları oldukça çıplaktı. Hücum sırasında tepemizde dolaşan Amerikan uçakları, hâla dost ve düşman ayıramadıklarından bu ana kadar hiçbir yardımda bulunamamışlardı. 550 rakımlı tepede söngülerimizin parladığını gören

⁹³ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 189

⁹⁴ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 62-63

Amerikalı pilotlar, kendiliklerinden bunların Türk ve karşısındakilerin de düşman olduğuna karar vererek orman içinde ve yol boyunca gördükleri düşmana bomba ve makineli tüfek ateşleriyle saldırarak hayli kayıplar verdirmişlerdir. Türk süngüsü burada da iki dost ve müttefik birlik mensupları arasında anlaşmak için bir sembol olmuştur.⁹⁵

O sırada Türk tugayında tercüman olarak bulunan ve tüm Kore Savaşı boyunca Türk Tugayı'nda görev yapacak olan Güney Koreli Sang Ki Paik daha sonraları yayınlanan anılarında şöyle yazmıştır:

*“Üzerinde önemle durulacak bir husus, Türklerin düşmana saldıracakları zaman Allah! Allah! sesleriyle savaş alanını etkisi altına almalarıydı. Geri çekilirlerse Allah Allah diyemeyeceklerinden ileriye, daima ileriye atılmalarının zorunluluğu içinde bulunmalarıydı. Geriye çekildiklerinde Allahsız kalabilme, Allahsız ölebilme endişesi vardı. Sır burada çözümleniyordu. Ayrıca Türk askerinin yüksekliği, kahramanlığı dışında, çok iyi yetiştirildiği bütün uluslarca tartışmasız kabul edilmektedir.”*⁹⁶

Sabahın yaklaştığı saatlerde artık iki tarafta yorgun düşmüştü. Tugay bu baskın felaketinden en az zararla kurtulmuştu ama ayakta duracak halleri yoktu. Yorgundu ve yaralıydı. 1. Piyade Tabur Komutan Vekili Yüzbaşı Ahmet Tuncer taburuna Kaechon'a çekilme emrini verdi.⁹⁷

2-3- Pongmyongnu (Kaechon) Muharebesi (29 Kasım 1950)

Pongmyongnu Bölgesi'ne çekilen Tugay, bu bölgede savunma için tertiplendikten sonra, üstün düşman kuvvetlerinin taarruzlarına maruz kaldı. Amerikan Taburu ile bizim 1'inci Tabur şiddetle ateş açarak Çinlileri karşıladı. Çinliler bu taburları cephede tespit ederken bir kısım birlikleri de uzak mesafelerden Tugayı kuşatacak şekilde hareket ediyordu. Bu arada hiç beklenmedik bir şey oldu. Kuzeyde savunan Amerikan Taburu ile Tank Bölüğü Tugaya haber vermeden Kunuri istikametinde çekilmeye başladı. Bu surette kuzey yanı açılan Tugay, yine yalnız basına kalarak, her iki yandan düşmanın kuşatmasına uğrayacak durumda idi. Elde Taburun kuzeyini kapatacak birlik yoktu.⁹⁸ Bunun üzerine her iki taraftan kuşatılmamak için geri çekilmeye karar verdi. Türk Tugayı'nın katıldığı ilk muharebeler olan Kunuri muharebeleri sonunda Wavon, Sinim-ni ve Kaechon Bölgesi'nde üstün düşman

⁹⁵ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 190-191

⁹⁶ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 191

⁹⁷ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 219-220

⁹⁸ SEÇER, *Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri*, s. 168

kuvvetlerine karşı subay, astsubay ve erlerin üstün gayretleri ile yalnız başına savaştı ve ağır zayıatlar verdi. Fakat neticede 9. Kor.'nun yan ve gerilerine inmek isteyen düşman kuvvetlerini 3 gün boyunca oyalayarak BM Ordusu'nun geri çekilmesini sağladı.

Türklerin Kunuri'deki başarısını ilk duyuran Moskova radyosu oldu. Amerikalılara "sizi bu sefer Türkler kurtardı." Dünyayı ayağa kaldıran, dost ve düşmanı şaşkına çeviren bu haber, bütün ülkelerin radyo ve basınında yer alıyordu.⁹⁹

2-4- Kunuri Boğazı'ndan Çekilme (29/30 Kasım 1950)

Kaechon-Kunuri arasında bulunan 4 km uzunluğundaki Kunuri Boğazı'nın her iki tarafı da düşman gerilla güçleri tarafından tutulmuştu. Tugay bu boğazı 29/30 Kasım gecesi Amerikan P.Tb. ve tankları himayesinde geçerek çekilecekti. Tugayın Topçu Tb. ve 2. P.Tb en önce çekildiğinden ateş yemeden Kunuri'ye oradan da Pyongyang'a kadar çekildi. Fakat diğer unsurlar Boğazı geçerken muhtelif istikametlerden yoğun bir ateşe maruz kaldılar. Saat 03.00 sularında 4 Amerikan uçağının düşman mevzilerini isabetli bir şekilde bombalaması ve Tümen tanklarının boğazı zorlamalarının yanında, Türk birlikleri de süngü muharebeleri ile boğazdan çıkabildiler. 30 Kasım 1950'de Kunuri'ye gelindi.¹⁰⁰

Tugay buradan güneye çekilmeye devam ederek 1 Aralık 1950'de Pyongyang'da toplandı. Kunuri Muharebeleri'nde verilen zayıat, asker sayısının %15i, ağır silah ve araçların %70'ine denk geliyordu¹⁰¹.

Tugay, yeniden teşkilatlanmak ve verdiği ağır zayıatın yaralarını sarmak amacıyla 3 Aralık'ta başlattığı kısmen tren kısmen de karayolu ile intikalini, 5 Aralık'ta Kaesong'ta toplanarak noktaladı. İlk karın Kore'ye düşüşü de o günlere rastlamıştı. Ancak genel durum Kaesong' da uzun süreli kalmaya uygun değildi. Komünist Çin Orduları 25 Kasım'da başlattıkları büyük taarruzlarına şiddetle devam ediyorlardı. 8. BM Ordusu Imjin ırmağını savunmak üzere sol kanadını geriye almayı, Imjin-Yangyang hattında tutunamadığı takdirde Seul'u de bırakarak, Han Nehri'nin güneyine çekilmeyi tasarlıyordu. Bu nedenle Tugay, ikmal işlerini daha kolay yapabilmek için Seul -Inchon Yolu üzerindeki Sosari'ye intikal emri

⁹⁹ Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, *Kore'de Türk Askeri*, s. 10

¹⁰⁰ YILMAZ, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 58

¹⁰¹ Kunuri Muharebeleri'nden sonra verilen zayıatlar konusunda çeşitli bilgiler mevcuttur. Şöyle ki, Celal Dora, 238 Şehit, 418 Yaralı, 197 Kayıp, Toplam:853 derken, Tahsin Yazıcı, 237 Şehit, 387 Yaralı, 201 Kayıp, Toplam:825 demektedir.

aldı. 7 Aralık günü itibari ile Sosari'ye intikal etti. Orada daha önce lağvedilmiş olan 241. Piyade Alayı yeniden kuruldu. Emir Genel Kurmay Başkanlığı'ndan gelmişti.¹⁰²

Kore'de katıldığı ilk muharebeler olan Kunuri Muharebeleri'nde toplam mevcudunun %15 ini kaybetmeyi göze alarak tek başlarına kahramanca savaşan Mehmetçiğin bu başarısı bütün BM Ordusu'nun moralini yükselten ve bütün Dünya basınında övgülerle anlatılan bir cesaret ve kahramanlık olayı oldu.¹⁰³

2-5- Kunuri Muharebeleri'nin Yankıları

Dünya basını Türk'ün çelik yüreğini ve süngüsünü uzun süre dile getirdiler. Fransız Humaniéta gazetesi büyük puntolarla “Amerikalılar Türkler sayesinde kurtuldu” diye manşet atıyordu. Kahramanlık yarışı başlamıştı. Türk askerinin adı “Bir Numara” olmuştu. ABD gazeteleri: Kore'de en iyi savaşanlar Türklerle Amerikalılar derken, İngiliz gazeteleri Kore'de en iyi savaşanlar Türklerle İngilizler diye yazıyordu.¹⁰⁴ O gün yayımlanan bazı gazetelerin Türklerin başarılı mücadeleleri ile ilgili yazıları şöyleydi:

“4.500 asker ateş hattının ortasında harikalar yaratmasını bilmişlerdir. Türklerin fedakârlıkları ebediyen akıllardan çıkmayacaktır.

Washington Tribune”

“Türk Tugayı'nın kahramanca muharebeleri, bütün Birleşmiş Milletler kuvvetleri üzerinde iksir tesiri yaratmıştır.

Time”

“Kore muharebelerinin sürprizi Çinliler değil, Türkler oldular. Türklerin muharebelerde gösterdiği kahramanlığı anlatacak bir kelime bulmak şu anda mümkün değildir.

Abend Post”

“Türkler Kunuri'de şanlı tarihlerine layık kahramanlık göstermişlerdir. Türkler, muharebelerde şanlı dövüşmeleriyle bütün dünyanın hayranlığını kazandılar.

Figaro”

¹⁰² Celal Dora'ya göre Alayın yeniden kurulu hale getirilmesine General Tahsin Yazıcı karar vermişti. DORA, *Kore Savaşında Türkler*, s. 155.

¹⁰³ Güney Kore'li tarihçi ve askerlere göre ABD'li Komutanlar Türk Tugayı'nı biraz cömertçe kullandılar. Bazı Amerikalı yazar ve askerlere göre ise Türk Tugayı'nın Kunuri'de görevlendirilmesi, patlamış bira fiçisini bir ilaç tıpası ile tıkamaya benzemektedir. YILMAZ, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 62.

¹⁰⁴ *Kore'de Türk Askeri*, Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, s. 14

“Tarih boyunca cesaret ve mertlikleriyle tanınmış olan Türkler, Birleşmiş Milletlerin Kore’de giriştiği savaşta da bu vasıflarını koruduklarını ispat ettiler.

Burner- Amerikan Mebusu”

“ Kıymetli müttefik Türklerin, çetin savaşçı olduklarını ve cephede çok büyük işler başardıklarını artık bilmeyen kalmamıştır.

Claud Pepper- Amerikan Senatörü”

“Binlerce birleşmiş askerin muhakkak bir çemberden kurtuluşlarını, Türk askerinin kahramanlığına borçluyuz. Kore’deki Türk askerleri, Türk Milletinin kahramanlık, anane ve menkıbelerine yeni ve unutulmaz bir şeref sayfasını daha ilave etmişlerdir.

Amamuel Shinwell- İngiltere Milli Savunma Bakanı”

“Türk kuvvetleri Kore’de yaptığı muharebelerde ümidin fevkinde bir başarı göstermişlerdir. Kahramanlarımızla övünebilirsiniz.

General Collins- ABD Genel Kurmay Başkanı”¹⁰⁵

3- Diğer Muharebe Görevleri

7 Aralık 1950’de Kunuri Muharebelerinin yaralarını sarmak ve 241. Piyade Alayı’nı yeniden kurmak üzere Sosari’ye çekilen Türk Tugayı, Amerikalıların düzenli işleyen lojistik sistemi sayesinde eksiklerini kısa sürede tamamlayarak 14 Aralık’ta Türk Tugayı 25. ABD Tümeni’nin emrinde Kumpo Yarımadası’nı savunma görevi aldı. Bu sırada Çin Orduları Pyongyang’a girmiş Seul’e doğru taarruzlarını sürdürüyordu. 8. BM Ordusu sağ kanadını Imjin Nehri’nin gerisine çekince, sol kanadındaki Kumpo Yarımadası’nın savunulması zorunlu oldu. Bu görev Türk Tugayı’na verildi. Türk Tugayı, düşmanın 8. BM Ordusu’nun gerisine sarkarak çembere alabileceği bu kritik arazi kesimini 1 Ocak 1951 gününe kadar 17 gün süre ile terk etmedi. Fakat beklenen olmadı ve Çin kuvvetleri Kumpo Yarımadası’nın savunulması esnasında Türk Birlikleri’ne çatmadılar. Ancak Tugay, cepheden yaptığı taarruzlarını hızla sürdüren Çin Ordusu karşısında geri çekilen BM Ordusu ve 25. ABD Tümeni’nin emrinde artçı görevinde, bulunduğu mevzilerden 100 km kadar güneye çekildi. Yeni savunma hattı Ansong Nehri civarında oluşturuldu ve Türk Tugayı 6 Ocak 1951’de Chonan Bölgesi’nde ihtiyata alındı. Çin Ordusu’nun genel taarruzu BM ve üye devletlerde tedirginlik yaratmıştı. Aralık 1950 başlarında İngiliz Başbakanı Washington’a gelerek Başkan’la görüşecek ve iki lider ateşkes zamanının geldiğine karar vereceklerdi. Bu maksatla

¹⁰⁵ *Kore’de Türk Askeri*, Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, s. 27–30

derhal BM devreye girdi. Barış teklif etti. Ancak her iki taraf da kendi görüşünde ısrar edince bir ilerleme sağlanamadı.¹⁰⁶

Çin'in barışa yanaşmayan kati tutumu üzerine BM Ordusu yeniden taarruzi keşif hareketlerine girişir. Bu defa maksat, düşmanı yıpratarak muharebe azmini kırmak olarak seçilmiştir. Bu taarruzlara Türk Tugayı da 24–27 Ocak 1951 tarihleri arasında Kumyangjang-ni Bölgesi'ni ele geçirmek için katılır. Bu çarpışmalar Tugayımızın, Kunuri'den sonra hazırlıklı ve planlı olarak icra ettiği taarruzlardır. Bu nedenle düşmana verdirilen zayıat da ele geçirilen arazi kesimi de beklenmeyen ölçüde olmuştur. Birliğimiz 10 km kadar ilerleyerek bu bölgedeki düşman mukavemetini kırarken, düşmanın bıraktığı ölümlerin çoğunluğunun alınlarından vurulmuş olmaları propaganda malzemesi bile yapılacaktır.¹⁰⁷

Çin Ordusu karşısında mütemadiyen çekilen BM Ordusu, Türk Tugayı'nın elde ettiği bu başarı sayesinde Çin Ordusu'nun da yenilebileceği gerçeğini gördü. Bu muharebelerin sonucunda işgal edilen mevziler, Kore Savaşı'nın bitimine kadar BM Ordusu'nun son savunma hatları olarak kaldı ve BM Ordusu bu noktadan sonra bir adım bile geri çekilmedi. Savaşın kaderini yine Türk Tugayı belirlemişti. Verilen ödül de o derece onurlu idi. Türk Tugayı'na ABD Kongresi'nce Mümtaz Birlik Nişanı verilmişti.¹⁰⁸

Tugay Komutanı da ayrıca Güney Kore Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı ile ödüllendirilmişti.¹⁰⁹

Tugay bundan sonra 11 Şubat 1951 tarihine kadar çeşitli mahdut hedefli taarruzlar etti. Bu taarruzlar ile düşmanın mukavemet ettiği bölgeler bertaraf edilerek düşmanın Han Nehri Kuzeyine çekilmesi sağlandı. Tugay bu görevden sonra ihtiyata alındı.¹¹⁰

Daha sonra da BM Ordusu'nun mahdut hedefli yıpratma taarruzları devam etti. Türk Tugayı 5–21 Nisan 1951 tarihleri arasında nehir geçiş harekâtını müteakip taarruz muharebelerine katıldı. Nihayet 21 Nisan 1951'de ulaşılan hatlarda kalınarak savunmaya geçildi. Bu tam Çin Muharebe doktrinine uyan bir durumdu. BM Ordusu kendi üs bölgesinden oldukça ileri yanaşmış, geniş bir bölgeye dağılmış, geri bölgesi ile ikmal hatlarını zayıflatmış, kendisi için taarruza uğrayacağı bir ortam yaratmıştı. Amerikan Dışişleri yetkilileri bu durumu 'tuzak' olarak nitelemekte ve sorumlu olarak da Başkomutan General Mac Arthur' u görmekteydiler. Kendine fazla güvenen General "Kore'den Kızılıları

¹⁰⁶ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 118

¹⁰⁷ Amerikan Uçaklarından Çin mevzilerine atılan propaganda broşürlerinden birinde "Cengâver Türk Kuvvetlerine rastladınız. Çin Komünist Askerleri, ölmeyiniz! Kore'de BM Askerlerine karşı harp ilan eden ihtiyar Mao, askerlerinin üçte birini zayı etti. Silahlarımızla birlikte teslim olunuz!" görüşleri yazmaktadır. DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 136–137.

¹⁰⁸ YILMAZ, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri* s. 58.

¹⁰⁹ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 133

¹¹⁰ YILMAZ, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri* s. 58.

defedeceğim” diye paldır küldür kuzeye taşmış, Çin’in tepkisini adeta davet etmiştir. BM Askerlerinin boş yere telef olmasına sebep olan da O’dur. Başkan’ın tam da BM’i içine düştüğü girdaptan kurtarmak adına Ateşkes teşebbüslerine işlerlik kazandırmayı planladığı sırada, Mac Arthur’un 24 Mart 1951’de Tokyo’da yaptığı “*Barış isteniyorsa düşman ateşkesi derhal kabul etmelidir*” şeklindeki çıkışı, Başkent Washington’da şok yaratır. Zira bu bir nevi meydan okumadır. Ancak bu meydan okumayı ne ABD ve ne de BM göğüsleyecek durumda olmamanın yanında, Çin de bu meydan okumayla BM’nin kendisine daha fazla yükleneceği endişesine düşerek savaşı daha da tırmandırırsa işler iyice çıkmaza girecektir. Başkan Truman bu gelişme üzerine tasarladığı ateşkes düşüncesinden vazgeçer. Ancak kudretli General Mac Arthur’u da görevden alır. Başkan’ın emri ile 11 Nisan 1951 de BM Orduları Komutanlığı’na General Ridgway, 8. Ordu Komutanlığı’na ise James Van Fleet getirilir.¹¹¹

22 Nisan 1951 günü Çin’in beklenen ilkbahar taarruzları baslar. Yeni Komutan BM Ordusu’na derhal çekilme emri vermiştir.¹¹² Ancak Türk Tugayı bulunduğu mevzileri savunmaya devam edecektir.¹¹³

22–23 Nisan gecesi Tugay, cephesine bir tümenden fazla düşmanın yoğun taarruzuna maruz kalır. Düşman topçusu ve havancıları aralıksız ateşe devam eder. Türk Tugayı’nın sağ kanadını koruması gereken Amerikan 24. Alayı mevzileri terk ettiğinden düşman bu bölgeye zorlanmadan sızar. 9. bölüğümüz cepheden ve doğusundan sarılmıştır. Bölük süngü ve bomba muharebeleri ile güçlkle yerinde tutunabilmektedir. 9. Bölüğün savunma bölgesinde topçu ileri gözetleme subayı Üsteğmen Mehmet Gönenç’ten şu telsiz mesajı alınır:

—*Düşman bulunduğumuz tepeyi işgal etti. Çok şehit verdik. Telsizcimiz şehit oldu. Koordinatları veriyorum. Bataryalar ateş etsin.*

Alay topçu irtibat subayı derhal cevap verir:

— *Verdiğin koordinatlar bulunduğun yerdir.*

Üsteğmen Gönenç ısrarlıdır:

—*Evet öyle. Biz düşmana esir olmak istemiyoruz! Bizi onlara teslim etmeyin! Vasiyetimiz şu: Bizleri kendi ateşlerimizle şehit ediniz! Tekrar koordinatları veriyorum. Bütün bataryalar buraya ateş etsin!* Der ve sesi kesilir. Mesajı alan Yüzbaşı Refik Soyut yüreğinden vurulmuş gibidir. Topçu Tabur karargâhında da bir ölüm sessizliği vardır¹¹⁴. Karargâhın bütün subayları bu telsiz haberinin canlı şahidi olmuşlardır. Harp tarihinde ilk kez görülen bu durum

¹¹¹ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 131–133

¹¹² SUNALP, *Kore Harbi*, s. 68

¹¹³ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 133

¹¹⁴ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s.134. Telsiz başında Üsteğmen Gönenç’in ateş isteğine şahit olan subaylar: Yarbay Tahsin Kurtay, Binbaşı Ahsen Saya, Binbaşı Şemsi Eralp, Yüzbaşı Alaettin Haydaroğlu.

karşısında verilen karar Üstgm. Gönenç'in vasiyetine uymak yönündedir. Gözyaşları içinde toplar ateşe baslar. Yalnız topçu taburu değil, tüm tümenin topları aynı hedefe ateş etmeye başlamıştır. Toplar gürleniyor, hıçkırıyordu sanki. Harp tarihinde bu olan ne görülmüş ne de duyulmuş bir istektir.¹¹⁵

Çin Ordusu'nun Kore ve Mançurya'daki bütün kuvvetlerini cepheye getirip yığarak kesin bir sonuç almak azmi ile giriştikleri bu taarruzlarda, birliklerimiz üstün düşman güçleri karşısında güçlülkle muharebeye devam etti. Nihayet Tugay Komutan vekilinin emriyle 23 Nisan 1951 de bölüklerimiz geri çekildi. Birliğimiz daha birkaç gün önce taarruz etmek için geçtikleri Hantan Nehri'ni bu defa ters yönde geçmek zorunda kaldı. Geri çekilme güç şartlar altında gerçekleştirildi. Birliğimiz bu muharebelerde 66 şehit, 35 yaralı, 105 kadar da esir ve kayıp verdi.¹¹⁶

Bu muharebelerin sonunda BM Ordusu'nun planlı olarak başarılı bir şekilde geri çekilmesi, Çin Ordusu'nun taarruz gücünü kırmış ve 1 Mayıs 1951 tarihi itibari ile Çin taarruzları tamamen durmuştu. Ancak cephe gerisinde yaşananlar yeni bir taarruza hazırlık emareleri gösteriyordu. Nitekim 16 Mayıs'ta yeniden genel taarruza geçildi. 160 km. cephenin birçok noktasından başlayan bu taarruzla Çin Kuvvetleri 18 Mayıs'ta BM Ordusu'nun asıl muharebe hatlarına çatmıştı. BM kuvvetlerini mevzilerinden söküp imha etmeyi amaçlayan Çin Birlikleri büyük kayıplar vermek pahasına üç gün süre ile kesintisiz olarak taarruz ettiler. Ancak BM Ordusu'nun inatçı direnişi Çin Ordusu'nun başarı şansını tüketmiş bulunuyordu. 21 Mayıs'ta Çin taarruzları bir kez daha durdu. Bu defa üstünlük yine BM Ordusu'na geçmişti. Yorgun Çin Birlikleri'ni şaşırtarak taarruza geçen BM Ordusu bir hafta içinde 38. paralele tekrar ulaştı. Bu geçen bir hafta zarfında Çin Ordusu 100.000 den fazla kayıp 12.000 esir verdi. Taarruz eden 21 tümenin 16 si % 50 mevcudunu yitirdi. Bu sonuç Çin Ordusu için Kasım-1950 den sonra uğranılan en büyük kayıp oldu.¹¹⁷

1. Türk Tugayı da 20 Mayıs- 16 Kasım 1951 tarihleri arasında emrinde bulunduğu 25. Amerikan Tümeni'nin bir unsuru olarak çeşitli taarruz muharebeleri gerçekleştirdi. Bu muharebeler sırasında 2. Değişirme Tugayı'nın personeli geldikçe 1. Tugayın aynı sayıdaki personeli ile değiştirildi. Bu muharebelerde taraflar birbirlerine net üstünlük sağlayamadılar. Kore'de artık mevzi harbi başlamıştı.¹¹⁸

¹¹⁵ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 133-134

¹¹⁶ YILMAZ, *Yakin Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 58-59.

¹¹⁷ SUNALP, *Kore Harbi*, s. 68

¹¹⁸ YILMAZ, *Yakin Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 59

D- 2. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeler

16 Kasım 1951'de 2. Değişirme Tugayı Tuğgeneral Namık Argüç'ün emir ve komutasında cephe sorumluluğunu üzerine aldı. Birliklerimiz 17 Kasım ile 20 Aralık 1951 arasında asıl mevziye veya muharebe ileri karakol mevzilerine düşmanın küçük birliklerle keşif ve esir yakalamak maksatlı yaptığı baskınlar yüzünden geceleri silah başında geçirdi. Tugay 20 Aralık 1951 de, Chuncon' un 15 Km kuzey batısındaki Sindangni'de ihtiyata alındı ve 24 Şubat 1952'ye kadar eğitimle meşgul oldu. 24 Şubat 1952'de 8. Ordu'nun doğu kanadı yakınında mevzilenmiş olan 9. Amerikan Kolordusu'nun emrinde ve 25. Tümen'in bir unsuru olarak 7. Amerikan Tümeni'nin 32. Alayı'nı değiştirdi. 31 Ekim 1952'ye kadar burada 8 ay mevzide kaldı.¹¹⁹

Bu arada uzun süredir savaş mevzi harbine dönüşmüştü. Her iki taraf ta mevzilerini pekiştiriyor, ağır silah mevzilerinin üstünü örtüyordu. Yer yer mevziler 100–150 metre kadar birbirine yaklaşmıştı. Her iki taraf ta topçu ve havan atışları ile birbirini taciz ediyor ve zayıf verdiriyordu. Gündüz hava üstünlüğü olan BM uçakları, gece ise Komünist Çin uçakları mevzileri, karargahları ve lojistik tesisleri bombalıyordu. Savaş durağandı. Öyle büyük çaplı muharebeler olmuyordu. İşte bu durağan savaş ortamında çok talihsiz bir olay yaşandı. 5 Haziran 1952 günü Tugay Komutan yardımcısı 2. Tabur Komutanı ve emir subayı cephe hattındaki mevzileri denetlemeye geldiler. Komutanların hareketlerini takip eden düşman, Onları dönüşlerinde takip ederek heyet üzerlerine havan ateşi açtı. Tugay Komutan Yardımcısı Albay Nuri Pamir şehit oldu. Yok yere verilen bu şehit ile birlikte 2. Türk Tugayı'nın muharebeye girmeden geçirdiği bir yıl içinde, düşmanın topçu ve havan ateşinden, gerilla baskınlarından, keşif faaliyetlerinden verdiği zayıf 121 şehit ve 463 yaralıyı bulmuştu. Bununla birlikte 2. Türk Tugayı da yabancı askeri ve devlet erkânının takdir duygularını ifade ettikleri Türk Birliği olmuştur. Amerikalı BM Başkomutanı General Marc Clark beraberindeki askeri heyet ve ardından İngiltere Harbiye Bakanı, Tugayımızı ziyaret ederek hayranlık ve takdir duygularını ifade etmişlerdir. Haklı olarak kazanılan “*Turko Number One*” unvanı, başarı ile 3. Türk Tugayı'na teslim edilmiştir. Bu amaçla 5 Temmuz 1952'de başlayan 2. Türk Tugayı'nın Türkiye'ye dönüşü ve mevzilerin yeni birliklerimize teslimi 24 Ağustos 1952 de sona erdi. Yeni Tugay Komutanı Kurmay Albay Sırrı Acar 20 Ağustos 1952'de görevi General Namık Argüç'ten teslim almış ve 5.080 mevcutlu 3. Türk Tugayı Kore'de yeni görevine başlamıştır.¹²⁰

¹¹⁹ SAYILAN, *Kore Harbinde Türklerle*, s. 391

¹²⁰ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 337

E- 3. Türk Tugayı'nın Katıldığı Muharebeler

3. Türk Değişirme Tugayı 30 Ekim 1952'ye kadar, 2. ve 3. savunma mevzilerinin tahkimatının tamamlanması, bu mevzilerde savunmanın prova edilmesi, bazı birliklerin eğitim maksadıyla Amerikan birliklerinin yanına gitmesi gibi eğitim ve tahkimat işleri ile meşgul oldu. 31 Ekim 1952'den 3 Mayıs 1953'e kadar mevzide kaldı. 3 Mayıs 1953'te 25. Amerikan Tümenin'in emrinde Deniz Piyade Tümeni'nin 7. Alayını değiştirdi. Bu görevi sırasında 15 Mayıs 1953'te düşmanın gece taarruzlarına maruz kaldı. Fakat bu taarruzlar birliğimiz tarafından başarılı bir şekilde geri püskürtüldü.¹²¹

Düşman 28 Mayıs 1953'te asıl taarruzu Türk Tugayı Bölgesi'nde olmak üzere büyük bir taarruza daha kalkıştı. Başlangıçta inatla ve çok güçlü olarak taarruz eden düşmanı durdurmak kolay olmadı. Muharebeler daha çok arasında cereyan etti.¹²² Küçük ve Büyük Vegas, muharebeler boyunca sık sık el değiştirdi. Türk Askeri burada da süngüsünün ne kadar keskin olduğunu tüm dünyaya bir daha ispat etti. Kahramanca savunma, süngü muharebesi ve hatta göğüs göğüse muharebe şeklinde cereyan eden Vegas Muharebeleri sonunda Türk Mevzilerine 1 tümen ve 7 topçu taburu ile taarruz eden düşman, 3000 ölü vererek başarısızlığa uğramıştı. Ancak çok kanlı geçen bu muharebeler sonunda Türk Tugayı'ndan da 151 Mehmetçik şehitlik mertebesine ulaştı. 245 de yaralımız vardı.¹²³

Savaş sonunda Elko'yu savunan 6. Bölükten ayakta kalan sadece 8 askerdi. İstihkâm Bölüğünden de 10 asker. Bölükler manga kuvvetine indikleri halde, düşman, bu mangaları aşır asıl savunma hattımıza ulaşamadı. Bir tümene karşı iki-üç manga. İnanılması güç bir dengedir bu. Muharebe çok kanlı oldu, bu nedenle yalnız muharebe ileri karakollarında yapılan bu savaşlara "Kanlı Wegas" adı verilmiştir.¹²⁴

6 Temmuz 1953'den itibaren 3. Değişirme Tugayı ile mevzi değişimine başlayan 4. Değişirme Tugayı, savaşın sona erdiğinin ilan edildiği gün olan 27 Temmuz 1953 tarihinde değiştirmeyi tamamladı.¹²⁵

¹²¹ YILMAZ, *Yakin Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 60

¹²² RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 288-289

¹²³ YILMAZ, *Yakin Dünya Harp Tarihi Özetleri*, s. 60

¹²⁴ *Kore'de Türk Askeri*, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt başkanlığı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, s. 106

¹²⁵ Ateşkes Antlaşmasından yirmi gün önce 4. Değişirme Tugayı Kore'ye geldi. 4. Değişirme Tugayı ile daha sonra 1960 yılına kadar Kore'ye giden 6 Türk Tugayı savaşa girmedi. 1960 yılından sonra tugay yerine bölük gönderilmeye başlandı. 1966 yılından 1971 yılına kadar bölük yerine sembolik bir mangalık ŞEREF BİRLİĞİ Türk Silahlı Kuvvetleri'ni Kore'de temsil etti. 1971 yılından itibaren Türk Askeri'nin Kore Savaşlarına şan ve şeref dolu katkısı sona erdi.

F- Barış Arayışları ve Anlaşma

25 Haziran 1950 günü Kuzey Kore Ordusu'nun baskın şeklindeki taarruzu ile başlayan Kore Savaşı kısa sürede gelişmiş ve nihayet Amerika destekli BM Ordusu'nun Pusan mevzilerinde başarılı bir şekilde inatla sürdürdükleri savunma harekâtı bir sonuca ulaşamamıştı. Bunun üzerine Türkiye başta olmak üzere BM davasına inanmış ülkelerin de gerek askeri ve gerekse siyasi desteğini arkasına alan BM Ordusu önce 15 Eylül'de, ardından da 24 Kasım 1950'de genel karşı taarruza kalktı. Kuzey Kore Ordusu'nun mukavemetinin kırılması üzerine kısa sürede gelişen taarruz, Kuzey Kore Ordusu'nun tamamen imha edilerek topraklarının tamamının ele geçirilmesini hedeflemişken, komşu Komünist Çin'in 800.000 askeri cepheye sürmesi ile birden tam anlamıyla bozgun şeklinde geri çekilmekle sonuçlandı. Öke'nin med-cezirlere benzettiği karşılıklı taarruzlardan sonra Çin Ordusu'nun desteklediği Kuzey Kore Ordusu'nun kesin sonuca ulaşamayacağı ve savaşı uzun süre devam ettiremeyeceği ortaya çıktı. Savaşın başlangıcından bir yıl sonra Haziran 1951'de gelinen nokta zaten bir oldubitti ile başlayan bu anlamsız savaşın devamında her iki tarafın da bir fayda görmedikleri yönünde idi. Amerika ve BM özellikle Çin'in müdahalesinin doğurabileceği sonuçları sezdiğinden, bu harekâta daha fazla ileri gitmek istemiyordu. Bu nedenle bütün karizmasına rağmen hesapsız ve başına buyruk kararlarından ötürü beş yıldızlı General Mac Arthur'u görevden almıştı.¹²⁶ Üstelik hedeflediği Yalu Nehri boyunca yeni bir savunma hattı kurabileceği bir harekâta girişebilmesi için 5 ilave tümene ihtiyaç duyuyordu. Bu hat ele geçirildiğinde dahi batıdaki Asya Kıtası'nın derinlikleri ve Çin faktörü dikkate alındığında bu hal tarzı da çok fazla kazanç vaat etmiyordu.¹²⁷

Kuzey Kore Ordusu ve destekçisi Çin Ordusu ise, son derece yıpranmış ve BM'yi Kore'den atmanın olanaksızlığını anlamışlardı. Üstelik 1.100.000'i aşkın zayıt ve elde edilmesi çok güç ve pahalı olan harp malzemesini muharebe meydanında terk etmiş olmakla büyük darbe yemişlerdi. Mevcut durum her iki tarafı da barış yolunda adım atmaya zorlamıştı.

8 Temmuz 1951 günü Kaesong' ta daha önce kararlaştırılan bir binada barış görüşmeleri başladı. Görüşmeler 22 Ağustos'a kadar devam etti. Ancak karşılıklı güvensizlikler içinde devam eden bu süreç, bu tarihte BM hava güçlerinin toplantının yapıldığı Kaesong'u bombalayacağı şüphesiyle kesildi. Fakat taraflar savaşın ağır yükünü taşımaya niyetli değillerdi. Bu nedenle 25 Ekim'de her iki tarafın ortak isteğiyle Panmunjon'

¹²⁶ TOKER, *Demokrat Parti'nin Altın Yılları*, s. 162-163

¹²⁷ SUNALP, *Kore Harbi*, s. 73

da görüşmelere yeniden başlandı. Uzun süren müzakereler sonunda beş önemli noktadan dördü üzerinde anlaşmaya varıldı.

- 1- Ateşkes ve askerden arındırılmış bölgenin tespiti.
- 2- Kuzey Kore'deki hava üsleri meselesi.
- 3- Koreli olmayan kuvvetlerin çekilmesi meselesi.
- 4- Birleşmiş Milletlerin Kore'de kullanabilecekleri limanlar.

Anlaşmaya varılamayan nokta ise esirlerin mübadelesi konusu oldu. Bu da bu anlamsız savaşın belki de bir yıl uzamasına neden olan faktörlerin başında gelir. Zira sırf bu anlaşmazlık nedeni ile 8 Ekim 1952 de kesilen görüşmelere, tarafların esir değişimi konusunda nihayet anlaşmaları üzerine 26 Nisan 1953'de başlanabildi.¹²⁸

Öte yandan ABD'de yapılan seçimleri Cumhuriyetçilerin adayı General Dwight D. Eisenhower kazanmıştır. Bu seçimlerde sonucu Kore Savaşı'nın etkilemiş olduğu şüphesizdir. Zira Amerikan halkı da bu anlamsız savaşın uzayıp gitmesinden bezmiş, bu nedenle demokrat yönetime karşı bir antipati oluşmuştu. Yeni Başkan da seçimler öncesinde Kore Savaşı'nı işlemiş, iktidara gelir gelmez Kore'ye giderek bu konuyu çözeceğini vaat etmiştir. 1952 sonlarında bu vaadini yerine getirecektir. Dışişlerine de tecrübeli bir diplomat olan John Foster Dulles getirilmiştir. Yeni ABD Yönetimi tarafından Çin Yönetimi'ni ateşkese zorlamak için nükleer güç de dahil güç kullanmak yönü tasarlanmışsa da BM'deki ABD müttefikleri bu fikirden vazgeçilmesi için etkili olmuşlardır.¹²⁹

Müttefikler ABD'yi güç kullanma yoluna ancak tek başına hareket etmek şartıyla başvurabileceğini açık bir dille ifade etmişlerdi. Sonuç olarak yeni yönetim de bir öncekinde olduğu gibi güce değil, gücün kullanabileceği tehdidine başvurdu. Aslında karşı cephede de ateşkese hazır bir hava seziliyordu. 1953 Martında Stalin'in ölümü yeni Rus Yönetimi'nin daha uzlaşılabilir olduğu yönünde bir hava yaratmıştı. Çin iyice yorulmuş, Kuzey Kore ise artık adayı birleştirebilecek bir güç olmadığını anlamıştı. Bu noktada ateşkese giden yolu tıkayan düşman değil dost oldu. Güney Kore Yönetimi'nde savaşın bu şekilde sona ermesinin beklenen bir sonuç olmadığı düşüncesi etkindi. Cumhurbaşkanı Syngman Rhee'ye göre "*Kore ikiye bölünmüş olarak kaldıktan sonra ateşkese yapmanın bir anlamı olmayacaktı*". Bu nedenle 24 Mayıs 1953 de sıkıyönetim ilan etti. Meclisi kapattı. Ülkede el altından barış karşıtı gösteriler düzenletti. Ateşkese kabul etmeye taraftar da değildi. Bu sırada 8 Haziran'da BM Kuvvetleri ile Kore Halk Ordusu arasında Savaş Esirleri Antlaşması imzalanmıştı. Amerikalılar Dr. Rhee'yi ikna etmeye çalıştılar. 17 Haziranda ABD Dışişleri Bakan

¹²⁸ SUNALP, *Kore Harbi*, s. 71

¹²⁹ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 173

Yardımcısı bir ziyarette bulundu. Ancak boşuna bir ziyaret oldu bu. Amerikalılar 18 Haziran'da karşılıklı olarak Ateşkes Antlaşması'nın imza edileceğini beklerken Cumhurbaşkanı Rhee hapishane kapılarını açarak 27.000 Anti-komünist esiri serbest bıraktı. Tekrar krize girilmişti. Çin ve Kuzey Kore tarafı doğal olarak derhal ABD'yi suçladılar. Amerikalılar bu salıvermenin arkasında olmadıklarına onlara inandıramamışlardı.¹³⁰

Bu noktadan sonra arayışlar hem Güney Kore Hükümeti'nin hem de Kuzey Kore ve destekçilerinin barış yönünde ikna edilmesi üzerinde yoğunlaştı. 11 Temmuz günü Güney Kore Cumhurbaşkanı'ndan, verilen taahhütler üzerine barışa giden yolu tıkamayacağına dair yazılı belge alındı. Buna karşılık ABD de Güney Kore Cumhuriyeti'ne şu vaatlerde bulundu: *"Amerika ile Güney Kore arasında karşılıklı güvenlik anlaşması yapılacaktır. Uzun süreli olarak ekonomik yardım verilecek, bunun ilk örneğini de mütarekenin hemen ardından ödenecek 200 milyon dolarlık yardım oluşturacaktır. Mütarekenin imzası ile BM Komutanlığı Kore Halkı'na 9,5 milyar dolarlık yiyecek maddesi dağıtacaktır."*¹³¹

Artık ateşkesin yapılmasına engel olan bütün pürüzler ortadan kalkmıştır. Oluşturulan bir kurul son taarruzlarla Kuzey Kore Ordusu'nun kazandığı toprak parçalarını onlara bırakan bir ateşkes hattı çizmiş ve taraflar bu hatta mutabık kalmışlardır. Nihayet yapılan görüşmelerin ardından 27 Temmuz 1953'de mütareke Panmunjon'da İngilizce, Korece ve Çince düzenlenmiş olarak imza altına alınmıştır.¹³²

Kore'de savaş bitmiş, Mehmetçik yurda dönebilirdi. Ankara'da Başbakan Menderes, ateşkes nedeni ile yabancı basın mensuplarına verdiği demeçte *"Kore'deki mücadele, BM Antlaşması'nın dayandığı yüksek prensiplerin sadece sözden ibaret olmadığını, hür dünyanın tecavüze boyun eğmediğini ve eğmeyeceğini gösteren çok kıymetli bir ölçü olmuştur... Evlatlarımızın fedakârlıkları şimdiye kadar hür dünyayı nice tecavüzlerin vukuundan korumuştur. Onlar hür dünyanın emniyeti için savaşırken, anavatanlarını Kore'de savundular. Civanmertlik ve vazifeperverlik önünde saygı ile eğiliriz..."* derken Kore'de Mehmetçiğin dünyaya ün salan kahramanlığını bir kere daha ifade etmenin gurur ve mutluluğu içinde idi.¹³³

¹³⁰ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 174

¹³¹ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 170

¹³² DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 170

¹³³ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 175

G- Kore Savaşı'nın Sonuçları ve Savaş Sonrasında Gönderilen Türk Birliklerinin Durumu

Kore olayı, hem bölgesel, hem de küresel boyuttaki etkileriyle dünya tarihinde bir dönüm noktasıdır. Askeri açıdan görünen sonuç; Güney'in Kuzey tarafından yutulmasına engel olunduğudur. Ancak Kore'ye müdahale, Kuzey'in planlarını engellemiş ve komünistlerin emellerini boşa çıkarmışsa da öte yandan BM'nin birleşme hedefine ulaşamadığı da bir gerçektir. Aslında BM'nin topladığı askeri potansiyel bu savaşı kesin bir zaferle bitirmeye muktedir. Fakat bunu III. Dünya Savaşı ihtimalinden ürken BM ve Truman yönetimi göze alamamıştır. Siyasi açıdan bakıldığında ise; Güney'in komünistler tarafından işgali engellenmiş ancak, yarımadadaki iki devletin varlığını kalıcı hale getirmiştir. Birleşme düşüncesi uzun yıllar gerçekleşmeyecek bir düş haline gelmiştir. Kuzey Kore, Komünist âleminin içindeki yerini alırken, Güney Kore giderek “aşk-nefret” sendromu ile bağlandığı ABD'nin himayesine kavuşmuştur.¹³⁴

Uzakdoğu'daki Soğuk Savaş'ın Avrupa'ya yönelik ABD dış politikasındaki etkileri de inkâr edilemez. Kore Savaşı'nın NATO'nun oluşumunda önemli bir rol oynadığı inkâr edilemez bir gerçektir.

Kore Savaşı, Soğuk Savaş'ta Türkiye'nin de muhtemel savaşta rolünü daha da belirginleştirecektir. Kore Savaşı ABD'ye komünist yayılcılığına karşı nükleer caydırıcılığın yeterli olmadığı ve bundan sonra da yeryüzünde sınırlı savaşların çıkabileceğini, bu nedenle de NATO'nun ileri savunma stratejisi ile hazırlıklı olması gerektiğini gösterecektir. Küresel düzeyde bu komünist tehdidine karşı, gerek Doğu Akdeniz'de gerekse Ortadoğu'da Türkiye'nin hür dünyanın müttefiki olarak, ABD'nin ve BM'nin safında yer alması bu çerçevede giderek arzulan bir hüviyet kazanacaktır. “Vefakâr dost” Türkiye'nin bu ideolojiler savaşındaki konumu artık “vazgeçilmez” mahiyettedir. Ayrıca bir taraftan dış politikasındaki uyumlu tavrı, diğer taraftan da Kore Savaşı'nda gösterdiği destanlaşan performansı ile askeri açıdan batılı karar vericiler gözünde ülkemiz yükselecek ve NATO ittifakına bir an önce girmemiz sağlanacaktı.¹³⁵

Rusya'ya gelince, Sovyetler Birliği Hükümeti, 30 Mayıs 1953 tarihinde yaptığı beyanla Türkiye'den toprak talebinde bulunmaktan vazgeçmiştir. Aynı beyanda Montreux

¹³⁴ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 176

¹³⁵ ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi*, s. 178–179

Boğazlar Sözleşmesi'nin değişmesi ve Boğazların ortak savunması hakkında evvelce belirttiği görüşlerini değiştirdiğini belirtmiştir.¹³⁶

Kore Savaşı'nda verilen zayıtlara gelince; Üç yıl süren Kore Savaşı'nda her iki tarafta büyük kayıplar vermiştir. Doğal olarak en büyük zayıtı veren taraflar, Kuzey Kore ve Güney Kore oldu. Resmi Kayıtlara göre Kore'de BM Ordusu'nun kaybı (Türkler dahil) 94.000'i ölü olmak üzere 500.000 kişiyi buluyordu. Baştan başa yanan yıkılan Kore'de ölen 1.500.000 Güney Koreliyi de bu hesaba dahil etmek gerekir.¹³⁷ Kuzey Kore hakkında kesin rakamlar mevcut değil. Ancak Komünist Çin ve Kuzey Kore Ordularının kayıplarının bir buçuk milyonu bulduğu hesaplanmaktadır. Güney Kore, 220.000'i asker, 1.000.000'u sivil olmak üzere, 1.220.000 insanını kaybetti. 5.000.000 Güney Koreli evsiz kaldı. Kore'de, üç katile halinde toplam 14.936 Türk askeri savaştı. Mevcutla oranlandığında, Türk Tugaylarının zayıtatının % 22 olduğu görülür ki bu büyük bir kayıptır. Ayrıca şehitlerin toplam zayıta oranı da % 27'yi bulmaktadır. Bu da Türk Tugaylarının çok çetin savaflara girdiğinin ve mevcudunun beş katı, zaman zaman da on katı fazla sayıda düşmanla çarpıştığının kesin kanıtıdır.

Kore Savaşı'nın sona ermesinden sonra 1960 yılına kadar, Türkiye Kore'ye asker göndermeye devam etti. En son giden Tugay 10. Türk Tugayı oldu. Bu tarihten itibaren 1966 yılına kadar bir bölük gönderildi. 1966'dan 1971'e kadar da her yıl bir manga büyüklüğünde şeref kıtası gönderildi.¹³⁸

1971 yılında Türk askerinin Kore'ye gönderilmesine son verildi. Kore Savaşı'na katılan Türk Tugayları içerisinde 4. Türk Tugayı ile daha sonra 1960 yılına kadar gönderilen altı Tugay savafla girmede.

¹³⁶ GÖNLÜBOL ve Diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, s. 397

¹³⁷ ARTUÇ, *Kore Savaflarında Mehmetçik*, s. 352

¹³⁸ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 184

H- Kore Savaşı Sonrası Esirlerin Durumu

Çoğunluğu Kunuri Muharebeleri'nde Düşmanın baskın tarzındaki taarruzlarından sıyrılamayan yaralıların oluşturduğu 234 Mehmetçik için çok da zor olmamıştır esaret hayatı. Çünkü büyüğe saygı, küçüğe sevgi ve zor anlarda dayanışma olarak özetlenebilecek yaşam felsefesi O'na daha aile ocağında öğretilmiştir. Maneviyatı kuvvetlidir Mehmetçiğin. Oysa Çin Esir Kamplarındaki hayat son derece ağır ve zordur. Komünistler aldıkları esirleri hasta, yaralı demeden kafiler halinde kuzeydeki toplama kamplarına götürürler. Bu insan iradesinin çok zor dayandığı yolculuğu tamamlayamadan ölen birçok Amerikan askeri olmuştur. Ancak bunun tek istisnası Türklerdir. Yaralı arkadaşı güç duruma düşse, hemen sağlam olan bir Mehmetçik yaralıyı sırtına alır ve yola devam edilir. Bu nedenle günlerce aç ve susuz süren yaya yolculuğa rağmen Türkler fire vermeden esir kamplarına ulaşmışlardır. Günlük olarak verilen yemekler genel olarak bir bardak haşlanmış darı veya süpürge tohumudur.¹³⁹ Bazen bunların da verilmediği olmuştur. Gazi Faruk Pekerol anılarında *“Yemek olarak kendilerine verilenleri çok da küçümseyemediğini, kendi insanına bile daha fazlasını veremeyen bir devletin, esirlere yaptığı bu uygulamayı normal karşıladığını ”* ifade etmiştir.¹⁴⁰

Yaralı olarak esir olanlara hiçbir bakım uygulanamamış, yaralar kurtlanmış, bakımsızlık, hastalık ve benzer nedenlerle 11622 harp esiri Komünistlerin elinde ölüme terk edilmiştir.¹⁴¹

1- Türk Esirlerin Durumu

27 Kasım 1953 tarihli Kars gazetesinde yer alan habere göre: “Çinli ve Kuzey Koreli komünistlerin aralarında 13 Türk esirinin de bulunduğu kalabalık Birleşmiş Milletler esirleri gurubunu işkence ile öldürdükleri geçenlerde resmen açıklanmıştır. Şimdi Kore’de toplanarak Birleşmiş Milletlere resmen tevdi edilen delillere istinat ettirilen bir tebliğde, Türklere özel muamele yapıldığı bildirildiği sırada komünistlerin 135 Türk esirini katlettikleri açıklanmaktadır.

İngilizce bir derginin son sahifesinde yayınlanan yazı bu hikâyeyi anlatmaktadır. Sahifenin üst kısmında bir gurup harp esirlerini gösteren fotoğrafların zerinde “komünistlerin ne söylediler” ibaresi bulunmakta ve sağda şu izahat verilmektedir: Komünistler Türk

¹³⁹ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 201

¹⁴⁰ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 201

¹⁴¹ DENİZLİ, *Kore Harbi'nde Türk Tugayları*, s. 176

esirlerine yiyecek olarak dinlerinin müsaade etmediği domuz eti yerine sığır eti verdiğini iddia etmişlerdir. Komünistler bu hareketin harp esirlerine ne kadar insani bir muamelede bulduklarını gösterdiğini söylemişlerdir. Sahifenin alt kısmında elleri bağlı sırtında bir kurşun yarası ile bir harp esirini gösteren resmin üzerinde “komünistler ne yaptılar” ibaresi bulunmaktadır. Resmin aşağısındaki izahatta da denilmektedir ki: Hakikatte komünistler 135 Türk esirini öldürmüşlerdir. Bunlardan 102’si Kuzey Koreliler ve 33’ü de Çinliler tarafından öldürülmüştür.

Bu deliller Birleşmiş Milletler için komünistlerin yaptıkları itiraftan, hayatta kalmış olanların verdikleri ifadeden, bizzat şahit olmuş olanların yeminli ifadelerinden ve bulunan cesetlerden toplanmıştır.

29. 815 Birleşmiş Milletler harp esirinin ve müdafaasız sivil halkın komünist mezalimine kurban olduğu hakkında Birleşmiş Milletlerde delil mevcuttur. Bunlardan bu güne kadar ancak üzerlerinde gaddarca muamelelerin izleri bulunan 10. 032 ceset bulunabilmiştir.”¹⁴²

2 -Çin Esir Kamplarında Hayat

Çinliler esir kamplarında ilk günden itibaren sistemli bir şekilde beyin yıkama operasyonlarına başlarlar. Bu operasyon üç aşamalıdır. Birinci aşamada esirlerin dengeleri bozulur. Liderden kopartılır, sert davranışlarla bunaltılır, tecrit edilir, çok soğuklarda dışarıda bırakılır, sıcaklarda tek kişilik kafeslerde güneş altında bırakılır, çok az yemek verilir. Hasta ve yaralı ise tedavi edilmez. Bütün bunların sebebinin lidere bağlılıktan kaynaklandığı anlatılır. Liderden soğutulur. Esir güçsüz, dengesiz ve dayanıksız hale getirilir. Artık her türlü psikolojik etkiye hazırdır.

İkinci aşamada esir liderden koptuğu için ödüllendirilirdi. İyi davranılmaya başlanırdı.

Yemekler çoğaltılırdı. Sıcakta ve soğukta bırakmalar kaldırılırdı. Esirle dostluk kurulurdu. Sinemaya, temsillere götürülürdü. İstekleri yapılırdı. Esir yavaş yavaş Çinlilere ısınırdu. Onların düşünüldüğü gibi kötü insanlar olmadığına inanmaya başlardı. Hatta sempati duyardı.

5 numaralı esir kampında Çinliler esirleri yeni bir eğitime tabi tutmaya çalışmışlardır. Bu, tekrarlama, yalan, şaşırtma, korkutma ve kuvvet tatbikiydi. Savaş esirleri her gün zorla

¹⁴² Kars Gazetesi, *153 Türk Askeri Komünistler Tarafından Katledildi*, 27 Kasım 1953, s. 1

derslere sokulmuşlardır. Tahta sıralar üzerinde 6–8 saat süreyle Çinli konferansçıları dinlettirilmiştir ve dersten uzak kalmalarına izin verilmemiştir.¹⁴³

Üçüncü aşamaya geçme vakti gelmiştir. Son aşamada komünizm propagandasına başlanırdı. Çeşitli dersler, konferanslar verilirdi. Seminerler düzenlenirdi. Komünizme sempati duyanlar ödüllendirilirdi. Hele arkadaşlarını ikna ederek kendi saflarına çekenler iyice rahatlatılırdı. Onlara esir değil konuk gibi davranılırdı. Bu beyin yıkama metodu en çok Amerikalı esirlerde etkili olmuştur. Her üç Amerikalı esirden biri düşmanla işbirliği yapmıştır. 21 Amerikalı esir ülkesine dönmeyi reddederek Çin’de kalmış, Ülkesine dönenlerden 75 Amerikalı esirin düşmana casusluk yapmak üzere örgütlendiği tespit edilmiştir. 980 İngiliz esirden dördü komünizmi benimsemiş, biri hariç hepsi ülkelere dönmüşlerdir. İngiliz esirlerden üçte ikisi düşmanla işbirliği yapmadılar. Çinliler İngiliz subay ve astsubayları üzerinde etkili olamamışlardır.¹⁴⁴

Türklerde ise hiçbir başarı elde edemediler. Esir edilen 234 Türk’ün hepsi yurda geri döndü. Türklerin esaret hayatındaki bu disiplinli yaşamları inceleme konusu olmuştur. Amerikalı yazar Marshall bu konuyu irdelerken şu hususlara değiniyordu: “*Amerikalı esirlerin yarısı ölürken, İngiliz esirleri ise hükümetin dikkatini çekecek derecede kayba uğrarken, Güney Koreli ölen esir çok azdı. Türkler’ de ise ölen hiç yoktu. Amerikalı esirleri öldüren kültür ve lüks olmuştur. Disiplinli davranış ve teşkilatlanma noksanı birçok Amerikalı ölüme gitti. Bu maddi ve manevi şoktan kurtulabilmek için büyük bir manevi güce sahip olmak, kendine güvendiği kadar arkadaşlarına da güvenebilmek ve bir lider etrafında kenetlenmek gerekli idi. Kaya gibi dimdik duran İngiliz çavuşları çok iyi mukavemet ettiler. Buna karşılık birlik, beraberlik duyguları zayıf genellikle fabrika şehirlerinden toplanmış diğer askerler daha az dayandılar. Fakat en iyi dayananlar Türklerdi. Türkler, aynı genel kültüre aynı bilgilere sahip tam anlamıyla bağdaşık bir gruptu. Emir komuta zinciri hiçbir zaman bozulmadı. Düşmana karşı daima aynı safta kaldılar. Bu nedenle kurtulmayı başardılar. Türk Askeri hâla fazlası ile adet ve örfüne düşkün örfüne bağlı bir insandı. Hayatı boyunca babasının, hükümetinin ve ordusunun geleneksel disiplin anlayışına itaat etmişti. Ayrıca kendine ve vatandaşlarına büyük güveni vardı. Sıkıntı çekmenin ne demek olduğunu biliyordu. Çinlilerin köpeklerini bile Allah’ın bir nimeti gördüğünden şikâyet etmeden yiyordu. Eline geçen her yeşilliği ağzına atıyordu. Daha yüksek tahsilli Amerikalılar, Türklerin ot yiyişlerini hayretle seyrettiler ve neticede onlar da ot yemeye başladılar. Türkler savaş kabiliyetleri ve kabadayılıkları ile iftihar ediyorlardı. Atalarının çok eski tarihlerden*

¹⁴³ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 258

¹⁴⁴ SEÇER, *Kore Savaşı’nın Bilinmeyenleri*, s. 316

beri Yakınoğu'daki orduların çekirdeğini teşkil ettiğinden ve onların pala sallamalarındaki hünerlerinin örneği bulunmadığından haberdardılar. Birbirlerine karşı yabancı gibi davranan Amerikalıları anlayamıyorlardı. 5 numaralı kampta komünist muhafızlarla arası iyi olan bir onbaşıyı kendilerine kıdemli seçen Amerikalılar gibi seçim yapmamışlardı. Türkler arasında kıdeme hürmet devam etmekteydi. Her sabah kıdemli olan işbölümünü yapıyordu. Suyu kimin getireceği, odunu kimin kıracağı, hastalara kimin bakacağı hiçbir zaman sorun olmuyordu. Hâlbuki Amerikalı doktorlar, astsubaylar ve papazlar, hastaları yedireceklere, kendine hakim olamayanları yıkayacaklara veya çalı çırpı getireceklere çok defa yalvarıyorlar, "Cehenneme gidin, senin benden ne farkın var. Kendin yapsana" cevabını alıyorlardı.

Komünist muhafızlar Türklerin en kıdemlisini verilen emirleri yapmadığı için cezalandırmakla bir şey kazanamıyorlardı. Zira kıdemde ikinci, üçüncü, besinci olan idareyi ele alıyor fakat uygulamada bir değişiklik olmuyordu.¹⁴⁵

Türklerden biri Çinlilere fazla yakınlık gösterirse bu Türkler eri kendileri mahkeme ediyorlardı. Düşmana yakınlığından dolayı suçlu bulunursa feci şekilde dövölüyordu. Bu şahsı müdafaa eden olursa o da dayak yiyordu. Türkler, Batı standartlarına göre gıpta edilecek bir tarafı olmayan sağlam bir cemiyetin temsilcileriydiler. Fakat komünistlerin eline esir düşen guruplar içerisinde en iyi durumdaydılar.¹⁴⁶

Amerikan Mc.Coll Dergisi'nin bir araştırmacı yazarının yaptığı tespitler ise daha ilginçti. Yazar "Anadolu Bozkırının ortasında doğan ,bin bir mahrumiyet içerisinde yetişen Türk çocukları bizim her türlü konforu vererek yetiştirdiğimiz çocuklarımızla aynı şartlar altında aynı sınavdan geçtiler. Onlar başarılı oldular. Tam gittiler ve tam olarak geri dönmeyi başardılar. Bizimkiler birbirlerine yardım elini uzatmadılar. Birbirlerini korumasını bilmediler. Yalnız kendileri için, bencillikle yaşamının örneklerini verdiler. Bu yüzden kayıpları verdiler. Kızullardan, daha sonraki dönemlerde iyi muamele görünce gevşediler, çözüldüler. Onların rejimlerini beğendiler. Ailelerini, vatanlarını umutup oralarda kaldılar" yorumunda bulunurken şu soruları sormaktan da kendini alamıyordu. "Nedir bu Türklerin çözülemeyen kuvveti, gücünün sebebi? Nedir bu bizim toplumumuzun zayıflığı, çürüklüğünün sebebi?"¹⁴⁷

¹⁴⁵ ARTUÇ, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, s. 360–362

¹⁴⁶ RUSCUKLU, *Kore Savaşı*, s. 258

¹⁴⁷ *Kore'de Türk askeri*, s. 126–127

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KORE SAVAŞI'NDA KARS-ARDAHAN VE İĞDIR

A- Kars Gazetesinin Diliyle Kore Savaşı

1- Karşlı Bir Doktorumuz Kore'de Şehit Düştü

Kore'de ismi kayıp listesi arasında gösterilen doktor üsteğmen Halil Erdoğan'ın şehit olduğu teessürle öğrenilmiştir.

Halil Erdoğan, Sarıkamış'ın Selim bucağına bağlı Tiknis'de 1337 yılında doğmuştur. Babası İbrahim Erdoğan'dır. Küçüklüğünü köyde ailesi nezdinde geçirmiştir. Amcazadesi Hüseyin'in yardımı ile Kars İsmet Paşa İlkokulu kayıtlanmış fasıla vermeden bu okulu ikmal ederek ortaokula devama başlamış, bilhassa 2. sınıftan itibaren hocalarının hüsnü teveccühlerini ve mazbut ahlak düzgün karakteri ile de bütün arkadaşlarının sevgisini kazanmıştır. Ortaokulu pekiyi derece ile bitirerek Lise yatılı imtihanlarına girmiş bu imtihanları da başarı ile kazanmıştır. Bu surette fakir olan ailesinin yükünü nispeten hafifletmiş ve istikbali için sağlam bir yol tutmuştur. Lisede çok sevdiği fen derslerinden sınıfının daima birincisi olmuş çok zamanlar o, fizik hocası Zekeriya Ünlü ile münakaşalara girişmiş fikirlerini talebeler huzurunda kabul ettirmiştir.

Liseyi de pekiyi derece ile bitirdikten sonra İstanbul'a giderek 1941-1942 yılında Askerî Tıp Okulu imtihanlarını kazanmıştır. Bu okulun ikinci sınıfında iken ebeveyni tarafından Kotanlı köyünden dayısının kızı ile nişanlanmıştır. Tıbbiyeyi bitirinceye kadar nişanlı kalmışsa da okulu bitirip Tıp teğmeni olunca muvafakati alınmadan yapılmış olan bu nişanı bozmuştur. Bu hal onu tanıyan muhitte kendisinin aleyhine kırgınlık yaratmış bilhassa yakın akrabaları adeta ona küsmüşlerdir. Halil Erdoğan bir yıl Diyarbakır'da askeri hava birliğinde vazife yaptıktan sonra üsteğmen olarak İstanbul'a nakledilmiş oradan da tugaya iltihak ederek Kore'ye gitmiştir. Zeki ve çalışkan olduğu kadar cevval ve enerjik olan Halil Erdoğan, Kore'de çok büyük başarılar elde etmiştir. O, kahraman Yüzbaşı Kaya Aldoğan'ın bölüğünde vazife görmekte idi. Arsanlar gibi çarpışan bu bölüğün ileri hatlarındaki yaralıları toplamak üzere bindiği bir otomobille birinci seferini başarı ile yapmış, bütün tehlikelere rağmen ikinci sefere çıkmış yine otomobilin alabildiği kadar yaralı topladıktan sonra dönüşünde şehit düşmüştür.

Ankara'dan aldığımız diğler bir habere göre de yaralıları toplarken, kendisinde yara almış, bir arkadaşı onu kurtarmağa çalışırken bu kahramanda yaralanmıştır. Gecenin karanlığında ve düşman hücumu karşısında kendilerini aramak mümkün olmamıştır. Sabahleyin, yaralıları aramaya koyulanlar dövüş sahasının bir metre kalınlığında karla kapalı olduğunu görmüşlerdir.

Kars'ın bu kahraman evlâdına Tanrıdan rahmetler, aile ve akrabasına sabırlar dileriz. Halil Erdoğan hakkında "İğdır, gazeten sahibi avukat Cengiz Ekincinin, kendi gazetesinde neşrettiği hissiyatını bu münasebetle aşağıda okuyucularımıza sunuyoruz. '

Halil, Ruhun Şad olsun.

Kars lisesinde senelerce beraber okuduk. Birlikte mezun olduk. Yüksek tahsil bizi birbirimizden ayırdı. O, Askeri Tıbbiyeye kaydoldu, ben Hukuka yamandım. Aradan seneler geçti, o doktor çıktı; ben de bu balta' ya sap oldum. Doktor üsteğmen geçende Kore'ye, oradan da ebediyet yolculuğuna çıktı. Hayatın ne garip tezahürleri var: İki mektep arkadaşından biri, genç yaşında şan şeref ve kahramanlığın en yüksek mertebesine ulaştığı halde diğeri, halâ İğdır'da biri diğlerinden sekiz santim alt üst vuran ayağını sürüklemekle meşgul!..¹

2- Kore'deki Zayıtımızın Bilançosu

Kore birliğimizin zayıtı neşredilen son resmi tebliğle neticeye bağlanmıştır. Kunuri savaşlarına ait olan bu zayıt bilançosunu veriyoruz:

Subaylar: 11 şehit, 22 yaralı, 6 kayıp. Askeri memurlar: 1 şehit, sanatkâr-aşçı 2 yaralı, gedikli: 7 şehit, 12 yaralı, çavuş: 15 şehit, 21 yaralı. Er: 210 şehit, 320 yaralı.

Listede yaralı olarak görülenlerden bir kısmı iyileşerek kıtalarına iltihak etmişlerdir.²

¹ Kars Gazetesi, 13 Ocak 1951, Sayı: 42, s. 1-2

² Kars Gazetesi, 20 Ocak 1951, Sayı: 46, s. 2

3- Kore'de Şehit Gedikli ve Erlerimizin Listesi

Milli Savunma Bakanlığının 17 numaralı resmi tebliği

Kore'de şehit olan kahramanların isimleri aşağıdadır.

Başgedikli Osman Coşkun, Yakup Serdar, Muharrem Yavuz, Şaban Oktay, Ali Ünal Gedikli üst. Çavuş Arif Özbek Şehit erlerimiz: Çavuş Muzaffer Ali Osman Mustafa Çetinay Kâzım Pala İrfan, Süleyman Şahin, Şakir Doğan, Ramazan Yüksel, Ali Yaşar, Mehmet Batu, Mehmet Öz, Mehmet Avcı, Abdullah Erbaş, Mustafa Dağdelen, Bekir Sert, Mustafa Çetin, Mehmet Çimen, Mehmet Eğilmez, Hasan Ali Kaçar, Mehmet Şahin, Ali Erol, Mehmet Çetin, İbrahim Özden, Arif Kanlı, Ali Can, Hakkı Gündoğdu.³

4- Kore'de Siyasi Komite Ateşkes Emri Verdi

Siyasi komite dün Kere'de derhal ateş kes emrinin verilmesini ve bunu müteakip bütün uzak doğu meselelerinin halli için Amerikan, İngiliz, Rus ve Komünist Çin'in iştiraki ile müzakerelere başlanmasını istemiştir. Üç kişilik ateşkes komitesi üyelerinden Kanada delegesi Measter Fearson bu teklifi 60 kişilik siyasi komiteye sunmuştur. Tahmin edildiğine göre bu teklif İngiltere milletler camiası tarafından desteklenmiştir. Ateşkes emri için gerekli karar alınca Birleşmiş Milletlerce bir komisyon teşkil edilecektir. Bu komisyona İngiltere, Amerika, Sovyet Rusya ve Komünist Çin dahil olacak ve komisyon mevcut milletler arası akitler gereğince Formoza, Komünist Çin'in Birleşmiş Milletlere kabulü de dahil olmak üzere bütün uzak doğu meselelerini gözden geçirecektir. Amerikan delegesi Austin, bu teklife cevap vermesi için Komünist Çin hükümetine bir mühletin verilmesini teklif etmiştir. Bu mühletin ne kader olması gerektiği hakkında her hangi bir fikir ileri sürmemiştir. Austin sözlerine şunları ilâve etmiştir: Eğer bu son gayrette akamete uğramış olursa Birleşmiş Milletler tecavüze karşı koymanın icap ettiği hususunda hemfikir olacaktır.⁴

³ Kars Gazetesi, 6 Ocak 1951, Sayı: 42, s. 1

⁴ Kars Gazetesi, 13 Ocak 1951, Sayı: 44, s. 1

5- Mevzii Çarpışmalar

Kore cephesi 30. (a.a.) 8. ordu tarafından dün yapılan tebliğde bildirildiğine göre. Suvon'a bazı düşman sızmaları olmuştur. Bunlardan dokuzu öldürülmüş biri de yaralanmıştır. Piyade silahları ile karşılıklı yapılan 5 saatlik bir müsademedden sonra bir bölük düşman, Birleşmiş Milletler kuvvetlerine karşı taarruza geçmiştir. Bu muharebe Savon'un 6 mil kuzey doğusunda cereyan etmiş ve düşman ricat zorunda kalmıştır. Kumyangjang'ın 4 mil kuzey doğusunda çarpışma olmuş, düşman buradan da ricata mecbur edilmiştir. Keşif uçakları Suvon'un 4 mil kuzey doğusunda mevzilenmiş düşman kuvvetleri müşahede etmiştir. Bu kesimde düşman işgalinde bulunan köylerde büyük bir faaliyet hüküm sürmemiştir. Diğer taraftan uçaklar da Suvon'un 13 mil kuzey doğusunda üç bölük düşman kuvvetinin mevzilenmiş olduğunu bildirmiştir. Merkez cephesinde düşmanla az temas olmuştur. Kongung'un bir mil güneyinde Birleşmiş Milletlere mensup bir bölükle, mevcudu bir bölük tahmin edilen düşman arasında cereyan eden çarpışmada düşmandan 15 esir alınmıştır.⁵

6- Güney Kore Cumhurbaşkanı Şahsi Nişanını Türk Tugayına Verdi

Birleşmiş Milletler irtibat Dairesi Şefi Diyor ki:

Türk birliklerinin Kore'ye gelişiyle derhal onların gözü pek ve çetin insanlar oldukları haberi yayılmıştı- Kısa bir zaman bunun doğruluğunu ispata kâfi geldi.

Londra 9 (a.a.) Tokyo'da basın muhabiriyle yaptığı konuşmada Birleşmiş Milletler irtibat dairesi şefi Albay Fransvorth demiştir ki: Türklerin Kore'ye gelişi ile Çinlilerin Kore harbine müdahalesi aynı zamana rastlamıştır. Türk birliklerinin buraya muvasalatı ile derhal onların gözü pek savaştı oldukları haberi yayılmıştır. Kısa bir zaman banan doğruluğunu ispata kâfi geldi.

Birleşmiş Milletler kuvvetleri bir defasında işgal ettikleri mevzilerden geri çekilmek zorunda kaldıkları zaman başlarında General Tahsin Yazıcı olduğu halde Türk Tugayı üstün düşman kuvvetlerinin baskınına rağmen Birleşmiş Milletler kuvvelerinin ricat hatlarını tutmak suretiyle ağır bir zayıttan kurtardılar. Bu yüzden Kahraman Türk Tugayı Başkan Truman

---

⁵ Kars Gazetesi, 31 Ocak 1951, Sayı: 49, s. 1

tarafından iki defa nişanla taltif edilmiştir. Güney Kore Cumhurbaşkanı da Türk Tugayına kendi nişanını vermiştir.⁶

7- Mütareke Heyeti Başkanı Amiral Joy Diyor ki:

Komünistler Bütün Kore'yi İstila Etmeyi Hedef Tutan Bir Mütareke İstiyorlar
Fakat Birleşmiş Milletler Buna Mani Olacaklardır

Amerika'nın sesi 12 (a.a.) Kore'deki birleşmiş Milletler mütareke heyeti başkanı Amiral Joy, dün Tokyoda bir ajansa verdiği demeçle Kore de yapılacak, bir mütareke hakkında kendi görüşlerini açıklamıştır.

Amiral Joy bu demecinde Komünistlerin bütün Kore'yi istila etmeye yardım edecek bütün kolaylıkları kendilerine temin eden bir mütareke istediklerini söylemiştir. Amiral Joy, Birleşmiş Milletlerin, bu komünist hedefinin tahakkukuna mani olacak tedbirleri aldığını söylemiştir.⁷

8- Komünistler Kore'de Son Bir Hafta İçinde 2300 Ölü, 1580 Yaralı, 1440 da Esir Bıraktılar, Yapılan Bütün Taarruzlar Geri Püskürtüldü

Tokyo 17. (a.a) Kızıl piyade kuvvetleri Konongpo'nun batısında müteaddit yaklaşma taarruzuna geçmişlerse de, müttefik kuvvetler tarafından hepsi püskürtülmüştür. 8 Ocaktan 15 Ağustos'a kadar komünistlerden 2300 ölü, 1580 yaralı, 1440 esir alındığı 8. ordu karargâhından bildirilmiştir.⁸

⁶ Kars Gazetesi, 10 Ocak 1952, No: 169, s. 1

⁷ Kars Gazetesi, 12 Ocak 1952, No: 171, s. 1

⁸ Kars Gazetesi, 17 Ocak 1952, No: 176, s. 1

9- Kızıllar Kore’de Müttefik Teklifini Reddettiler

Kuzey Koreli Delegeler Müzakerelerin Daha Şümüllü Olması Gerekliğini İddia Ediyorlar

Londra radyosu 11 (Basın Yayın) Dün yapılan mütareke görüşmelerinde Komünistler mütareke imzalandıktan sonra açılacak barış konferansının sadece Kore meselesine münhasır kalması hususundaki müttefik teklifini redetmişlerdir. Komünistler mütareke imzaladıktan 3 ay sonra bir barış konferansı açılmasını yabancı kıtaların çekilmesini ve Kore’de barışı ilgilendiren diğer meselelerin görüşülmesini teklif etmişlerdir. Kuzey Kore delegasyonunun başkan Birleşmiş Milletlerin teklifini reddederken şöyle demiştir: Kore mücerret bir mesele değildir. Kore’de barışı ilgilendiren daha başka davaların görüşülmesi de lazımdır.

Müttefik baş delegesi cevabında Birleşmiş Milletler askeri komutanlarının hükümetleri namına bütün Asya meselelerini görüşecek bir konferansı kabul etmeye sebebiyetleri olmadığını söylemiştir Dünkü görüşmelerde komünist delegeler barış konferansında Güney Kore’nin de temsil edilmesine razı olmuşlardır. Kore’de mütarekeye nezaret meselesini görüşen komitede dünkü toplantısında bir terakki kaydedememiştir.

Mütareke esnasında Kore’ye yeniden asker ve teçhizat gönderilmemesine tarafsız müşahitlerin nezaret etmesi için teftişe tabi tutulacak olanların sayısını azaltmak hususunda müttefikler tarafından yapılan teklif kabul edilmemiştir.⁹

10- Kore’de İleri Harekât Devam Ediyor

Dün Kunsong Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Tarafından İşgal Edildi

Amerika’nın sesi (Basın Yayın) Birleşmiş Milletler topçusu dün komünistlerin doğu kesiminde müttefik hatlarına karşı yaptıkları bir keşif hücumunu akamete uğratmıştır. Merkez kesiminde ise Birleşmiş Milletler Tank birlikleri Kunsong şehri civarında Komünist hatlarını yararak düşmanın şiddetli mukavemetine rağmen şehre girmeğe muvaffak olmuşlardır. Birleşmiş Milletler uçakları Kuzey Kore’de düşman ikmal kıtalarına karşı yaptıkları hücumlara dün devam edilmiştir. Milg 15 tipi bir düşman uçağı da hasara uğratılmıştır.¹⁰

⁹ Kars Gazetesi, 11 Şubat 1952, No: 201, s. 1

¹⁰ Kars Gazetesi, 17 Şubat 1952, No: 207, s. 1

11- 50.000 Güney Koreli Esir Nerede?

Kızıllar Birleşmiş Milletleri, harp esirlerine fena muamele yapmakla itham ediyorlar. Amiral Lidi: resmi sıfatı haiz bir heyetin Birleşmiş milletlere ait esir kamplarını gezmeleri daima mümkündür dedi ve 1000 kadar Amerikalı esirin Mançurya'ya sürüldüğünü ve esirler listesinden çıkarıldığını resmen teyit etti.

Ankara (a.a.) Kore'de yapılan mütarekeler yine akamete uğradı. Komünistler Birleşmiş Milletleri komünist esirlere fena muamele yapmakla itham etmişlerdir. Buna karşılık söz alan Birleşmiş Milletler sözcüsü bir heyet tertip edilerek her iki tarafın esir kamplarını gezerek isnat edilen bu suçun ne dereceye kadar doğru olduğunun tespit edilmesini istemiş ve mütareke görüşmeleri yarına bırakılmıştır.

Tokyo (a.a) Tokyodaki Hava Kuvvetleri Komutanlığından yapılan bir tebliğde Mart ayının ilk haftasında Birleşmiş Milletler uçağı hava savaşlarında kaybetmişlerdir. Buna mukabil Komünistlerin 9 mig uçağı düşürülmüş ve 8 uçakları da ağır hasara uğratılmıştır.¹¹

12- Türklerin Kore'deki cengâverlikleri

Keşif Yoluna Çıkmak İçin Mehmetçikler Birbirleriyle Yarış Ediyorlar

Kore'deki Türk askerlerinin cengâverlik ve kahramanlık hikâyeleri Kore'deki Birleşmiş Milletler Komutanlığına ulaşmakta devam etmektedir. Bu husustaki en son hikâye bir Türk bölük komutanının keşif kolları meydana getirmekte karşılaştığı güçlüklerle ilgilidir. Lâkin bölük komutanının karşılaştığı müşkülât kâfi miktar gönüllü askerlerin bulunmamasından ileri gelmekte, bilakis komutan, gece keşif kolu vazifesini yapmak isteyen gönüllüler olup olmadığını sorduğu zaman bütün askerlerin hep birden ileri atılmasından doğmaktadır.

Bölük komutanı bu hususta demektedir ki: “Bu vazifeyi yapmak isteyen o kadar çok gönüllü var ki, her ne zaman bir keşif kolu meydana getirilse geride kalan askerler muhakkak üzgün bir hal almaktadırlar.”

Geçenlerde bir gün komünistler gözetleme emri alan bir keşif kolu tam üç saat düşman görmeden ve hiçbir temasa geçmeden hazır vaziyette beklemiştir. Nihayet gece yarısı bölük komutanları üslerine dönmelerini telefonla bildirmiştir. Keşif kolu geri geldiği zaman keşif kolu komutanı düşmana rastlamamaktan o kadar üzgündür ki bölük komutanından kendisine

¹¹ Kars Gazetesi, 9 Mart 1952, No: 228, s. 1

ertesesi akşam içinde aynı vazifeyi vermesini istemiştir. Lakin komutan aynı vazifeyi yapmak isteyen daha yüzlerce asker olduğunu ve onlara da imkân vermek istediğini söyleyerek keşif kolu komutanının isteğini reddetmiştir.¹²

13- Güney Kore’de Kadınlar Orduya Alınıyor

Güney Kore ordusu cephe gerisinde çalıştırılmakta olan askerlerin yerine kadınları kullanmak üzere bir plân hazırlanmış bulunmaktadır. Bundan maada cephedeki orduyu takviye edebilmek maksadıyla yaşı 17 den 30 a kadar olan erkekler silâh altına alınacaktır. Halen silâh altına alınmakta olan erler 20 ile 28 yaş aralarında olanlardır. Bu şekilde yeniden silâh altına alınacak erkeklerle ve geri hizmetlerde erkeklerin yerine kadınların ikamesiyle Güney Kore ordusu cepheye bir milyonluk yeni bir kuvvet sevk edebilecektir.

Güney Kore ordusu bu yeni şeklin tatbikatı ile aynı zamanda cepheye çarpışmakta olan askerlerin de değiştirilmesini teminat altına almış olacaktır. Tedavi olan yaralılar ise derhal cepheye sevk edilmeyecek ve tamamen iyileşinceye kadar geri hizmetlerde kullanılabilir.

Kore hükümeti cepheye askerlerin ailelerine de yardım temin edecek yeni bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır. Bu kanun çıkar çıkmaz gönüllü sayısının da büyük ölçüde artacağı muhakkak addedilmektedir.¹³

14- Kore’ye Asker Gönderme Mevzuunda Hükümet Kararını Tenkitten Dolayı Mahkemeye Verilen Hikmet Bayur Beraat Etti

Ankara 10. özel muhabirimiz. Doğan Araslıdan telefonla

Kereye asker gönderme mevzuunda hükümet kararını tenkit eder mahiyette muhtelif zamanlarda yazmak veya konuşmak sureti ile efkâr-ı umumiyi tahrik edici hareketten dolayı tecziyesi istenen Millet Partisi eski baskını Hikmet Bayur'un duruşmasında, sanık avukatı savunmasını yapmıştır. Mahkeme heyeti gerek konuşmada ve gerekse yazılarda iddia edilen suç unsuru bulunmadığı için Bayur'un beraatına karar vermiştir.¹⁴

¹² Kars Gazetesi, 6 Ocak 1953, No: 502, s. 1

¹³ Kars Gazetesi, 10 Şubat 1953, No: 534, s. 1

¹⁴ Kars Gazetesi, 11 Ocak 1953, No: 507, s. 1

15- Harp Esirleri Hakkındaki Anlaşma İmzalandı

Kore’de tam bir mütareke akdine doğru bir adım olmak üzere, birleşmiş Milletler komutanlığı ve komünist mütarekeçileri dün harp esirlerinin mübadelesi hakkında bir ihzari anlaşma imzalamışlardır.

Bir Birleşmiş Milletler sözcüsü, bunun “bir mütareke anlaşması olmadığını” ikaz etmiştir. Başka idari meselelerin hala müzakere edilmesi lazım geldiğini bildirmiştir. Esirler hakkındaki anlaşma Birleşmiş Milletler komutanlığının ısrarla üzerinde durduğu prensibe uygun ve harp esirlerinin zorla memleketlerine iadesine aleyhtardır. Bu bir mütarekenin akdine en büyük engellerden birini teşkil etmekteydi. Komünistler, lüzumu olduğu takdirde, esirlerin zorla memleketlerine iade edilmelerini istemekteydiler.¹⁵ Esirler hakkındaki anlaşma, harp esirlerinin memleketlerine, dönmelerini temin maksadı ile toplanmış bir siyasi konferansın gayretlerine rağmen memleketlerine iade edilmelerine karşı koyan esirlerin arzu ettikleri takdirde sivil haklarla bitaraf memleketlere gitmelerini sağlamaktadır.

Siyasi konferans, memleketlerine iadeyi istemeyen esirlerin arzularını en çok 120 günde tespit edecektir.

Dün imzalanan anlaşma mucibince üç sene kadar bir müddetten beri Kore anlaşmazlığına iştirak etmiş taraflar ellerinde bulundurdukları esirlerden memleketlerine iade edilmelerini isteyenleri iade edeceklerdir.

Anlaşma yalnız Hindistan’ın esir kamplarında nizamı sağlamak ve bitaraf komisyonun vazifesini temin maksadı ile silahlı kuvvet ve diğer personel bulundurmasına müsaade et inektedir.

Anlaşma, bir mütarekenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra memleketlerine iade haklarını kullanmamış olan bütün esirlerini mümkün olur olmaz, askeri kontrolden ve kendilerini tutan tarafın nezaretinden kurtulmalarını mümkün kılmaktadır. Bu takdirde bu gibi serbest bırakılmalar mütareke anlaşmasının yürürlüğe girmesinden 60 gün zarfında tatbik edilecektir.¹⁶

¹⁵ Kars Gazetesi, 18 Haziran 1953 No: 633, s. 1

¹⁶ Kars Gazetesi, 19 Haziran 1953, No: 633, s. 2

16- Kore’de Her İki Tarafın Elinde Bulunan Hasta ve Yaralı Esirlerin Mübadelesi Başladı

Mütareke gereğince Kore’de her iki taraf elinde, bulunan esirlerin, mübadelesine dünden itibaren başlanılmıştır. ilk katile arasında 25 de Türk esiri iade edilecektir.

Birleşik Amerika Dışışleri Bakanı J.F. Dulles, Güney Kore Cumhurbaşkanı ile müzakerede bulunmak üzere dün akşam' Kore’ye gelmiştir. Dulles, verdiği beyanatta gelecek sulh konferansında Kore'nin birliğinin tahakkuk etmesi için Güney Kore ile müşterek bir siyaset takibine zemin hazırlamak üzere buraya geldiğini söylemiş ve şöyle devam etmiştir: “Ümit ediyor ve inanıyorum ki, karşılıklı anlayış sayesinde işbirliği ile mütarekeye intikal eden hal, şerefli ve esaslı bir sulh ile devam edecektir.

F. Dulles, iki devlet arasında müşterek müdafaa paktının imzalanıp imzalanmayacağı sualine karşı da henüz cumhurbaşkanı Sigmen Rie ile hangi meseleler üzerinde duracağımızı tayin etmedik” demiştir. Dulles bu sabah Simgen Rie ile buluşacak.¹⁷

17- Kore Birleşmiş Milletler Komutanı General Van Fleet Emekliye Ayrıldı, Yerine General Taylor Tayin Edildi

Washington Kore’de Birleşmiş Milletler kara orduları komutanı General Van Fleet’in yerine geçecek olan Korgeneral Maxwell Taylor Uzak Doğuya müteveccihen bu gün Washington’dan ayrılacaktır.

General Taylor’un Perşembe sabahı Tokyo’ya varacağı tasarlanmaktadır. Bu arada Birleşmiş Milletler karargâhında birkaç gün kaldıktan sonra General Kore’ye gidecektir.

Yirmi iki aydan beri Kore’de hizmet etmekte olan General Van Fleet ordu tekaütlük kanunları gereğince 31 Marttan itibaren vazifeden ayrılacaktır.

Tokyo’da Birleşmiş Milletler kuvvetleri başkomutanı General Mark Clark, General Van Fleet’in “fevkalade liderliğini” methetmiş ve generalin bütün hür dünyanın minnettarlığını kazanmış olduğunu söylemiştir.

General Van Fleet Seul’da gazetecilere General Taylor’un büyük bir asker ve büyük bir lider olduğunu söylemiş ve demiştir ki: yerime General Taylor gibi meziyetli bir zatın seçilmiş olmasından dolayı büyük bir memnuniyet duymaktayım. Şimdiye kadar hiçbir

¹⁷ Kars Gazetesi, 6 Ağustos 1953, No: 671, s. 1

orduda bu kadar ehliyetli kurmay subay ve yüksek komutanın bir araya toplandığı görülmemiştir.

“Kore halkına, komutanı bulduğum sekizinci orduya, buna bağlı bulunan Birleşmiş Milletler birliklerine ve Kore Cumhuriyeti ordusuna karşı derin bir hayranlık ve sempati duymaktayım ve buradan üzülen ayrılıyorum.”

Yeni vazifesi için Washington’dan ayrılmadan önce General Taylor Amerikan başkanıyla görüşmüştür. İkinci dünya harbi sırasında General Taylor Avrupa’da başkanın komutasında hizmet etmişti.¹⁸

18- Kore’de Düşürülen Sovyet Tipi Bombardıman Uçağı

Müttefik uçakları bir seneden beri ilk defa olarak dün Sovyet tipi bir bombardıman uçağı düşürmüşler ve tahrip etmişlerdir. Sovyet tipindeki bombardıman uçakları Kore üzerinde uçuşlar yapmaya katiyen teşebbüs etmemektedirler. Dünkü uçak tek başına uçmakta olduğu bir sırada düşürülmüştür.

Aynı zamanda bombardıman taarruzlarına devam eden müttefik uçakları Kuzey Kore’de muhtelif hedeflere akın etmişler ve düşman depolarını tahrip etmişlerdir.¹⁹

19- 23 Türk Esiri İade Edildi

F. Dulles, Rhee ile Anlaşmaya Varıyor

Birleşmiş Milletler kumandanlığından bildirildiğine göre, bu gün Panmunjom’da Kuzey Koreliler tarafından serbest bırakılan 23 Türk esirinin isimleri şunlardır: Mehmet Yasak, Mehmet Ali Demir, Ruşen Şahin, Ali Osman Saraç, Cemal Balcı, Ali Ferah, Ahmet Yassıtaş, Ali Mercan, Durmuş Ak, Ali Erol, Faik Kutlu, Hüseyin Kulakıl, Halil Tutuk, Ali İhsan Güven, Ali Tepetaş, Abdullah Berbaş, Ali Delibaş, Cemal Azman, Kevri Bektaş, Hilmi Adanalı, Ali Said ve Halis.

Amerikan Dışişleri Vekili M. John Foster Dulles ile reisicumhur Syngman Rhee, Kore’nin tarafsız bir hale koyulması keyfiyetini tetkik etmek üzere ekim ayının ilk haftalarında milletlerarası bir konferans tertip olunması hususunda mutabık kalmışlardır.²⁰

¹⁸ Kars Gazetesi, 4 Şubat 1953, No: 528, s. 1

¹⁹ Kars Gazetesi, 9 Şubat 1953, No: 533, s. 1

²⁰ Kars Gazetesi, 8 Ağustos 1953, No: 673, s. 1

20- Çarpışmalar Başladıktan 3 Sene 1 Ay2 Gün 10 Saat Sonra Kore'de Mütareke Dün İmzalandı

Mütarekenin imzalanması Bütün Yurtta Memnunlukla Karşılandı, B. M. Baş Komutanı General Mark Clark, General EiseaJioier ve B. M. Kore Delegatesi Mister Vison Bu Münasebetle Kısa Birer Demeç Verdiler

Eisenhover'in Demeci:

Başkan Eisenhower mütarekenin imzalanmasından bir saat sonra Beyaz Saraydaki odasında mütarekenin manasını Amerikan halkına izah maksadıyla verdiği kısa beyanatta dünya yüzünde hürriyetin yalnız ve yalnız cesaret ve fedakârlıkla muhafaza edilebileceğini, Kore harbiyle ifade etmiştir, ihtilâfların meşum harp yoluyla halline kalkılmaması için herkesin tanrıya dua ettiğini kaydeden Eisenhower; Birleşmiş milletlerin önümüzdeki günler zarfında uyanık bulunmaları lüzumuna işaret etmiş ve yabancı bir memlekette hayatlarını feda etmiş olanların hatıralarını hürmetle andıktan sonra müstevlinin geriye atılmasının pek pahalıya mal olduğunu da ifade etmiştir.

Başkanın bu sözleri Amerika'da olduğu gibi yakın şarkta ve Avrupa da da memnunlukla karşılanmıştır.

B.M. Baş Komutanı General Mack Clark'ın Demeci:

Komutanı General Marc Clark mütarekenin imzalanmasını müteakip emrindeki silâhlı kuvvetlere hitaben yayınladığı mesajda ateşkes anlaşmasının Kore'de Birleşmiş Milletler askerlerinin derhal geri çekileceği manasına gelmediğini tasrih etmiştir. Baş Komutan mesajında demektedir ki: Bugün mütareke imzalanmış olması Kore'de üzerimize almış olduğumuz mesuliyetin sona erdiği manasına gelmez, bilâkis nazik mütareke devresinde vazife ve mesuliyetimizin daha fazla arttığını ifade eden mütareke sadece iki taraf arasında ateş kesilmesini intaç eden askeri bir vesikadır. Ancak her iki muhasım taraf arasında ki ihtilâfların siyasi bir konferansta görüşmesine yol açmıştır.

General Marc Clak harp esirleri mübadelesinin mütareke imzalandıktan kısa bir müddet sonra başlayacağını da sözlerine ilâve etmiştir.

Güney Kore Savunma Bakanının Demeci:

Güney Kore Savunma Bakanı mütareke hükümlerine uygun olarak Güney Kore birliklerinin şimdiki muharebe hattından iki kilometre güneye çekileceğini bildirmiştir. Ve Milli Savunma komisyonunun mütarekeyi 180 gün müddetle ihlal etmemeğe karar verdiğini bildirmiştir.

Birleşmiş Milletler Kore Delegatesi Mister Wilson'un Sözleri

Birleşmiş Milletler Kore delegatesi Mister Wilson Genel Kurulun Ağustos 17 de toplanarak Kore'de mütareke anlaşmasının imzasını takip edecek siyasi konferans hakkındaki plânları hazırlayacağını söylemiş, toplantı için Birleşmiş Milletler delegelerine telgraf göndereceğini açıklamıştır. Genel Kurul toplantısında konferansın nerede ve hangi tarihte yapılacağını kararlaştıracaktır.

21- Kore Mütarekesi Yurtta Memnulukla Karşılandı

(Ankara özel muhabirimizden telefonla)

Mütareke antlaşmasının imzalanması bütün dünyada olduğu gibi sulhsever memleketimizde de memnulukla karşılanmıştır. Pazar akşamı radyo gazetesini dinleyenler mütarekenin altı saat sonra imzalanacağını duydukları zaman son derece memnun olmuşlardır. Dün sabah ajanslardan mütarekenin Palmunjom'da imzalanmış olduğu duyulunca muhasamatın fiilen sona ermiş olması inancı bizleri bir kat daha sevindirmiştir. Mamafih bütün Türkler bu antlaşmanın Kore'de harbin bitmesi demek olmadığını da çok iyi bilmektedirler. Şu dakikaya kadar mevsuk kaynaklardan edinebildiğimiz gayri resmi havadislere bakılacak olursa Türk Tugayının büyük bir kısmı muahede imzalanıp kesin bir anlaşma zemini hazırlanıncaya kadar Kore'de kalmakta devam edecektir.²¹

---

²¹ Kars Gazetesi, 28 Temmuz 1953, No: 664, s. 1

22- Kore'de Kanlı Çarpışmalar Oluyor

Birleşmiş Milletler Uçan Kaleleri Demiryolu Tamir Atölyelerini Bombaladılar

Bu sabah Birleşmiş Milletler kuvvetleri ile komünist Çinliler arasında çok kanlı çarpışmalar olmuştur. Birleşmiş Milletlere mensup 3. tümen ile Çinliler arasında vuku bulan bu çarpışma neticesinde 175 komünistin öldürüldüğü tespit edilmiştir. Çarpışmalar her iki tarafın birbirine girmesi ve göğüs göğse gelinmek suretiyle cereyan etmiştir. Havan toplarının attığı mermiler komünistleri geri çekilmeye mecbur etmiştir.

Birleşmiş Milletler uçan kaleleri Çinenko civarında demiryolu tamir atölyelerini bombalamışlardır.²²

23- Karşı Kore Şehitlerinin Analarına Nisan Ayı İçinde Merasimle Madalya Verilecek

Madalyalar yararlılık gösteren ve dönmüş bulunan er, astsubay, subayların bizzat kendilerine takılacak. Şeref madalyalarının otuzu mütecaviz kahramanın anaları veya kendileri alacaklar. Ankara özel Muh, M. Araslı'dan telgrafla. Kore'de bu göne kadar yapılan muharebelerde şehit düşen veya yararlılık gösterip de yurda dönmüş bulunan er ve subayların analarına veya kendilerine yurdumuzun birçok yerlerinde olduğu gibi, Nisan ayı içinde Kars'ta da büyük bir törenle madalyaları verilecek ve bu münasebetle bir toplantı da tertip edilecektir. Haber aldığımız göre ilgililer halen Kars'ın içinde, köylerinde veya ilçelerinde bulunan gazilerin bir listesini tespit etmektedirler. Tören de büyük askeri komutanlarla sivil erkân da hazır bulunacaktır. Köylü vatandaşlarında törene katılabilmelerini temin hususunda vilâyetçe alınacak tedbirler de ayrıca bildirilecektir.²³

²² Kars Gazetesi, 4 Nisan 1953, No: 578, s. 1

²³ Kars Gazetesi, 6 Mart 1952, No: 225, s. 1

24- Birleşmiş Milletlerin Kore Zaferini Hür Dünya Sevinçle Kutladı

Temmuzun yirmi yedisinde şafakla beraber Kore dağlarının bir yamacına yaslanmış Piyongyang şehri Birleşmiş Milletlerin yeni bir zaferine şahit olmak bahtiyarlığımıza ermiştir. Tafsilatını daha önceki nüshamızda vermiş olduğumuz büyük hadisenin akisleri bütün dünyada devam etmektedir. Muahedenin hemen akabinde Kore dağlarında yıllardan beri aslanlar gibi çarpışarak tarihe yeni yeni kahramanlık destanları yazan Türk Tugayına mensup birliklerin büyük bir kısmı yurda hareket etmiş, bir diğer kısmı da yurttan Kore'ye hareketle büyük idealin ezeli bekçiliğini yapmak için yola çıkmışlardır.²⁴

---

²⁴ Kars Gazetesi, 30 Temmuz 1953, No: 665, s. 1

B- Kars- Ardahan ve Iğdır'dan Kore Savaşına Katılanlar**1-Şehit Durumu:**

Halil Erdoğan	1336/1951	Kars
Aziz Kaya	1929/1953	Kars

2- Kars İli Kore Gazilerinin Listesi:

Adı-Soyadı:	Birliği:	Kayıtlı Olduğu Şube/ Adres:
Ramazan Yağcı	Kore Tugayı	Büyük Kütüm Köyü/Akyaka /Kars
Ali Aydın	Kore Tugayı	Merkez Subatan Köyü/Kars
Aliyar Koç	Kore Tugayı	Esenkent Köyü/Akyaka/Kars
Gögüş Kaya	Kore Tugayı	Hacıveli Köyü/Akyaka/Kars
Habip Ekinci	Kore Tugayı	Akyaka/Kars
Hamit Uğurlu	Kore Tugayı	Akyaka/Kars
İbrahim Öncül	Kore Tugayı	Ortalar Köyü/ Akyaka/Kars
Ümit Sönmez	Kore Tugayı	Karakaş Köyü/ Akyaka/Kars
Yasin Akdağ	Kore Tugayı	Oğuzlu Köyü/ Akyaka/Kars
Zekeriya Sürer	Kore Tugayı	Geçit Köyü/ Akyaka/Kars
Alihan Koç	Kore Tugayı	Akyaka/Kars
İsmail Öbreği	Kore Tugayı	Karakaş Köyü/ Akyaka/Kars
Dursun Apaydın	Kore Tugayı	Akyaka/Kars
Surat Aydın	Kore Tugayı	Ortalar Köyü/ Akyaka/Kars
Ali Güngör	Kore Tugayı	Kayadöven/ Akyaka/Kars
Mürteza Sandayuk	Kore Tugayı	Yol açan Köyü/Kars
Mehrali Öztürk	Kore Tugayı	Küçükduran Köyü/Akyaka/Kars
Musa Demirel	Kore Tugayı	Sahnalar Köyü/ Akyaka/Kars

Mürsel Yıldız	Kore Tugayı	Cebeci Köyü/ Akyaka/Kars
Namaz Tazegül	Kore Tugayı	Boyuntaş Köyü/Akyaka/Kars
Nurettin Doğan	Kore Tugayı	Karahan Köyü/ Akyaka/Kars
Nureddin Keleş	Kore Tugayı	Karahan Köyü/ Akyaka/Kars
Seyfettin Tazegül	Kore Tugayı	Duraklı Köyü/ Akyaka/Kars
Vahit Kara	Kore Tugayı	Çetindurak Köyü/ Akyaka/Kars
Veysel Özdemir	Kore Tugayı	Sulakbahçe Köyü/ Akyaka/Kars
Nurettin Ünlü	Kore Tugayı	Duraklı Köyü/ Akyaka/Kars
Ahmet Çelik	Kore Tugayı	Karakaş Köyü/ Akyaka/Kars
Rıza Turan	Kore Tugayı	Arazoğlu Köyü/Kars
Behram Güngör	Kore Tugayı	İbiş Köyü/Kars
Mülazım Bakışlı	Kore Tugayı	İncirli Pınar Köyü/Susuz/Kars
Latif Turan	Kore Tugayı	Boyuntaş Köyü/Akyaka/Kars
Ali Polat	Kore Tugayı	Hacıpiri Köyü/ Akyaka/Kars
Budak Çınar	Kore Tugayı	Kayaköprü Köyü/ Akyaka/Kars
Elattin Özdemir	Kore Tugayı	Büyükdürdüren Köyü/ Akyaka/Kars
Hasan Babayiğit	Kore Tugayı	Esenyayla Köyü/ Akyaka/Kars
Hasan Tepebaş	Kore Tugayı	Büyükduran Köyü/ Akyaka/Kars
Irza Kaya	Kore Tugayı	İbiş Köyü/ Akyaka/Kars
İsmet Akbaba	Kore Tugayı	Akbulak Köyü/ Akyaka/Kars
Kahraman Demirkaya	Kore Tugayı	Camuşlu Köyü/ Akyaka/Kars
Kazım Bengi	Kore Tugayı	Esenyayla Köyü/ Akyaka/Kars
Hamit Uğurlu	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Ahmet Ülbeği	Kore Tugayı	Merkez Ölçülü Köyü/Kars
Habip Ekinci	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Fehmi Oğuz	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Kemal Araz	Kore Tugayı	Merkez Karakaş Köyü/ Kars
Umut Deniz	Kore Tugayı	Merkez Karakaş Köyü/ Kars
Mehmet Karabağ	Kore Tugayı	Merkez Eşmeyazı Köyü/Kars
Alaettin Cengiz	Kore Tugayı	Merkez Hamzakerek Köyü/Kars
Mecit Eleman	Kore Tugayı	Merkez Hamzakerek Köyü/Kars
Mahmut Atmaca	Kore Tugayı	Merkez Karacaören Köyü/Kars

Suret Aydın	Kore Tugayı	Ortalar Köyü/Susuz/Kars
Fevzi Kargın	Kore Tugayı	Merkez Kümbetli Köyü/Kars
Ekrem Gündoğdur	Kore Tugayı	Mağaracık Köyü/Digor/Kars
Şehrali Pirçekli	Kore Tugayı	Kars/Merkez
İhsan Yılmazyurt	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Ali Ocak	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Yaşar Erkanlı	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Bekir Çimendağ	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Sefer Erişen	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Sertif Abaylı	Kore Tugayı	Kağızman/Kars
Nazım Yokuş	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Eşref Ürenli	Kore Tugayı	Varlı Köyü/Digor/Kars
Alaettin Işık	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Milazim Yaptırılmış	Kore Tugayı	Susuz/Kars
Yasin Akdağ	Kore Tugayı	Oğuzlu Köyü/Kars
Gögüş Kaya	Kore Tugayı	Hacıveli Köyü/ Kars
Aziz Yangir	Kore Tugayı	Alem Köyü/ Kars/Merkez
Nadir Osanmaz	Kore Tugayı	Yalınkaya Köyü/ Kars/Merkez
Yusuf Cavlanlar	Kore Tugayı	Varlı Köyü/Digor/Kars
Fehmi Özkanuşar	Kore Tugayı	Mağaracık Köyü/Digor/Kars
Nebi Ordukuzgun	Kore Tugayı	Çamurlu Köyü/Digor/Kars
Halil Mutlugüneş	Kore Tugayı	Merkez Ortalar Köyü/Kars
Fahrettin Bayman	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Hüseyin Şenyıldız	Kore Tugayı	Merkez Ortalar Köyü/Kars
Zekeriya Ateş	Kore Tugayı	Mağaracık Köyü/Digor/Kars
Umut Uşar	Kore Tugayı	Çamçavuş Köyü/Susuz/Kars
Dursun Zencirden	Kore Tugayı	Kars/Merkez
İhsan Obut	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Abdullah Bozkuş	Kore Tugayı	Merkez Alem Köyü/Kars
Şemseddin Zaman	Kore Tugayı	Susuz/Kars
Muhittin Polatel	Kore Tugayı	Merkez Dikme Köyü/Kars
Feyyaz Kartal	Kore Tugayı	Derinöz Köyü/Digor/Kars
Ferzender Moğoltay	Kore Tugayı	Kaleiçi Köyü/Susuz/Kars

Zeki Öngöç	Kore Tugayı	Hisarönü Köyü/Digor/Kars
Zekeriya Eltimur	Kore Tugayı	Merkez Azat Köyü/Kars
Bayram Öztürk	Kore Tugayı	Maksutçuk Köyü/Kars
Mehmet Mutluel	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Necettin Kına	Kore Tugayı	Kırçıçeği Köyü/Susuz/Kars
Malho Ayılmazdır	Kore Tugayı	Merkez Verimli Köyü/Kars
Hüseyin Işık	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Mehmet Kayıp	Kore Tugayı	Merkez Çamurlu Köyü/Kars
Fikri Uralkaya	Kore Tugayı	Ortlar Köyü/Susuz/Kars
Mustafa Enç	Kore Tugayı	Merkez Mağaracık Köyü/Kars
Ağabey Semin	Kore Tugayı	Yolboyu Köyü/Susuz/Kars
Niyazi Şabihat	Kore Tugayı	Yolboyu Köyü/Susuz/Kars
Maksüt Özbağ	Kore Tugayı	Hasancan Köyü/Digor/Kars
Nuri İsmailoğlu	Kore Tugayı	Çamçavuş Köyü/Susuz/Kars
Abdubaki Uzmalı	Kore Tugayı	Köseler Köyü/Digor/Kars
Umut Mencutekin	Kore Tugayı	Küçükçatak Köyü/Susuz/Kars
Şamil Artürk	Kore Tugayı	Yolboyu Köyü/Susuz/Kars
Mehmet Aktaş	Kore Tugayı	Porsuklu Köyü/Susuz/Kars
Aslanpaşa Uray	Kore Tugayı	Sarıkamsı/Kars
Cimşit İnik	Kore Tugayı	Merkez Güdeli Köyü/Kars
Hakkı Daysalar	Kore Tugayı	Esenkent Köyü/Kars
Muharrem Eğren	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Ekrem Gündoğdu	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Adnan Bilice	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Aliyar Koç	Kore Tugayı	Merkez Esenkent Köyü/Kars
Ümit Umutoğlu	Kore Tugayı	Merkez Çamçavuş Köyü/Kars
Sadrettin Çantimur	Kore Tugayı	Merkez Boğazköy/Kars
İsmail Kılıçoğlu	Kore Tugayı	Kars/Merkez
İbrahim Uluçay	Kore Tugayı	Merkez Küçükyusuf Köyü/Kars
Hasan Şen	Kore Tugayı	Merkez Dikme Köyü/Kars
Ziyaddin Demirkaya	Kore Tugayı	Kars/Merkez
Naci Tarhan	Kore Tugayı	Merkez Çakmak Köyü/Kars
Nizamettin Kurtal	Kore Tugayı	Merkez Varlı Köyü/Kars

Ferzende Ülbey	Kore Tugayı	Merkez Ölçülü Köyü/Kars
----------------	-------------	-------------------------

3-Ardahan İli Kore Gazilerinin Listesi:

Adı-Soyadı:	Doğum Tarihi:	Kayıtlı Olduğu Şube/ Adres:
Ramiz Erdoğan	1930	Ardahan
Mehmet Kuru	1930	Ardahan
Kemal Özdemir	1930	Ardahan
Kasım Odabaş	1931	Ardahan
Fikret Avcı	1932	Ardahan
Hilmi Marancı	1932	Ardahan
Fermani Avşar	1930	Ardahan
Faik Alptekin	1932	Ardahan
Mikail Yılmaz	1928	Ardahan
Mehmet Ballı	1929	Ardahan
Musa Kaya	1930	Ardahan
Kıyasettin Yılmaz	1932	Ardahan
Bayram Dağ	1936	Ardahan
Abdulaziz Tavşan	1931	Ardahan
Mikail Okyay	1932	Ardahan
Ekrem Uğurlu	1932	Ardahan
Mehmet Atbaşı	1930	Ardahan
İmdat Gündüzhev	1930	Ardahan
Gülali Keskin	1930	Ardahan
Abdulaziz Yılmaz	1928	Ardahan
Zekeriya Aktaş	1931	Ardahan
Latif Mızrak	1931	Ardahan
Selim Yıldız	1930	Ardahan
İsa Ballı	1932	Ardahan

Gökçe Akbulut	1932	Ardahan
Rufet Baytöre	1932	Ardahan
Asım Dursun	1931	Ardahan
Kazım Kızılgöz	1930	Ardahan
Ağali Çelik	1926	Ardahan
Gökçe Akbulut	1932	Ardahan
Nuri Ekinci	1937	Ardahan
Ekrem Sönmez	1932	Ardahan
İbrahim Aktaş	1931	Ardahan
Hüseyin Tan	1931	Ardahan
Recep Kurukaya	1932	Ardahan
Mustafa Abi	1930	Damal
Selahaddin Göydağ	1936	Saymalı Köyü/ Çıldır
Hamza Yelkant	1933	Saymalı Köyü/ Çıldır
Zekeriya Çınal	1930	Aşıkşenlik Köyü/Çıldır
Bahri Çiftçi	1930	Aşıkşenlik Köyü/Çıldır
Asım Ocak	1932	Akkiraz Köyü/Çıldır
Nebi Süngül	1929	Gölbelen Köyü/Çıldır
Nevzat Ocak	1932	Akkiraz Köyü/Çıldır
Tahir Kızıltepe	1933	Çıldır
Karip Tanrıverdi	1932	Çıldır
Zekeriya Karadeniz	1930	Aşıkşenlik Köyü/ Çıldır
Veis Coşar	1930	Dedekorkut Köyü/ Çıldır
Mehmet Subaşı	1931	Çıldır
Yılmaz Akçay	1932	Kurtkale Köyü/ Çıldır
Muzaffer Vatangül	1932	Sazlısu Köyü/ Çıldır
İsabali Çeperli	1932	Eşmepınar Köyü/ Çıldır
Himmet Şeker	1929	Aşıkşenlik Köyü/ Çıldır
Zekeriya Taşdemir	1931	Dirsekkaya Köyü/ Çıldır
Rasim Karadeniz	1931	Aşıkşenlik Köyü/ Çıldır
Fahri Güngör	1932	Öncül Köyü/ Çıldır
Kara Akçay	1929	Akkiraz Köyü/ Çıldır
Mehmet Öner	1930	Baykent Köyü/Posof

Memduh Kılıç	1930	Al Köyü/Posof
Aziz Güngör	1930	Posof Merkez
Mustafa Abu	1930	Posof
Cemal Aşkın(ASTSB)	1926	Posof
Ahmet Demirkan(ASTSB)	1924	Posof
İskender Er	1928	Posof
Alaattin Karan	1930	Al Köyü/Posof
Latif Sancak	1930	Gümüşkavak Köyü/ Posof
Laçın Karataş	1927	Posof
Ali Sensancak(ÇVŞ)	1931	Posof
Ekrem Sönmez	1932	Savaşır Köyü/Posof
Murat Çakıcı(ASTSB)	1921	Posof
Vezir Özdemir	1929	Kopuzlu Köyü/Posof
Rasim Özdemir	1930	Posof
Gülali Cengiz	1930	Al Köyü/Posof

4- Iğdır İli Kore Gazilerinin Listesi

Adı-Soyadı:	Doğum Tarihi:	Kayıtlı Olduğu Şube/ Adres:
Ekber Aksar	1931	Iğdır
Yusuf İlbay	1930	Iğdır
Sefer Akaras	1930	Iğdır
Selahattin Aktaş	1929	Iğdır
Lütfi Altan	1929	Iğdır
Nadir Altay	1930	Iğdır
Nadir Anar	1930	Iğdır
Nejdet Can	1930	Iğdır
Rıza Çakar	1930	Iğdır
Cafer Çiçek	1929	Iğdır
Sefer Dağdemir	1930	Iğdır
Ali Demir	1930	Iğdır

Nadir Dikmetaş	1930	Iğdır
Haydar Güzelkaya	1930	Iğdır
Latif İpekçi	1930	Iğdır
Yusuf Karaca	1930	Iğdır
Zülfikar Karadağ	1930	Iğdır
Arzullah Kızılkaya	1930	Iğdır
Kurban Kumtepe	1929	Iğdır
Fetullah Malkoç	1930	Iğdır
Zübre Yalçın	1930	Iğdır
Kasım Yayıcı	1929	Iğdır
Mecit Yeşil	1929	Iğdır
Emrullah Culha	1930	Iğdır
Hüseyin Demiral	1930	Iğdır
Yahya Doğan	1930	Iğdır
Muharrem Taşova	1930	Iğdır
Ahmet Ünyal	1929	Iğdır
Alırıza Yıldız	1929	Iğdır
Cemal Alakaş	1930	Iğdır
Mustafa İnan	1931	Iğdır
Ali Akselek	1930	Iğdır
Mehmet Bakar	1930	Iğdır
Selim Bolatoğlu	1929	Iğdır
Nevzat Çamlıbel	1929	Iğdır
Mustafa Çavuşoğlu	1930	Iğdır
Hüseyin Çelikkıran	1931	Iğdır
Abbas Çetinel	1930	Iğdır
Kamil Demir	1930	Iğdır
Zülküf Erdal	1929	Iğdır
Mustafa Güçlü	1930	Iğdır
Halil Gültaş	1930	Iğdır
Hikmet Günal	1929	Iğdır
Hasan Gürbüz	1930	Iğdır
Tahir Kaçmaz	1930	Iğdır

İsmail Kaygısız	1930	Iğdır
Mehmet küçükbayrak	1930	Iğdır
Salih Melih	1929	Iğdır
Sait Mestan	1929	Iğdır
Recep Özbölümcü	1929	Iğdır
Mustafa Özyedicanlı	1930	Iğdır
Sefer Şahin	1929	Iğdır
İbrahim Tekin	1930	Iğdır
Hasan Ayyıldız	1930	Tuzluca/Iğdır
Ramazan Ramazan	1930	Tuzluca/Iğdır
Beşeli Kete	1930	Tuzluca/Iğdır
İdris Koca	1931	Tuzluca/Iğdır
Halil İbrahim Tombul	1930	Tuzluca/Iğdır
Halil Durhan	1932	Tuzluca/Iğdır
Bekir Karadeniz	1932	Tuzluca/Iğdır
İsmail Uzman	1929	Tuzluca/Iğdır
Sait Özkaplan	1931	Tuzluca/Iğdır
Abdulkadir Severli	1932	Tuzluca/Iğdır
Muharrem Yahşi	1931	Tuzluca/Iğdır
Hasan Yazıcı	1930	Tuzluca/Iğdır

C-Gazilerin Anılarında Kore Savaşı

1- Muhittin POLATEL ile Yapılan Görüşme(28 Kasım 2007)

Dikme Köyü/ KARS

Doğum tarihi: 1930

Görev yılı: 1951–53

3. Kore Tugayı Topçu Birliği

Rütbesi: Er

1950 yılında Erzurum’da topçu olarak vatani görevimi yapmaktaydım. Kore’de savaşın başlaması ve Türk tarafının asker gönderme kararı almasından sonra gidecek askerler kura çekimi ile belirlendi. Fakat gönüllü olarak gitmek isteyenler de vardı. Gönüllülere ek olarak kuralar çekildi. Ben de çekilen bu kuralar neticesinde Kore’ye gidecek askerler safına katıldım. Kars ve Ardahan’dan benimle beraber savaşa katılan arkadaşlarım vardı. Birisi zaten benim çavuşum olarak orada da yanımdaydı. Onlarda sağ salim Türkiye’ye geri döndüler.

1951 yılında Kore tugayına seçilişimden sonra toplanma birliğine İzmir’e gittim. Orada bir süre eğitim aldıktan sonra vapurla yola çıktık. Süveyş kanalı üzerinden bir ay süren yolculuktan sonra Kore’ye ulaştık. Burada da üç aylık bir eğitim gördük. Ve bu eğitimin ardından cepheye sevkıyatımız başladı. Yedi kişilik topçu birliği içerisinde *vegas* cephesinde yer alıyordum. Üç ayda burada cephede kaldık. Bir ara ateşkes oldu ve görüşmeler başladı. Fakat her ihtimale karşı tedbiri elden bırakmıyor ve hazırlıklarımıza devam ediyorduk. Korunmak için mevziler hazırlıyorduk, yeri kazıyor sonra ağaçlar diziyorduk. Üzerinde üç sıra kum çuvaları yerleştiriyorduk Biz düşman birliklerinden bayağı uzak mesafedeydik. Yinede her an her şeye hazırlıklı olarak bekliyorduk. Çatışma olduğu zaman görmeden ateş ediyorduk. Görüşmelerden bir netice elde edilemeyince savaş tekrar başladı. Ay ve gün olarak hatırlayamayacağım ama 1953’te Çin birlikleri mevzilerimizi topçu ve havan ateşi ile dövmeye başladılar. Bu esnada çok kayıp verdik, ama Çinlilere geçit vermedik. Çinliler ağaca havan topu çıkarmışlardı ve başlarına ağaçlardan kırdıkları dalları takarak gizleniyorlardı. Aniden birliklerimizin önüne çıkıyorlar ve bize çok kayıp verdiriyorlardı. Yine Kuzey Kore birlikleri tarafından atılan bir top yanımdaki Bursalı arkadaşımın şehit olmasına neden oldu. Ve bu toptan sıçrayan bir şarapnel parçası bacağıma isabet etti, ağır yaralandım. Cephe gerisinde bizim Türk Kızılay’ının çadırlarında tedavi oldum. Üç ay cepheden uzakta kaldım ve yerimize başka bit ürk birliği göreve geçti. Bu üç aylık istirahatın ardından tekrar görevime döndüm.

Kore’de bütün tertibatlar Amerika tarafından sağlanmaktaydı. Yiyecek içecek her şey onlara aitti. Ve biz Türk askerlerine de aylık beş(5) dolar maaş veriliyordu. İkili ilişkilerimiz

gayet iyiydi, ben herhangi bir sorun yaşamadım ve yaşanıldığına da şahit olmadım. Bizimki sadece askeri katılımdı. Ve en önemlisi de buydu. Zaten Kore’de Türk askerinin yeri farklıydı. En önde Türk askeri vardı her zaman. Tarihin her döneminde askeri alandaki başarılarını burada da devam ettiriyordu. Aldığı övgüleri de fazlasıyla hak ediyordu. İlk gidenler yani 1929 doğumlular harbin en hararetli dönemine denk gelmişler ve çok fazla kayıp vermişler. Ben ikinci devre gidenler arsındaydım. Üzerime düşeni diğer Türk askerleri gibi fazlasıyla yerine getirdiğimi düşünüyorum. Bu konuda vicdanım rahat. 1953 sonbaharında deniz yoluyla İzmir’e getirildik. Oradan da kara yoluyla Kars’a geldim.

2- Mehmet KARABAĞ ile Yapılan Görüşme(20 Nisan 2009)

Eşmeyazı/ KARS

Doğum tarihi: 1931

Görev yılı: 1953–54

4. Kore Tugayı Topçu Birliği

Rütbesi: Er

1953 yılında İstanbul Büyükçekmece’de askerlik görevimi yaparken Kore’ye gönderilecek birliğe seçildim. İstanbul’da çavuş kursuna seçildim ve bir süre eğitim aldım. Buradan gemiyle İzmir’e gittik. Seferhisar’da iki ay eğitim gördük. Adnan Menderes ve İsmet İnönü birçok defa eğitim gördüğümüz birliğe bizleri ziyaret etmeye geldiler.

Eğitim tamamlandıktan sonra İzmir’e gelen Amerikan gemisine bindik. Yunanistan’dan Kore’ye gelen birlikler de bizimle aynı gemiye bindirilmişlerdi ve Ramazan arifesinde yolculuğumuz başladı. Dört saat Mısır’da on iki saatte Hindistan’da konakladıktan sonra Kore’ye vardık. Uzun yolculuk sırasında İzmirli bir askerimiz deniz tutmasından ve sürekli kusmasından dolayı midesi patlamıştı ve yolda vefat etmişti.

Kore’ye indikten hemen sonra yemek yedik ve trenle yolculuğumuz başladı. Sekiz saat yolculuktan sonra Inchon kampına vardık. Bizim varışımızla beraber görevini tamamlayan 3. Değiştirme Birliği’nin görevi sona eriyordu. Bu birlik savaştan yeni çıkmıştı ve mermi isabet alan çadırlar delik deşikti. Biz merakımızdan sorduğumuzda ise bize askerlerin can sıkıntısından çadırları deldiklerini söylediler. Biz durumun farkındaydık tabi ama sesimizi çıkarmadık. Görev değişimi tamamlandıktan sonra ana kamptan ayrıldık ve Kunuri cephesine gittik. Bizden önceki birliklerin açmış oldukları insan boyundaki mevzilere yerleştik. Ertesi gün akşam saat sekiz sıralarında Çin birlikleri tarafından ateş başladı. Gece olduğundan üzerimize doğru gelen mermiler görünüyordu. Dört beş saat süren ateş kesildiğinde mevzilerimizin derin olmasından dolayı hiçbir zayıat vermemiştik. Sabah olduğunda etrafımdaki askerlerin hepsinin çene altında kurumuş kan gördüm. Gece korkudan dudaklarını ısrarakten kan akıtmışlardı. Ben onlara dedim ki Türk askeri korkar mı be ne hal. O sırada Urfalı bir arkadaşım bana doğru bir ayna uzatarak bana dedi ki çavuşum aynaya bak. Baktığımda gördüm ki benim çenemde de kan vardı ve ben bunun hiç farkında olmamışım. Ondan sonra bir süre herhangi bir çatışma olmadı.

Bir gün Çinliler benim bulunduğum manganın içine sızmışlardı. Tenhada bir askerimizi yakalayıp Çin kampına götürerek Türk birliğinin durumu hakkında bilgi almak istemişlerdi. O ara nasıl oldu artık bilmiyorum aniden ortalık karıştı. Silahlarımız elimizde olmasına rağmen ateş edemiyorduk kendi arkadaşlarımızı vururuz korkusuyla. Bu yüzden süngülere iş düşmüştü. Bizim üzerimizde Amerikalıların verdiği yelekler vardı. Kolsuzdu

küçüktü ama mermiden de süngüden de bizi koruyordu. O sıcak çatışma sırasında sağdan soldan gelen süngü darbelerini hissediyordum fakat yelekten dolayı bir şey olmuyordu. Sonra arkamdan gelen bir Çinlinin kalçamdan vurduğu dört süngü darbesiyle yere yıkıldım. Sonra kendimi kaybetmişim uyandığımda hastanedeydim. Üç gün hastanede yattım.

Bu olaylardan sonra çatışma falan olmadı. On iki ayı tamamladıktan sonra tekrar deniz yoluyla Türkiye'ye döndük. İzmir'e geldik burada teskerelerimiz bize verildi ve artık askerlik görevimiz sona erdi.

3- Ferzende ÜLBEYİ ile Yapılan Görüşme (24 Mayıs 2009)

Ölçülü Köyü/ KARS

Doğum tarihi: 1936

Görev yılı: 1956

5. Kore Değişirme Birliği

Rütbesi: Er

1956 yılında dört ay Denizli'de, altı ay da Kırklareli'nde olmak üzere on aylık askerken Kore'ye gönderilecek 5. Kore Değişirme Birliği için kurayla ve gönüllü olarak asker seçiliyordu. Ben gönüllü olarak bu birliğe katıldım. İlk önce İzmir'e götürüldük ve Seferhisar'da altı aylık eğitim gördük. Bu eğitimin ardından kırk gün deniz yolculuğunun ardından Kore'ye vardık.

Kore topraklarına vardığımız zaman komutanımız bizde dedi ki eğer geri dönmek isteyen varsa burada söylesin ben hemen göndereceğim. Beş bin beş yüz kişi içerisinde sadece bir kişi çıktı ve geri dönmek istediğini söyledi. O askerde gayrimüslimdi. Hiçbir sorunla karşılaşmadan bu asker geri gönderildi.

Gittiğimiz yerde bize her gün eğitim yaptırıldı ve bu eğitimden sonra Çin sınırındaki İncesu bölgesine sevk edildik. Benim bulunduğum bölük 32 kişiydi ve ağır topçu bölüğüydü. Burada da bir ay gibi bir süre kaldım. Sonra merkezdeki tabura götürüldük. Burada bana cephanesini görevi verildi. Cephanenin olduğu yer taburdan biraz uzaktaydı. Ben ve bir arkadaşım nöbetteyken gece yarısından sonra bir çığlık duyduk. Ben yardım isteyen kişinin Türk olduğunu düşünerek gitmek istedim ama arkadaşım nöbet yerini terk etmemi ve oraya gitmemi istemiyordu. Ama ben kararımı vermiştim ve gittim. Gidince orada dört kişi gördüm hemen yere yattım. Bunların Çinli olduğunu anlayınca ateş etmeye başladım. Onlar kaçmaya başlayınca benden hemen kalktım ve oraya gittim. Bizim bölükten bir astsubayı yere yatırmış ve bağlamışlardı. Astsubay İstanbullu ve adı da Ali idi. Bana ne olduğunu anlayamadan yedi kişinin aniden saldırdığını söyledi. Ben ateş ettiğimde üç tanesini vurmuşum diğer dördü ise kaçmıştı. Bölükte alarm verildi ve Tuğgeneral Nazım Çelik beni çağırdı. Gittiğimde bana neden görev yerini terk ettin dedi. Bende ona sesin bir Türk'e ait olduğunu anladım ve bir Türk'ün ölmesinden Amerikalının cephanesinin havaya uçması daha iyidir dedim, kendimi böyle savundum. Bunun üzerine Tuğgeneral Nazım Çelik bana sekiz günlük istirahat verdi.

Bir gün de arkadaşımınla cephede nöbetteyken arkadaşım mayına bastı ve paramparça oldu. Bende bu patlamada bacağımdan yaralandım. Beni hemen Japonya'ya hastaneye götürdüler ve ben bir ay gibi bir süre hastanede yattım.

Çinliler bölgeyi çok iyi biliyorlardı ve bu nedenle çok iyi savaşıyorlardı. Bizim bir manga gece ilerlerken nerden geldiğini bilmediğimiz mermiler bize şehit verdiriyordu. Bizden on askeri şehit etmişti. Ben cephe taşıyordum. Çavuşumuz yere yattı ve bizde yattık. Bir ağaçtan sesler geldiğini fark ettik. Çavuş ağaca doğru ateş etmeye başladı ve baktık ki ağacın kovuğunda bir Çinli astsubay vardı. Gece karanlığından faydalanarak dibimize kadar sokulmuştu. On askerimizin şehit olmasına sebep olmuştu.

Kore'de en önemli birlikler Çin ve Türk birlikleriydi. Hem Cesur hem de yetenekliydi. Amerikan askeri teçhizat bakımından çok iyiydi ama savaşta hiçbir varlık gösteremiyorlardı.

Geri dönüşte Süveyş Kanalı'nda İngilizler bizim geminin önünü kestiler ve bizi vuracaklarını söylediler. Gereğeleri de bir İngiliz subayının Türkler tarafından kaybedilmiş olmasıydı. Gerçekten de böyle bir olay yaşanmıştı. Beş gün bizi orada beklettiler. Amerika'nın arabuluculuğuyla mesele halledildi ve biz yolumuza devam ettik. Deniz yoluyla İzmir'e vardıkdan sonra herkesin teskeresi verildi ve evlerimize gönderildik. Benim elli üç yıldır aklımdan çıkmıyor savaş. Hemen hemen her gece Çinlilerle savaşıyorum rüyamda. Ben Kore'ye gönüllü gittim ve yine böyle bir şey olsa yine giderim.

4- İrza KAYA ile Yapılan Görüşme(25 Ekim 2007)

İbiş Köyü / Kars

Doğum tarihi: 15-11-1932

Görev yılı: 1953

4. Kore Değişirme Birliği

Rütbesi: Er

1952-53 yılında İstanbul'da askerlik yapmaktaydım. Teskereme üç ay kala Kore'ye gönderilecek birliğe seçildim. Önce bizi İzmir'e götürdüler ve orada bir süre eğitime tabii tutulduk. Ardından Kore yolculuğu başladı. Deniz yoluyla Kore'ye vardıkdan sonra bizden önce giden Türk birlikleri gibi bizde bir süre eğitim aldık. Eğitimimiz Türk askerleri tarafından veriliyordu. Fakat silahlı eğitim yapılırken Amerikan askerleri de eğitime katılıyorlardı. Eğitimimiz tamamlandıktan sonra cepheye sevkیاتımız başladı. Ben gittiğim zaman barış sağlanmıştı ama her ihtimale karşı biz cephede yerimizi almıştık. On iki ay cephede kaldım fakat hiçbir çatışma olmadı. Biz mevziler kazıyor ve her an savaş çıkacakmış gibi kendimizi hazır tutuyorduk. Amerikan askerleri ile mevzilerimiz birbirine çok yakındı ve onlarla ilişkilerimiz gayet iyiydi. Şunu söylemek istiyorum ben giderken savaş sona ermişti ama ben savaşı göze alarak gitmiştim. Eğer öyle bir durum olsaydı benden önce burada görevini yapan Türk askeri gibi hiç tereddüt etmeden üzerime düşeni yapacaktım. Ama olmadı. Hiçbir çatışma veya muharebe görmedim. On iki ay kaldıktan sonra tekrar deniz yoluyla İzmir'e, oradan İstanbul'daki birliğime döndüm. Ve oradan da teskeremi alıp vatani görevimi bitirmiş olmanın gururu ve onuruyla Kars'a geldim.

5- Ali GÜNGÖR ile Yapılan Görüşme(1 Haziran 2009)

KARS /Merkez

Doğum tarihi: 1932

Görev yılı: 1953–54

4. Kore Tugayı Topçu Birliği

Rütbesi: Er

İstanbul’da askerliğimi yaparken 4. Kore Değişirme Birliği için asker seçiliyordu. Komutanımız gönüllü olarak gitmek isteyen var mı deyince ben öne çıktım. Fakat o zamanlar biraz zayıf olduğumdan kabul etmedi komutan. İkinci defa gönüllü olarak gitmek isteyen var mı deyince ben yine öne çıktım. Komutan bana gidebilir misin dedi ben de giderim komutanım dedim ve birliğe beni de dahil ettiler.

Seçilen birlikler bir süre eğitim aldıktan sonra İzmir’e sevk edildiler. İzmir’de üç aylık eğitimin ardından Kore yolculuğu başladı. Kore’ye vardıktan sonra trenle sekiz saat süren yolculuktan sonra cepheye vardık. Bize Kore’de eğitim vermeden hemen cepheye gönderdiler. Biz gittiğimizde ateşkes imzalanmıştı. Altı ay cephede kaldım. Ben keskin nişancı olarak Kore birliğinde görev yaptım. Herhangi bir muharebe görmedim ama hazırda bekliyorduk. Olsaydı eğer seve seve ne gerekiyorsa yapmaya hazırдық.

On iki aylık görevimiz sona erdikten sonra Kore’deki Türk şehitliğini ziyaret ettik ve geldiğimiz yolla tekrar Türkiye’ye döndük. İzmir’de teskerelerimizi aldık ve askeri hayat sona ermişti.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı, tüm dünyada büyük tahribatlara yol açmış, tüm Avrupa ve dünya güç dengelerini değiştirmişti. Ayrıca savaşa katılan ülkelerde ekonomik krizlere neden olmuştu. Başta İngiltere ve Fransa gibi iki büyük güç savaşın uzun sürmesi ve yıkıcı etkisinden büyük oranda etkilenerek ekonomik, sosyal ve askeri alanlarda sıkıntılı günler yaşamaya başlamışlardı. Diğer taraftan dünyanın iki karşı kıtasındaki, iki ülke olan Amerika Birleşik Devletleri ve komünizmin beşiği Sovyet Rusya, tüm olumsuz etkilerine rağmen savaştan güçlenerek ve nüfuzlarını arttırarak çıkmayı başarmışlardı.

Sovyetler Birliği hızla Doğu Avrupa'da hayat alanını geliştirmekteydi. Diğer taraftan başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerinin sahip olduğu sömürgeler, milliyetçilik akımından etkilenerek bağımsızlıklarına kavuşmak için çalışıyorlardı. Bu durum sömürge sahibi devletleri her alanda olumsuz yönde etkiliyordu.

Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası bu çekimser ve şaşkın halini iyi değerlendiren Rusya, süratle komünizmi yaymaya ve çevresindeki ülkeler üzerindeki etkinliğini arttırmaya çalışıyordu. Türkiye de en yakın hedeflerinden biriydi. Yüzyıllardır iki ülke arasında devam eden Doğu Anadolu'daki toprak sorunu ve Rusya'nın güneye inme emeli doğrultusundaki Boğazlar Sorunu'nu gündeme getirerek Türkiye üzerinde baskı kurmaya, taleplerini uluslararası ortamlarda da dile getirmeye başlamıştı.

Türkiye tarafından kabul edilemez olarak tepkiyle karşılanan istekleri, Rusya 1945 yılında Yalta ve Potsdam Konferansları sırasında uluslararası bir ortamda dile getirmişti. Bir taraftan Yunanistan'daki komünist hareketini desteklerken diğer taraftan Türkiye üzerindeki baskısını sürdürmek amacındaydı. Başlangıçta Amerika'nın bu duruma sessiz kalması, Türk dış politikacıları tarafından Türkiye'nin daha iyi şekilde ifade edilmesi gerektiği yönünde değerlendirilmişti. Ancak zamanla yapılan görüşmelerde Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin desteğini alan Türkiye'nin izlediği kararlı politika ile Rusya'nın taleplerini geçici olarak sonuçsuz bırakmıştı.

Ortadoğu gerek yeraltı zenginlikleri gerekse jeostratejik konumu yönünden önemli bir bölge olması nedeniyle İngiltere için büyük önem taşıyordu. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası İngiltere'nin bozulan ekonomisi, Ortadoğu politikalarını da etkilemişti. Bu nedenle 1946'da İngiltere Dışişleri Bakanı'nın Amerikan Dışişleri Bakanı ile yaptığı ikili görüşmede bu güne kadar İngiltere'nin Yunanistan ve Türkiye'ye yapmış olduğu yardımı sürdüremeyeceğini, fakat bölgenin kontrol altında tutulabilmesi için de bu ülkelere yardımın devam etmesi gerektiğini belirtmiştir. Amerikan Hükümetinden de gerekli yardımın sağlanmasını istemiştir. Amerika Birleşik Devletleri Türkiye ve Yunanistan'a Truman Doktrini çerçevesinde yardıma başladı ve her geçen gün Ortadoğu'ya olan ilgisini arttırdı.

Tüm Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrası bozulan ekonomik, sosyal ve askeri düzen beraberinde büyük bir güvenlik açığını meydana getirmişti. Amerika bu duruma yapmış olduğu Marshall yardımıyla müdahale etmişti. Batı Avrupa ülkelerini ekonomik yönden güçlendirerek komünizme karşı dirençlerini arttırmayı amaçlamıştı. Ancak bu işin böyle devam etmeyeceğini anlayan Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ülkelerini askeri bir ittifak kurmaları gerektiğini belirtmişti.

İngiltere'nin de etkisiyle artık süper güç olarak dünyada olup bitenlere seyirci kalamayacağını anlayan Amerika, Monroe Doktrini'ni terk ederek Vanderberg Kararları çerçevesinde barışı ve huzuru sağlamak için uluslararası antlaşmalar ve ittifaklara katılma kararı almıştı. Nitekim 4 Nisan 1949'da Brüksel kararı ile bir araya gelen Avrupa ülkeleri ile Amerika arasında Washington'da 'Kuzey Atlantik Antlaşması' imzalandı. Böylece uzun süredir devam eden güvenlik sorununu çözmek ve komünizmin yayılmasını engellemek için harekete geçilmiş oldu.

Türkiye'de içinde bulunduğu güvenlik bunalımını çözüme kavuşturmak için NATO'ya girmek istemiş ve gerekli başvuruyu yapmıştı. Ancak başta İngiltere'nin Ortadoğu politikaları için Türkiye'nin NATO'ya girmesi uygun değildi. Ayrıca Rusya gibi güçlü bir ülkeyle komşu olan bir ülkenin NATO'ya alınmasına üye diğer ülkeler hiç de sıcak bakmamıştı. Böylece Türkiye'nin ilk başvurusu reddedildi. Fakat gelişen olaylar Türkiye'nin NATO şemsiyesi içinde bulunması gerektiğini tüm üyelere ispatlamıştı.

Kore Savaşı'nın patlak vermesi Amerika Birleşik Devletleri'ne, dünyanın herhangi bir yerinde Rusya ile savaşa girebileceğini göstermişti. Türkiye'nin Ortadoğu'ya hakim konumda olması, jeopolitik ve jeostratejik konumu bu bölgede çıkabilecek olası bir olaya müdahale için uygun üslere sahip olması, Türkiye ile aynı saflarda Kore'de savaşıması ve Türk ordusunun başarılarını yakından görmesi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'yi NATO'ya girmesi

konusunda desteklemesini sağlamıştı. Amerikan Hükümetine göre, Türkiye'nin olası bir durumda tarafsız kalmasındansa NATO saflarında yer alması daha uygundu.

15 Mayıs 1951'de Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan ve Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmesi için üye ülkelere teklifte bulunmuştur. Aynı zamanda Türkiye'nin ısrarlı olarak yürüttüğü NATO'ya üyelik için çabaları, İngiltere ve itirazları devam eden diğer ülkelerin de olurlarının alınması üzerine ve Amerika'nın bastırması ile olumlu yönde sonuç vermiştir. 15–20 Eylül 1951'de NATO Bakanlar Konseyi'nin yaptığı toplantıda, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya üye olarak kabul edilmesine oy birliği ile karar verilmiştir. Büyük Millet Meclisi, Türkiye'nin, Kuzey Atlantik Antlaşması'na katılmasına yönelik kanunu 18 Şubat 1952'de oy çokluğu ile onaylamıştır. Böylece Türkiye NATO'ya resmen üye olmuştur. Kuzey Atlantik Konseyi'nin 20–25 Şubat 1952'de Lizbon'da yaptığı toplantısına tam üye sıfatıyla katılmıştır.

KAYNAKÇA:**A- SÜRELİ YAYINLAR:****1- Dergiler:**

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ayın Tarihi, Temmuz 1950

DEĞİRMENCİOĞLU İlhami Binali Rakipsiz Kalan Güç Kendini Yok Eder- ABD İmparatorluğu, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Aralık 2007 Sayı 6

EMBEL Ersin, 'Türkiye'nin NATO Serüveni', Popüler Tarih, sayı:46, Haziran 2004

Kore Savaşı'ndan Alınan Dersler, Eğitim ve Doktrin Komutanlığı Yayınları, Ankara, 2001

ERHAN Çağrı, Ortaya Çıkışı ve Uygulanışıyla Marshall Planı, AÜSBF Dergisi, Cilt 51, Sayı 1, 1996

KÜRKÇÜOĞLU Ömer, Dış Politika nedir? Türkiye'nin Dünü ve Bugünü, AÜSBF dergisi, Cilt 35, 1980

SARINAY Yusuf Atatürk'ten Günümüze Türk Dış Politikası Hakkında Genel Bir Değerlendirme, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 48, Cilt 16, Kasım 2000

ÜLMAN Haluk, NATO ve Türkiye, AÜSBF Dergisi, Cilt 22, Sayı 4, 1967

2- Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Hürriyet

Kars Gazetesi

Son Posta

Ulus

Vakit

B- TELİF ESERLER:**1- Kitaplar:**

AHMAD Feroz ve HMAD Bedia Turgay A, Türkiye'de çok partili politikanın açıklanmalı kronolojisi, 1945–1995, Ankara, bilgi yayınevi, 1976

AKALIN Cüneyt, Soğuk Savaş ABD ve Türkiye–1 (Olaylar- Belgeler 1945–1952), İstanbul, Kaynak Yayınları, Mayıs 2003

- AKALİN Cüneyt, Soğuk Savaş ABD ve Türkiye-1 (Olaylar- Belgeler 1945–1952), İstanbul, Kaynak Yayınları, Mayıs 2003
- AKŞİN Sina ve Diğerleri, Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908–1980, Cem Yayınevi, İstanbul, Ekim 2002
- ARCAYÜREK Cüneyt, Şeytan üçgeninde Türkiye, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1987
- ARMAOĞLU Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1995, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2005
- ARTUÇ İbrahim, Kore Savaşlarında Mehmetçik, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1990
- ATAÖV Türkkaya, Amerika-NATO ve Türkiye, 2. Baskı, Ankara, İleri Yayınları, İstanbul, 2006
- AVCIOĞLU Doğan, milli kurtuluş tarihi, 1938'den 1995'e, yaylacık matbaası, İstanbul, 2000, cilt 4.
- AYDEMİR Şevket Süreyya Menderes'in Dramı, 2. Baskı, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1979
- AYDEMİR Ş. Süreyya, İkinci Adam, 2. Cilt, 1. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1967
- BAĞCI Hüseyin, Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar, Ankara, Metu Pres Yayınları, Ağustos 2001
- BİLGE Suat, Milletlerarası Politika, Ankara, Sevin Matbaası
- BOZDAĞ İsmet, Darağacında Bir Başbakan Menderes... Menderes... Truva Yayınları, İstanbul, 2007
- BOZDAĞ İsmet, Zafer ve Şerefle Dolu Bir Hayat Celal Bayar, İstanbul, Tercüman Yayınları, 1986
- BURÇAK Rıfıkı Saim, Türk-Sovyet İlişkilerine Genel Bakış, Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu, TTK Yayınları, Ankara, Mart 1992
- ÇİMEN Ali - GÖĞEBAKAN Göknur, Tarihi Değiştiren Savaşlar, İstanbul, Timaş yayınları, 2008
- ÇULCU Murat, Marjinal Tarih Tezleri, İstanbul, Erciyes Yayınları, Haziran -1995
- DENİZLİ Ali, Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1994
- DERİNGİL Selim, Denge Oyunu (İkinci Dünya Savaşında Türkiye'nin Dış Politikası), 2. Baskı, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ekim–2001
- DORA Celal, Kore Savaşında Türkler(1950–1951)İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1963
- ERKİN Feridun cernal, dış işlerinde 34 yıl, TTK yayınları, Ankara, 1992, (2.cilt 1. kısım: Kore–2. cilt 2. kısım: NATO)
- ERKİN Feridun Cemal, Dışişlerinde 34 yıl Washington Büyükelçiliği, II. Cilt, I. Kısım, Ankara, TTK Yayınevi, 1992
- ERKİN Feridun Cemal, Dışişlerinde 34 yıl Washington Büyükelçiliği, II. Cilt, I. Kısım,

- ERKİN Feridun Cemal, Türk-Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi, Başnur Matbaası, Ankara, 1968
- GOLOĞLU Mahmut, Demokrasiye Geçiş 1946–1950, İstanbul, kaynak yayınları, 1982
- GÖNLÜBOL Mehmet ve diğerleri, olaylarla Türk dış politikası (1919–1995), Ankara, siyasal kitapevi, 1996
- GÜRKAN İhsan, Kore’de Savaş Ulaştırması, Ankara, Genel Kurmay Basımevi, 1953
- GÜRÜN Kamuran, Dış İlişkiler ve Türk Dış Politikası, 1939’dan Günümüze, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1983
- HALLIDAY Fred, (çev. Mehmet Moralı), Devrim ve Dünya Siyaseti, Altıncı Büyük Gücün Yükseli ve Düşüşü, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004
- HASGÜLER Mehmet- ULUDAĞ B. Mehmet, Devletler Arası ve Hükümetler Dışı Uluslar arası Örgütler, Ankara, Nobel Yayın-Dağıtım, Ekim 2004
- KARPAT Kemal H., Türk demokrasi tarihi, sosyal, ekonomik kültürel temeller, İstanbul, İst. Matbaası, 1967
- KENNEDY Paul Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri (1500’den Günümüze Ekonomik Değişme ve Askeri Çatışmalar) (Çev: Birtane Karanakçı), İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, Eylül 1998
- KİSSİNGER Henry, Diplomasi (Çev: Halil İbrahim Kurt), 3. Baskı, İstanbul, Is Bankası Kültür Yayınları, Ocak 2002
- KOÇAOĞLU Mehmet, Uluslar arası İlişkiler Işığında Ortadoğu, Parçalanmak İstenilen Topraklar ve İstismar Edilen İnsanlar, Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1995
- KUTAY Cemal, İstiklal ve Hürriyet Mücadeleleri Tarihi, Cilt 20, İstanbul, Yaylacık Matbaası, 1982
- MUMCU Ahmet, tarih açısından Türk devriminin Temelleri, Ankara, AÜSBF yayınları, 1976
- ORAN Baskın, Türk Dış Politikası 1919–1980, Cilt- 1, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005
- ORAN Baskın, Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, 1. Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005
- ÖKE Mim Kemal, Unutulan Savaşın Kronolojisi, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1990
- ÖYMEN Onur, Ulusal Çıkarlar, Küreselleşme Çağında Ulus- Devleti Korumak, İstanbul, Remzi Kitapevi, Kasım 2005
- ÖYMEN Altan, Değişim Yılları, 2. Baskı, İstanbul, Doğan Kitapçılık, Kasım 2006
- ÖZ Baki, Bıçağın Sırtında Siyaset, Ankara, Can Yayınları, Kasım 1996
- RUSCUKLU Bülent, Kore Savaşı, Unutulan Savaş ve Gazi Faruk Pekerol’un Anıları, Alfa Yayınları, İstanbul, Aralık 2005

- SANDER Oral, Siyasi Tarih (1918–1994), Ankara, İmge kitapevi, Kasım 2005
- SARAY Mehmet, Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya girişi, III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi, 2000
- SARINAY Yusuf, Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya girişi 1939–1952, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988
- SAYILAN Nazım Dünder, Kore Harbinde Türkler, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1996.
- SEÇER Turhan, Kore Savaşı'nın Bilinmeyenleri, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2008
- SEVER Ayşegül, Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye, Batı ve Ortadoğu 1945–1958, İstanbul, Boyut Yayınları, 1997
- SOYSAL İsmail, Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye (Olaylar Kronolojisi 1945–1975), İstanbul, Isis Yayınları, 1997
- SOYSAL İsmail, Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağlantıları (1945–1990), II. Cilt, Ankara, TTK Yayınları, 1991
- SOYSAL İsmail, Türk Dış Politikası İncelemeleri İçin Kılavuz(1919–1993), İstanbul, Eren Yayınevi, 1993
- SUNALP Turgut, Kore Harbi, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi
- TOKER Metin, DP'nin Altın Yılları (1950–1954), Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1990
- TOKER, Metin Türkiye üzerinde 1945 kâbusu, II. Dünya savaşından sonra Türk- Sovyet ve Türk- Amerikan ilişkileri üzerine inceleme, Ankara, 1971
- TURAN Şerafettin, Türk Devrim Tarihi, Çağdaşlık Yolunda Yeni Türkiye (14 Mayıs 1950- 27 Mayıs 1960), Ankara, Bilgi Yayınevi, 1999
- TURAN Şerafettin, Türk devrim tarihi, çağdaşlık yolunda yeni Türkiye, (10 Kasım 1938- 14 Mayıs 1950)Ankara, bilgi yayınevi, Ocak 2002
- TURGUT Mehmet, siyasetten kesitler, İstanbul, Boğaziçi yayınları, 1993
- TÜRK Hakan, Türkiye Ateş Çemberinde, İstanbul, Ayhan Matbaası, 2004,
- UÇAROL Rıfat, Siyasi Tarih (1789–1999), 5nci Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000
- YALÇIN Durmuş ve Diğerleri, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, Can Matbaacılık, 2004
- YAVUZALP Ercüment, Liderlerimiz ve Dış Politika, İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1996
- YAZICI Tahsin, Birinci Türk Tugayında Kore Hatıralarım, İstanbul, Ülkü Basımevi, 1963
- YETKİN Çetin, Karşı Devrim (1945–1950), 2. Baskı. İstanbul, Otopsi Yayınları, Nisan 2003

Genel Kurmay Askeri ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Kore’de Türk Askeri, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990

YILMAZ Veli, Siyasi Tarih, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 1998

Kore’de Türk Askeri, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt başkanlığı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990

ZÜRCHER Erik Jan (çev. Yasemin S. Gönen), Modernleşen Türkiye’nin Tarihi, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007

2- MAKALELER:

ALBAYRAK Mustafa, “DP Hükümetlerinin Politikaları(1950- 1960) ”, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002

BOWEN Wayne, (çev. Mehmet E. Baysal) “Türkiye ve II. Dünya Savaşı: Taraflı Fakat Savaşmayan Ülke”, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002

EKİNCİ Necdet, “İnönü Dönemi ve II. Dünya Savaşı Yılları”, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002

JAESCHKE Gothard, “I. Ve II. Dünya Savaşlarında Türkiye’nin Dış Politikası”, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002

LAÇİNER Sedat, Türkiye-İngiltere İlişkileri ve İşbirliği İmkânları, <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=97>, 03-08-2005

YÜCEL M. Serhan, “Menderes Dönemi (1950- 1960)”, Türkler, Cilt 19, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002

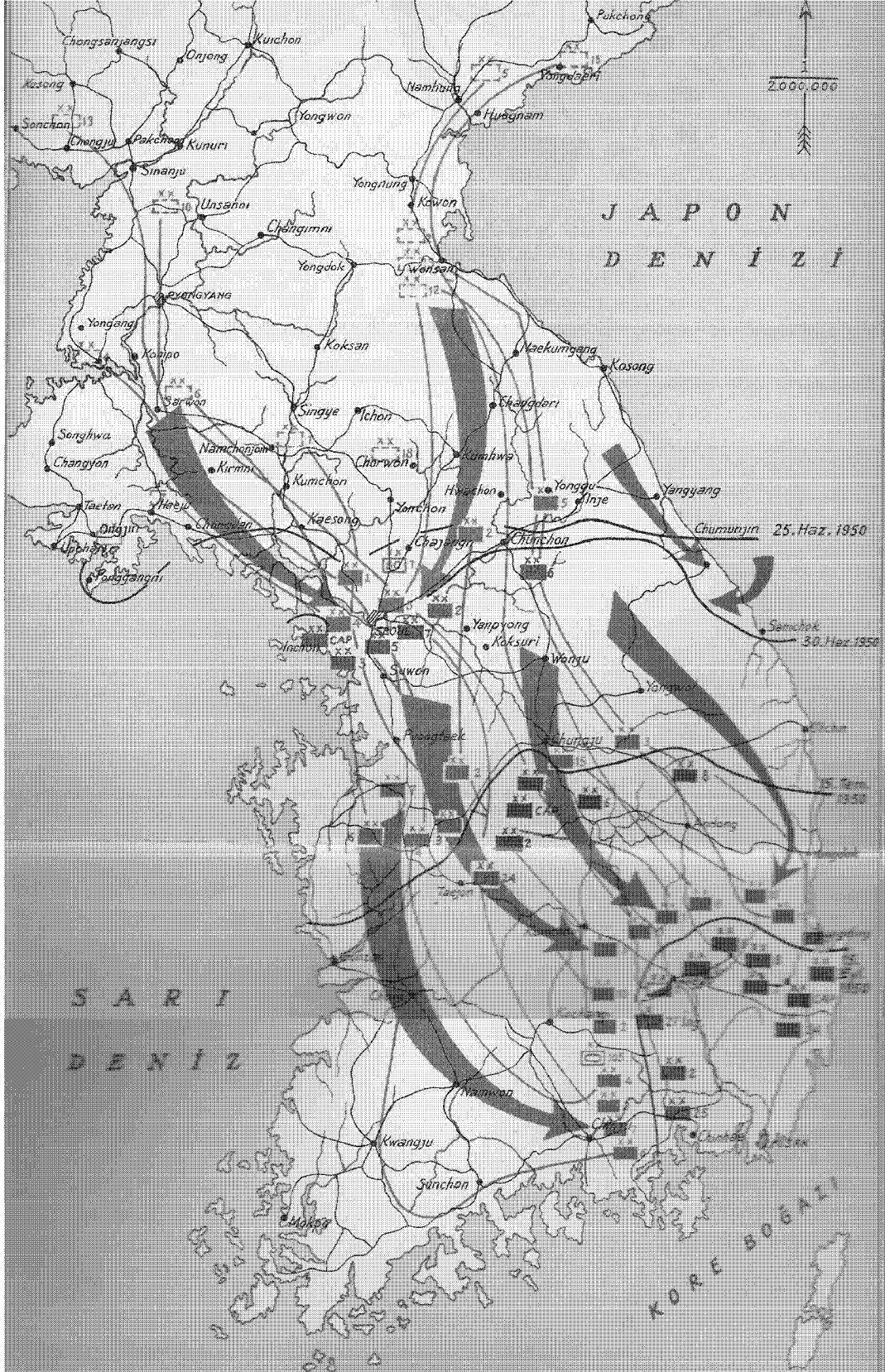
C- TEZLER:

GÜVEN Cüneyt, Sebep ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, Temmuz 2007

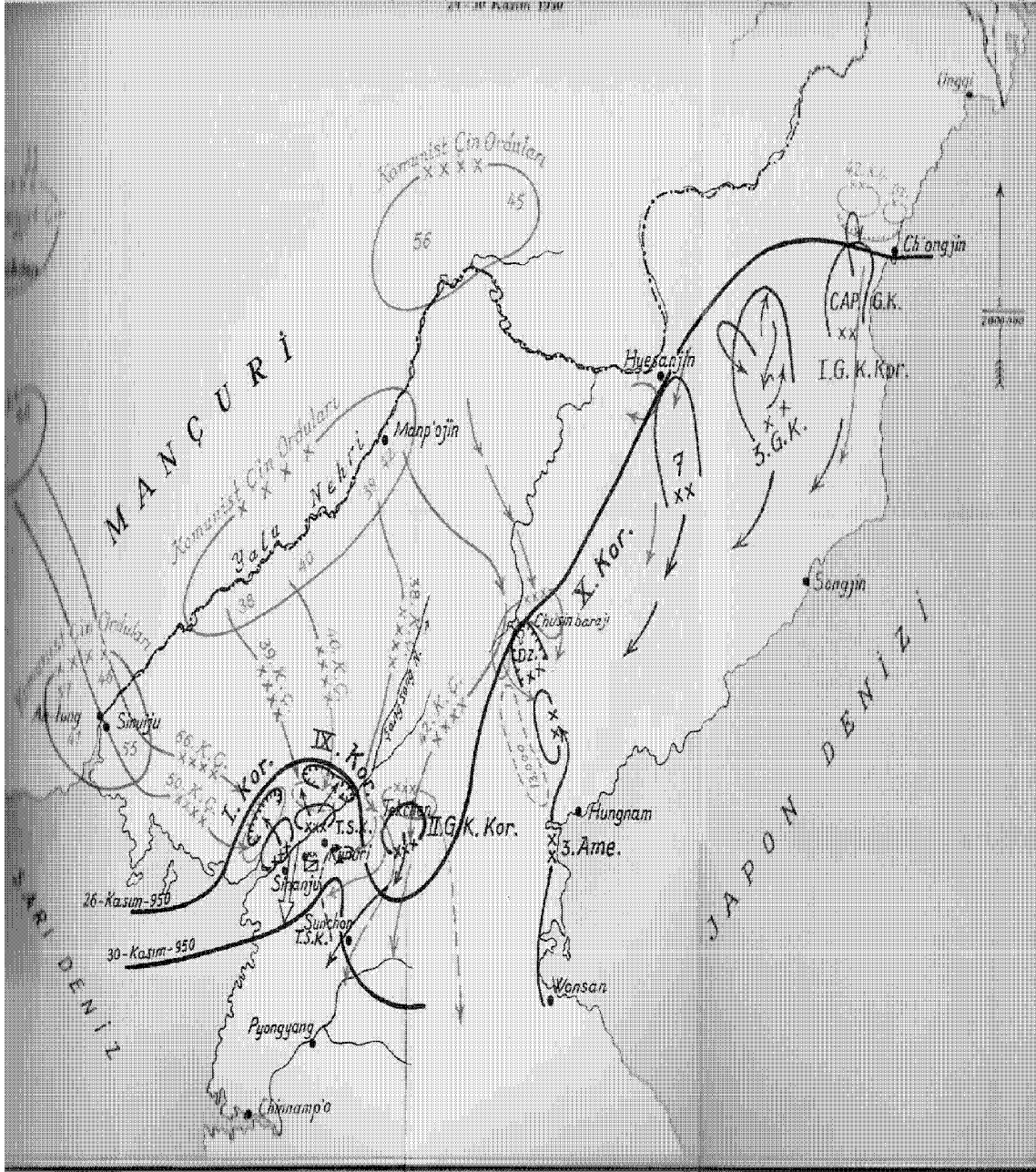
YÜCEL Ahmet, Kore Harbi’nin Türk Dış Politikasına Etkisi, Ankara Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005

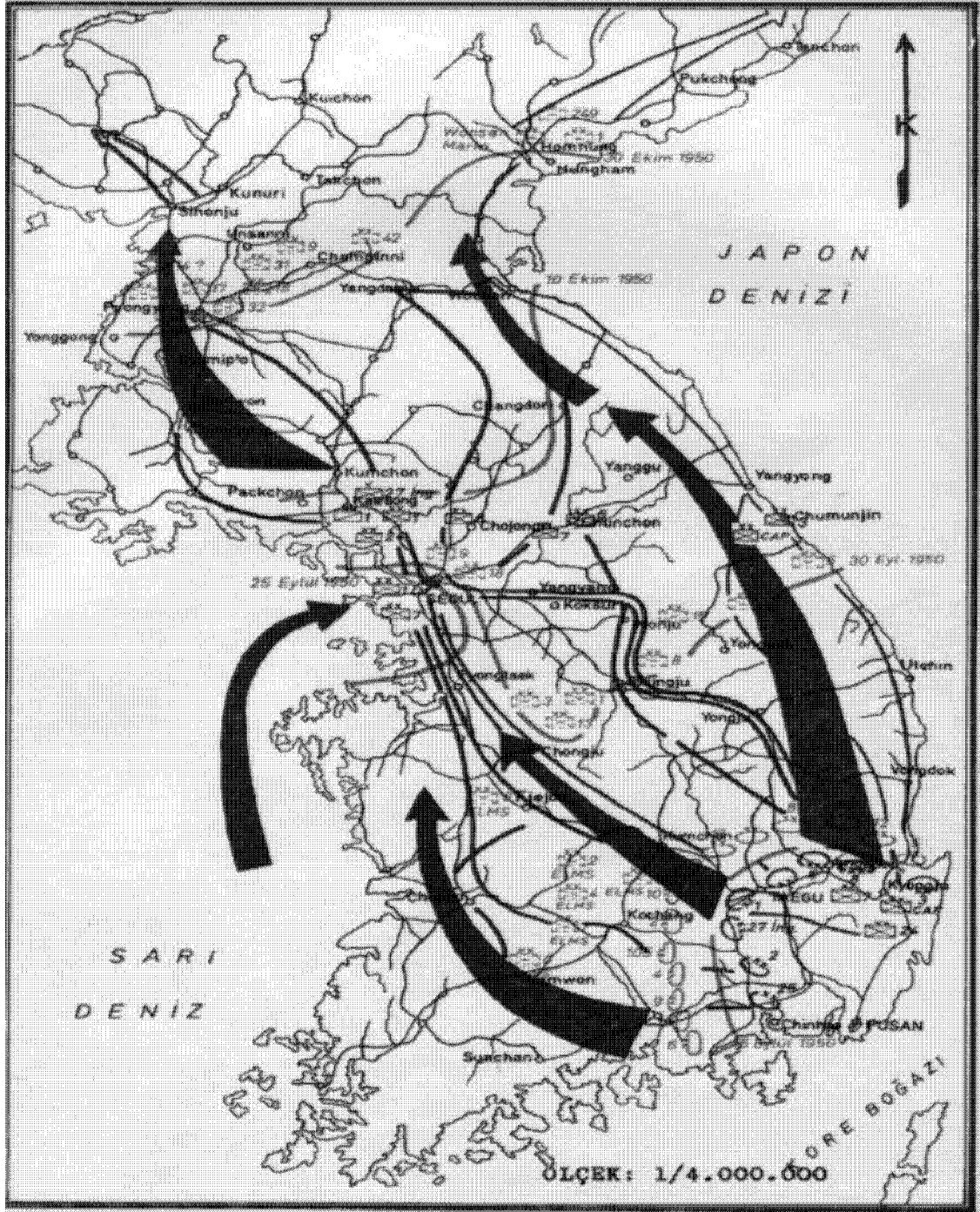
EKLER

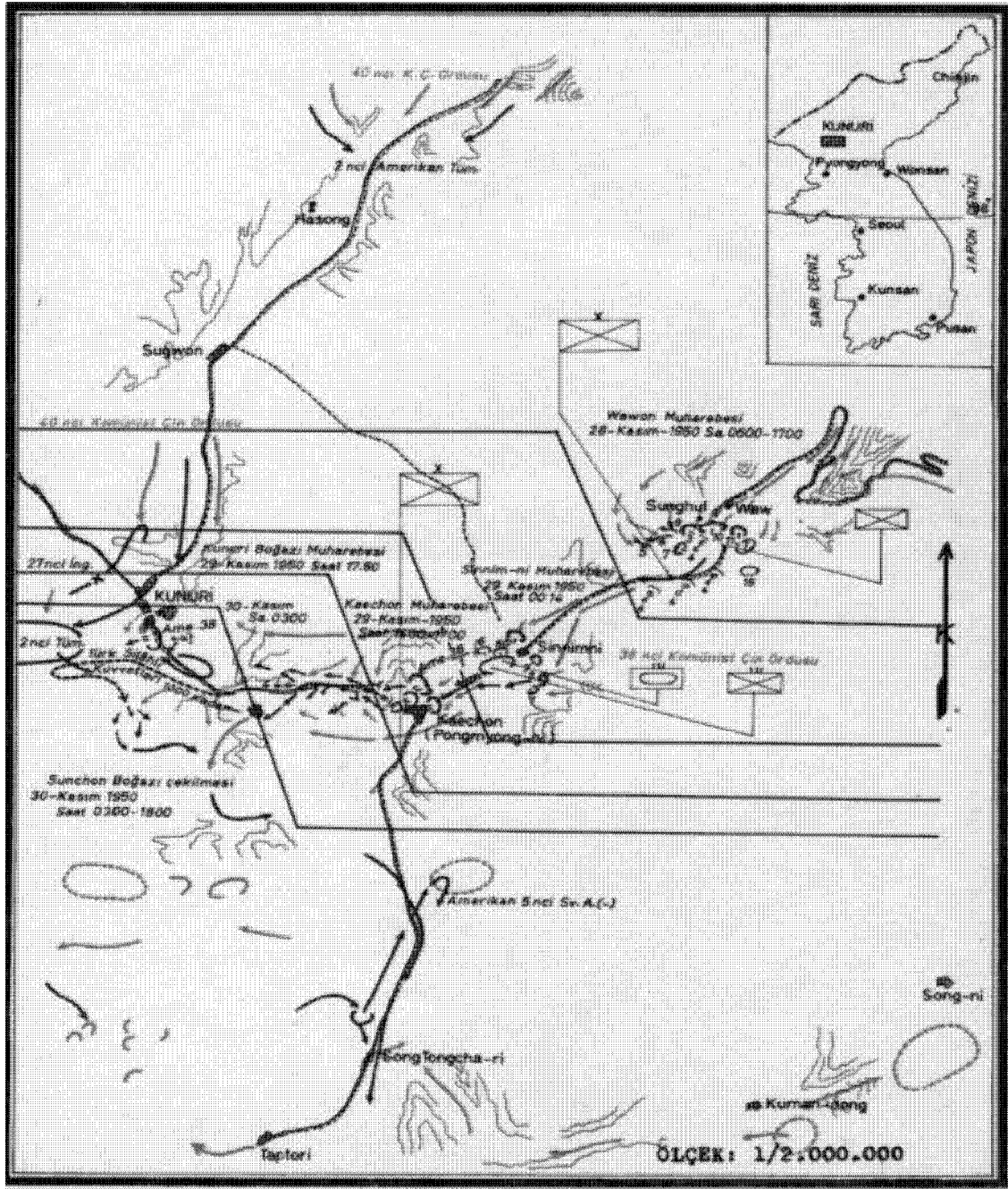
(25 Haziran–15 Eylül 1950) Kuzey Kore Ordusu'nun Taarruz

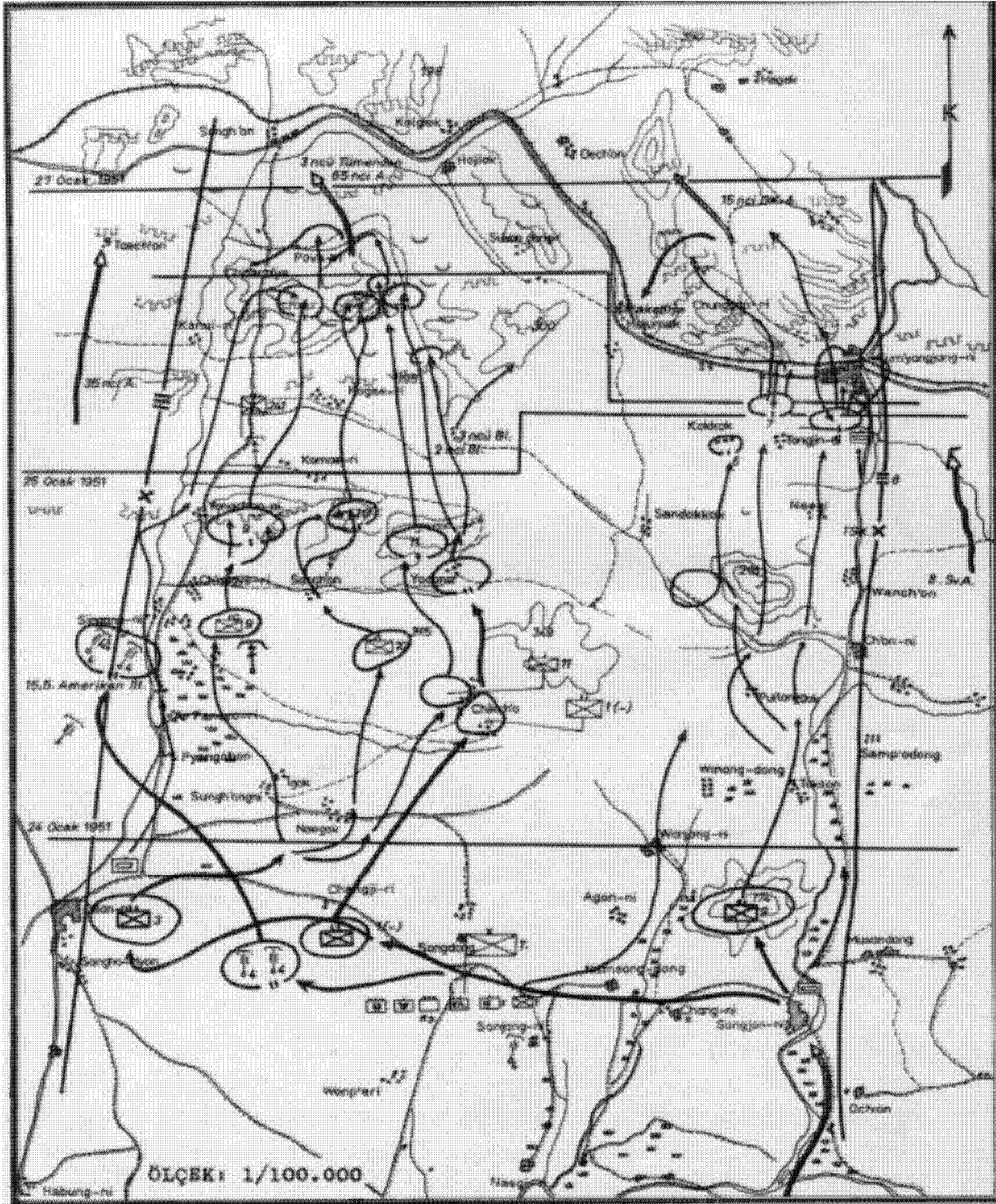
BM Ordusu'nun 24 Kasım 1950'de başladığı genel taarruz ve Komünist Çin'in Müdahalesi üzerine geri çekilmesi.

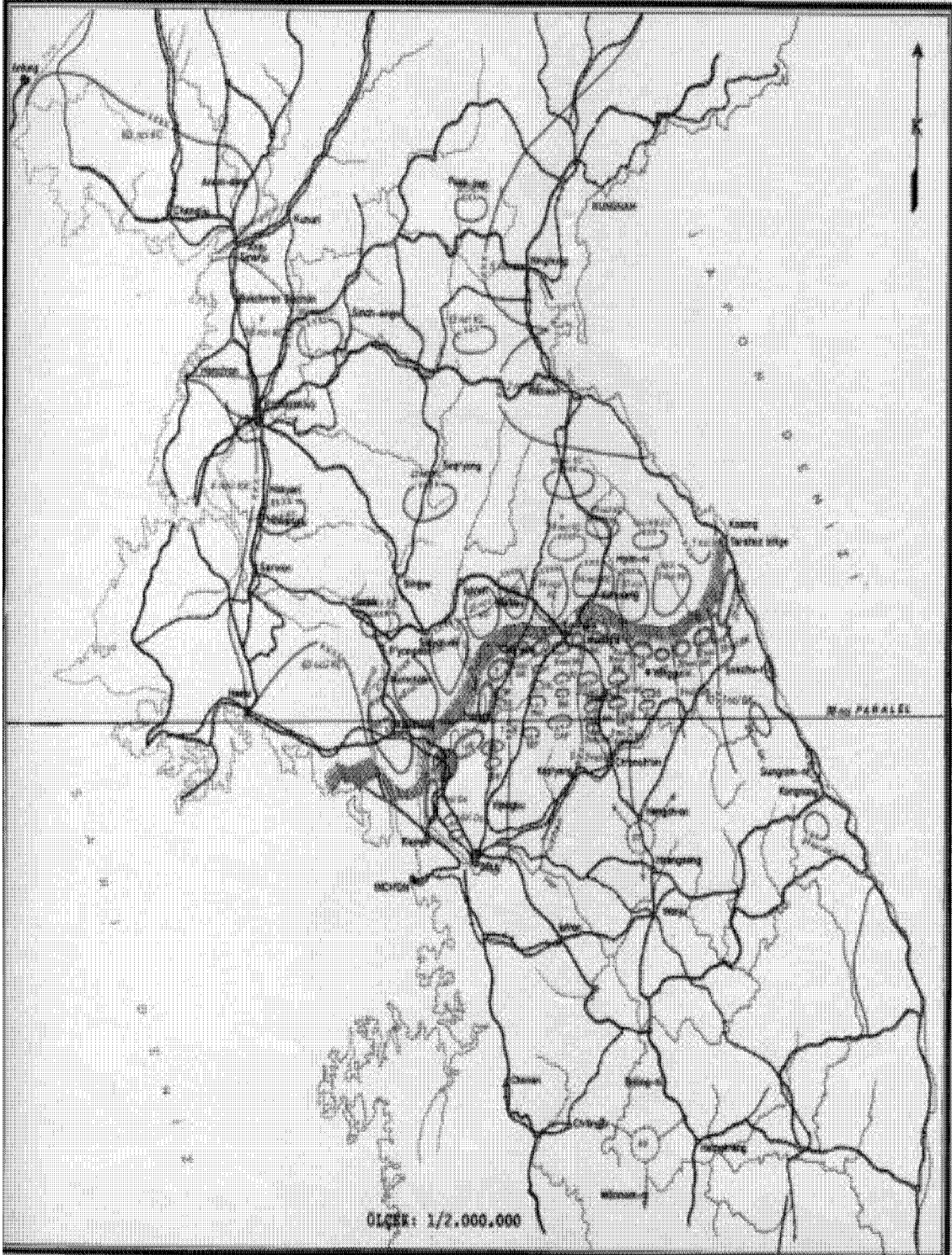
Eylül 1950'de Incheon Çıkarması ile başlayan BM Taarruzunun 30 Ekim 1950 ye kadar izlediği süreci göstermektedir.

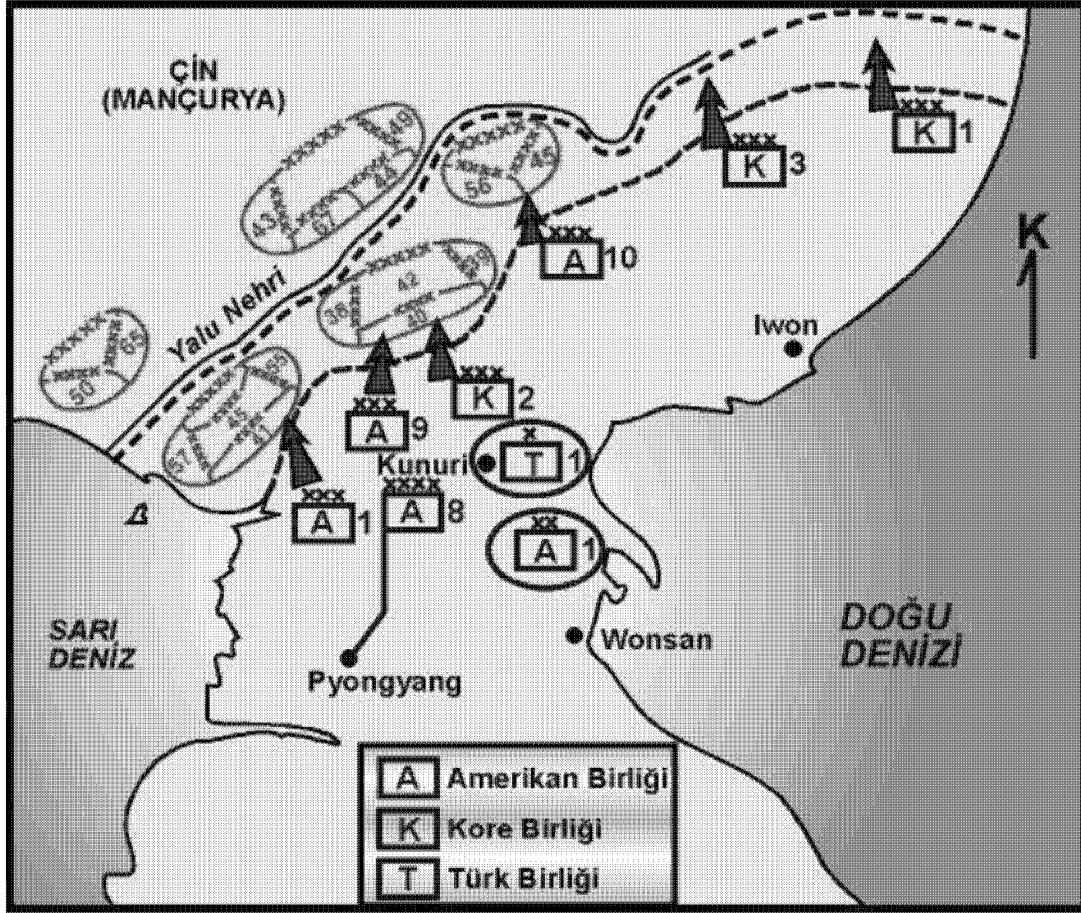
Harita Kore Savaşına katılan 1. Türk Tugayı'nın katıldığı ilk muharebeler olan Kunuri Muharebeleri'nin izlediği süreci göstermektedir.

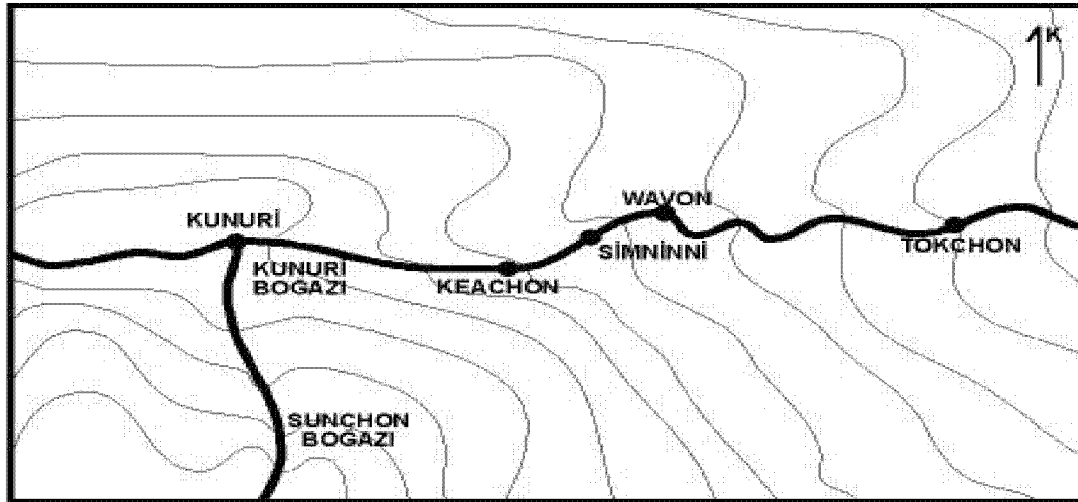
1. Türk Tugayının katıldığı 25 – 26 Ocak 1951 tarihli Kumyangjang-ni Muharebeleri'ni göstermektedir. Bu Muharebeler Kunuri Muharebeleri'nden sonra Türk Tugayı'nın yaptığı planlı taarruzları içerir.

27 Temmuz 1953'de imzalanan ateşkes antlaşmasından altı gün sonra 3 Ağustos 1953'de Kuzey ve Güney Kuvvetlerinin 38. paralel etrafında savunma için tertiplenmesini göstermektedir.

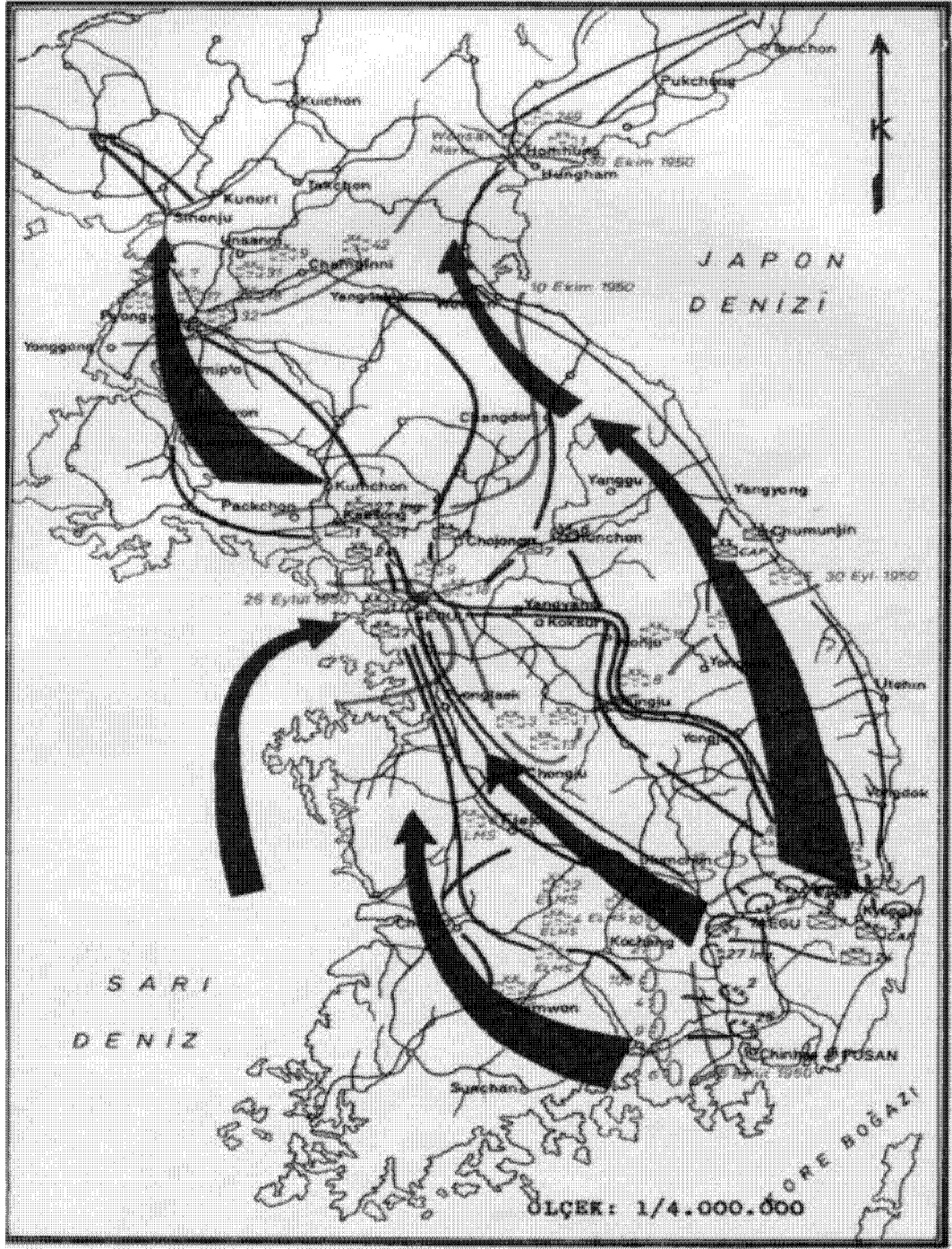

24 KASIM 1950 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORDUSUNUN
GENEL TAARUZ HAREKATI

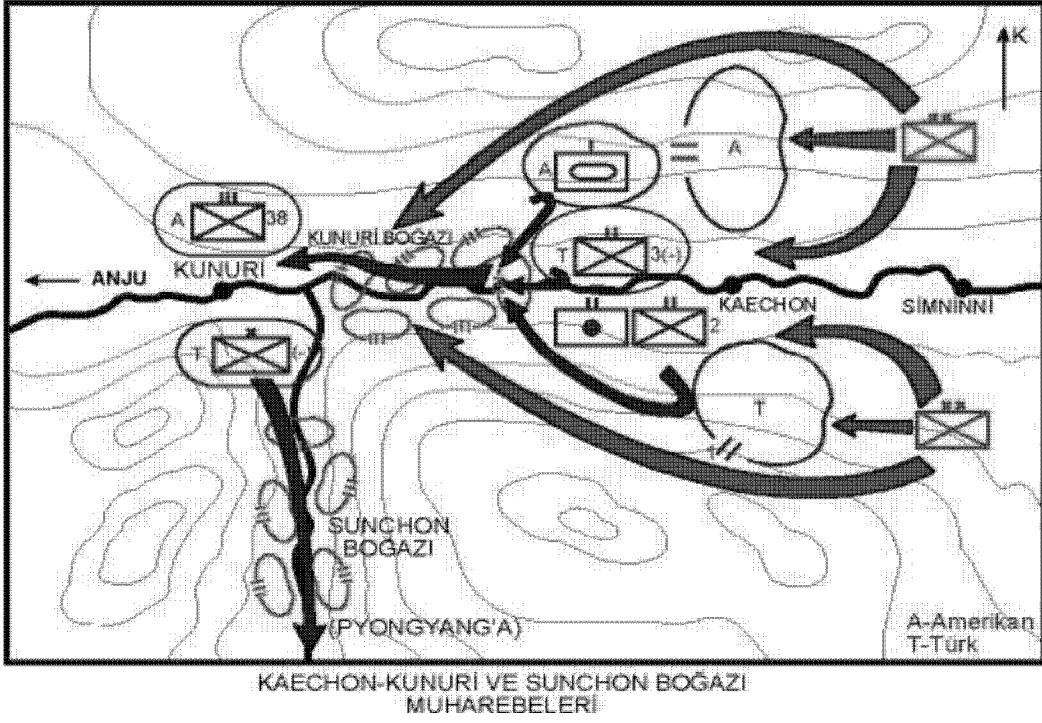

KUNURİ -TOKCHON YOL VE ARAZİ DURUMU

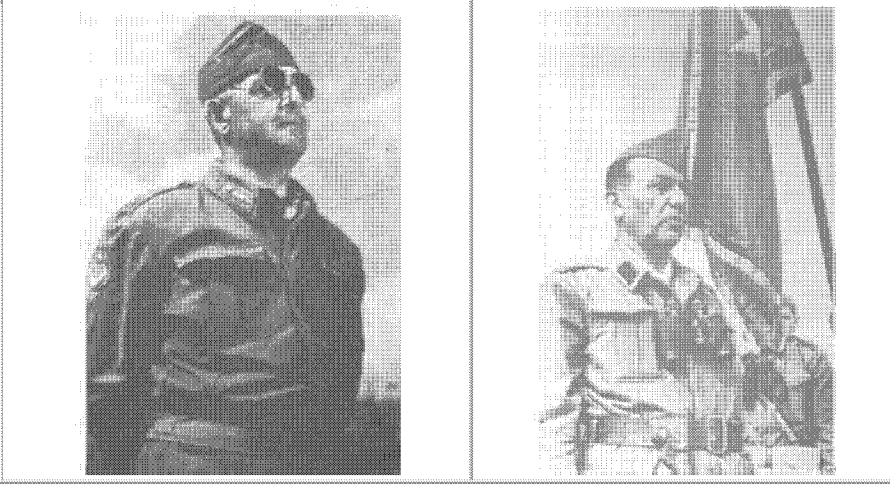

15 Eylül 1950'de Inchon Çıkarması ile başlayan BM Taarruzunun 30 Ekim 1950 ye kadar izlediği süreci göstermektedir.

Kore Türk Tugayları Sancağı ve Galatasaray Lisesi Öğrencilerinin kanları ile yazarak Kore'deki Mehmetçiklere gönderdikleri Türk Bayrağı.

Tuğgeneral Tahsin YAZICI

Albay Celal DORA

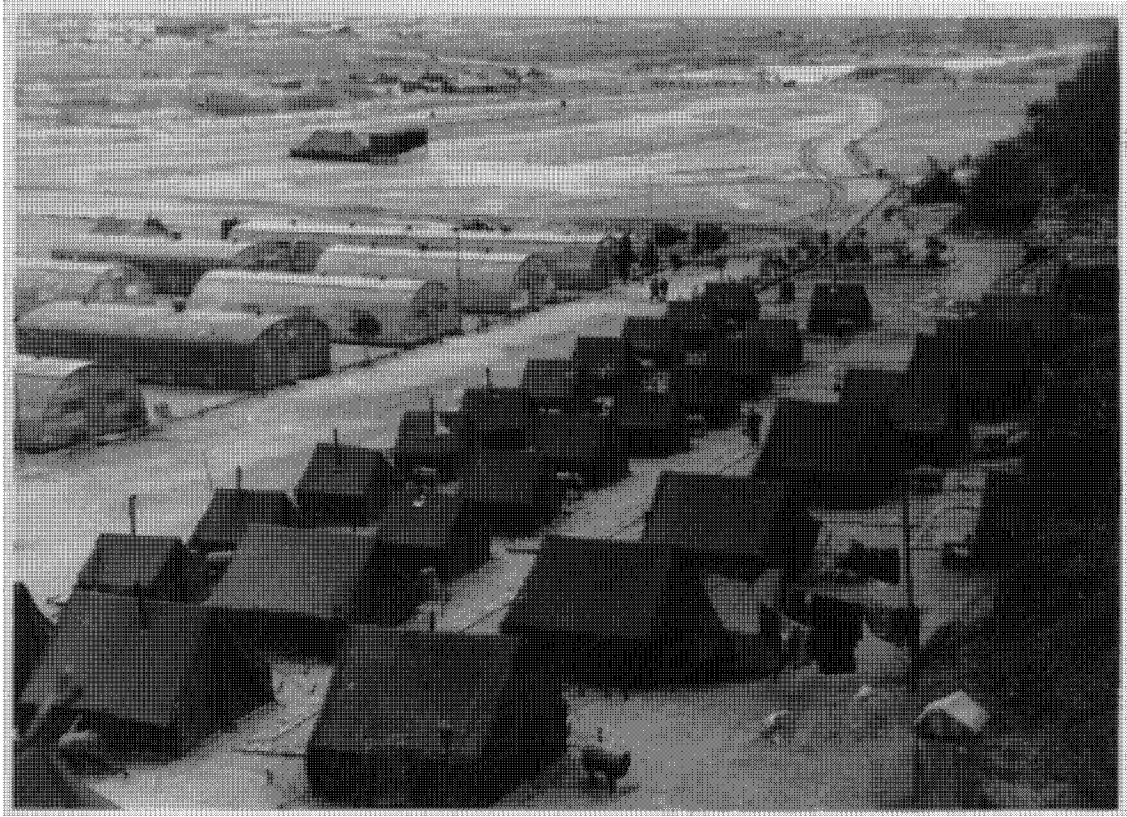

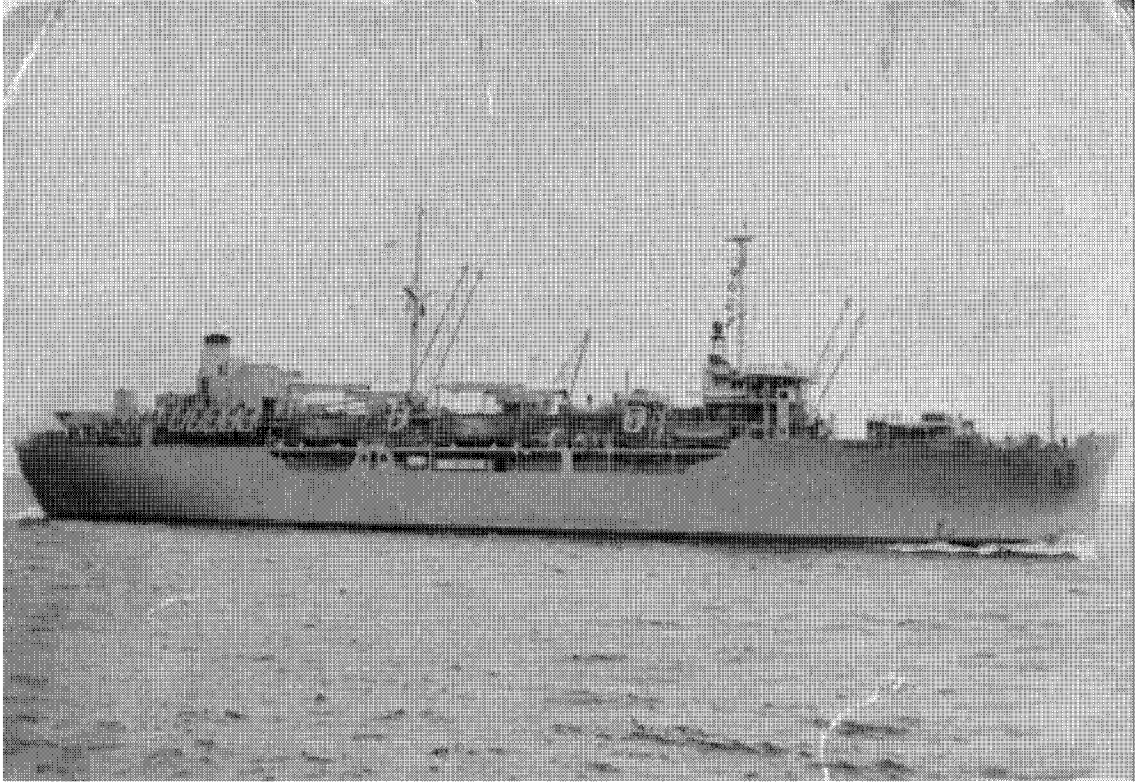
Orgeneral Wolker Kahramanlarımıza Madalya Takarken

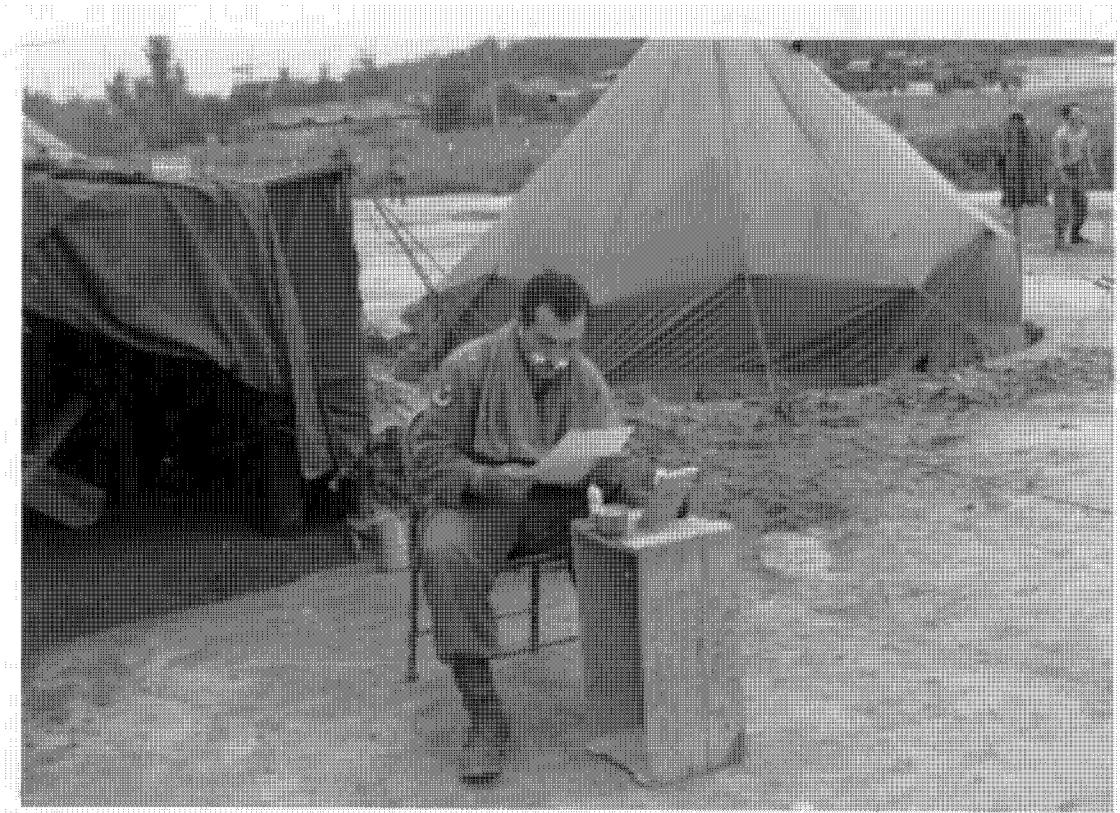
Sancağa Nişan Takıldıktan Sonra

Kore'de Ordugâh

Kore'ye taşıma yapan gemilerden birisi

Ordugâhta yaşam

Kore'de kullanılan topçu mermileri

Kore'deki Türk şehitliği

HALKIN GÖZÜ
HALKIN KULAĞI
HALKIN DİLİ

Son Posta

Son Sayı - No: 5637 T: 1545

Telefon: 2090

Sabahları çıkar siyasi gazete

Fian 16 Karay

ÇARŞAMBA 26 TEMMUZ 1950

Hükümet dünya çapında ehemmiyet taşıyan bir karar aldı

Kore savaşına 4500 kişilik bir askerî kuvvetle katılıyoruz

Silâhli yardım kararı Bayarın riyasetindeki toplantıda alındı

Bakanlar Kurulunun Cumhurbaşkanının reisliğindeki toplantısında Meclis ve Genelkurmay Başkanları da bulundu

Köprülü kararımızı Trygvø Lie'ye bildirdi

Cumhurbaşkanı başkanı Valerian Andriyevski başkanlığındaki Bakanlar Kurulu toplantısında

HERGÜN:

Bir insafsızlık şaheseri..

Yazar: Selim Ragıp EMEÇ

Sos. C.R.P.'in hükümetine devletleri meseleleri üzerinde bir kararın alınması... Bir insafsızlık şaheseri..

İzmit körfezinde görülen denizaltı

Haber yalanlanmakta beraber körfezde deniz ekipleri tarama yapıyor

İzmit körfezinde görülen denizaltı... Haber yalanlanmakta beraber körfezde deniz ekipleri tarama yapıyor

Amerikan Ayan üyesi Cain'in demeci

Türkiyenin Şimaldeki tehlikeye rağmen asker göndermesi mühim tesir yapacaktır

Türkiye Koreye ilk olarak kuvvet gönderecek olursa namı ve şanı dünyaya yayılacak ve Birleşmiş Milletler bayrağını alındaki Amerikan bayrağının yanında Türk bayrağı da yer alacaktır

Mr. Cain'ın konuşması sırasında basınla konuşuyor

Tarihi toplantının tafsilâtı

Amerika'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Türkiye'nin asker göndermesini desteklediği toplantının tafsilâtı...

Amerikalılar Komünistlerin taarruzu karşısında çekildi

Mac Arthur Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Korede kalacağını ve galip geleceğini bildiriyor

Yamyamlar kaçarken yakalandı

Yamyamlar kaçarken yakalandı... Bir grup yamyamın yakıldığı bildirildi.

Kanadanın kaybı

Mihdat Cemal KUNTAY Kanadanın kaybı... Kanada'nın Kore'deki askerî durumu hakkında haberler.

Kore'deki Amerikan kıtaları yakında taarruza geçecekler

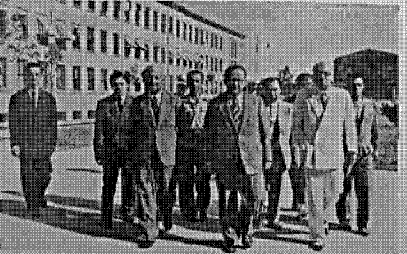
Kuzey Koreliler taarruz tarihinden önce istilayı tamamlamak için büyük gayretler yapıyorlar

Millî Eğitim Bakanı dün istifa etti

İstifa Ankara'da teessür uyandırdı

Millî Savunma Bakanının istifa edeceği asılsız

Yükseköğretim Bakanının istifa edeceği asılsız

Yükseköğretim Bakanının istifa edeceği asılsızdır. Bakanın istifa etmesi hakkında çıkan haberler doğru değildir.

Atlantik Paktına girmek için resmen müracaatta bulunduk

Bevin Strazburg'da Köprü ile bu meseleyi görüşecek

İngiltere, Amerika ve İtalya Pakta iştirak talebimizi destekliyecekler

Pakta girdikten sonra bir taarruza uğrarsak diğer üç devletler bizi müdafaa taahhüt etmiş olacaklar

Dışişleri Bakanlığı'nın Amerika'da yapılacak olan Kuzey Atlantik Pakti hususunda beklenen kararın alınması için Strazburg'da Köprü ile görüşülecek.

Bevin Strazburg'da Köprü ile görüşecek. Bevin Strazburg'da Köprü ile görüşecek. Bevin Strazburg'da Köprü ile görüşecek.

Komünistlerle mücadele için Almanya seferber edilecek

Almanya Amerika ve İngiltere ile birlikte bir plan üzerinde çalışıyor.

Belçika'da vaziyet normalleşiyor

Sosyalist Partisi 500.000 işçinin tekrar vaziyete bağlanmasını emretti.

Bir İtalyan Hıosu Malta adasında

İtalyan Hıosu Malta adasında. İtalyan Hıosu Malta adasında.

Güvenlik Konseyinde Gündemin tespiti için münakaşalar oluyor

Güvenlik Konseyinde Gündemin tespiti için münakaşalar oluyor.

İngiltere'deki sabotaj va'sı

İngiltere'deki sabotaj va'sı. İngiltere'deki sabotaj va'sı.

27,5 lira yüzünden bir adam öldürüldü

Bir kahvede çıkan kavga sonunda da bir kişi öldürüldü; suçu başka biri üzerine atıldı fakat asil katil sonradan bulundu

Ministr Amerikan devletleri ile görüşecek

Ministr Amerikan devletleri ile görüşecek. Ministr Amerikan devletleri ile görüşecek.

Muhtemel Rus hücumu karşısında Avrupanın vaziyeti

Muhtemel Rus hücumu karşısında Avrupanın vaziyeti. Muhtemel Rus hücumu karşısında Avrupanın vaziyeti.

Dr. Tefvik Rüstu Aras dün geldi

Yeni işine başlamaya üzere İngiltere'ye gidecek

Yeni işine başlamaya üzere İngiltere'ye gidecek

Yeni işine başlamaya üzere İngiltere'ye gidecek

RENKLI Karikatürümüz SON SAYFADA

RENKLI Karikatürümüz SON SAYFADA

CHEVROLET
 Chemilasyonlu bakımları
 Servis servisi istasyonunda
 İsmi: M. İsmail
FAYSAL HAYDAR TARGAN
 Büyükdere Caddesi 23
 Telefon: 8008 81013

Cumhuriyet

BİZ POKER PLAY
 NULANIZ

KURUCUSU: YUNUS İPAZLI
 27 nci yıl sayı : 8467
 Yayıncı ve sahibi: İsmail Cemal CUMHURİYET, İstanbul - Posta Kutusu Numarası 200
 Cilt: 1000
 Çarşamba 13 Aralık 1950

Mevzuatı revizyon komisyonunda bir anı

C.H.P. Merkez binası Hazinesinin malı oldu

Bu bina tahliye ettirilerek Atatürk müzesi haline ifrag edilecek

D.P. Grubu toplantısında C.H.P. nin haksız iktisab ettiği malların idadesi için bir karar vermesi ileri sürüldü

Tek çıkar yol harbe hazırlanmaktadır

ANKARA 12 (Türkiye) — Demokrat Parti Meclis Grubu Başkanı İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Meclis'te yaptığı konuşmada, C.H.P.nin haksız iktisab ettiği malların idadesi için bir karar vermesini ileri sürdü. Baltacıoğlu, "Bu malların idadesi için bir karar vermesi ileri sürüldü" dedi.

32 yıl önce, Atatürk'ün vasiyetiyle kurulan Atatürk Müzesi'nin açılış töreninde

Sağlık Bakanı dün bir basın toplantısı yaptı

Genelevler kapatılacak. Hemşireler için yeni bir kanun tasarıları hazırlandı

SAĞLIK BAKANI İsmail Hakkı Baltacıoğlu, dün öğleden sonra 32 yıl önce Atatürk'ün vasiyetiyle kurulan Atatürk Müzesi'nin açılış töreninde yaptığı konuşmada, "Sağlık Bakanlığı bünyesinde genelevler kapatılacak ve hemşireler için yeni bir kanun tasarıları hazırlandı" dedi.

İşvek Takımının Sehirimizde Yapacağı Maçlar

İşvek Takımı'nın sehirimizde yapacağı maçlar için hazırlanan fotoğraflar

Kahraman Tugayımız Seul'u müdafaa edecek

Mehmedçikler sivil halkın boşalttığı Güney Kore başkentinde mevzi aldılar

Dün Tokyo'da şehidlerimiz için hazin bir cenaze töreni yapıldı. "Türkler gibi dövüşüler, diyerek bir kut'unun yararlığını göstermek adet haline geldi (Harb muhabirimiz Faruk Fenik bildiriyor) +

Tokyo — Birleşmiş Milletler birliği altında toplanarak, yitirdiği askerleri hatırlayan bir cenaze töreni yapıldı. Cenazeye katılan askerlerin isimleri okundu. Cenaze töreni, askerlerin kahramanca savaşmalarını hatırlatmak için yapıldı. Cenaze töreni, askerlerin kahramanca savaşmalarını hatırlatmak için yapıldı.

32 yıllık tarihinde ilk kez, Seul'de askerler için cenaze töreni yapıldı. Türk askerleri için cenaze töreni yapıldı.

Kore'de ateş kesilmesi için görüşmeler başladı

Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyona bu husustaki bir teklifi derhal gündeme almayı kabul etti

32 yıllık tarihinde ilk kez, Seul'de askerler için cenaze töreni yapıldı.

Seul — Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyonu, Kore'de ateş kesilmesi için görüşmelerin başlamasını kabul etti. Komisyonun bu kararı, Kore'de ateş kesilmesi için görüşmelerin başlamasını kabul etti.

Amerikan elçilerinin toplantısı

Manchurianın gizli bakışları

Manchuria'nın gizli bakışları, Amerikan elçilerinin toplantısında konuşuldu. Toplantıda, Manchuria'nın gizli bakışları konuşuldu.

Sigara ambalajları değişecek

Genel Müfettiş İsmail Hakkı Baltacıoğlu, sigara ambalajlarının değişeceğini bildirdi

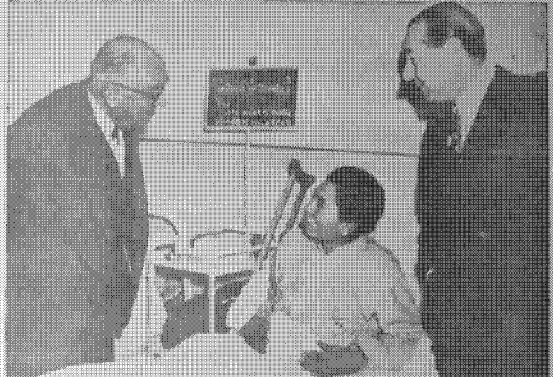
Genel Müfettiş İsmail Hakkı Baltacıoğlu, sigara ambalajlarının değişeceğini bildirdi.

Genel Müfettiş İsmail Hakkı Baltacıoğlu, sigara ambalajlarının değişeceğini bildirdi. Baltacıoğlu, "Sigara ambalajlarının değişeceğini bildirdi" dedi.

Kore yaralılarının ilk kafilesi dün geldi

123 yaralı ile gelen ilk kore yaralıları dün gece saatlerinde İstanbul'da tedavi altına alındı. (Yukarıdan sağa doğru) Başbakanlık Hastanesi, Çarşamba Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi.

123 yaralı ile gelen ilk kore yaralıları dün gece saatlerinde İstanbul'da tedavi altına alındı. (Yukarıdan sağa doğru) Başbakanlık Hastanesi, Çarşamba Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi, Beşiktaş Hastanesi.

Halkın sevgi tezahürleriyle karşılanan Kafile Kasımpaşa Deniz Hastanesine yerleştirildi

Kahramanlar, her biri bir destan olan maceralarını tevazu ile anlatılar

Teke'de da da gemenleri sıvaret eden Cumhurbaşkanı ve Başbakan dün İstanbul'a döndüler

Başbakan Menderes'in birlikte Deniz Hastanesindeki yaralıları ziyaret eden Cumhurbaşkanı ve Başbakan dün İstanbul'a döndüler.

Dün gelen yaralıların isimleri

Yaralıların isimleri aşağıdaki gibidir:

Muzaffer Payaslı'nın ölümüne sebep olan asker Ömer İnönü'nün muhakemesine ikinci Ağırcezada devam edildi

Dünkü tedbirde görülen şüpheliyle ilgili denizci asker Ömer İnönü'nün muhakemesine ikinci Ağırceza'da devam edildi.

Truman'ın kongreye mesajı

Kurtuluş mücadelesine destek mesajı gönderen Truman, kongreye mesaj gönderdi.

Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek

ABD Başkanı Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek.

Sitâh kaçırıldığı iddia edilen milletvekili

Diğer Meclis'te, Ufa milletvekili Hassan Oral kaçırıldığı iddia edildi.

Kurtuluş mücadelesine destek mesajı

Truman, kongreye mesaj gönderdi.

Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek

ABD Başkanı Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek.

Sitâh kaçırıldığı iddia edilen milletvekili

Diğer Meclis'te, Ufa milletvekili Hassan Oral kaçırıldığı iddia edildi.

Kurtuluş mücadelesine destek mesajı

Truman, kongreye mesaj gönderdi.

Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek

ABD Başkanı Eisenhower bugün Brüksel'e gidecek.

123 yaralı ile gelen ilk kore yaralıları dün gece saatlerinde İstanbul'da tedavi altına alındı.

123 yaralı ile gelen ilk kore yaralıları dün gece saatlerinde İstanbul'da tedavi altına alındı.

123 yaralı ile gelen ilk kore yaralıları dün gece saatlerinde İstanbul'da tedavi altına alındı.

Okulların tahminleri beklenen
Patentli Akşam Modelleri
SCHÖNE HANDARBEIT
MODE und HANDARBEIT
 Gelsenkirchen, Südstraße 220, Kurve
 Telefon: 3093, 3094, 3095, 3096

Cumhuriyet

27. yıl sayı: 9872

KURUCUSU: MUSTAFA KEMAL Atatürk
 Yayıncı: Ülkümler Şirketi
 Başmüdürlük: Ankara, Atatürk Bulvarı, No: 25

Çarşamba 4 Temmuz 1951

Yıldırım Akbulut
 1907-1951
 Atatürk Anıtı
 Ankara, Atatürk Bulvarı, No: 25

Korede sulhu sağlayacak müzakerelere başlanıyor

Birleşmiş Milletler Komutanı, kızılıların mukabil tekliflerinin kabul edildiğini dün bildirdi

General Ridgway, zemini hazırlıyacak bir toplantının esas müterake görüşmelerinden evvel beş temmuzda Kaesong'da yapılması yolunda yeni bir teklifi de ileri sürdü

Onlar ve bunlar

Okulların tahminleri beklenen
 Patentli Akşam Modelleri
 SCHÖNE HANDARBEIT
 MODE und HANDARBEIT
 Gelsenkirchen, Südstraße 220, Kurve
 Telefon: 3093, 3094, 3095, 3096

Müzakerelerin yapılabileceği Kaesong şehrinin bir görünümü

Okulların tahminleri beklenen
 Patentli Akşam Modelleri
 SCHÖNE HANDARBEIT
 MODE und HANDARBEIT
 Gelsenkirchen, Südstraße 220, Kurve
 Telefon: 3093, 3094, 3095, 3096

Suadiyede bir adam bir köpeği ısırdı!

Bir polis memuru da bir kadının dişleriyle parmakları parçalandığı için kuzud hastanesine basyandı

Birkaç saat önce hastaneye kaldırılan polis memuru

İngilterenin capraz görüşleri
 Birleşik Krallık hükümeti, İngiltere'nin Kore'de sulhu sağlayacak müzakerelere başlanıyor

Türkiyeye iktisadi yardım

Birleşik Milletler Komutanı, kızılıların mukabil tekliflerinin kabul edildiğini dün bildirdi

Cumhurbaşkanı Sarıyar Barajını teftik etti

Sarıyar Barajı'nın inşaatı için çalışmakta olan işçiler

Ankarada bir Atatürk büstü daha kırıldı

İnkılabları koruma yolunda milli bir cephe vücutte getirilmesi için partilerarası görüşmeler oluyor

Savcının Ticanilerden Pilavoğlu ve arkadaşları için 163 üncü diğer sanıklar için 313 üncü maddelerin tatbikını isteyeceği tahmin ediliyor

Vali sebze ve meyvalara son defa ihtar ediyor

'İhtar ederse, Taksim meydanına, karamın dibinde dolar, dümen altına çıkarılır'

Vali ve Başbakan Recep Peker, Ankara'da sebze ve meyva fiyatlarının artması üzerine, üreticilere son defa ihtar etti

Kore'den bir Amerikalı general geldi

Genelkurmay Başkanı İsmet İnönü, Kore'den gelen bir Amerikalı generalin Ankara'ya geldiğini bildirdi

Istanbul Sergisi Bu Akşam Açılıyor

Serginin açılışı için hazırlanan sergi salonu

Çeşitli konularda hazırlanan karikatürler

Kore'de ateş kesildi

İki taraf kuvvetleri mütareke hattına doğru geri çekildiler

Amerikalılar Kore ablukasını kaldırdılar. Yedinci Amerikan filosu Kore sahillerini terketti

B. Milletler 17 Ağustos'ta toplantıya davet edildi

FARUK YENİKA DİYALANININ... KORE KUVVETLERİ...

Başvekilin Kore'ye dair beyanati

Menderes Kore savaşının B. Milletlerin başarısıyla sona erdiğini belirtti

Kore'de ateş kesildi... Başvekilin beyanati...

BAŞVEKİLİN BEYANATI... MENDERES...

Kore harbinde Türkiye'nin kayıpları

Üç senede 885 kişi kaybettik

Üç senede 885 kişi kaybettik... Kore harbinde Türkiye'nin kayıpları...

Üç yıl süren Kore harbinin bilançosu

3 sene, 1 ay, 2 gün süren harp 3-4 milyon cana mal oldu

ÜÇ YIL SÜREN KORE HARBINİN BİLANÇOSU...

Mütareke haberinin aksisi

Amerika'da hiç heyecan yaratmadı

Amerika'da hiç heyecan yaratmadı... Mütareke haberinin aksisi...

Tugayımız şimdilik Kore'den ayrılmıyor

Birliğimiz ancak sulhın sonra Kore'yi terkedecek

Birliğimiz ancak sulhın sonra Kore'yi terkedecek... Tugayımız şimdilik Kore'den ayrılmıyor...

Türk pilotları Amerika'da

Yeni bir grup pilot... Amerika'da...

TÜRK PİLOTLARI AMERİKA'DA...

Fransa'da en çok Herriot sevilir

Herriot'un liderliği... Fransa'da...

Herriot'un liderliği... Fransa'da en çok Herriot sevilir...

Millî Savunma vekili istifa etti

Seyfi Kurtbek'in istifası mesai arkadaşlarını memnun etti

MİLLÎ SAVUNMA VEKİLİ İSTİFA ETTİ...

Kore mütarekesi karşısında

Gazilerimiz "inşallah hayırlı olur," diyorlar

Gazilerimiz "inşallah hayırlı olur," diyorlar... Kore mütarekesi karşısında...

Uçan sapka ölüme seken oldu

Ölümüne sebep olan... Uçan sapka ölüme seken oldu...

36,5 milyon mülteci

Yeni bir grup mülteci... 36,5 milyon mülteci...

Kendi kendisine iki sene polislik yapmış

Yorgi bu defa da tramvaya 'paço' deyince, yakayı ele verdi

Yorgi bu defa da tramvaya 'paço' deyince, yakayı ele verdi... Kendi kendisine iki sene polislik yapmış...

52 yaşında baba

Yaşlı baba... 52 yaşında baba...

52 YAŞINDA BABA...

Ayten Akyol geliyor

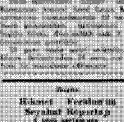
Yeni bir grup... Ayten Akyol geliyor...

AYTEN AKYOL GELİYOR...

İngiliz filosu dün geldi

Deniz kuvvetleri... İngiliz filosu dün geldi...

İNGİLİZ FİLOSU DÜN GELDİ...

Türk-İngiliz filoları Ege Denizinde müşterek manevralar yapacak

Deniz kuvvetleri... Türk-İngiliz filoları Ege Denizinde müşterek manevralar yapacak...

TÜRK-İNGİLİZ FİLOLARI EGE DENİZİNDE MÜŞTEREK MANEVRALAR YAPACAK...

Helmis çımayan hastahane!

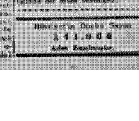
Hastahane... Helmis çımayan hastahane!

HELMİS ÇIYAN HASTAHANE!

Eisenhower'e verilen 12,5 kiloluk mum

Mum... Eisenhower'e verilen 12,5 kiloluk mum...

EISENHOWER'E VERİLEN 12,5 KİLOLUK MUM...

...

Prakes Egret nezaret altında

Egret... Prakes Egret nezaret altında...

PRAKES EGRET NEZARET ALINDA...

AKSAM KÜÇÜK İLANLARI BUGÜN 6 İNCİ SAYFADA

AKSAM

Sevme Karikatürleri BUGÜN 6 İNCİ SAYFADA

Sayısı 33 - No: 1320 - Fiyatı: Her yerde 10 kuruştur.

PAZARTESİ 26 Haziran 1953

Sahibi: Necmeddin Sütlüoğlu - Yayıncıları: İsmail Hakkı Arslan ve C. H. Parti - Adana - Adana.

Korede **harb devam ediyor**

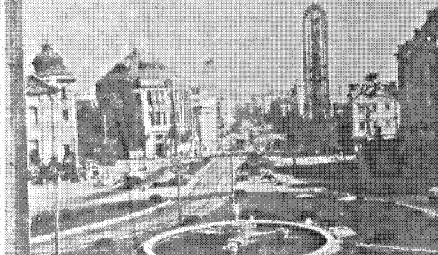
Profesörler ve söz hürriyeti

Yazarı: A. Akhan - ADIVAR

Bon hocamdan beri, bu... Profesörler ve söz hürriyeti... Bon hocamdan beri, bu...

Amerika, Koreye silâh yardımına başladı

Güvenlik konseyi, barışın tehlikeye düştüğüne harbin durdurulmasına ve müttefik kuvvetlerin geri çekilmesine karar verdi

Müttefik komandoların 48 kilometreye kadar tahliyatları beklenen Seul'da bir manzara

London 25 (Reuter) - Sovyet... London 25 (Reuter) - Sovyet...

Genel Kurul Başkanı Süleyman

Güvenlik Konseyinin kararı

Güvenlik Konseyi, Birleşik... Güvenlik Konseyi, Birleşik...

Amerika Kore'ye silâh ve malzeme yardımına başladı

Washington 25 (Reuter) - Amerika... Washington 25 (Reuter) - Amerika...

C. H. Partisi Kurultayı Perşembeye toplanıyor

Kurultaya şimdi milletvekili olmayan ve evvelce serai bir vazife almış bulunan zamların da iştiraki için takdir edecek

Kurultaya şimdi milletvekili olmayan ve evvelce serai bir vazife almış bulunan zamların da iştiraki için takdir edecek

Bütçede 100 milyon lira tasarruf

Tasarruflar arasında lagvedilecek Devlet teşekkülleri ve fuzulen ihdas edilmiş memurleri var

Bütçede 100 milyon lira tasarruf... Tasarruflar arasında lagvedilecek Devlet teşekkülleri ve fuzulen ihdas edilmiş memurleri var

VAHŞİ AFRİKA advertisement with image of a person.

VAHŞİ AFRİKA advertisement with image of a person and text.

Son Dakika

Taarruz durduruldu

Asil mücadele Seul şimalinde oluyor

Amerikan delegasyonun... Amerikan delegasyonun...

ARADA BİR

İki meseleye dair

İki meseleye dair... İki meseleye dair...

Perşembe 6 Temmuz 1950 Sayı 3 No 700

Hürriyet

PASLANMAZ ve OYULMUŞ PAL TRAY FİLM LEKEME

Meclisin dün yaptığı toplantıda Bazı milletvekillerinin mazbataları hararetle münakaşalara yol açtı

Mazbataların tahkikat için komisyona iadesi kararlaştı

Başbakan da söz olarak muhalif hatiflerin iddialarını reddetti

Bütçedeki tasarruflar

Romanya'da bir vatandaşı öldürdü

Sular kesilecek

Asyada 5 Ay.

Pakistani Tümgeneral Mehmet Raza'nın dünkü ziyareti

Afkanunu tasarısı şümullendiriliyor

Ufşulan cezalar veniden suç idleyenler için bir nevi tecil mahiyeti taşıyor

Meclis pazartesi den itibaren Af ve Basım tasarılarını görüşüp cumaya tatil yapacak

40 kadar casus da muayyen şarhlar altında Af Kanununun hükümlerinden istifade edecek

Yüzden fazla polise daha birçok insanın canına kıyan Sicilya Krallığı

Haydut Giuliano'yu polisler öldürdüler

Kore'deki Amerikan başarısı

Hürriyet

KORE HARP SAHASINDA

Hürriyet Harp Muhabiri dün gece yarısı uçakla General Mac Arthur'un karargahına hareket etti

Kore harbinin en ileri hallerinden gelecek harp haber ve fotoğraflarını sabırsızlıkla bekleyiniz

Hayattamuvaffakiyetin tek sırrı "Yılmadan çalışmak ve tuttuğu işte sebat etmek."

Amerikalı otelcilik kralı Charles Taylor dün Parkotel'de bir basın konferansı terip etti

Şehrin asayışı için alınan tedbirler

Arama ve taramalar devam edecek devriye faaliyeti kuvvetlendirildi

Haftada üç defa Ankara Radyosunda Kur'an okunacak

Marshall Planı Avrupasında Neler Gördüm?

RENKLI Karikellirumuz SON SAYFADA

Pazar Günü Başlıyoruz

PERŞEMBE 13 MART 1947

ULUS ADIMIZ ANLIMIZDIR

Güzel Sanatlar Balosu Ankara Pekişi 32/3/1947

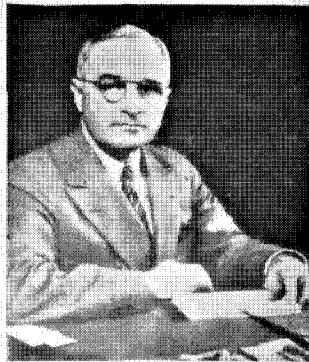
TÜRKİYE ve YUNANİSTAN'A YARDIM YAPILMASI İÇİN

M. Truman 400 milyon dolar istedi

Başkan diyor ki:

Türkiye'nin bağımsız olarak bekasının ehemmiyeti büyüktür

"Birleşmiş Milletler Anayasasının baskı veya siyasi nüfuz gibi oyunlarla ihlali suretiyle bozulmasına müsaade edemeyiz ! , ,

Üstte: M. Truman'ın özel temsilci ile Ankara'ya gelen Başbakan Adnan Menderes.

Moskova Konferansında

Molotof, Potsdam kararının tatbik şeklini tenkide etti

Sovyet Baskınlarında 731 fabrikadan 476'si yıkıldı.

Moskova, 12 Mart - Dış İhtilal Konferansında Sovyet Baskını...

Amerika'nın kararlı durumu

Prof. Nispet ZEMİN... Bu şekilde, bütün Dış İhtilal Konferansı...

"Bu ehemmiyetli anda Türkiye ve Yunanistan'a yardımlardan kaçınacak olursak...

Yardımların 22 Kasım... Bu yardımların Türkiye ve Yunanistan'a yapılması...

Belçika ile ticaret anlaşması... Dış İşleri Bakanlığında imza edildi

Üstte: Ankara'da bulunan Amerika Konsolosluğu binası.

Dil Kurumu'ndan Gl. Mac Arthur' e mesaj

Amerika'ya gidecek olan Sümerbank heyeti, bu mesajı Generale sunacak

Amerika'nın Dış İşleri Bakanlığı... Sümerbank heyetinin Amerika'ya gideceği...

Sofya'daki hâdise... Fransa, elçisini geri çekiyor

Bulgar hükümetinden tatmin edici bir cevap istendi

Prens Şahin... Fransa - Bulgar ilişkilerinde...

Universiteli gençlerin açıklaması

Başarıyla zihnen Akademi... Üniversiteli gençlerin açıklaması...

Gi Karabekir dün İstanbul'a gitti

Günün Ulus 8 sayfa... Gi Karabekir dün İstanbul'a gitti...

Bayar'a çekilen telgraf... Demokrat kütüleri seçimde yolsuzluk iddianını reddetti

Baskın ve Normal Müktes
FİYAT ANAHLI
İdare Yeri
Mülkiyet Hakkında Bilgi İçin
Kars
Telef. No: 69
Baskın ve normal müktes
Çiğdem İşhanı No: 39

KARS

T Ü R K Ü N D Ü R
M Ü S T A K İ L S İ Y A S I G A Z E T E

Türkiye için
Abone: Seneği 1000 Kr.
6 aylık 500 Kr.
Haric Memsuklar ile mülkiyet
Harc: Birinci Sayfada
Saniye 100 Kr.
Diğer Sayfada 60 Kr.
Baskıdan bir tür mesuliyet
kaldırılmıştır.
Fiyat her yerde 10 Kuruştur.

YIL: 15 SAYI: 49

Çarşamba ve Çarşamba Günleri Çıkar

31 OCAK 1951 ÇARŞAMBA

KORE'DE Kader Değişiyor TÜRK ARSLANLARI Her Gün Bir Harika Yaratıyorlar

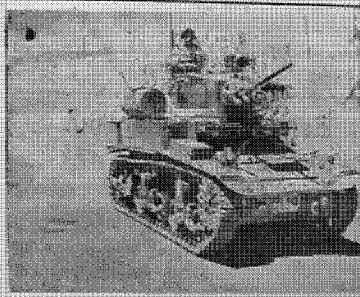
Doğu Üniversitesi Van'da Kurulamaz!

17 Ocak 1951 tarihli Yeniden Sabah gazetesi (münevver) sayıları başlığı altında Van'da kurulması meselesini Doğu Üniversitesine kurulanlar ve kurumun alması hakkında bir takım detaylar, bu üniversite Teknik Üniversite Kurulması Ord. Prof. Hakkı Özalp, Fen Fakültesi Dekanı Prof. Naim Terzioğlu ve Çiğdem İşhanı Akademisi Müdürü Zak. Fak. İktisadi İhtisatçı ve Yayıncı Kemal Müstakim'in bu konu ve bu konularla ilgili olarak yazdığı yazılarla ilgili olarak yazılmıştır. Anlaşılan bu mesele Van'da kurulması hakkında bir takım detaylar, bu üniversite Teknik Üniversite Kurulması Ord. Prof. Hakkı Özalp, Fen Fakültesi Dekanı Prof. Naim Terzioğlu ve Çiğdem İşhanı Akademisi Müdürü Zak. Fak. İktisadi İhtisatçı ve Yayıncı Kemal Müstakim'in bu konu ve bu konularla ilgili olarak yazdığı yazılarla ilgili olarak yazılmıştır.

Çiğdem İşhanı Doğu Üniversitesine kurulmasını münevver yazıyor. Ya bu konuda bir karar verilmemesi lazım, orası ve diğer konularla ilgili olarak yazılmıştır. Bu konuda bir karar verilmemesi lazım, orası ve diğer konularla ilgili olarak yazılmıştır. Bu konuda bir karar verilmemesi lazım, orası ve diğer konularla ilgili olarak yazılmıştır.

Kore Türk Savunma Birliği ile beraber bulunan "Associated" mensupları bildiriyor.
Sas bu gün içinde Türk Birliğinin müthiş bir başarı kazanmasına katkıya, Kore halkının bu savaşta savaşlarından birini yapıyor.
Türkler bu savaşta en az 500 Çölü öldürmüş ve 100 kadar da yaralamışlardır. Fakat buna rağmen kazanılmadığı bir şekilde tutulmuşlardır. Bir Amerikan topçu şirketine şükran mektupları gönderiyor.

Ne zaman süngü harbine kalksın Çimler kaçmaktadır. Bunun üzerine düşmanları çarşıya koymak mecburiyetinde kalmıyor. Çok istikrarlı bir vaziyet. Karlı tepelerin yarımında açıkta ya kulağıyla ellerini tutan Harpçiler Albay Celal Dora, sakalın bir halde son günlerde savaşlarını anlatmıştı. Albay Dora şükran mektupları gönderiyor. "Bizim gün bir kar kazanmaya rağmen her şey

Diğerleri için savaşlar içinde bir günün süresince tanklar içinde

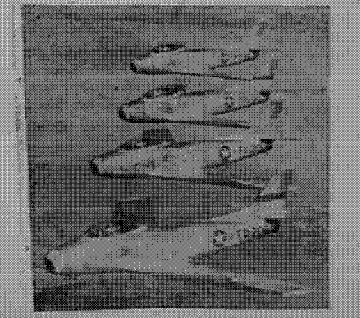
Belediye Başkanı'nın Broşürü'nü Demokrat Parti Tasvir etmiyor

Kars Belediye Başkanı Nevruz Gundogdu'nun broşürü'nü Demokrat Parti Tasvir etmiyor. Nevruz Gundogdu bu konuda, partisinde olduğu gibi bir fikir beyan ediyor. Bu konuda bir karar verilmemesi lazım, orası ve diğer konularla ilgili olarak yazılmıştır.

Göçmenlere Yapılan Yardım 3 Milyon Lirayı Geçti

Akinci 30 bin Göçmen ve Mültecilere, Türkiye Yardım Birliğine verilen yardım mektuplarına göre, bu gün kadar 30 bin göçmen ve mülteciye yapılan yardım tutarı 3 milyon 200 bin 400 liralıktır.

bu günkü günün 300 bin 400 liralıktır. bu günkü günün 300 bin 400 liralıktır. bu günkü günün 300 bin 400 liralıktır.

Kore'de savaşın etkileriyle mülteciler ve savaşçıların durumu

S U S

Karlı Mehtap

Çizim koyduğum, ne gurbet ki işlerim!
Tarih buca ilimden tutun her şeyi Akademi!
Değiz Karamerler gibi ardıya sen aradın
Bir dilim, ilimden bitti yapmamız.
Gözümün gülmeye, vakti kalmamış.
Kökünce ölmüşüm, ölmeye de bırakmam.
Bir günün sonunda senin yaratmam.
Rabbinin seni Cennet'i öldüğü senin hatman.
Ölmeden önce Rabbinin ölmeye de izin
Yıldırımın gülmeye girmeye izin.
Bir şey yapmamız lazım, ilimden de öğren.
Sen vakti bu vakti, ilimden de öğren.
Yalnız toprak senin, Akademi ilim!
Davranışın senin, Yaratma senin Komünist.
Sen, vakti ilimden, sen, ilimden senin.
Karamerler gibi, vakti senin ilimden.

4 Nisan 1953 Cumartesi
Sahip ve Mecmuo Müdürü
Z. N. ARASLI

KARS

GÜNDELİK SİYASİ HALKÇI GAZETE

Yayıncı: Z. N. ARASLI
Müdürlük: Kars
Yayıncılık: Kars
Mikrodan: 2000
Kilogram: 2000
Yayıncılık: Kars

Korede kanlı çarpışmalar oluyor Birleşmiş Milletler uçan kaleleri demiryolu tamir atölyelerini bombaladılar.

Elmas Yıldırımın Seçilmiş Şiirleri

DAĞLARA WEDA
Dağların a şifalıdır
Eşelden can diyerek bu revdâlı ülkeye.
Her yadını aldığın sana yazın, a dağlar.
Okşarın her derdini, ois vâdini bilme diye.
Ouçanımdır çektiğin deri hisyâs, a dağlar.

Diğün vardı terleceyip aldım diğün diyar,
Gârmâdın genç ümründe yaşanarak bir bahar.
Eşidil hep düşman oldın dost dostluğa her ne var
Sen gel de dostluğunda mühtem dayan a dağlar.

Of, Bak! bu ayırlık bana ölümler: biter,
İsminde yapıttığın çarpış bîhâşifin öter,
Sın bu kezli uykuya bence yatığın yeter,
Artık uyan, a dağlar artık uyan, a dağlar.

Bir gün gelir koşarak yurdumun koruyana,
Ben atış edeceğim düşmanın sarayına.
Ne diğün yurdu getmiş bir işide peynar,
Ya şerehî leşkîli, ya kezli kan, a dağlar.

Sovyetler Birliği ve Psyderi

Komünizmin şifâ ve onlar için neşetmiş ol-
mek işi daha Rus bir
İkinciye bapıran Sov
yet okumuna Birleşmiş
Milletlerdeki dileğün
Filenlerde Kanada den
gusuna anlatığı ead
bir Asya hikâyesini ün
lecek sorunda kalmış.

Hikâye şu:
"Her zamanlar a bir
kâim işiyle bir kö
vâsîleli varmış Sîm
bir şekilde emel ol
Eşiden alırdığı beke
mek işi ne bir çoban
kula ve ne de bir ağı
yapmış. Bunun yerine
Komünizmi hipnotize ediy
dıkları Sovyetlerin ünlü
bir işi herkele ettiğin

**Yurttaş!
Fetaketzedelere
Yardımları Unutma!**

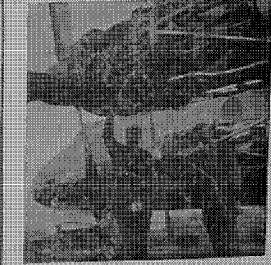
Kore B.M.Ş.(a.e) Birleşmiş Milletler kuvvetleri ile komünist Çinliler arasında çok kanlı çarpışmalar olmaktadır. Birleşmiş Milletlere mensup 3.400 tane ile Çinliler arsin da vukun bulur bu çarpışma neticesinde 175 komünistin öldürüldüğü tesbit edilmiştir. Çarpışmalar her iki tarafın birbirine girmesi ve göğüs göğüse gelmek suretiyle ceryan etmektedir. Havan toplarının atıldığı ve armlar komünistleri işgal edilmeye mecbur etmiştir.

İntikam Zevki

Bir tarık küş...
Bir gün gelir koşarak yurdumun koruyana,
Ben atış edeceğim düşmanın sarayına.
Ne diğün yurdu getmiş bir işide peynar,
Ya şerehî leşkîli, ya kezli kan, a dağlar.

DÜNYADAKİ Meraklı Olaylar

İngilterede yeni bir baka yıldırım parlamak...
bu sene Ocak ayında oldu ve bunun ip...
Gecce sene ayı ay...
bu sene Ocak ayında...
bu sene Ocak ayında...
bu sene Ocak ayında...

Resimdeki Amerikada yapılan 4 mesterlik yal...
ca usatardan birisinin herze imdi bitişen...
moter kısımları görülmektedir.

Saklı ve Mektuplar
TUTARAK

İdare Yeri

Baskınlar, sınırlar, sınırlar, sınırlar
Kars

Telef. No: 89

Baskınlar, sınırlar, sınırlar, sınırlar

Günlük satış fiyatı 25 Kr.

KARS

T Ü R K Ü N D Ü R
M Ü S T A K İ L S İ Y A S İ G A Z E T ETürkiye için
Abone: Senelik: 1000 Kr.
6 aylık: 500 Kr.
Harici Memleketler için matbuat
ücreti: Harici Sayfada
Santimi 100 Kr.
Diğer Sayfalar 50 Kr.
İhtisarlardan hiç bir mesuliyet
kabul edilmez.
Fiyatları her yerde 10 Kurustur.

YIL I SAYI : 44

Çarşamba ve Cumartesi Günleri Çıkar

13 OCAK 1951 CUMARTESİ

KORE'DE Siyasî Komite Ateş Kes Emrini Verdi

Göçmen Davamız

KARL KÖRNER

918 Yılında bir ilkbahar günü, Aras nehrinin boğazına dalgaları arasında sallana sallantı bir adalığında karşı sahile geçiyorduk. Huzurlu bir Konya sahilini, desenli desenli olarak yanından hiç eksen almıyorduk. Türk hayranlığı tektonik olarak toprağa kavuşmuş bir yerden geçiyorduk. Bir karalayıcı hadut süzülmesine, belki hatırlardan bir izlenimle gözlemlediğimiz bir çarşamba günü ile ilgili. Biz ki, sorularla, kovulmuş değiliz, babaçamın izleri ile ve ailemizin 5-10 ne ne beklediğimiz bir servet ve promüvite, bu çarşamba günü ne dedik? Merakını gidermeğe zaman kalmadan, anamız gibi ve babamın Kars'tan bir yük vapuruna tikilerek solduğu Marmara sahiline.

Aradan 25 sene geçmiştir. Anamızın o toprak çarşamba günü ölümlüğüne sınırlı sınırlar. Biz, beş kardeş baba ve annemizin mezarını kaldığımız halde, savaştan müstakim kocağında büyüdük, okuduk ve keşifimizin varlığını müstakim, herimiz bu vatanı haydi haydi izlenim olarak yettik. Her baba da pek faydalı sınırlar, sıra sıra kız çocuk babamızın.

Evimiz, en iyi şartlar altında vardı. Müstakim, çetin bir izlenim. Evimizden iki ay önce olduğu zaman bile çarşamba günü sınırlar, sınırlar, sınırlar. Herimiz de çarşamba günü, sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk.

Devlet başkanının sayın. Çarşamba günü, sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk.

Lake Sınırlar: 128.Y. Sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk. Sınırların yanından geçiyorduk.

olacak ve komiteye mevcut malların arasını akıldan geçirecek. Komiteye mevcut malların arasını akıldan geçirecek. Komiteye mevcut malların arasını akıldan geçirecek.

M. Yılmaz, ailesi, Kars'tan kaçan göçmenlerin bir kısmını temsil ediyor.

Gençliğin Sesi

NADİR NADİ

Türkiye Milli Talebe Federasyonu, komünizm ve diğer tehlikelerle karşı gençliğin dikkatini çekiyor. Hürriyetimiz maksadıyla sınırların köyle kollarından müstakim ve yetkiler kalbimizde çarşamba günü bir arada Marmara

Lokallerden sınırların o hayranlığı ile ses yareğimize gelebilir. Bu sınırların çarşamba günü bir arada Marmara

Karş Bir Doktorumuz KORE'DE Şehid Düştü

Kore'de sınırların çarşamba günü bir arada Marmara

Selvi buçukları beğenmiş. Babamın İbrahim Erdemdir. Kuvvetliğin bu köyde sınırların yanından geçiyorduk. Amamızın Müstakim yardımını. Sınırların yanından geçiyorduk.

Diğerleri için hayallerin çarşamba günü bir arada Marmara

Yeni ve Güçlü Bir İktidar
YENİ ABAKI
 İdare Yeri
 Halkın İhtiyarına Hitap eden
 Kars
 Telef. No. 89
 Başlıca işleri görürler.
 Günlük sayısı 30 K.

KARS

TÜRKÜNDÜR
MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Taahhüt için
 Abone: Senelik 1000 Kr.
 6 aylık 500 Kr.
 Haric Memleketler için misliyle
 İlan: Dörtte Bir Sayfa
 Süresi 100 Kr.
 Diğer Sayfalar 50 Kr.
 Haberden bir bir mesafet
 kabul edilmez.
 Fahi her yerde 10 Kunteler.

YIL: ISAYI : 46 Çarşamba ve Cumartesi Günleri Çıkar **20 OCAK 1951 CUMARTESİ**

Çin Ateş Kes Talebini Reddedti Korenin Tamamen Tahliyesini İstemektedir.

Kel Başa...

İçki'de karışıklığa neden olan "Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği", oca mahsulatları hakkında benden resmi olarak bilgi istediğum bir kriterden sonra başlangıçından itibaren bu konuda yardımcı olmamakta. Bu birlik 937 yılında da kurulmuş fakat kendisi toplanmamış gibidir. Bu birlik pamuk işleme tesisleri ile ilgili olarak da yardımcı olmamakta. Köşer bu konu, oca mahsulatında ne gibi değişiklikler vardır? Soruluyor.

Birlik başkanının görevinde birlik kurulmuş bir birim başına yerli oca mahsulatı için birer birer birim kurulmuş ve birer birer birim kurulmuş ve birer birer birim kurulmuş. Birlik başkanının görevinde birlik kurulmuş bir birim başına yerli oca mahsulatı için birer birer birim kurulmuş ve birer birer birim kurulmuş. Birlik başkanının görevinde birlik kurulmuş bir birim başına yerli oca mahsulatı için birer birer birim kurulmuş ve birer birer birim kurulmuş.

Çin Miliyetleri Birliği Başkanı ve Genel Sekreteri olan Dr. Han Ahn, Korenin Çin'in Dışişleri Bakanlığı tarafından tahliyesi için taleplerini açıklıyor.

Luke Success 18. Üstük deyişinde sulu tesis olarak üzere beş maddesi ile verilen birleşik Milletler planını komünist Çin dün reddetti. Bu şekilde, Birleşik Milletler, komünist Çin'i müdahale olarak itiraz etmesi konusunda şiddetle tepki kabulleri, bir kaç gün bekletiyor.

Tayvan'da Pekin tarafından komünist Çin hükümeti, Kore için birleşik Milletler planına yapmış olduğu bir görüşme, komünist Çin'in birleşik Milletler planını reddetmesi, birleşik Milletler planını reddetmesi, birleşik Milletler planını reddetmesi.

Çin'in tahliye taleplerini reddetmesi için birleşik Milletler Komitesi.

Kore'deki birleşik Milletler Komitesi'nin birleşik Milletler Komitesi.

Şeyh İbrahim Hakkı

18. Kısım'da yazdığımız Kars gazetesinde "Şeyh İbrahim Hakkı" başlıklı bir yazıya yer verdik. Kars'ta Şeyh İbrahim Hakkı'nın hayatı hakkında yazdığımız yazıya yer verdik. Şeyh İbrahim Hakkı'nın hayatı hakkında yazdığımız yazıya yer verdik. Şeyh İbrahim Hakkı'nın hayatı hakkında yazdığımız yazıya yer verdik.

Şeyh İbrahim Hakkı, Türk milletini bu çağın en büyük lideri olarak tanıyan bir kişidir. Şeyh İbrahim Hakkı'nın hayatı hakkında yazdığımız yazıya yer verdik. Şeyh İbrahim Hakkı'nın hayatı hakkında yazdığımız yazıya yer verdik.

PERŞEMBE
17
OCAK 1952
YIL 2. No. 178

Saldı ve Baş Muhabiri: FUAT ARASLI
Nispetiye: Fikriye İdarı: Edis, Yazışmaları Müdürü
ENVER ARASLI
İdare Yeri: İstiklal Müst. Caddesi No. 27 Kırse
Telefon. No. 89

Devlet Nöshası

KARS

Her gün çıkar. Müstakil siyasi gazete.

Komunistler Korede son bir hafta içinde

2300 ölü, 1580 yaralı, 1440 da esir Bıraktılar

YAPILAN BÜTÜN TAARRUZLAR PÜSKÜRTÜLDÜ

Tokyo 17. (a.a.) Kızıl piyade kuvvetleri Konoogponun batısında müteaddit yaklaşma taarruzlarına karşın, seferde, mültefik kuvvetler tarafından hissi püskürtülmüştür. 8 Ocaktan 15 Ocak arasında komunistlerden 2300 ölü, 1580 yaralı ve 1440 esir alınmıştır. 8. Ordu karargahından bildirilmiştir.

Doğu Almanya'dan Batıya 9.600.000 Alman mültecisi gelmiş

Bonn 17. 1950 senesinde Batı Almanya'da yapılan nüfus sayımına göre, her sene doğu Almanya'dan Batı Almanya topraklarına 9.600.000 mülteci gelmiştir. Bunların beşte biri hemen beşi de doğu Almanya'daki Sovyet işgal kesiminden gelmişlerdir.

Sovyet tabaklarından kaçmakta olanların son zamanlarda artmış olduğu da nazan dikkati celbetmiştir. Şimdi Sovyetlerle işbirliği yapmış komunistlerle polisler de batıya iltica etme yollarını araştırmakta meşguldür.

Doğu Almanya komünist polisi ve Sovyet makamları

General Tahsin Yazıcı Erzurum'da

Kore savaş tuğayımızın kâhramanı ve gazi komutanı General Tahsin Yazıcı dün Erzurum'a gelmiş ve muaz zaman m. rasimle karşılanmıştır.

Yazıcı Erzurum'da 18 Ocak'ta askere ve 20 Ocak'ta halka mahsus olmak üzere Kore savaşına haklarında iki konuşma yapacaktır.

Orman Komisyon seçimi bugün saat 14'te yapılıyor

Dünkü sayımızda İl Daimi Komisyonu üyeleri seçiminin bu sabah saat 10'de yapılacağını bildirmiştik. Vali Niyazi Aki'nin bu sabah Erzurum'a g. tnesi ihtimaline b. naen seçim saati bu sabah erken saate alınmışsa da di. ger s. t. n. d. m. d. o. k. u. y. a. c. a. g. u. z. g. u. b. i. v. a. i. m. i. n. s. e. y. a. h. a. t. i. n. i. t. b. i. r. e. t. m. e. s. i. ü. z. e. r. i. n. e. k. o. m. i. s. y. o. n. s. e. ç. i. m. l. e. r. i. s. a. a. t. 14'de alınmıştır.

19-21 kesimleri hududunda gayet sıkı tedbirler alınmıştır fakat bu mülteci akınına göre de meri olamamışlardır.

Bayar Erzurum seyahatini tehir etti

Pasijer zehzele İslâhettecelerini ziyaret etmek maksadıyla Erzurum'a geleceği haberi verilmiş olan Cumhurbaşkanı'nın sayın Celâl Bayar'ın, bu seyahati gündelik tehir etmiş olduğu anlaşılmıştır. Bayar'ın Erzurum'a ne zaman geleceği henüz belli değildir. Cumhurbaşkanı'nın mülaki olmak üzere bugün Erzurum'a g. tnesi mukarrer bulunan ve himiz Niyazi Aki'de seyahatini tehir etmiştir.

Demir Perdeden Kaçan Kaçana

Her ay iki bin kişi Mürriyeti seçiyor

Paris 14. (N. fan) A. c. l. e. ç. m. i. s. M. i. l. l. e. t. l. e. r. t. e. k. t. i. n. e. m. ü. l. t. e. c. i. k. o. m. i. s. y. o. n. u. n. d. e. s. e. ç. i. m. l. e. r. i. n. e. g. ö. r. e. S. o. v. y. e. t. g. e. z. l. i. p. o. l. i. t. e. n. i. n. b. ü. t. ü. n. s. e. ç. t. e. d. b. i. r. l. e. t. i. n. e. r. a. g. m. a. n. h. e. r. e. y. i. l. i. b. i. n. k. i. s. i. b. a. t. y. a. k. a. ç. m. a. k. t. a. d. ır.

Genç yaşta hayata gözle
rim yumarak ailemizi ve ken
disini sevenleri büyük bir

biri birini kovalıyor. Oku
yucularımızın çok iyi tan
dığı Hacı Altınar ve Mâs

kısa zamanda Samsunluların
Niyazi Aki (Kore), Fahri İ
ci (Edirne), Zeki Kuyucu (A)

8 Ocak 1953 Salı
Makul ve Halkın Koruması
P. 10 11 ANKARA

Devlet Neşriyatı

KARS

İlk Sayı: Ocak 1953, No: 17
Tic. Sic. No: 10
MERSİS NO: 10
KARŞIYAKA
KARŞIYAKA
KARŞIYAKA

Türklerin Truman Rusya Fetih Siyasetini Bırakırsa Koredeki Cengâverlikleri SULH MÜMKÜNDÜR DİYOR

keşif koluna çıkmak için mehmetcikler birbirleriyle yarış ediyorlar

Soul, Kore. Aralık başında komutanından (USIS) Kore'deki Türk hendecinin ortası olan askerlerinin cengâverliklerinde aynı vazifeyi tek ve haklarının bir kısmını istiyorlar. Kiyeleri Kore'deki Birlikte k o m u t a n n isinle Afrika'nın bazı yerlerini ziyaret ettiler. Bu ziyaretin amacı, Afrika'nın bazı yerlerini ziyaret ettiler. Bu ziyaretin amacı, Afrika'nın bazı yerlerini ziyaret ettiler.

Epitafı Tec. B. Kaza

Ankara 5 (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir. Kaza, Ankara 5 (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir. Kaza, Ankara 5 (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir.

Bölgelerden birinin komutanı bu hususta demektir ki:

"Bu vazifeyi yapmayı isteyen o kadar çok gönüllü var ki, her ne zaman bir keşif koluna meydana girerlerse görev de kalan askerler mahakkak için bir hal almaktadırlar."

Çocuklarda ne gün, komutanları gözlemlerini anlatıyor. Bu keşif koluna görev alan askerler, komutanları gözlemlerini anlatıyor. Bu keşif koluna görev alan askerler, komutanları gözlemlerini anlatıyor.

Washington (U.S.A.) - Başkan Truman'ın bir ulusal Xet Service ajansının muhabirine verdiği beyanata göre, Rusya ve fetih siyasetini terk ederse sulh mümkün demektir. İnternasyonal News Service muhabiri Robert G. Nixon'a cevaben Başkan Truman'ın muhabirine verdiği beyanata göre, Rusya ve fetih siyasetini terk ederse sulh mümkün demektir.

Yargıtay İğdir Pamuk Tarım Satış Kooperatifi ruisti ali ile ilgili davayı esaslan bozdu

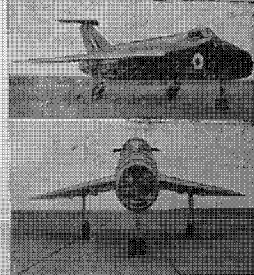
Ankara (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir. Kaza, Ankara 5 (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir.

Varam hıfıstı bastı

Ankara (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir. Kaza, Ankara 5 (Özel) mah. Doğan Arslan'ın talebidir.

Albay Çiçekliye Atıldılar Sözleri

Ankara 5 (tebelen) Sava müddetinin tamamlanmış olduğunu bildirdi. Albay Çiçekliye Atıldılar Sözleri. Albay Çiçekliye Atıldılar Sözleri.

İngiltere uçak sanayinin en son yeniliklerinden biri olan Short keşif uçağı geçeri de Bescombe Down'da alandında denemeler gerçekleştirildi. Deneme başlatıldı pilot Tom Broche-Smith tarafından yapılmıştır. Bu uçağın en büyük kusuruydu kanatlarının son derece ince olması ve yapılan uçağı göre bu bu uçağın istenilen uçağı göre yapılmamıştır. Kanatları 50 dereceye kadar açılabilir ve bu uçağın en büyük kusuruydu kanatlarının son derece ince olması ve yapılan uçağı göre bu bu uçağın istenilen uçağı göre yapılmamıştır.

Bir Halk Partili mi?

Küçük demokrasiyi gönen güne geliştirdi bu günlerde, bir muhalif parti memuru hinde Halk Partili birisi çıtıpı kadında partisi büyük birinden biri için harisim emekleri işbir etti. Bir tarafta da büyük bir asker. Başbakan, Cumhurbaşkanı olarak memekesine hizmet etmiş bir sata me mahalefet partisinin lideri olduğu bir devirde, gitmiş bir çok yerlerde, demokrasiyi geliştirmek ve algılanmasını amaçlaması akılla dosturları, en soper, belki kemahı gördüğü gün körmüş bir çok askerler tarafından vata keşirildi, körmüş oldu, valde tarafından yüzeri oldu ve muhalif partilerin kapatılması yolunda her çareye bas vurdurken halemiz gazetesinde mektup yazarak bildirilen ken bide bizim parti çıkıyor. Bu harisim ve dotarı C.H.Partili bir efos diye de demeli körmüş. Eforilikte tamamı partire büyük olduğunu gösterdin diye geçelim. Çıkan

PERŞEMBE
10
OCAK 1952
YIL 2. No. 399

Sahibi ve Sorumlusu: İLHAN AKANLI
Nispetiye Mh. İhtisapçı Cd. No. 105 M. Adana
ENVER HAYAL
Adana Yolu İhtisapçı Cd. No. 105 Kars
Tehsilat No. 32
Miyatı her yılın 10 Aralık'tır.

Devlet Nüshası

KARS

HER GÜN ÇİRAK MÜHÜRİL SİYASİ GAZETE.

Güney Kore Cumhuriyeti Başbakanı Ş. İsmail N'şanını Türk Tuğayına Verdi

Birleşmiş Milletler İrtibat Dairesi Sefi Diyor ki:

Türk ilişkilerinin Koreye nüfuzsal etkisi derhal onların gözü pek ve çetin insanlar oldukları haberi yayılmıştı. Kısa bir zaman bunun doğruluğunu isbata kâfi geldi.

Londra (A.A.) Tokyoda basın muhabirleriyle yaptığı konuşmada Birleşmiş Milletler İrtibat Dairesi Sefi albay Fransworth demiştir ki:

Türklerin Kore'ye gelişi ile Çinlilerin Kore'ye harekâtına karşı daha fazla ayı zama ne restlemiştir.

Türk birliklerinin buraya muvazalatla derhal onların gözü pek savaşçı oldukları haberi yayılmıştır.

Kısa bir zaman bunun doğruluğunu isbata kâfi geldi. Birleşmiş Milletler kuvvetleri bir defasında şaşkınlık

leli mevzilerden geri çekilmek zorunda kaldıkları zaman başlarında General Tahsin Yazıcı olduğu halde Türk Tuğayı üstün düşman kuvvetlerinin baskısına rağmen Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin ricat hatlarını tutması suretiyle ağır bir zayıflıkla kurtarıldılar. Bu yüzlü Kahraman Türk Tuğayı Başkân Truman tarafında iki defa madalya ile taltif edilmiştir.

Güney Kore Cumhuriyeti Başbakanı da Türk Tuğayına kendisini şanı ve müştür.

Miyazi Aki'nin
dünkü ziyafeti

Vali Miyazi Aki, dün öğle üzeri vali konuşmasında genel medis üyelerine bir öğle ziyafeti vermiştir. Mütebakiata karşı yakın bir alakaya gösteren valimizin davetisi olarak bizlerden başka milletveklimiz Lâtil Akürüm, emrinin dönmüş bulunan vali muavini Nurettin Akıoynunu, özel idare müdürü Pertev Koçak ta hazır bulunmuşlardır. Sani mi bir hava içinde devam eden toplantıda Milletveklimiz Lâtil Akürüm, Avukat İsmail Alsaca, vali ve Genel müdri üyesi Hüseyin Akın da söz almışlar ve konuşmalarını hakkında takdimatı temennilerde bulunarak teşekkür başanlıklar dilemişlerdir. Bilhassa Lâtil Akürüm, son zamanlarda Kars ve havallisinde ortaya çıkan birtakım mahalli yetimi telim ile sözlerine başlamış ve mücedde hususları da parti farkı gözetilmez bir ayı azimle çalışmaları için geldiğini belirtmiş sonra, demir yolunun Sarıkamış'tan itibaren getirilmesine çalışılmakta ve bu mevzuat halkedince alyte işlerinin üçte ikisini başarmış sayışklarının da sözlerine ilave etmiştir. Genel müdri his Coma gümrükleri müdri bütçe çalışmalarına başlayacaktır.

Ezizim Belediye Başkanının
Nevruz Gündoğdu'ya Teşekkürü

NEVRUZ GÜNDOĞDU
KARS BELEDİYE BAŞKANI

Uğradığımız zelzele felâketi dolayısıyla zarar buyuran yakın alakamızın teşekkürlerini arz ederiz.
Ezizim Belediye Başkanı
Şevket

Belediyedeki Olağanüstü toplantı

Kars belediye meclisinin 7 Ocak Pazartesi günü verilen bir istisna takriri üzerine yaptığı olağanüstü toplantıdan daha önce bahsetmiş ve Başkan Gündoğdu'nun, takrirdeki maddeleri teker teker ve büyük bir soğukkanlılıkla cevaplandırarak neticede 31 Mart ayı aldığını belirtmiştir.

Kars için ciddi bir kıymetli olan bu toplantıdaki konuşmaları bir stenoğrafi sadakatıyla tutmamıza rağmen, kışta kıyanette otuz kırk tonluk bir baskı makinasını ve bütün matbaayı başka bir yere nakletmek zorunda kaldığımız zaman, pedalde çarkarmak zorunda kaldığımız.

(Genç yaşta hayata gözlerini yumarak ailemizi ve kendimizi sevenleri büyük bir hüsrana uğratmış bulunuyor. Ota yucularımızın çok iyi tanıdığı Hacı Ahmet ve Mosa'im Büyükdagdan sonra da

Genç yaşta hayata gözlerini yumarak ailemizi ve kendimizi sevenleri büyük bir hüsrana uğratmış bulunuyor. Ota yucularımızın çok iyi tanıdığı Hacı Ahmet ve Mosa'im Büyükdagdan sonra da

Genç yaşta hayata gözlerini yumarak ailemizi ve kendimizi sevenleri büyük bir hüsrana uğratmış bulunuyor. Ota yucularımızın çok iyi tanıdığı Hacı Ahmet ve Mosa'im Büyükdagdan sonra da

Genç yaşta hayata gözlerini yumarak ailemizi ve kendimizi sevenleri büyük bir hüsrana uğratmış bulunuyor. Ota yucularımızın çok iyi tanıdığı Hacı Ahmet ve Mosa'im Büyükdagdan sonra da

Genç yaşta hayata gözlerini yumarak ailemizi ve kendimizi sevenleri büyük bir hüsrana uğratmış bulunuyor. Ota yucularımızın çok iyi tanıdığı Hacı Ahmet ve Mosa'im Büyükdagdan sonra da

ÖZGEÇMİŞ

1984 Ardahan İli Posof İlçesi'nde doğdu.

1994 Taşkiran Köyü İlkokulu'nu bitirdi.

1997 Posof Lisesi'nin Orta kısmını bitirdi.

2000 Posof Lisesi'nin bitirdi

2002 Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü kazandı.

2006 Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu.

2006 Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansa Başladı.